

ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΟΥΛΟΣ
Α.Μ: 1049

**ΟΨΙΟΣ ΠΑΤΑΠΙΟΣ. ΒΙΟΣ - ΕΓΚΩΜΙΑ - ΘΑΥΜΑΤΑ -
ΑΚΟΛΟΥΘΙΕΣ - ΤΙΜΗ, ΜΕΤΑ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ
ΚΑΝΟΝΟΣ.**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΘΗΝΑ 2017

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΟΥΛΟΣ

A.M 1049

**Ο ΟΣΙΟΣ ΠΑΤΑΠΙΟΣ. ΒΙΟΣ - ΕΓΚΩΜΙΑ - ΘΑΥΜΑΤΑ -
ΑΚΟΛΟΥΘΙΕΣ - ΤΙΜΗ, ΜΕΤΑ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ
ΚΑΝΟΝΟΣ.**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

Διονύσιος Καλαμάκης, αν. Καθηγητής.

ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:

Αντώνιος Παναγιώτου, Καθηγητής.

Κωνσταντίνος Παΐδας, επ. Καθηγητής.

Copyright©, Παναγιώτης Πούλος, 2017

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος, All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικό ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ἀπολυτίκιον ὁσίου ἡγῆτος α΄.

Ἐξ Αἰγύπτου ἐκλάμψας, Πάτερ Πατάπιε,
ἐν Βυζαντίῳ ἐμπρέπεις τῇ ἰσαγγέλῳ ζωῇ,
καὶ ὡς θεῖον θησαυρὸν ἡμῖν δεδώρησαι,
τὸ λείψανόν σου τὸ σεπτόν, ἀναβλύζον μυστικῶς,
τὴν χάριν τοῦ Παρακλήτου, τοῖς τῇ ἀγίᾳ Μονῇ σου,
προσερχομένοις μετὰ πίστεως.

(Ἀπολυτίκιο Γερασίμου Μικραγιαννανίτου)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	7
Sigla sacrae scripturae.....	8
Βραχυγραφίες.....	11
Βιβλιογραφία.....	14
Η Μονή του Οσίου Παταπίου.....	20
<i>Βίοι - Συναξαριστές</i>	
Συναξάρι Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.....	24
Συναξάρι Νικοδήμου Αγιορείτου.....	25
Συναξάρι Επισκόπου Ματθαίου- Λαγγή.....	25
Συναξάρι Μανουήλ Γεδεών.....	29
Συναξάρι Δουκάκη Κ.....	30
Συναξάρι Μηναίου.....	34
Σύγκριση βίων.....	35
Ο Ανδρέας Κρήτης ως εγκωμιαστής του Οσίου Παταπίου.....	43
Το οδοιπορικό και η ανεύρεση του σκηνώματος.....	53
Ακολουθίες προς τιμή του Οσίου.....	63

Έκδοση κανόνα.....	76
Αναστάσιος Κοιαίστωρ	85
Σχολιασμός κανόνος	87
Σχήματα λόγου.....	90
Παράρτημα.....	99
Εγκώμιο Ανδρέα Κρήτης.....	100
Εξώφυλλα εκδόσεων.....	139
Ομοιότυπα κωδίκων.....	147
Εικόνες.....	149
Φωτογραφίες.....	151

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Από την έναρξη των σπουδών μου στο τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών ο κλάδος της Βυζαντινής φιλολογίας κέντρισε το ενδιαφέρον μου. Στο οκτάχρονο ταξίδι μέσα στο πέλαγος της Βυζαντινής γραμματείας λίμανι υπήρξε ο κλάδος της παλαιογραφίας - κωδικολογίας. Το θέμα, λοιπόν, της διπλωματικής εργασίας επιθυμούσα να είναι εκδοτικό. Απευθύνθηκα στον αν. καθηγητή κ. Διονύσιο Καλαμάκη, ο οποίος μου πρότεινε το θέμα της έκδοσης ενός ανέκδοτου κανόνα του Οσίου Παταπίου. Συμφώνησα με πολλή χαρά, διότι, εκτός των άλλων, θα μπορούσα να ασχοληθώ με θέμα που αφορά τον τόπο καταγωγής μου.

Σ' αυτό το σημείο θα επιθυμούσα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες, τόσο στην ηγουμένη της μονής του Οσίου Παταπίου μοναχή Χρυσοβαλάντη, η οποία μου προσέφερε αφιλοκερδώς βιβλιογραφικό υλικό για τον Όσιο, όσο και στην μοναχή Σαλώμη για τις συζητήσεις επί του θέματος.

Ευχαριστίες οφείλω, επίσης, στον καθηγητή κ. Αντώνιο Παναγιώτου για τις επισημάνσεις του και στον καθηγητή Κωνσταντίνο Παΐδα για τις παλαιογραφικές του παρατηρήσεις.

Στο τέλος του προλόγου μου, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Διονύσιο Καλαμάκη για την στενότερη συνεργασία που είχαμε, για την καθοδήγηση που μου παρείχε σε κάθε στάδιο της εργασίας και για τις βιβλιογραφικές του συμβουλές, καθώς και για τον γενικότερο έλεγχο του πονήματός μου.

Sigla sacrae scripturae

Παλαιά Διαθήκη

Γέν.=	Γένεσις
Ἔξοδ.=	Ἔξοδος
Λευ.=	Λευϊτικόν
Ἀριθ.=	Ἀριθμοί
Δευτ.=	Δευτερονόμιον
Ἰησ.=	Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ
Κριτ.=	Κριταί
Ῥούθ.=	Ῥούθ
Α΄- Δ΄ Βασ.=	Α΄- Δ΄ Βασιλειῶν
Α΄-Β΄ Παραλ.=	Α΄-Β΄ Παραλειπομένων
Α΄-Β΄ Ἔσδρ.=	Α΄-Β΄ Ἔσδρα
Ἔσθ.=	Ἔσθήρ
Ἰουδ.=	Ἰουδίθ
Τωβ.=	Τωβίτ
Α΄-Δ΄ Μακκ.=	Α΄- Δ΄ Μακκαβαίων
Ψαλμ.=	Ψαλμοί (Δαυΐδ)
Παροιμ.=	Παροιμίας
Ἐκκλ.=	Ἐκκλησιαστής
Ἄσμα.=	Ἄσμα ᾠσμάτων
Ἰώβ.=	Ἰώβ
Σοφ. Σολ.=	Σοφία Σολομῶντος
Σοφ. Σιρ.=	Σοφία Σιράχ
Ὠσηέ.=	Ὠσηέ
Ἀμώς.=	Ἀμώς
Μιχ.=	Μιχαίας
Ἰωήλ.=	Ἰωήλ
Ἀβδ.=	Ἀβδίου
Ἰωνᾶς=	Ἰωνᾶς

Ναούμ.=	Ναούμ
Αβακ.=	Αβακούμ
Σοφ.=	Σοφονίας
Αγγ.=	Αγγαῖος
Ζαχ.=	Ζαχαρίας
Μαλ.=	Μαλαχίας
Ήσ.=	Ήσαΐας
Ίερ.=	Ίερεμίας
Βαρ.=	Βαρούχ
Θρῆν. Ίερ.=	Θρῆνοι Ίερεμίου
Ήπ. Ίερ.=	Ήπιστολή Ίερεμίου
Ίεζ.=	Ίεζεκιήλ
Δαν.=	Δανιήλ
Δαν. Σουσ.=	Δανιήλ Σουσάννα.

Καινή Διαθήκη

Ματθ.=	Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον
Μᾶρκ.=	Εὐαγγέλιον κατὰ Μᾶρκον
Λουκ.=	Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν
Ίω.=	Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην
Πράξ.=	Πράξεις τῶν Ἀποστόλων
Ῥωμ.=	Πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολή
Α'-Β' Κορ.=	Πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολή
Γαλ.=	Πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολή
Ἐφεσ.=	Πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολή
Φιλιπ.=	Πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολή
Α'-Β' Θεσσ.=	Α'-Β' Πρὸς Θεσσαλονικῆς Ἐπιστολή
Α'-Β' Τιμ.=	Α'-Β' Πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολή
Τιτ.=	Πρὸς Τίτον Ἐπιστολή.
Φιλήμ.=	Πρὸς Φιλήμονα Ἐπιστολή
Ἐβρ.=	Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή

Ίακ.=	Καθολική Ήπιστολή Ίακώβου
Α΄-Β΄ Πέτρ.=	Καθολική Ήπιστολή Πέτρου Α΄-Β΄
Α΄-Γ΄ Ίω.=	Καθολική Ήπιστολή Ίωάννου Α΄-Γ΄
Ίουδ.=	Καθολική Ήπιστολή Ίούδα
Άποκ.=	Άποκάλυψις.

Βραχυγραφίες

Sε=	Sinait. gr. 583 ff. 51- 52 ^v
P _λ =	Paris. gr 1621 ff. 64-65 ^v
P _μ =	Paris. gr 1623 ff. 7- 11
AHG=	Analecta Hymnica Graeca e codicibus eruta italie inferioris, Canones Decembris. Follieri H. v 4, Roma 1971.
BE=	Μανουήλ. Ιω. Γεδεών, Βυζαντινόν Ἑορτολόγιον, Κωνσταντινούπολη, 1849.
BS=	Bibliotheca Sactorum, instituto Giovanni XXIII della Pontificia Universita Lateranense. Mons Filippo Caraffa, Roma 1968.
EE=	Ευστρατιάδη Σωφρονίου Ειρμολόγιον, Αγιορείτικη Βιβλιοθήκη Chennevieres- Sur- Marne 1932.
ΘHE=	Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία, εκδ, Αθ. Μαρτίνο, Αθήνα 1962-1968.
MR=	Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, I- VI, Ρώμη 1888-1901
MV=	Μηναῖα... διορθωθέντα ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβρίου, XII (Δεκέμβριος) Ἀποστολική Διακονία τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Αθήνα 1979.

ODB=	Oxford Dictionary of Byzantium, εκδ. A.P Kazhdan, Oxford 1991.
PG=	J.P. Migne, Patrologiae cursus completus, Series Graeca, Paris 1857- 1906.
SEC=	Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae e codice Sirmondiano nunc Berolinensi adiectis synaxariis selectis,, Actorum Bollandianorum typographi, Delehaye H. Louvain 1954.
VVr.=	Βυζαντινά Χρονικά (περιοδικό) Πετρούπολις, ρωσικά.
άλλ.=	άλλος
βλ.=	βλέπε
φφ=	φύλλα
cf.=	confer
cod.=	codex
codd. =	codices
corr.=	correxist
ed.=	edidit, edition, editor

θεοτ.=	θεοτοκίον
ff.=	folia
heirm=	heirmus
οπ.=	όπου παραπάνω
r=	recto
σελ.=	σελίδα
σημ=	σημείωση
σσ.=	σελίδες
στ.=	στίχος-οι
v.=	verso

Βιβλιογραφία

Α΄ Λεξικά- Εγκυκλοπαιδείες

Δ. Δημητράκος. *Μέγα Λεξικόν όλης της Ελληνικής γλώσσης: βραβείον Ακαδημίας 1953*
εκδ. Πρόοδος, Αθήνα 2000.

Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία, εκδ Αθ. Μαρτίνος, Αθήνα 1962-1968.

H. G Liddel & R. Scott- R. McKenzie, *A Greek- English Lexicon*. Oxford 1940/ Revised
Supplement, εκδ. P.G.W Glare – A.A. Thomson, Oxford 1996.

Oxford Dictionary of Byzantium, εκδ. A.P Kazhdan, Oxford 1991.

The Coptic Encyclopedia, Macmillan Publishing Company New York 1991.

Σταματάκος Ι. Δ. *Λεξικόν της αρχαίας ελληνικής γλώσσης*, εκδ Δεδεμάδη, Αθήνα 2006.

Πηγές

Χειρόγραφα

Sinaiticus. gr.583

Parisinus.gr 1621

Parisinus.gr 1623

Άλλες πηγές:

Γεδεών. Μ., Χρονικά τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1884.

Επίσκοπος Ματθαῖος Λαγγής, Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Αθήνα 1999

Δουκάκης, Κ, Μέγας Συναξαριστής (Μην Δεκέμβριος), τ. 12^{ος} , έκδ. α΄, εκ του τυπογραφείου Καλαράκη και Τριανταφύλλου, Αθήνα 1896.

Νικόδημος Αγιορείτης, Συναξαριστής των δώδεκα μηνών, τομ. 2 (Νοέμβριος- Δεκέμβριος), έκδ. Ορθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1989.

Παντελεήμονος Καρανικόλα, Αγιολόγιον Κορινθιακόν, εκδ. Πνοή, Κόρινθος 1977

Παπαδόπουλος Στ., Ο Όσιος Πατάπιος , εκδ. Ουρανός, Αθήνα 2014

Βοηθήματα - Εγχειρίδια

Bruder. C. H., Ταμείον τῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης λέξεων, concordantiae omnium vocum novi testamenti graeci, Lipsiae, 1983

Δετοράκη Θ., Εισαγωγή στη σπουδή των αγιολογικῶν κειμένων, Ρέθυμνο 1985.

Hatch. E – Redpath.H., A Concordance to the Septuagint and the other Greek versions of the old Testament, v 1, Clarendon Press, 1897.

Janin R. La Géographie Ecclésiastique de l' Empire Byzantin, tome III, Paris 1953.

Καλαμάκης Δ. Κανόνες εἰς τὴν σύλληψιν Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐκδιδόμενοι ἐκ Συναϊτικῶν Κωδίκων, Ἀθῆναι 2015.

Καψάσκης Σπ, Προσκυνητάριον τῆς ἐν Γερανείοις ὄρεσι, παρὰ τὸ Λουτράκιον Κορινθίας μονῆς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παταπίου, Ἀθήναι 1964.

Κολλυροπούλου Θ., Περὶ τοῦ προβλήματος τῆς β' ὁδῆς τῶν κανόνων, Ἀθήνα 2012.

Κουκουλάς, Α, Στα χνάρια τοῦ τόπου μου, ἐκδ. Πνευματικό-Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Λουτρακίου – Περαιχώρας, Λουτράκι 1990.

Κουτίβας Σ. Οἱ Νοταράδες στὴν υπηρεσία τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἐκκλησίας, Πατριωτικός ὁμιλος ἀπογόνων ἀγωνιστῶν τοῦ 1821, Ἀθήνα 1968.

Krumbacher K., Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας μτφρ Γ. Σωτηριάδης, τ 2^{ος}, Ἀθήνα 1900

Λέκκος Ε. Ὁ Ὁσιος Πατάπιος, ὁ ἀσκητὴς καὶ θαυματουργός, Ἀθήνα 2008.

Majeska G, Russian Travelers to Constantinople in the fourteenth and fifteenth centuries, Dumbarton Oaks Library and Collection Washington, District of Columbia 1984.

Μαργιωρῆς Ν., Πατάπιος ὁ ταπεινὸς ἐξ Αἰγύπτου φιλόσοφος καὶ ὁσιος, Ἀθήνα 1970.

Μητσάκης Κ, Η Βυζαντινὴ Ὑμνογραφία, ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 1986.

Mioni E, Εἰσαγωγή στὴν ἐλληνικὴ Παλαιογραφία, MIET, μτφρ Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη, ε' ἐκδοσις, MIET, Ἀθήνα 1998.

Μιχαλάς Τ. Γεράσιμος μοναχὸς Μικραγιαννανίτης, ἐκδ. Γνόφος, Ἀθήνα 2012.

Mortdmann. A, «Βογδάν-Σεράϊ ἦτοι ἡ Μονὴ τοῦ ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἡ ἐπικεκλημένη τῆς παλαιᾶς Πέτρας». *Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ε.Φ.Σ. παράρτημα ΙΘ' τόμου*, 1891.σσ 3-9.

Του ιδίου, «Τοπογραφία Κωνσταντινουπόλεως», *ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ε.Φ.Σ.*, παράρτημα ΙΘ' τόμου, 1891, σσ 9-14.

Μπούσιας Χ., Ὁ Ὁσιος Πατάπιος ὁ θαυματουργός, Βίος, Θαύματα καὶ Ἀκολουθίαι τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων, Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθήναι 2004.

Του ιδίου, Δέλτος θαυμάτων τοῦ Ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Παταπίου τοῦ θαυματουργοῦ, Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθήνα 2000.

Παΐδας Κ., Εἰσαγωγή στη Βυζαντινὴ ποίηση, εκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2006.

Α. Παπαδόπουλος- Κεραμεύς, «Ἀναστάσιος κοιαίστωρ ὁ μελωδός», *VVr* (1900), 43-59.

Παπαηλιοπούλου – Φωτοπούλου. Ε., Ταμείον ἀνεκδότων Βυζαντινῶν ἀσματικῶν Κανόνων, Ἀθήναι 1996.

Παπακώστας Α. Ὁ Ὁσιος Πατάπιος: Τὸ εἰς Γεράνεια ἀσκητήριον καὶ αἱ περὶ αὐτοῦ παραδόσεις, Ἀθήνα 1939.

Πασπάτης Γ., Βυζαντιναὶ μελέται τοπογραφικαὶ καὶ ἱστορικαὶ, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1877.

Riant C., *Des Dépouilles Religieuses enlevées a Constantinople au XIII siècle par les Latins, et des documents Historiques nés de leur transport en Occident*, Paris 1875.

Του ιδίου, *Les textes Grecs ne donnent que peu de descriptions de reliquaires*, Paris 1879.

Σάκκος Σ., *Περὶ Ἀναστασίων Σιναΐτῶν*, Θεσσαλονίκη 1964.

Szoverffy. J. *A guide to Byzantine Hymnography*, t. 1-2, Brookline 1979.

Τζάρτζανος Α. Νεοελληνική Σύνταξις τῆς κοινῆς δημοτικῆς, ἐκδ. Κυριακίδης, Ἀθήνα 2016.

Trypannis C., *Fourteen Early Byzantine Cantica*, Βιέννη 1968.

Τωμαδάκης. Ν, Ἡ βυζαντινὴ ὕμνογραφία καὶ ποίησις, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1993.

Α΄ ΜΕΡΟΣ
ΒΙΟΣ – ΘΑΥΜΑΤΑ - ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΚΗΝΩΜΑΤΟΣ

Η μονή του Οσίου Παταπίου.

Σαν μια λευκή αετοφωλιά γατζωμένη στην απότομη και άγρια πλαγιά των Γερανείων όρων, απέναντι από την Κόρινθο και πάνω από την σημερινή πόλη του Λουτρακίου δεσπόζει το κτηριακό συγκρότημα της κοινοβιακής μονής του Οσίου Παταπίου, το οποίο αποτελεί επέκταση του αρχαίου ασκηταριού του 12^{ου} αιώνας. Πριν από περίπου μισό αιώνα ο προσκυνητής για να φθάσει χρειαζόταν δύο ώρες αναρρίχησης. Σήμερα η πρόσβαση είναι πολύ πιο εύκολη. Κατευθυνόμενος κανείς με το αυτοκίνητό του δυτικά της πόλης του Λουτρακίου προς την Περαιά και το Ηραίο, μετά από 14 χιλιόμετρα, οδηγείται στην είσοδο της μονής, απολαμβάνοντας ταυτόχρονα και την υπέροχη θέα των Γερανείων.

Η θέα χαρακτηρίζεται ως συγκλονιστική¹. Ανεβαίνοντας ο προσκυνητής το Παλαιοβούνι, μία από τις τρεις κορυφές των Γερανείων (1032μ), αφήνει στα δεξιά του μια σειρά λόφων η οποία κρύβει το μεγαλύτερο μέρος της πόλης του Λουτρακίου. Λίγα χιλιόμετρα πριν από το μοναστήρι του Οσίου Παταπίου συναντάμε, αριστερά την μονή του Αγ. Ιωάννη του Προδρόμου και δεξιά του Αγίου Γερασίμου. Αφού ο προσκυνητής φθάσει στην είσοδο της μονής πρέπει να ανέβει τα 150 περίπου σκαλιά της ελικοειδούς κλίμακας τα οποία οδηγούν στην πύλη της μονής. Ο προσκυνητής από ύψος 700 περίπου μέτρων αγναντεύει τους κάμπους του Λουτρακίου και της Κορίνθου, που ομοιάζουν μ' ένα καλοφτιαγμένο υφαντό, χωριζόμενοι από μία γαλάζια λωρίδα θάλασσας, τον Ισθμό της Κορίνθου. Ο συνδυασμός των χρωμάτων, ο οποίος εναλλάσσεται ανάλογα με την εποχή, καθιστά το τοπίο μαγικό. Η ταραγμένη θάλασσα φέρνει στο μυαλό του προσκυνητή τις φουρτούνες της καθημερινότητας. Το μοναστήρι του Οσίου Παταπίου λειτουργεί ως πνευματικό λιμάνι στο οποίο καταφεύγει κάθε πιστός ξεφεύγοντας από τις μικρότητες της καθημερινότητας.

Ο λόφος του Ακροκορίνθου φαίνεται να υποτάσσεται μπροστά στο μοναστήρι του Οσίου, ενώ ο Χελμός και η Ζήρεια το αντιμάχονται. Μνήμες από το ένδοξο παρελθόν ξεπεντιούνται. Η αμαρτωλή ρωμαϊκή πολιτεία της Ακροκορίνθου μετατρέπεται σε χριστιανική πολιτεία ασπαζόμενη το κήρυγμα του Αποστόλου των εθνών. Πίσω από

¹ βλ. Σπ. Καψάσκης, Προσκυνητάριον τῆς ἐν Γερανεῖσις ὄρεσι, παρὰ τὸ Λουτράκιον Κορινθίας μονῆς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παταπίου, Ἀθῆναι 1964, σελ. 3.

τον λόφο του Ακροκορίνθου ξεπροβάλλουν οι ένδοξες πόλεις του αρχαίου κόσμου, Μυκήνες, Τίρυνθα, Άργος καθώς και το θαυμαστό κέντρο του Ασκληπιού στην Επίδαυρο. Μπροστά η αρχαία Σικυώνα, η Στυμφαλία και η Νεμέα μας φέρνουν στο νου τους άθλους του Ηρακλή. Πίσω από τα Γεράνεια Όρη ο Ελικώνας, ο Κιθαιρώνας ομοίως μας θυμίζουν το ένδοξο παρελθόν.

Μέσα σ' αυτά τα ιστορικά μέρη δεσπόζει σήμερα το γυναικείο μοναστήρι του Οσίου Παταπίου. Η παρουσία του Αγ. Νεκταρίου κυριαρχεί και εδώ, διά του πνευματικού του παιδιού του ιερομονάχου Νεκτάριου Μαρμαρινού, ο οποίος αγωνίστηκε για την ίδρυση της μονής². Ο νεαρός Νεκτάριος κατά τα μαθητικά του χρόνια στην εκκλησιαστική σχολή της Κορίνθου συζητούσε με άλλους συμμαθητές για τον Άγιο Νεκτάριο και το ιερό λείψανό του. Κάποιος συμμαθητής του, από το Λουτράκι, απάντησε: «Και εμείς έχουμε τον Όσιο Πατάπιο, το λείψανο του οποίου διατηρείται άφθαρτο σε σπηλιά των Γερανείων, η οποία φαίνεται από την αυλή της σχολής μας σαν άσπρη κουκίδα».

Η ίδρυση της μονής θα πραγματοποιηθεί λίγα χρόνια αργότερα. Από την θέση του πρωτοσυγκέλλου της Ιεράς Μητροπόλεως Κορίνθου ο π. Νεκτάριος Μαρμαρινός έθεσε πρωταρχικό στόχο την ίδρυση μονής. Ο Μητροπολίτης Κορίνθου Προκόπιος, αποδεχόμενος την εισήγηση του πρωτοσυγκέλλου του, με πρόταση στην Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος, μεριμνά για την έκδοση Βασιλικού διατάγματος με το οποίο ιδρύεται γυναικεία ιερά μονή με τίτλο «Ιερά Μονή Οσίου Παταπίου».

Περὶ ιδρύσεως γυναικείας Ι. Μονῆς Ὁσίου Παταπίου

Ι. Μητροπόλεως Κορινθίας³.

ΠΑΥΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 23 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 671/ 1943 Νόμου «περὶ Καταστατικοῦ Χαάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 1974/ 921/11.11.1952 πρότασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στηριζομένην

² βλ. Χ. Μπούσιας, Ο Όσιος Πατάπιος ο θαυματουργός, βίος, θαύματα και ακολουθία του χαριτοβρύτου κλέους των Γερανείων, εκδ. Ιερά Μονή Οσίου Παταπίου, Αθήνα 2004, σσ. 53-56.

³ βλ. www.et.gr.

εἰς ὁμοίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορινθίας, προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἰδρύομεν γυναικείαν Ἱερὰν Μονὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Παταπίου» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορινθίας, ἄνευ οὐδεμίας ἐπιβαρύνσεως τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Σεπτεμβρίου 1953.

ΠΑΥΛΟΣ Β.

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΩΝΣΤ. ΚΑΛΛΙΑΣ

Με τὴν ἐπίσημη ἰδρυση τῆς μονῆς διαμορφώνεται ἓνας μικρὸς πυρήνας μοναζουσών, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται με αὐτοθυσία μετατρέποντας σταδιακὰ τὸν περιβάλλοντα χώρο τοῦ ἀρχαίου ἀσκηταρίου σ' ἓνα μεγάλο καὶ περίβλεπτο μοναστήρι.

Ὁ χώρος τοῦ ἀρχαίου ἀσκηταρίου, ὅπου βρέθηκε τὸ σκηνῶμα τοῦ Ὁσίου, εἶναι ορατὸς μόνο ἀπ' τὴν νότια πλευρά. Ὁ φωτισμὸς ἐπιτυγχάνεται μέσω τῆς θύρας καὶ ἐνὸς παραθύρου στὴν ἐπάνω δεξιὰ πλευρά τῆς εἰσόδου. Στὸ ἐσωτερικὸ φυλάσσεται τὸ σκηνῶμα τοῦ Ὁσίου, ἐνῶ ἀπὸ τὴν οροφὴ τῆς σπηλιάς κρέμονται πολυάριθμα καντήλια, ἀφιερώματα τῶν πιστῶν. Τὸ ἀσκητήριον ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία μέρη: τὸν κυρίως ναό, τὸ ἱερό καὶ τὰ κοιτώματα τῆς βόρειας πύλης. Τὸ λιθόκτιστο τέμπλο, μήκους πέντε μέτρων, ὕψους δύο καὶ πάχους μισοῦ μέτρου, φέρει σπουδαίες ἀγιογραφίες. Στὸ κέντρο ἀνοίγεται ἡ ωραία πύλη καὶ ἀριστερά αὐτῆς τὸ παραπόρτι τῆς ἀγίας προθέσεως. Ἡ ωραία πύλη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μαρμαρίνους κιονίσκους καὶ ἓνα ἐπιστύλιο διακοσμημένο με γλυπτά, ὅπως συνηθιζόταν στα τέμπλα τοῦ 10^{ου} αἰῶνος.

Δεξιὰ ἀπὸ τὴν ωραία πύλη βλέπουμε τὸ τρίμορφο στο ὁποῖο εἰκονίζονται ὁ Χριστὸς Παντοκράτορας, ἡ Παναγία δεξιὰ τοῦ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἀριστερά τοῦ ὀρθοῖ σε στάση δεήσεως. Ἀριστερά ἀπὸ τὴν ωραία πύλη καὶ με κατεύθυνση ἀπὸ τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά ὁλόσωμοι καὶ ὀρθοῖ εἰκονίζονται ὁ Ὁσῖος πατὴρ ἡμῶν Νίκων ὁ νέος ὁ ἐν τῷ Ξηρῷ ὄρει ἀσκήσας, ὁ Ὁσῖος Πατὴρ ἡμῶν Πατάπιος ὁ ἐν τῷ Ξηρῷ ὄρει

ἀσκήσας, Ἡ Ὁσία μήτηρ ἡμῶν Ὑπομονή, και μετά το παραπόρτι της προθέσεως ο Ἄγιος Ὑπάτιος.

Οι τρεις πρώτοι ἄγιοι φέρουν στο δεξί τους χέρι σταυρό ρωσικού τύπου. Με μία πιο λεπτομερή εξέταση των εικόνων του τέμπλου αμέσως κανείς κατανοεῖ ὅτι δημιουργήθηκαν ἀπό αξιόλογο καλλιτέχνη. Στο μυαλό του σίγουρα εἶχε παλαιά πρότυπα τα οποία κυριαρχούσαν στους αἰῶνες της τουρκοκρατίας. Οι ανορθογραφίες στις επιγραφές ενισχύουν το ἐπιχείρημα ὅτι οι τοιχογραφίες δημιουργήθηκαν στα χρόνια της δουλείας. Αν και σήμερα οι τοιχογραφίες ἔχουν αμαυρωθεῖ, διατηροῦν τα πρώτα τους χαρακτηριστικά ὅπως, την πλαστική διάταξη των προσώπων, την ἀρμονία των πτυχῶν τους καθώς και τον συνδυασμό των χρωμάτων. Με δεδομένη την ἔλλειψη επιγραφικῶν στοιχείων εἶναι ἀδύνατη η ἀκριβής χρονολόγησή τους. Το μόνο ἀναμφισβήτητο εἶναι ὅτι πρόκειται για ἔργα προγενέστερα του 1700, διότι ἀπ' την ἐποχή αὐτή ἀρχίζουν να χρονολογούνται πλήθος ἀκιδογραφημάτων τα οποία γεμίζουν τα διάκενα της εικονογραφήσεως⁴.

Η τεχνοτροπία χρονολογεῖται μέχρι τα μέσα του 16^{ου} αἰῶνος, με την προϋπόθεση ὅτι το ἀσκηταριό λειτουργοῦσε ἀπό το 1550 ἕως το 1700 ἐμποδίζοντας διάφορους ἐπισκέπτες να γράφουν ἐνθυμήσεις και ονόματα πάνω στο τέμπλο. Στον τοῖχο που χωρίζει τον κυρίως ναό ἀπό τα ἐσωτερικά κοιλώματα της σπηλιάς διασώζεται μια σειρά ἀπό ἀρχαίες μορφές σε ὀριζόντια διάταξη οι οποίες φέρουν το πνεῦμα του κλασικισμοῦ. Δυστυχῶς αὐτή η τοιχογραφία ἔχει φθαρεῖ σε τέτοιο βαθμό ἀπό τις βάνδαλες γραφές, ὥστε πλέον δεν μπορεῖ να γίνει κάποια ουσιαστική παρατήρηση.

Μπροστά ἀπό το σπήλαιο ἔχει κτιστεῖ σύγχρονος ναός, ἀφιερωμένος στην Κοίμησι της Θεοτόκου και ο οποίος ἔχει θέση καθολικού. Το καθολικό ἀνήκει στον τύπο της βασιλικῆς με τρούλο στο ἐσωτερικό του οποιῶν φυλάσσεται η κάρα της Οσίας Ὑπομονῆς. Στον χώρο υπάρχουν ἀκόμη νεκροταφεῖο με τον μικρό ναό της Οσίας Μαρίας της Αἰγυπτίας, ξενώνας για την φιλοξενία των ἐπισκεπτῶν, γηροκομεῖο, πλούσια βιβλιοθήκη και ἐκθεσιακός χώρος. Η μονή εορτάζει στις 8 Δεκεμβρίου, ἡμέρα κοίμησις του Οσίου, και την Τρίτη του Πάσχα, ἡμέρα ἀνεύρεσις του λειψάνου.

⁴ βλ. Σπ. Καψάσκης, Προσκυνητάριον τῆς ἐν Γερανείοις ὁρεσι, παρὰ τὸ Λουτράκιον Κορινθίας, μονῆς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παταπίου, Ἀθῆναι 1964, σελ. 6.

Σήμερα η Μονή του Οσίου Παταπίου αριθμεί 30 μοναχές, οι οποίες αγωνίζονται ακαμάτως προς δόξα του Οσίου, με ηγουμένη την μοναχή Χρυσοβαλάντη. Η μνήμη και η τιμή του Οσίου πλέον έχουν διαδοθεί και εκτός Ελλάδος, όπως στις χώρες της Ρουμανίας, της Εσθονίας, της Ρωσίας, της Σερβίας κ.α. Στην Ρουμανική γλώσσα δε έχει εκδοθεί και φυλλάδα του Οσίου με τον Παρακλητικό κανόνα. Η ευλάβεια του κόσμου για τον Όσιο φθάνει μέχρι την Αφρική αλλά και την Καλκούτα, μέσω του ιεραποστολικού έργου της μοναχής Νεκταρίας.

Βίοι

Συναξαριστές τοῦ βίου του Ὁσίου Παταπίου

a) H. Delehay: SEC. p 287

Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παταπίου τοῦ ἐρημοπολίτου. Οὗτος ἦν ἐκ Θηβῶν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὀρμώμενος· τὸν μονήρη δὲ βίον ἐλόμενος καὶ πολλοὺς χρόνους ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀσκήσας, εἶτα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλθὼν, πλεῖστα εἰργάσατο θαύματα, τυφλοὺς ὀμματώσας, καὶ ὑδεριῶντας διὰ κρίσεως ἐλαίου ἁγίου ἰασάμενος καὶ δαίμονας ἀπελάσας καὶ καρκίνον ἀπὸ μαστοῦ γυναικὸς θεραπεύσας ἢ ἐκριζώσας καὶ ἀφανίσας, -σκώληξ γὰρ ὁ καρκινὸς ἐστὶν διαβιβρώσκων ἔνθα δὴ καὶ ὑπάρχουσι- ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ τὸ ἑαυτοῦ παρέθετο πνεῦμα.

- b) Αγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, *Συναξαριστῆς τῶν δώδεκα μηνῶν*, τομ. Β΄ (Νοέμβριος- Δεκέμβριος). ἐκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη. Θεσσαλονίκη 1989, σσ 264.**

Οὗτος ἦτον ἀπὸ τὰς Θήβας τῆς Αἰγύπτου. Προτιμήσας δὲ τὴν μοναχικὴν ζωὴν πολλοὺς χρόνους ἥσκησεν εἰς τὴν ἔρημον· ἔπειτα ἐλθὼν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τυφλοὺς ὠμμάτωσε, ὑδρωπικοὺς ἰάτρευσε μετὰ κρίσιν ἐλαίου, δαίμονας ἐδίωξε, πάθος καρκίνου ἐθεράπευσε καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα θαύματα ἐργασάμενος ἐν εἰρήνῃ παρέδωκε τὸ πνεῦμά του εἰς τὸν Κύριον (τὸν πλατύτερον βίον τοῦ ὁσίου τούτου ὅρα εἰς τὸ Ἐκλόγιον. Τούτον δὲ συνέγραψεν ἑλληνιστὶ ὁ Μεταφραστὴς, οὗ ἡ ἀρχή· «Οὐ πολλοὺς Αἴγυπτος τίκτει, ἐπὶ δὲ τέκῃ, μέγα τίκτει»· σώζεται ἐν τῇ Λαύρᾳ, ἐν τῇ τῶν Ἰβήρων καὶ ἐν ἄλλαις).

- c) Ἐπισκόπου Ματθαίου Λαγγῆ. Ὁ Μέγας Συναξαριστὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1999, τόμος IB΄, σσ 255- 259:**

Πατάπιος ὁ Ὅσιος Πατὴρ ἡμῶν ἐγεννήθη εἰς τὰς Θήβας τῆς Αἰγύπτου, ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς, καὶ βαπτισθεὶς ἀνετράφη καὶ ἐπαιδεύθη ἐπιμελῶς τὰ ἱερὰ γράμματα· καὶ ὅσον ἠὔξανεν εἰς τὴν σωματικὴν ἡλικίαν καὶ ἐμάνθανε τὴν φιλοσοφίαν, τοσοῦτω μᾶλλον προέκοπτεν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ ἐγένετο εἰς τὴν ψυχὴν φιλοσοφώτερος, γνωρίζων τῶν προσκαίρων πραγμάτων τὸ ἄστατον. Ὅθεν πανσόφως ἀπαρνησάμενος πατρίδα, πλοῦτον καὶ συγγενεῖς καὶ πᾶσαν σαρκὸς ἡδυπάθειαν καὶ κοσμικὴν ματαιότητα, κατώκησεν εἰς τὴν ἔρημον· καὶ τόσον προέκοψεν εἰς τὴν ἡσυχίαν, ὥστε ἔλαμπεν εἰς τὰς ἀρετὰς ὡς φωστὴρ διαυγέστατος. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτο πρέπον ὁ λύχνος νὰ κρύπτεται ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλὰ νὰ τεθῇ ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, διὰ τοῦτο ὅσον ὁ Ὅσιος ἔφευγε τὸν ἀνθρώπινον ἔπαινον, τόσον ὁ Θεὸς τὸν ἐδόξαζε καὶ τὸν ἔκαμνε πανταχοῦ περιβόητον καὶ συνηθοίζοντο ἀπὸ τὰς χώρας καὶ πόλεις πολλοὶ εἰς αὐτὸν χάριν ὠφελείας καὶ βλέποντες τὴν ἀσκησιν αὐτοῦ, τὰ ἔνθεα κατορθώματα καὶ τὰ ἐξαίσια θαυμάσια, ἐθαύμαζον.

Βλέπων ὁ Ὅσιος τὸ ἄμετρον πλῆθος, ὅπερ συνήγετο ἐκεῖ καὶ τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν τοῦ ἔδιδον, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν ἔρημον ἡσύχως καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· κατώκησεν δὲ εἰς τὰς Βλαχέρνας καὶ οὕτως ἔμεινε ξένος καὶ ἔρημος, διὰ τὴν φύγην τὸν ἀνθρώπινον ἔπαινον· καὶ λησμονήσας τοὺς προτέρους ἀγῶνας ἐδίδετο εἰς περισσοτέραν σκληραγωγίαν καὶ ἄσκησιν, μὴ φροντίζων οὐδὲ ποσῶς διὰ τροφᾶς καὶ ἐνδύματα, ἀλλὰ ἐμιμεῖτο τοὺς ἀσωμάτους Ἀγγέλους ἐν σώματι, προσευχόμενος εἰς τὸν Θεὸν νοερῶς καὶ τὸ ἄρρητον κάλλος ἐκεῖνο διηνεκῶς φανταζόμενος. Ὅθεν ἔχων τὴν θεωρίαν μὲ τὴν πράξιν συνεζευγμένην ἔγινεν ὅλος μετέωρος καὶ ἀνέβαιnen εἰς τοὺς οὐρανούς μὲ τὸ πνεῦμα καὶ ἔβλεπε νοερῶς τὰς οὐρανίους Δυνάμεις, αἵτινες ὑμνοῦσιν ἀκαταπαύστως τὸν Κύριον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἐδόξασε καὶ τοῦ ἔδωκε δύναμιν τὴν κάμνην θαυμάσια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὴν γράψωμεν ὀλίγα εἰς πίστωσιν τῶν ἄλλων, διὰ τὴν ἐννοήσητε πόσα δύναται τὴν κατορθώσῃ ὅστις φυλάττει τὰ θεῖα προστάγματα.

Νέος τις πιστὸς καὶ εὐλαβὴς ἄνθρωπος ἦτο τυφλὸς ἐκ γενετῆς καὶ δὲν ἔβλεπεν οὐδόλως· ἀκούσας δὲ τὰς ἀρετὰς τοῦ Ὁσίου καὶ τὴν πολιτείαν αὐτοῦ τὴν θαυμάσιον, ἀπῆλθεν εἰς ἐκεῖνον χειραγωγούμενος· μιμούμενος δὲ τὸν τυφλὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ἐβόησε μὲ πολλὴν θερμότητα πρὸς τὸν Ὅσιον λέγων· «Ἐλέησόν με διὰ τὸν Κύριον, υἱὲ τοῦ Φωτὸς καὶ τῆς χάριτος, καὶ φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, τὴν ἰδὼ καὶ ἐγὼ ὁ ἀνάξιος τὰ ὁρατὰ ταῦτα πράγματα, ὅπως ὑμνήσω διὰ τῶν κτισμάτων τὸν Κτίσαντα». Ταῦτα λέγοντος τοῦ τυφλοῦ, τὸν ἐλυπήθη ὁ Ὅσιος ὡς ἐλεήμων καὶ εὐσπλαχνικώτατος, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα, ὡς ταπεινόφρων, τὴν ἐπιχειρησθῆ τοιαύτην πράξιν, νομίζων ἑαυτὸν ἀνάξιον καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν ἰδὼ καὶ τὴν γνώμην του· «Τὶ θαυμάσιον ἐγνώρισες εἰς ἐμὲ καὶ ζητεῖς παρ' ἐμοῦ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται ἄλλος τὴν τελέσῃ εἰμὴ μόνον ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου καὶ παντοδύναμος;» Τότε ὁ νέος ἐφώναζεν ἐλεεινότερα μετὰ δακρύων δεόμενος καὶ μὲ λόγους ταπεινοῦς ἐβεβαίωne τὴν ἀναμφίβολον πίστιν αὐτοῦ, ὅτι ἡδύνατο ὁ Ὅσιος τὴν τοῦ δώσει τὴν ποθομένην θεραπείαν, ὡς τοῦ Χριστοῦ δοῦλος γνήσιος. Τότε ὁ Ὅσιος εἶπε πρὸς αὐτὸν μετὰ πίστεως· «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ὅστις φωτίζει τυφλοὺς καὶ νεκροὺς ἀνίστα, ἀνάβλεψον». Ταῦτα εἰπὼν (ὃ τοῦ μεγίστου θαυματουργήματος!) ἐφωτίσθη ὁ πρῶτος τυφλὸς καὶ ἐδόξασε τὸν Θεὸν ἀγαλλόμενος. Ταῦτα βλέποντες οἱ

παρόντες ἐθαύμαζον καὶ δεικνύοντες τοῦτον ἔλεγον· «Αὐτὸς εἶναι ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς, τὸν ὁποῖον ἐφώτισεν ὁ Πατάπιος».

Ἄλλος δέ τις ἄνθρωπος ἦτο εἰς τὸ Βυζάντιον ὑδρωπικὸς· ὅθεν ἦτο πολὺ ἐξωγκωμένη ἡ κοιλία του καὶ ἐξώδευσεν ὅλην του τὴν περιουσίαν εἰς ἰατρούς· ἀλλ' ἐκείνους μὲν ὠφέλησεν ὀλίγον, εἰς τὸν ἑαυτὸν του ὁμῶς δὲν ἐγνώρισε οὐδεμίαν ὠφέλειαν. Ὅταν λοιπὸν εἶδεν ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη βοήθεια δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν θεραπεύσῃ, ἔδραμε πρὸς τὸν Ὅσιον καὶ δεικνύων εἰς αὐτὸν τὸ χαλεπὸν πάθος, ἐδέετο νὰ κάμῃ ἔλεος εἰς αὐτὸν καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὸν Κύριον δι' αὐτὸν. Ὁ δὲ Ἅγιος βλέπων τοιοῦτον σχῆμα ἐλεεινὸν ἐλυπήθη· διότι δὲν ἦτο μόνον εἰς τὴν κοιλίαν τὸ πάθος, ἀλλὰ εἰς ὅλον τὸ σῶμα του, τὸ δὲ δέρμα του ἦτο πρησμένον ὡς ἄσκὸς καὶ τοῦ ἔδιδεν ὀδύνην ἀπερίγραπτον. Πρῶτον λοιπὸν ἐποίησεν ὁ Ἅγιος προσευχὴν μετὰ δακρύων πρὸς τὸν Κύριον, ἔπειτα ἐσημείωσε σταυρὸν εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ πάσχοντος καὶ τὸν ἔχρισε μὲ τὸ ἔλαιον τῆς κανδήλας, λέγων· «Ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὅστις καὶ τὸν ὑδρωπικὸν ἰάτρευσεν, αὐτὸς καὶ σὲ θέλει σήμερον θεραπεύσει, ὡς εὐσπλαχνος». Ταῦτα τοῦ Ὁσίου λέγοντος, οἱ μὲν δεσμοὶ τῶν ὑγρῶν τῆς κοιλίας ἐλύθησαν, οἱ δὲ φυσικοὶ πόροι ἐξέβαλον ὅλα τὰ ἀκάθαρτα ὑγρὰ καὶ ἔμεινεν ὁ ἀσθενὴς ὅλος ὑγιὴς εἰς μίαν στιγμὴν, εἰς θαῦμα καὶ ἐκπληξιν τῶν ὁρώντων.

Ἄλλος τις νέος εἶχε δεινὸν δαιμόνιον ὁ ταλαίπωρος καὶ ἄλλοτε μὲν ἔσχιζε τὰ ἱμάτιά του καὶ ἔμενεν ὀλόγυμνος, ἄλλοτε δὲ ἔπιπτεν εἰς κρημνοὺς καὶ λάκκους, ἄλλοτε δὲ πάλιν ἔπιπτεν εἰς τὰ ὕδατα καὶ ἐκινδύνευε πολλάκις ὁ ἄθλιος. Περιπατοῦντος δὲ τούτου ποτὲ εἰς τὴν ὁδόν, τὸν ἔσυρεν ὁ δαίμων καὶ ἐπήγαινε νὰ τὸν βυθίσῃ εἰς τὴν θάλασσαν· ἐκεῖ δὲ συνέπεσε νὰ τὸν ἴδῃ, κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, ὁ μέγας Πατάπιος, βλέπον δὲ τοῦτον τὸ δαιμόνιον ἐτάραξε τὸν νέον δυνατά. Ἐστρεφε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐξήρχοντο ἄφροϊ ἐκ τοῦ στόματος, ἔτριξε τοὺς ὀδόντας καὶ ἐκύταξε μὲ ἀγριότητα τὸν Ὅσιον· ἀφοῦ δὲ ἐκεῖνος ἐπλησίασεν, εἶπε ταῦτα ὁ δαίμων ὡς ὀδυρόμενος· «ὦ συμφορὰν ὅπου ἔπαθα! τί ἤθελε πάλιν ἐδῶ ὁ Πατάπιος; τί νὰ γίνω; ποῦ νὰ ὑπάγω, κἄν εἰς ἔρημον, φθάνεις, ὦ Ναζωραῖε, καὶ μὲ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ σου μὲ διώκεις, νικώμενος δὲ ἐγὼ ἀφανίζομαι». Ταῦτα λέγον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον ἐσήκωσεν εἰς τὸν ἀέρα τὸν νέον καὶ τὸν ἐτίναςεν. Ὁ δὲ μέγας τοῦ Χριστοῦ ἀριστεὺς ἐτύπωσεν εἰς τὸν ἀέρα μὲ τὴν χεῖρα του τὸν ζωοποιὸν Σταυρὸν λέγων· «Ἐξέλθε, πνεῦμα ἀκάθαρτον, καὶ ὑπαγε μακρὰν εἰς τὴν ἔρημον· ὁ Χριστὸς

σε προστάσσει, τοῦ ὁποίου καὶ χωρὶς νὰ θέλῃς, ὠμολόγησες τὴν δύναμιν». Ταῦτα λέγοντος τοῦ Ὁσίου, ἐσπάραξεν ὁ δαίμων τὸν ἄνθρωπον καὶ ρίψας αὐτὸν κατὰ γῆς, ἐξῆλθεν ὡς καπνὸς καὶ ἔφυγεν. Ὁ δὲ νέος ἀπὸ τὴν χαρὰν τοῦ ἐδάκρυσε καὶ δοξάζων τὸν Θεὸν, ἠὺχαρίσκει τὸν Ὁσιον. Ἐφθάναν μόνον αὐτὰ τὰ θαυμάσια νὰ φανερώσουν τοῦ Ὁσίου τὴν παρρησίαν πρὸς Κύριον· ἀλλ’ ἄς εἰπώμεν ἄλλο ἓν καὶ τότε νὰ τελειώσωμεν τὴν διήγησιν.

Γυνὴ τις εἶχε τὴν πανώδυνον καὶ φρικτὴν ἀσθένειαν τοῦ καρκίνου τοῦ στήθους καὶ ἔκαμνε σκώληκας εἰς τοὺς μαστοὺς της· εἶχε δὲ ὄχι μόνον εἰς τὸ στήθος, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸ σῶμα μεγάλην βάσανον καὶ ἔφθάναν οἱ πόνοι ἕως τὴν καρδίαν, τόσον ὥστε ἐκινδύνευεν εἰς θάνατον. Βλέπουσα λοιπὸν ἡ ταλαίπωρος, ὅτι οἱ μὲν ἱατροὶ κατεσπατάλουν τὴν περιουσίαν της ματαίως καὶ ἀνωφελῶς, οἱ δὲ σκώληκες ἐβόσκοντο εἰς τὰς σάρκας της, ἀπῆλθεν εἰς τὸν μέγαν Πατάπιον καὶ πίπτουσα κατὰ γῆς εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐθρήνει ἐλεεινότατα λέγουσα· «Ἰάτρευσόν με, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, τὴν ταλαίπωρον· σπλαχνίσου με τὴν ἀθλίαν, διότι καὶ πρό τοῦ τάφου μὲ τρώγουσι σκώληκες καὶ τόσον φρικτοὺς πόνους μοῦ δίδουσιν, ὥστε ἐπιθυμῶ τὸν μισητὸν ἀπ’ ὅλους καὶ ἀποτρόπαιον θάνατον». Ὁ δὲ Ὁσιος ἀπεκρίνατο. «Ἐὰν ἔχῃς πίστιν καθαρὰν πρὸς τὸν Κύριον καὶ δὲν ἀμφιβάλλῃς διὰ τὴν ἴασιν, κατὰ τὴν πίστιν σου ἄς σου γίνῃ καὶ ἡ ἑκβασίς». Ἡ δὲ ἐκ βαθέων στενάξασα ἔλεγε· «Πιστεύω, Κύριε, ὅτι καθὼς γινώσκεις φανερὰ ὅλα τὰ κρύφια καὶ ἄγνωστα, οὕτως εἶσαι μὲ τὴν θείαν Χάριν καὶ παντοδύναμος. Λοιπὸν ὡς ἐλεήμων θεράπευσον τὰς ὁδύνας μου». Τότε τῆς εἶπεν ὁ Ὁσιος νὰ τοῦ δείξῃ τὸ πάθος της καὶ ἰδὼν αὐτὸ ἐθαύμασε λέγων· «Χαλεπὸν εἶναι τὸ πάθος σου καὶ δυσίατον, ἀλλ’ ἡ πίστις ὑπερνικᾷ καὶ ἡ ἐλπίς καρποῦται τὴν ἴασιν. Ὑπαγε λοιπὸν εἰς εἰρήνην καὶ πλέον δὲν θέλεις πονέσει». Ταῦτα εἰπὼν, ἔμεινεν ἡ γυνὴ τεθεραπευμένη καὶ ἀπῆλθε χαίρουσα καὶ δοξάζουσα τὸν Θεόν, ἐκήρυττε δὲ πανταχοῦ τὸ θαυμάσιον, φημίζουσα εἰς ὅλους τὸν Ὁσιον.

Ἀπὸ ταῦτα τὰ ὁποῖα ἐγράψαμεν, ἄς ἐννοήσῃ ἕκαστος πόσῃ χάριν ἐπλούτησεν ὁ Πατάπιος παρὰ Κυρίου καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ περιεργαζώμεθα περισσότερον, διότι ἐκ τῶν ὀνύχων ὁ λέων γνωρίζεται. Λοιπὸν ἄς ἔλθωμεν εἰς τὴν κοίμησιν αὐτοῦ, νὰ δώσωμεν τέλος τῆς διηγέσεως. Οὗτος ὁ μέγας τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος καὶ τῆς ἀρετῆς ἀληθῶς τύπος ἔμψυχος, ἐστόλισεν τὴν πολιτείαν τοῦ Θεοῦ μὲ ἔργα καὶ θαύματα καὶ ὅταν ἔμελλε νὰ μετασταθῇ ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ζωὴν ταύτην εἰς τὴν αἰώνιον,

συνήχθησαν ὅλοι οἱ ἀσκηταὶ καὶ ἔκλαιον τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, νομίζοντες κοινὴν ὀρφανίαν τὴν τούτου ὑστέρησιν καὶ ὀδυρόμενοι τὸν χωρισμὸν αὐτοῦ ἔλεγον: «ὦ Πάτερ γλυκύτατε καὶ παμπόθητε, διατί ἐγκαταλείπεις ὀρφανὰ τὰ τέκνα σου καὶ ὑπάγεις εἰς ἄλλην πατρίδα τόσον γρήγορα; ὦ! Ποῖος νὰ καταπαύσῃ τὴν λύπην μας; Ποῖος θὰ θεραπεύῃ τώρα τὰ τραύματά τῶν ψυχῶν μας; ὦ τῆς συμφορᾶς! Καὶ πῶς νὰ ὑπομείνωμεν τὴν ὑστέρησίν σου οἱ τάλαινες;

Αὐτὰ καὶ ἕτερα λέγοντες, αὐτοὶ μὲν ἔκλαιον, διεκτραγωδοῦντες τὸ πάθος καὶ τὴν θλίψιν των. Ὁ δὲ Ὅσιος δὲν ἔδειξε οὐδεμίαν δειλίαν ἢ φιλοζωΐαν ἔναντι τοῦ θανάτου. Ἀλλ' εἶπε ταῦτα πρὸς αὐτοὺς μὲ ὄμμα ἰλαρὸν καὶ πασίχαρον. «Μὴ μὲ ἀποχαιρετᾶτε, ἡγαπημένα μου τέκνα, μὲ δάκρυα, διότι πολλὴν βλάβην δίδετε μὲ αὐτὰ καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σας. Ἀλλ' εἶπατε εὐχὰς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ποιήσατε κοινῶς διὰ τὴν ψυχὴν μου παράκλησιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον σᾶς δίδει πολλὴν ὠφέλειαν». Ταῦτα λέγων κατέπαυσε τοὺς ὀδυρμοὺς αὐτῶν καὶ τὰ δάκρυα· τοὺς ἔκαμε δὲ διδαχὴν σοφωτάτην περὶ τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Ἐπειτα ἐποίησε προσευχὴν δι' αὐτοὺς καὶ οὕτως ἀφῆκεν εἰς χεῖρας Θεοῦ τὴν μακαρίαν ψυχὴν του χαίρουσαν. Τὸ δὲ ἱερὸν καὶ πάνσεπτον Λεῖψανον αὐτοῦ ἐνεταφίασαν εἰς τὸν σεβάσμιον Ναὸν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, εἰς δόξαν Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, τῆς μιᾶς Θεότητος. Ἡ πρέπει τιμὴ καὶ προσκύνησις, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

d) Μανουήλ. Ιω. Γεδεών. ΒΕ. p 198.

Αἰγύπτιος ὁ ἀνὴρ, ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν «καὶ πρὸς τὸ ἐν Βλαχέρναις τείχει τὴν κατοικίαν θέμενος», ἀπειργάσατο πολλὰ θαύματα· «τὸ δὲ ἀσκητικὸν αὐτοῦ καὶ ἱερὸν λείψανον, χερσὶν ὁσίαις περισταλὲν, ὁ ἱερὸς λαμβάνει τοῦ Προδρόμου ναὸς», τῆς Πέτρας ἴσως, διότι ἐν ἐγκωμίῳ, εἰς τὸν Ὅσιον Πατάπιον τὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Αἰγυπτίων δι' ἀρετῆς καὶ πόνου διαλάψαντα ἀναφέρεται ναὸς τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Πέτρου.

ε) Κ. Δουκάκη, Μέγας Συναξαριστής, Μὴν Δεκέμβριος, Τυπογραφεῖον Παπαγεωργίου, τόμος 12^{ος}, Ἀθῆναι 1889, σσ 214-217.

Οὗτος ἐγεννήθη εἰς τὰς Θήβας τῆς Αἰγύπτου, ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς· καὶ βαπτισθεὶς ἀνετράφη, καὶ ἐπαιδεύθη ἐπιμελῶς τὰ ἱερὰ γράμματα· καὶ ὅσον ἡῤξανεν εἰς τὴν σωματικὴν ἡλικίαν, καὶ ἐμάνθανε τὴν φιλοσοφίαν, τοσοῦτον μᾶλλον ἐπρόκοπτεν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ ἐγίνετο εἰς τὴν ψυχὴν φιλοσοφώτερος, γνωρίζων τῶν προσκαίρων πραγμάτων τὸ ἄστατον. Ὅθεν πανσόφως ἀπαρνησάμενος πατρίδα, πλοῦτον, καὶ συγγενεῖς, καὶ πᾶσαν σαρκὸς ἡδυπάθειαν, καὶ κοσμικὴν ματαιότητα, ἐκατοίκησεν εἰς τὴν ἔρημον· καὶ τόσον ἐπρόκοπτεν εἰς τὴν ἡσυχίαν, ὅπου ἔλαμψεν εἰς τὰς ἀρετὰς ὡς φωστὴρ διαυγέστατος. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτο πρέπον ὁ λύχνος νὰ κρύπτεται εἰς τὸ μῶδιον, ἀλλὰ νὰ βαλῇ εἰς τὴν λυχνίαν, καθὼς ὁ Κύριος εἴρηκε. Διὰ τοῦτο ὅσον ὁ Ὅσιος ἔφυγε τὸν ἀνθρώπινον ἔπαινον, τόσον ὁ Θεὸς τὸν ἐδόξαζε, καὶ τὸν ἔκαμε πανταχοῦ περιβόητον καὶ συνηθορίζοντο ἀπὸ τὰς χώρας, καὶ πόλεις πολλοὶ εἰς αὐτὸν χάριν ὠφελείας καὶ βλέποντες τὴν ἄσκησιν αὐτοῦ, τὰ ἔνθεα κατορθώματα, καὶ τὰ ἐξαίσια θαυμάσια, ἐθαύμαζον. Ὅθεν βλέπων τὸ ἄμετρον πλῆθος, ὅπου συνήγοντο, ἀνεχώρησεν, ἀπὸ τὴν ἔρημον ἡσύχως, καὶ ὑπῆγεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· καὶ κατοικήσας εἰς τὰς Βλαχέρνας, καὶ ἔμεινε ξένος καὶ ἔρημος, διὰ νὰ φύγῃ τὸν ἀνθρώπινον ἔπαινον· καὶ λησμονήσας τοὺς προτέρους ἀγῶνας ἐδίδετο εἰς περισσοτέραν σκληραγωγίαν, καὶ ἄσκησιν, μὴ φροντίζων οὐδεποσῶς διὰ τροφὰς, καὶ ἐνδύματα, ἀλλὰ ἐμιμεῖτο τοὺς ἀσωμάτους Ἀγγέλους ἐν σώματι, προσευχόμενος τῷ Θεῷ νοερῶς, καὶ τὸ ἄρρητον κάλλος ἐκεῖνο διηνεκῶς φανταζόμενος. Ὅθεν ἔχων τὴν θεωρίαν μὲ τὴν πράξιν συνεξευγμένην ἔγεινεν ὅλος μετέωρος, καὶ ἀνέβαινεν εἰς τοὺς οὐρανούς μὲ ταῦτο πνεῦμα, καὶ ἔβλεπε νοερῶς τὰς οὐρανίους δυνάμεις, ὅπου ὑμνοῦσιν ἀκαταπαύστως τὸν Κύριον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς, τὸν ἐδόξασε, καὶ τοῦ ἔδωκε δύνάμιν νὰ κάμνῃ θαυμάσια· ἀπὸ τὰ ὁποῖα νὰ γράψωμεν ὀλίγα εἰς πίστῳσιν τῶν ἄλλων, διὰ νὰ καταλάβετε πόσον δύναται νὰ κατορθώσῃ ὅστις φυλάττει τὰ θεῖα προστάγματα.

Νέος τις πιστός, καὶ εὐλαβὴς ἄνθρωπος ἦτο τυφλὸς ἐκ γεννέσεως, καὶ ποσῶς δὲν ἔβλεπεν· ἀκούσας λοιπὸν τὰς ἀρετὰς τοῦ Ὁσίου, καὶ πολιτείαν αὐτοῦ τὴν θαυμάσιον, ἀπῆλθεν εἰς ἐκεῖνον χειραγωγούμενος· καὶ μιμούμενος τὸν ἄλλον τυφλὸν ὅπου λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, ἐβόησε μὲ πολλὴν θερμότητα πρὸς τὸν Ὁσίον λέγων· «ἐλέησόν με διὰ τὸν Κύριον υἱὲ τοῦ φωτός, καὶ τῆς χάριτος· καὶ φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, νὰ ἰδῶ καὶ ἐγὼ ὁ ἀνάξιος τὰ ὁρατὰ ταῦτα πράγματα, ὅπως ὑμνήσω διὰ τῶν κτισμάτων τὸν κτίσαντα». Ταῦτα λέγοντος τοῦ τυφλοῦ, τὸν ἐλυπήθη ὁ Ὁσίος ὡς ἐλεήμων, καὶ εὐσπλαγχνικώτατος, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα ὡς ταπεινόφρων, νὰ ἐπιχειρισθῇ τοιαύτην πρᾶξιν, νομίζων ἑαυτὸν ἀνάξιον καὶ τοῦ λέγει διὰ νὰ ἰδῇ καὶ τὴν γνώμην του· «τί θαυμάσιον ἐγνώρισες εἰς ἐμέ, καὶ ζητεῖς μου πρᾶγμα ὅπου δὲν δύναται ἄλλος νὰ τὸ τελέσῃ, εἰμὶ μόνον ὁ δημιουργὸς τοῦ Κόσμου, καὶ παντοδύναμος;» Τότε ὁ νέος ἐφώναζεν ἐλεεινότερα μετὰ δακρύων δεόμενος, καὶ μὲ λόγους ταπεινοῦς βεβαιούμενος, ὅτι ἐπίστευεν ἀναμφιβόλως, πῶς ἠδύνατο νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ποθουμένην θεραπείαν, ὡς τοῦ Χριστοῦ δοῦλος γνήσιος. Τότε ὁ Ὁσίος εἶπε πρὸς αὐτὸν μετὰ πίστεως· «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ δεσπότη Χριστοῦ, ὅπου φωτίζει τυφλοὺς καὶ νεκροὺς ἀνίστα, ἀνάβλεψον». Ταῦτα εἰπὼν (ὃ τοῦ μεγίστου θαυματουργήματος!) ἐφωτίσθη ὁ πρῶην τυφλὸς, καὶ ἐδόξασε τὸν Κύριον ἀγαλλόμενος. Ταῦτα βλέποντες οἱ παρόντες ἐθαύμαζον, καὶ τὸν ἐδείκνυνον δακτυλοειδῶς λέγοντες· «αὐτὸς εἶναι ὁ ἐκ γεννητῆς τυφλὸς, ὅπου ἐφώτισεν ὁ Πατάπιος».

Ἄλλος δε τις ἄνθρωπος ἦτο εἰς τὸ Βυζάντιον ὑδροπικὸς, ὅπου ἦτο πολὺ ἐξωγχομένη ἡ κοιλία του καὶ ἐξώδευσεν ὅλην του τὴν περιουσίαν, εἰς ἰατρούς· ἀλλ' αὐτοὺς μὲν ὠφέλησε ὀλίγον, εἰς τὸν ἑαυτὸν του ὁμῶς δὲν ἐγνώρισε τινὰ ὠφέλειαν. Ὅταν οὖν εἶδεν ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη βοήθεια δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν θεραπεύσῃ, ἔδραμε πρὸς τὸν Ὁσίον· καὶ δεικνύων εἰς αὐτὸν τὸ χαλεπὸν πάθος, ἐδέετο νὰ κάμῃ ἔλεος εἰς αὐτὸν νὰ παρακαλέσῃ τὸν Κύριον δι' αὐτὸν. Ὁ δὲ Ἅγιος βλέπων τοιοῦτον σχῆμα ἐλεεινὸν ἐλυπήθη· διότι δὲν ἦτο μόνον εἰς τὴν κοιλίαν τὸ πάθος, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον του τὸ σῶμα ἦτο πρσιμένον τὸ δέρμα του ὡς ἄσκός, καὶ τοῦ ἔδιδεν ὀδύνην ἀνεύκαστον. Πρῶτον μὲν ἔκαμεν ὁ Ἅγιος προσευχὴν μὲ δάκρυα πρὸς Κύριον, ἔπειτα ἐσημείωσε σταυρὸν εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ πάσχοντος, καὶ τὸν ἔχρισεν ἔλαιον λέγων· «ὁ δεσπότης Χριστὸς ὅστις καὶ τὸν ἰδεριῶντα ἰάτρευσεν, αὐτὸς καὶ σὲ θεραπεύσει ὡς εὐσπλαγχος σήμερον». Ταῦτα τοῦ Ὁσίου λέγοντος· οἱ μὲν δεσμοὶ τῶν ὑγρῶν τῆς

κοιλίας ἐλύθησαν, οἱ δὲ φυσικοὶ πόροι ἐξέβαλον ὅλον τὸ ὑγρὸν καὶ βρωμῶδες. Ἐκαθαρίσθησαν ὅλα τὰ σπλάχνα, καὶ ἔμεινεν ὁ ἀσθενὴς ὅλος ὑγιὴς εἰς μίαν στιγμὴν, μὲ θαῦμα τῶν ὁρώντων, καὶ ἔκπληξιν.

Ἄλλος τις νέος εἶχε δεινὸν δαιμόνιον ὁ ταλαίπωρος, καὶ πότε μὲν ἔσχιζε τὰ ἱμάτιά του, καὶ ἔμεινε ὀλόγυμνος, ποτὲ δὲ ἔπιπτεν εἰς κρημνούς, καὶ λάκκους· καὶ ἄλλοτε ἔδιδεν εἰς τὰ ὕδατα, καὶ ἐκινδύνευε πολλάκις ὁ ἄθλιος. Περιπατοῦντος λοιπὸν τούτου ποτὲ εἰς τὴν ὁδόν, τὸν ἔσυρε ὁ δαίμων, καὶ ὑπήγαινε νὰ τὸν βυθίσῃ ὁδυνηρῶς ὁ δεινὸς εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐκεῖ ἔτυχε κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ ὁ μέγας Πατάπιος, τὸν ὁποῖον βλέπων τὸ δαιμόνιον ἐτάραξε τὸν νέον δυνατά. Ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐξήρχοντο ἄφροι ἐκ τοῦ στόματος· ἔτριξε τοὺς ὀδόντας, καὶ ἐκύτταζε μὲ φονικὸν καὶ ἄγριον σχῆμα τὸν Ὅσιον· ὅστις ἀφοῦ ἐπλησίασεν, εἶπε ταῦτα ὁ δαίμων ὡς ὀδυρόμενος· «ὦ συμφορὰν ὅπου ἔπαθα τί ἤθελεν πάλιν ἐδῶ ὁ Πατάπιος; Τι νὰ γίνω ποῦ νὰ ὑπάγω, νὰ εὔρω τόπον νὰ κατοικήσω; Κἂν εἰς πόλιν ὑπάγω, ἢ εἰς ἔρημον, φθάνεις ὦ Ναζωραῖε, καὶ μὲ τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ σου μὲ διώκεις καὶ νικηθεὶς ἀφανίζομαι». Ταῦτα λέγον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον ἐσήκωσε εἰς τὸν ἀέρα τὸν νέον, καὶ τὸν ἐτίνασεν. Ὁ δὲ μέγας τοῦ ἀριστεύς ἐτύπωσε εἰς τὸν ἀέρα μὲ τὸν δάκτυλόν του τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν λέγων· «ἔξελθε πνεῦμα ἀκάθαρτον ὕπαγε μακρὰν εἰς τὴν ἔρημον· ὁ Χριστὸς σε προστάσσει, τοῦ ὁποίου καὶ σατανικῶς σου τὴν δύναμιν ὠμολόγησες». Ταῦτα λέγοντος τοῦ Ὁσίου, ἐσπάραξεν ὁ δαίμων τὸν ἄνθρωπον, καὶ ῥίψας αὐτὸν κατὰ γῆς, ἐξῆλθε ὡς καπνός, καὶ ἔφυγεν. Ὁ δὲ νέος ἀπὸ τὴν χαρὰν τοῦ ἐδάκρυσε, καὶ δοξάζων τὸν Θεόν, ἠὺχαρίστα τὸν Ὅσιον. Ἐφθάναν μόνον αὐτὰ τὰ θαυμάσια νὰ φανερώσουν τοῦ Ὁσίου τὴν παρρησίαν πρὸς Κύριον· ἀλλὰ ἃς εἴπωμεν ἄλλο ἓνα, καὶ τότε νὰ τελειώσωμεν τὴν διήγησιν.

Γυνὴ τις εἶχεν ὀδύνην πανώδυνον, καὶ δεινοτάτην ἀσθένειαν· τὴν ὁποίαν οἱ ἱατροὶ καρκίνον ἐπωνομάζουσιν, ἥτοι φάγουσαν, ἥτις ἦτο εἰς τοὺς μαστοὺς της, καὶ ἔκαμνε σκώληκας καὶ τῆς ἔδιδεν οὐ μόνον εἰς τὸ στήθος, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸ σῶμα μεγάλην βάσανον, καὶ ἔφθαναν οἱ πόνοι ἕως τὴν καρδίαν, τόσον ὅπου ἐκινδύνευεν εἰς θάνατον. Βλέπουσα λοιπὸν ἡ ταλαίπωρος, ὅτι οἱ μὲν ἱατροὶ ἔτρωγαν μόνον τὴν οὐσίαν αὐτῆς ματαίως, καὶ ἀνωφελῶς, οἱ δὲ σκώληκες ἔβοσκον εἰς τὰς σάρκας της, ἀπῆλθεν εἰς τὸν μέγαν Πατάπιον, καὶ πίπτουσα κατὰ γῆς εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐθρήνει ἐλεεινότατα λέγουσα· «ἰάτρευσόν με δοῦλε τοῦ Θεοῦ τὴν ταλαίπωρον· σπλαγχνίσου

με τὴν ἀθλίαν, διότι καὶ πρὸ τοῦ τάφου μὲ τρώγουσι σκώληκες, καὶ τόσους πόνους καὶ δεινὰς ὁδύνας μοῦ δίδουσιν, ὅπου ἐπιθυμῶ τὸν μισητὸν εἰς ὅλους, καὶ φευκτὸν θάνατον». Ὁ δὲ Ὅσιος ἀπεκρίνατο, «ἐὰν ἔχῃς πίστιν καθαρὰν πρὸς Κύριον, καὶ δὲν ἀμφιβάλῃς διὰ τὴν ἴασιν, κατὰ τὴν πίστιν σου ἃς σοῦ γένη καὶ ἡ ἐκβασίς». Ἡ δὲ ἐκ βαθέων στενάξασα ἔλεγε· «πιστεύω Κύριε, ὅτι καθὼς γινώσκεις φανερὰ ὅλα τὰ κρυφὰ, καὶ ἄγνωστα, οὕτως εἶσαι μὲ τὴν θείαν χάριν καὶ παντοδύναμος. Λοιπὸν ὡς ἐλεήμων θεράπευσον τὰς ὁδύνας μου». Τότε τῆς εἶπεν ὁ Ὅσιος, καὶ τοῦ ἔδειξε τὸ πάθος τῆς, καὶ ἰδὼν αὐτὸ ἐθαύμασε λέγων· «χαλεπὸν εἶναι γύναι τὸ πάθος σου, καὶ δυσίατον, ἀλλὰ ἡ πίστις ὑπερνικᾷ καὶ ἡ ἐλπίς καρποῦται τὴν ἴασιν. Ὑπαγε λοιπὸν εἰς εἰρήνην ἀνώδυνος». Ταῦτα εἰπὼν, ἔμεινεν ἡ γυνὴ τεθεραπευμένη, καὶ ἀπῆλθε χαίρουσα, καὶ δοξάζουσα τὸν Θεὸν, ἐκήρυττε πανταχοῦ τὸ θαυμάσιον, φημίζουσα εἰς ὅλους τὸν Ὅσιον. Ἀπὸ ταῦτα ὅπου ἐγράψαμεν ἃς ἐννοήσῃ ἕκαστος πόσῃ χάριν ὁ Πατάπιος παρὰ Κυρίου ἐπλούτισε, καὶ δὲν κάμνει χρεία νὰ περιεργάζεσθε περισσότερα, διότι ἐκ τῶν ὀνύχων ὁ λέων γνωρίζεται.

Λοιπὸν ἃς ἔλθωμεν εἰς τὴν κοίμησιν αὐτοῦ, νὰ δώσωμεν τέλος τῆς διηγήσεως. Οὗτος ὁ μέγας τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, καὶ τῆς ἀρετῆς ἀληθῶς τύπος ἔμψυχος, ἐστόλισε τὴν πολιτείαν αὐτοῦ μὲ ἔργα, καὶ θαύματα, καὶ ὅταν ἔμελλε νὰ μετασταθῇ ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ζωὴν ταύτην, εἰς τὴν αἰώνιον, συνήχθησαν ὅλοι οἱ ἀσκηταί, καὶ ἔκλαιον τὴν αὐτοῦ ἀναχώρησιν, νομίζοντες κοινὴν ὀρφανίαν τὴν τούτου ὑστέρησιν, καὶ ὀδυρόμενοι τὸν χωρισμὸν αὐτοῦ ἔλεγον, «ὦ πάτερ γλυκύτατε, καὶ παμπόθητε, διατί ἐγκαταλίπῃς ὀρφανὰ τὰ τέκνα σου, καὶ ὑπάγεις εἰς ἄλλην πατρίδα τοσοῦτον ὀργήγορα; Τίς νὰ καταπαύσῃ τὴν λύπην μας; Τίς νὰ θεραπεύσῃ τῶν ψυχῶν μας τὰ τραύματα; Ὡ τῆς συμφορᾶς, καὶ πῶς νὰ ὑπομείνωμεν τὴν ὑστέρησίν σου οἱ τάλαινες;» Αὐτὰ καὶ ἕτερα λέγοντες αὐτοὶ μὲν ἔκλαιον, ἐκτραγωδοῦντες τὸ πάθος, καὶ θλίψιν των. Ὁ δὲ Ὅσιος δὲν ἔδειξε τίποτε δειλίαν, καὶ φιλόζωνον πρὸς τὸν θάνατον. Ἀλλὰ εἶπε ταῦτα πρὸς αὐτοὺς μὲ ὄμμα ἰλαρὸν, καὶ πασίχαρον. «Μὴ μὲ ἀποχαιρετήσετε ἡγαπημένα μου τέκνα μὲ δάκρυα, διότι πολλὴν βλάβην δίδετε μὲ ταῦτα ἐμοῦ, καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σας. Ἀλλὰ εἶπατε εὐχὰς πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ποιήσατε κοινῶς διὰ τὴν ψυχὴν μου παράκλησιν, ὅπερ σᾶς δίδει πολλὴν ὠφέλειαν». Ταῦτα λέγων ἔπαυσε τοὺς ὀδυρμούς αὐτῶν, καὶ τὰ δάκρυα, καὶ τοὺς ἔκαμε μίαν διδαχὴν σοφωτάτην περὶ τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Ἐπειτα ἔκαμε προσευχὴν δι’ αὐτούς, καὶ

οὕτως ἀφῆκεν εἰς χεῖρας Θεοῦ τὴν μακαρίαν ψυχὴν αὐτοῦ χαίρουσαν. Τὸ δὲ ἱερὸν καὶ πάνσεπτον λείψανον ἐνεταφίασαν εἰς τὸν σεβάσμιον ναὸν τοῦ τιμίου Προδρόμου, εἰς δόξαν Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος, τῆς ὁμοουσίου, καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, τῆς μιᾶς θεότητος. Ἦ πρέπει τιμὴ, καὶ προσκύνησις, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

f) Συναξαριστὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Μὴν Δεκέμβριος), Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἀθήναι 2004, σ 63.

Οὗτος ἐκ Θηβῶν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὁρμώμενος, τὸν μονήρη βίον ἐπανελόμενος, τῷ Χριστῷ ἠκολούθησε· καὶ πολλοὺς χρόνους ἐν ἐρήμῳ ἀσκήσας, εἴτα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλθὼν, πλεῖστα κατειργάσατο θαύματα, τυφλοὺς ὁμματώσας, καὶ ὕδεριῶντας διὰ κρίσεως Ἁγίου Ἐλαίου ἰασάμενος, καὶ δαίμονας ἐλάσας, καὶ καρκῖνον θεραπεύσας, ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ τὸ ἑαυτοῦ παρέθετο πνεῦμα.

Συμεών Μεταφραστής

Σταθμό στην εξέλιξη της αγιολογικής φιλολογίας αποτελεί ο Συμεών ο Μεταφραστής, ο οποίος έζησε το δεύτερο μισό του 10^{ου} αιώνα και υπήρξε ένας από τους γνωστότερους αγιολόγους της μέσης και ύστερης περιόδου της Βυζαντινής αυτοκρατορίας⁵. Ο διαπρεπής αυτός λόγιος και αξιωματούχος της βυζαντινής αυτοκρατορικής αυλής ταυτίζεται με τον Συμεών μάγιστρο και λογοθέτη. Το έργο του χρονολογείται κατά την περίοδο της βασιλείας του Κωνσταντίνου Ζ΄ Πορφυρογέννητου οπότε και συντελείται αναγέννηση στον χώρο των γραμμάτων, γνωστή ως εγκυκλοπαιδισμός.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι «Μεταφράσεις», δηλαδή οι μεταγλωττίσεις σε λόγια αττικίζουσα γλώσσα των παλαιότερων και λαϊκότερων αγιολογικών κειμένων. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκε μία νέα τάση στην αγιολογική φιλολογία, η μεταφραστική. Οι μεταφράσεις του Συμεών περιλαμβάνουν αποκλειστικά βίους και μαρτύρια αγίων. Η μεταφραστική αυτή συλλογή, γνωστή ως Μηνολόγιο, αποτελείται από 10 τόμους και περιλαμβάνει 146 βίους Αγίων από την αρχή του εκκλησιαστικού έτους, 1^η Σεπτεμβρίου, έως και τις 29 Αυγούστου. Η σπουδαιότητα αυτού του έργου αποδεικνύεται από το γεγονός ότι αποτελεί το μοναδικό έργο σωζόμενο σε 693 χειρόγραφα. Ο Συμεών θεωρείται επίσης ο συγγραφέας ενός βυζαντινού κειμένου με πολλά προβλήματα, με τίτλο «Χρονογραφία του Συμεών», το οποίο μέχρι και σήμερα διχάζει τους ερευνητές. Συνέγραψε δε σημαντικά θεολογικά, ποιητικά, υμνογραφικά και επιστολικά κείμενα.

Από μερικούς μελετητές, χαρακτηρίζεται μεγάλη η ζημιά που επέφερε ο Συμεών στην αγιολογική λογοτεχνία. Παλαιότερα κείμενα, που δεν αντιγράφονταν πια, οδηγήθηκαν σε αχρηστία. Πολύτιμα τεκμήρια της αγιολογικής λογοτεχνίας χάθηκαν, των

⁵ Για τον Συμεών βλ. ΘΗΕ, τ. 11, σελ. 536. Επίσης, Delehaye, *Bibliotheca Hagiographica Graeca*, β' έκδοση (1909) σσ. 237 και 267-292. H. Delehaye, «Le Menologe de Metaphrastes», *Anallecta Bollandiana* 17, 1898, 448-452. A. Ehrhard, *Überlieferung und Bestand der Hagiographischen und Homiletischen Literatur der Griechischen Kirche*, Leipzig/ J.C Hinrichs Verlag, τ. 2 (1938) σ. 306-708. J. Gouillard, στο DTC, XIV, 2 (1941) σσ. 2959-2971. G. Moravcsik, *Byzantinoturcica I Die Byzantinischen quellen der Geschichte der Turkvölker*, Akademie Verlag Berlin (1983) σσ. 515-518. H. Zilliacus, «Zur stillistischen Umarbeitungstechnik des Symeon Metaphrastes», *Byzantinische Zeitschrift* 38, 1938, σσ. 332-350. Θ. Ε. Δετοράκη, Εισαγωγή στη σπουδή των αγιολογικών κειμένων, σσ. 41-42. Ν.Β. Τωμαδάκη, Σύλλαβος Βυζαντινών μελετών και Κειμένων, Αθήναι 1961, σσ. 198-222.

οποίων το γλωσσικό ενδιαφέρον ήταν μεγάλο, αν λάβουμε υπόψη τα λίγα μεταφραστικά κείμενα που περισώθηκαν. Για τον λόγο αυτό ο Ιππόλυτος Delehaye χαρακτηρίζει τον Συμεών ως ολεθριότατο άνθρωπο και καταστροφέα.

Η σχέση και η εξάρτηση του Συμεών με τα πρωτότυπα κείμενα αποτελεί άλλο ένα φιλολογικό ζήτημα, το οποίο απασχόλησε τους ερευνητές. Ο Μεταφραστής δεν προχωρεί στην παραχάραξη των πρωτότυπων αγιολογικών κειμένων με προσαιξήσεις και εφευρήματα. Φυσικά και σέβεται το πρωτότυπο και μόνο η ενοποίηση - μετάφραση είναι δική του παρέμβαση. Η διατήρηση της ιστορικής εικόνας των κειμένων οπωσδήποτε θεωρείται ως θετικό στοιχείο της εργασίας του Συμεών.

Η εκκλησία για την προσφορά του τον τιμά στις 18 Νοεμβρίου.

Ο βίος από τον Συμεών Μεταφραστή⁶

Πρόκειται για έναν εκτεταμένο βίο ο οποίος έχει αντλήσει πολλά στοιχεία από τον λόγο του Ανδρέα Κρήτης, παραδίδοντας επαρκείς πληροφορίες για τον Όσιο. Γραμμένος σε αρχαιοπρεπή γλώσσα, χαρακτηρίζεται για την παραστατικότητα του, αποτελεί κείμενο το οποίο απευθύνεται σε λόγιους αναγνώστες. Η δομή του βίου του Οσίου Παταπίου ακολουθεί τα τυποποιημένα πρότυπα συγγραφής ενός βίου Αγίου. Στην πρώτη παράγραφο ο Συμεών επεξεργάζεται το θέμα της καταγωγής του Οσίου. Ο όσιος Πατάπιος κατάγεται από τις Θήβες τις Αιγύπτου. Στην ίδια παράγραφο περιλαμβάνεται και το θέμα της παιδείας. Οι γονείς του από μικρή ηλικία φροντίζουν ο Πατάπιος να λάβει την κοσμική παιδεία χωρίς να παραμεληθεί και η χριστιανική αγωγή. Με μία ωραία παρομοίωση, κατά την οποία ο χαρακτήρας του παρομοιάζεται με το δένδρο της αρετής που ανθεί, ολοκληρώνεται το θέμα αυτό.

Στη συνέχεια, και έχοντας περιγράψει τους ασκητικούς αγώνες στην έρημο της Αιγύπτου, επισημαίνεται η φυγή του Οσίου στη Βασιλεύουσα. Και εδώ εντοπίζουμε μία άλλη παρομοίωση, όπου ο Όσιος παρουσιάζεται με το λυχνάρι του Θεού το οποίο λάμπει παντού χωρίς να δύναται να κρυφθεί. Λόγω της αρετής του, η οποία τον καθιστά λαμπερό λυχνάρι, πλήθος κόσμου συρρέει στην έρημο για να τον συναντήσει. Ο Πατάπιος επιθυμώντας την ησυχία καταφεύγει στην Κωνσταντινούπολη, ώστε να

⁶ PG. 116, 357a.- 368.a .

ασκητέψει μακριά από τα βλέμματα του κόσμου. Εκεί στις Βλαχέρνες επιδίδεται σε σκληρούς πνευματικούς αγώνες με ελάχιστη τροφή, λίγο ύπνο και αδιάλειπτη προσευχή.

Στις επόμενες παραγράφους παρουσιάζονται τέσσερα θαύματα του Οσίου. Το πρώτο θαύμα αφορά τον εκ γενετής τυφλό. Η περιγραφή του θαύματος ομοιάζει μ' αυτήν του εκ γενετής τυφλού του Ευαγγελίου. Η αγωνία και η πίστη του νεαρού για την σωτηρία του τονίζουν. Ο νεαρός προσέρχεται με πίστη εκλιπαρώντας τον Όσιο να τον ελεήσει. Ο Πατάπιος προσεύχεται στον Θεό, βλέποντας τη μεγάλη πίστη του νεαρού, και του χαρίζει το φως του.

Το δεύτερο θαύμα συνέβη σ' ένα βυζαντινό αξιωματούχο, ο οποίος έπασχε από υδρωπικία. Και εδώ παραδίδονται αρκετές λεπτομέρειες. Ο αξιωματούχος έδειξε το ανίατο δράμα του στον Όσιο ζητώντας του λύτρωση. Έκδηλη είναι η συμπόνια του Οσίου, ο οποίος έκλαψε για τον πόνο του ανθρώπου, προσευχήθηκε και σταύρωσε την πληγή του ασθενούς. Συγκεκριμένα τα δάκρυα του Οσίου ήσαν τόσα πολλά, ώστε τα ανέμιξε με λάδι και άλειψε το σώμα του αρρώστου επιτελώντας τοιουτοτρόπως το θαύμα.

Το τρίτο θαύμα πραγματοποιήθηκε σ' ένα δαιμονισμένο. Η έντονη και ζωηρή περιγραφή του θαύματος μας θυμίζει αυτήν του Ευαγγελίου. Ο νεαρός δαιμονισμένος γυμνός μια μέρα έτρεχε με ορμή στην θάλασσα για να πνιγεί. Μπροστά του βρέθηκε ο Όσιος, ο οποίος τον σταμάτησε. Ο νεαρός φώναζε, έτριζε τα δόντια του, αγρίεψαν τα μάτια του και φοβέριζε τον Όσιο. Αντίστοιχα με την περιγραφή του Ευαγγελίου ο δαιμονισμένος φώναζε *«Γιατί Πατάπιε ήρθες εδώ»*; Ο Όσιος έκανε το σημείο του σταυρού και εκδίωξε το δαιμόνιο, το οποίο βγήκε από το στόμα του νεαρού σαν καπνός.

Το τέταρτο και τελευταίο θαύμα αφορά εκείνο της γυναίκας που έπασχε από καρκίνο στο στήθος της. Και εδώ η περιγραφή είναι πλήρης με πολλές λεπτομέρειες. Ο μαστός της γυναίκας σάπιζε. Οι γιατροί αδυνατούσαν να τον θεραπεύσουν. Οι πόνοι ήσαν αφόρητοι, με αποτέλεσμα ο θάνατος να επίκειται. Μία μέρα η καρκινοπαθής συνάντησε τον Όσιο και με ακλόνητη πίστη φώναζε να την λυτρώσει. Ο Όσιος την ευσπλαγχνίσθηκε. Ομοίως με τα προηγούμενα θαύματα την σταύρωσε και της είπε *«Άπελθε οὖν ἐν εἰρήνῃ, ὑγιάσται σου τὸ τραῦμα»*. Από την ώρα εκείνη η γυναίκα θεραπεύθηκε.

Ο βίος ολοκληρώνεται με την περιγραφή του θανάτου. Η στιγμή του αποχωρισμού χαρακτηρίζεται από συναισθηματική φόρτιση. Όλα τα πνευματικά του

παιδιά βρίσκονται γύρω από το κρεβάτι του. Όλοι θρηνούν για την απώλεια του Οσίου θεωρώντας την μετάστασή του ως ορφάνια. Πολλοί εξέφραζαν το παράπονό τους ότι δεν είναι φιλότεκνο να τους αφήσει. Οι πολλαπλές ερωτήσεις καταδεικνύουν την συναισθηματική φόρτιση των πνευματικών του τέκνων. Ο Όσιος σε μία στιγμή αναλαμπής με ήρεμο, γαλήνιο και φιλόστοργο βλέμμα τους καλεί να μην θρηνούν, αλλά να προσευχηθούν για να ‘χει καλή απολογία ενώπιον του Θεού. Ακολουθεί η διαθήκη του. Σ’ όλους μιλά για την ψυχή και λέγει ότι ο θάνατος απλά λογίζεται ως μετάσταση. Ο Όσιος μιλά στον καθένα ξεχωριστά και δίνει τις συμβουλές του ανάλογα με την ηλικία του εκάστοτε ακροατή. Τέλος ο Πατάπιος προσευχήθηκε και έπεσε σε ήσυχο ύπνο παραδίδοντας με τον τρόπο αυτό το πνεύμα του. Το λείψανό του ενταφιάστηκε, σύμφωνα με τον Συμεών, στον ναό του Τιμίου Προδρόμου και Βαπτιστού Ιωάννου.

a) Συναξάριο Κωνσταντινουπόλεως⁷.

Ο βίος του Οσίου Παταπίου χαρακτηρίζεται ως εξαιρετικά σύντομος. Έχει γραφεί σε απλή λόγια γλώσσα, ώστε να αποτελεί εύληπτο εκκλησιαστικό ανάγνωσμα. Σχετικά με τα παιδικά και νεανικά χρόνια του Οσίου δεν μας πληροφορεί τίποτα. Με το επίθετο *έρημοπολίτου* επισημαίνονται όλοι οι μακροχρόνιοι ασκητικοί αγώνες του Οσίου τόσο στην Αίγυπτο όσο και στην Βασιλεύουσα. Η καταγωγή του από τις Θήβες της Αιγύπτου και η φυγή του στην Κωνσταντινούπολη συμπυκνώνονται στη φράση *Οὗτος ἦν ἐκ Θηβῶν τῶν κατ’ Αἴγυπτον ὁρμώμενος...εἶτα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλθὼν πλεῖστα εἰργάσατο θαύματα*. Τα θαύματα που περιγράφονται είναι ίδια – και με τη σειρά- των άλλων συναξαρίων. Ο θάνατος του Οσίου, ομοίως, αναφέρεται λακωνικά με τη φράση *ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ τὸ ἑαυτοῦ παρέθετο πνεῦμα*.

⁷ βλ. SEC, σελ. 287.

b) Συναξάριο Νικοδήμου Αγιορείτου⁸

Ομοίως με το συναξάρι του Μηναίου και ο βίος του Νικοδήμου του Αγιορείτου χαρακτηρίζεται από συντομία. Γραμμένος σε καθαρεύουσα με ιδιοτυπίες δεν ξεπερνά σε έκταση την μία παράγραφο. Οι ομοιότητες με το συναξάρι του Μηναίου και της Κωνσταντινούπολης είναι κατάδηλες. Η αναφορά στα θαύματα και στην κοίμηση του Οσίου και εδώ είναι σύντομη. Όπως και στον βίο του Δουκάκη, ομοίως και εδώ ο Νικόδημος επισημαίνει ότι εκτενή βίο συνέγραψε ο Συμεών.

c) Συναξάριο Ματθαίου Λαγγής⁹

Ο βίος που μας παραδίδεται από το συγκεκριμένο συναξάριο αποτελεί πιστή αντιγραφή του βίου του Συμεών Μεταφραστή, αλλά σε γλώσσα απλή και κατανοητή. Τα βιογραφικά στοιχεία, όπως και η δομή, δεν διαφοροποιούνται από εκείνα του Συμεών. Η αφήγηση των θαυμάτων επίσης δεν διαφοροποιείται. Η μόνη επιπλέον πληροφορία αφορά την εύρεση του λειψάνου στα Γεράνεια Όρη. Εκεί στα Γεράνεια Όρη υπήρχε ένα αρχαίο ασκητήριο το οποίο λειτούργησε για πρώτη φορά τον πρώτο αιώνα μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Το αρχαίο αυτό ασκητήριο απετελείτο από ένα μικρό ναό, ο οποίος είναι κτισμένος μέσα στο σπήλαιο. Αριστερά του τέμπλου της ωραίας Πύλης εικονίζονται όρθιοι ο Όσιος πατήρ ήμων Νίκων ο Νέος, ο οποίος ασκήτεψε στο Ξηρό Όρος, ο Όσιος Πατάπιος, για τον οποίο επιγράφεται ότι ασκήτεψε στο Ξηρό Όρος, και η Όσία Ύπομονή.

Το 1904 βρέθηκε το λείψανο του Οσίου. Ο ιερέας Κωνσταντίνος Σουσάνης λόγω της χαμηλής οροφής δυσκολευόταν να τελέσει την θεία λειτουργία. Για τον λόγο αυτό ζήτησε να ανοιχθεί λίγο ο χώρος. Οι εργασίες πραγματοποιούνταν στο δυτικό μέρος. Έκπληκτοι οι εργάτες ανακάλυψαν μία κρύπτη εντός της οποίας είχε εναποτεθεί το λείψανο του Οσίου. Η ευωδία που ανέβλυζε ήταν άρρητη. Η δε ταυτότητα του Οσίου

⁸ βλ. Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, Συναξαριστής τῶν δώδεκα μηνῶν, ἐπανεκδόσις Β΄, τόμος δεύτερος (Νοέμβριος-Δεκέμβριος), ἐκδόσεις Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1989. σελ. 264.

⁹ βλ. Ματθαίου – Λαγγής, Ὁ Μέγας συναξαριστής τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ε΄ ἐκδόσις, Ἀθῆναι 1997. σσ. 255-261.

αναγνωρίσθηκε από μία δερμάτινη μεμβράνη πάνω στην οποία ήταν γραμμένο το όνομα του Οσίου. Πλήθος θαυμάτων έχουν καταγραφεί από τότε.

Ο συναξαριστής εικάζει ότι κάποιοι ανακτορικοί μετέφεραν το λείψανο στο Λουτράκι λόγω του φόβου των Τούρκων. Η επιγραφή όμως «ὁ ἐν τῷ Ξηρῷ ὄρει ἀσκήσας» οδήγησε μερικούς ερευνητές να υποστηρίζουν ότι πρόκειται περί άλλου Παταπίου. Το επιχείρημα αυτό, όμως, εξασθενεί τόσο από τα βυζαντινά αναθήματα όσο και από την παράδοση. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παράδοση, η επιγραφή «ὁ ἐν τῷ Ξηρῷ ὄρει ἀσκήσας» αναφέρεται στον Ξηρόλοφο της Κωνσταντινούπολης. Η ερμηνεία αυτή όμως φαίνεται προβληματική, διότι ο Ξηρόλοφος γνωρίζουμε ότι ήταν ο 7^{ος} λόφος στην Κωνσταντινούπολη, και με δεδομένο ότι βρισκόταν στην ακριβώς απέναντι κατεύθυνση από τις Βλαχέρνες, όπου ασκήτεψε ο Όσιος – στον 6^ο λόφο –, φαίνεται να μην έχει καμία απολύτως σχέση.

Ο Α. Κουκουλάς υποστηρίζει ότι η παραπάνω αναφορά σχετίζεται με το τραχύ και δύσβατο τοπίο όπου ασκήτεψε ο Όσιος¹⁰. Αυτό το επιχείρημα επιβεβαιώνεται τόσο από τον Mortdmann, ο οποίος αναφέρει «εὐρόντες δὲ ἐρημίαν τελείαν καὶ ἀφύλακτον ἀπὸ ἀγρίων θηρίων καὶ ὀρνέων»¹¹, όσο και από την περιγραφή του Βυζαντίου, ο οποίος αναφερόμενος στην μονή του Προδρόμου της Πέτρας γράφει, «ἐκ τοῦ πετρώδους τῶν ὑπωρείων δόθηκε ἡ ὀνομασία στὴν περιοχή»¹².

¹⁰ « Εἴτε πάrouμε ὡς βάση τὸ προσωνύμιο τῆς μονῆς τῆς Πέτρας, εἴτε τὸν Μαυρόποδα, ὁ ὁποῖος γράφει ὅτι, τοιγάρτοι καὶ μηδὲν τι λαβόντες, μηδὲ τὰ πλείω φιλοπονήσαντες, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτόματον ὑποδύντες τοῦ τόπου δασύτητα καὶ τὴν ἑαυτοῖς ὡς καλιὰν σχεδιάσαντες, ἰδιαιτάτως ἔκτοτε τοῖς τοῦ ἀγροῦ θηρίοις ἕκαστος ἠυδόκησε συναυλίζεσθαι». βλ. Όσιος Πατάπιος ο θαυματουργός, Βίος, Θαύματα καὶ Ακολουθίαι τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων. Χαράλαμπος, Μ. Μπούσιας, Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθῆναι 2004. σελ. 51.

¹¹ βλ. Mortdmann, «Βογδάν-Σεράϊ ἤτοι ἡ Μονὴ τοῦ ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἢ ἐπικεκλημένη τῆς παλαιᾶς Πέτρας». *Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ε.Φ.Σ. παράρτημα ΙΘ' τόμου*, 1891 σελ. 7.

¹² βλ. οπ. σημ. 11.

d) Συναξάριο Γεδεών¹³

Ο βίος του Γεδεών, γραμμένος σε απλή λόγια γλώσσα, χαρακτηρίζεται από συντομία. Σε αντίθεση με τα υπόλοιπα συναξάρια ο Γεδεών δεν επικεντρώνεται στα βιογραφικά στοιχεία του Οσίου, πλην της καταγωγής του, της έλευσής του στην Βασιλεύουσα και της θαυματουργικής του δράσης. Ο συναξαριστής επικεντρώνεται, κυρίως, στο λείψανο του Οσίου και στον τόπο που αυτό φυλάσσεται. Συμπερασματικά πρόκειται για έναν ελλιπή σε βιογραφικά στοιχεία βίο.

e) Συναξάριο Δουκάκη¹⁴

Το συναξάριο του Δουκάκη μας παραδίδει πλήρη βίο για τον Όσιο Πατάπιο. Ο βίος γραμμένος σε καθαρεύουσα γλώσσα με ιδιοτυπίες αποτελεί ευκολοανάγνωστο κείμενο για κάθε ενδιαφερόμενο. Ο Δουκάκης ακολουθεί πιστά τη δομή του συναξαρίου του Συμεών Μεταφραστή. Η εξιστόρηση των θαυμάτων στον Δουκάκη ακολουθεί ακριβώς την ίδια σειρά μ' αυτή του Συμεών. Καμία νέα πληροφορία σχετικά με τον βίο του Οσίου δεν μας παραδίδεται. Ο Δουκάκης χρησιμοποιεί πιο απλές λέξεις και φράσεις. Στο τέλος δε του συναξαρίου του αναφέρει ότι πρώτος συνέγραψε τον βίο του Οσίου Παταπίου ο Συμεών Μεταφραστής.

f) Συναξάριο Μηναίου¹⁵

Το συναξάρι του Μηναίου μας παραδίδει ελάχιστες πληροφορίες σχετικά με τον βίο του Οσίου. Οι πληροφορίες αφορούν την καταγωγή του Οσίου, από τις Θήβες της Αιγύπτου, και ότι απλά ακολούθησε μοναστικό βίο. Πληροφορίες για την παιδική ηλικία και την μόρφωσή του, εν αντιθέσει με τους άλλους βίους, δεν αναφέρονται. Η περίοδος άσκησής του στην έρημο της Αιγύπτου περιγράφεται απλά με την φράση *και πολλούς*

¹³ βλ. BE, σελ. 198.

¹⁴ βλ. Κ. Χ. Δουκάκης, Μέγας Συναξαριστής πάντων τῶν ἁγίων τῶν καθ' ἅπαντα τὸν μῆνα Δεκέμβριον ἑορταζομένων ἥτοι ἀμέθυστος τοῦ νοητοῦ παραδείσου ἡ δωδεκάβιβλος Βιβλίον ψυχωφελέστατον, τ. 12^{ος}, Α' έκδοσις, Ἀθῆναι 1896.

¹⁵ βλ. Συναξαριστής τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Μὴν Δεκέμβριος), Ἀποστολική Διακονία, Ἀθῆναι 2004, σελ. 58.

χρόνους ἐν ἐρήμῳ ἀσκήσας, ἐνῶ η φυγή του στην Κωνσταντινούπολη και τα θαύματά του συνοπτικά με την φράση εἶτα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλθὼν, πλεῖστα κατειργάσατο θαύματα, τυφλοὺς ὁμματώσας, καὶ ὑδεριῶντας διὰ χρίσεως Ἁγίου ἐλαίου ἰασάμενος, καὶ δαίμονας ἐλάσας, καὶ καρκίνον θεραπεύσας. Ἀν και στους υπόλοιπους βίους ο θάνατος του Οσίου καταλαμβάνει σημαντικό τμήμα στην αφήγηση, ἐδῶ διαβάζουμε ἀπλά ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ τὸ ἑαυτοῦ παρέθετο πνεῦμα. Οι ομοιότητες, κυρίως η συντομία, με το συναξάριο της Κωνσταντινούπολης είναι πολλές.

Βίος Στυλιανού Παπαδόπουλου¹⁶

Το συγκεκριμένο ἔργο φαίνεται να ἔχει στηριχθεῖ στον βίο του Συμεῶν Μεταφραστή. Γραμμένος σε απλή νεοελληνική γλώσσα, ἀποτελεῖ ἕνα εὐληπτο ἔργο για τον ἀναγνώστη. Ἀκόμα και η δομὴ του ἀποτελεῖ μία πιστὴ ἀντιγραφὴ αὐτῆς του Μεταφραστή. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το κεφάλαιο για το πῶς βρέθηκε το λείψανο του Οσίου καθώς και το πῶς η Οσία Ὑπομονή σχετίστηκε με τον Ὅσιο. Πρόκειται για ἕνα ἔργο το οποίο προσφέρει μία συνολικὴ εἰκόνα για τον Ὅσιο Πατάπιο και την μονὴ των Γερανείων.

¹⁶ βλ. Σ.Γ. Παπαδόπουλου, Ὁ Ὅσιος Πατάπιος, ἐκδόσεις Οὐρανός, Ἀθήνα 2014.

Ο Ανδρέας Κρήτης ως εγκωμιαστής του Οσίου Παταπίου

Ο Ανδρέας Κρήτης γεννημένος στην Δαμασκό το 660 μ. Χ υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους ποιητές του Βυζαντίου και αρχιεπίσκοπος Κρήτης. Συνέθεσε πολλούς ειρμούς, ιδιόμελα τροπάρια και κανόνες με γνωστότερους απ' όλους τον Μέγα Κανόνα. Έζησε το μεγαλύτερο διάστημα της ζωής του μεταξύ Κωνσταντινούπολης και Κρήτης, όπου και υπηρέτησε επί τριάντα έτη ως αρχιεπίσκοπος και πρόεδρος της δωδεκαμελούς ιεραρχίας. Κύρια πηγή για τον βίο του αποτελεί το ίδιο του το έργο, εκ του οποίου λίγες πληροφορίες αντλούμε για τις πράξεις και τα έργα του¹⁷. Η φιλανθρωπική του δράση ήταν σπουδαία με την ανοικοδόμηση ξενώνα, ναών αλλά και παροχής ψυχολογικής στήριξης στους κατοίκους της μεγαλονήσου κατά την περίοδο φυσικών καταστροφών και επιδρομών.

Το συγγραφικό του έργο περιλαμβάνει υμνογραφικά έργα, όπως εγκώμια για αγίους και σπουδαία πεζογραφικά έργα, όπως οι πενήντα ένας ρητορικοί λόγοι, από τους οποίους δεν αμφισβητείται η γνησιότητα των σαράντα δύο. Η ευκολία χρήσης του λόγου

¹⁷ Για περισσότερες πληροφορίες του Ανδρέα Κρήτης βλ. ΘΗΕ Β' 674- 693. Το ρητορικό του έργο στον PG 97, 805- 1444. Σχετικά με το υμνογραφικό του έργο βλ. Σωφρονίου Ευστρατιάδου , «Ανδρέας Κρήτης ὁ Ἱεροσολυμίτης», *Νέα Σιών ΚΘ'* 1934 σσ. 673- 688 και *Α'* 1935 σσ. 3-10, 147-153, 209- 217, 269- 283, 321- 342 και 462. Επίσης Νικολάου Τωμαδάκη, Ἡ Βυζαντινὴ ὑμνογραφία καὶ ποίησις σσ. 182- 210. Κωνσταντῖνος Παῖδας, Εἰσαγωγή στη Βυζαντινὴ ποίηση, σσ. 210-215, Για τους σαράντα κανόνες του Ανδρέα Κρήτης βλ το έργο του G. Schirò, *Analecta Hymnica Graeca, I-XII*, Instituto di Studi Bizantini e Neoellenici. Università di Roma, Roma 1966-1980. Ὑμνοι του Ανδρέα Κρήτης υπάρχουν και στα λειτουργικά βιβλία της Εκκλησίας (Μηναῖα, Εὐχολόγιον, Πεντηκοστάριον, Τριώδιον, κ.α). Παλαιότερα ο Αθ. Παπαδόπουλος- Κεραμεὺς και ο Β. Λαοῦρδας δημοσίευσαν κείμενα και μελέτες περί του Ανδρέα. Πρβλ. Β. Λαοῦρδας, στα Κρητικά. Χρονικά Ε', 1951, σσ. 41-49. Σχετικά με τον Μέγα Κανόνα σπουδαία μελέτη δημοσίευσε ο Παν. Κ. Χρήστου, Ὁ Μέγας Κανὼν Ἀνδρέου τοῦ Κρήτης, Θεσσαλονίκη 1952 (περ. Γρηγόριος Παλαμᾶς) όπου το έργο εξετάζεται θεολογικῶς. Διορθώσεις στα τροπάρια του Ανδρέου Κρήτης παρουσίασε ο Εμμ. Α. Πεζόπουλος. Μεταξύ των άλλων μελετών πρέπει να σημειωθούν: M. Jugie, *Saint Andre de Crete. Tome commemorative du millenaire de la Bibliotheque Patriarcale d' Alexandrie*, Αλεξάνδρεια 1953, σσ. 170-178. Th. Nissen, *Diatriben und Consolatio in einer christlichen Predigt des achten Jahrhunderts*, *Philologus* 92, 1937, σσ 177-198. Του ιδίου, *Zum Text der Rede des Andreas von Kreta über die Vergänglichkeit*, σσ. 382- 385. P. Sanz, «Ein Fragment eines neuen Kanon des Andreas von Kreta», *JOB* 4 (1955), σσ. 1-11. E. Follieri, «Un canone inedito di Andrea di Creta per l' Annunziazione», στο: *Collectanea Vaticana in honorem Anselmi M. Card. Albareda*, Bibliotheca Apostolica Vaticana, (Studi e testi, 219-220), Città del Vaticano 1962. M. Arco Magri, «L' inedito Canon de requie di A. Cretese» *Helikon* 9-10 (1969- 1970), σσ. 475- 513. R. Maisano, «Un inno inedito di s. Andrea di Creta per la domenica dell Palme», *Rivista di Storia e Letteratura Religiosa* 6 (1970), σσ. 519- 572. Θεοδώρου Ξύδη, «Ανδρέας ὁ Κρήτης, ὁ πρῶτος κανονογράφος.» *Νέα Ἑστία, Ἀθήναι* 1949, σελ. 13. Ν.Β Τωμαδάκη, «Μικρὸν ἁγιορειτικὸν Θεοτοκάριον», *ΕΕΒΣ ΑΒ'* 1963, σσ. 1-25.

καθώς και ικανότητά του να επεξεργάζεται πρωτότυπα το εκάστοτε θέμα δίκαια τον κατατάσσουν μεταξύ των επιφανέστερων βυζαντινών ρητόρων.

Το Εγκώμιο του Ανδρέα Κρήτης

Η μνήμη του Οσίου Παταπίου ετελείτο στην Μονή των Αιγυπτίων. Όπως διαβάζουμε στο Βυζαντινό Εορτολόγιο¹⁸, ο ναός του Τιμίου Προδρόμου της Μονής των Αιγυπτίων βρισκόταν κοντά στο θαλάσσιο τείχος των Βλαχερνών και κτίστηκε κατά τα τέλη του 5^{ου} αιώνα, αρχές του 6^{ου}. Στα χρόνια της πατριαρχίας του Μηνά, 536, ως ηγούμενος της μονής φέρεται κάποιος Κυρίων.

Στην μονή των Αιγυπτίων οι μοναχοί είχαν την ιδιαίτερη τιμή στην εορτή του Οσίου να έχουν μαζί τους τον σπουδαίο επίσκοπο και θεολόγο αρχιεπίσκοπο Κρήτης Ανδρέα. Η φήμη για το πηγαίο ποιητικό του τάλαντο και την συγγραφή έξοχων εκκλησιαστικών ύμνων είχε εξαπλωθεί παντού. Σε μία τέτοια πανήγυρη ο Ανδρέας Κρήτης βρισκόταν στη μονή όπου πλήθος κληρικών, μοναχών και λαϊκών είχε συγκεντρωθεί στην Κωνσταντινούπολη για να τιμήσει τον Όσιο. Το ιερό λείψανο του Παταπίου φυλασσόταν στον ναό του Προδρόμου, ο οποίος ήταν ο κεντρικός ναός του μεγάλου μοναστηριού, γνωστό ως μονή των Αιγυπτίων (το είχε ιδρύσει ο ίδιος ο Πατάπιος όταν ήρθε από την Αίγυπτο, εξ ου και η ονομασία). Το μοναστήρι κατά την περίοδο αυτή είχε μετατραπεί σε γυναικείο, όπου μοναχές από παραπλήσιο γυναικείο μοναστήρι βοηθούσαν στον εορτασμό.

Ο λόγος του Ανδρέα αποτελεί ένα αγιογραφικό εγκώμιο, που ανήκει στο επιδεικτικό είδος της ρητορικής, γραμμένος σε λόγια γλώσσα με πολλά αττικίζοντα γλωσσικά στοιχεία. Όπως οι περισσότεροι βυζαντινοί συγγραφείς των αγιολογικών κειμένων, ομοίως και ο Ανδρέας, στηρίζονται κυρίως στα μεγάλα πρότυπα των πατέρων του 4^{ου} αιώνα, Βασίλειο και Γρηγόριο Ναζιανζηνό. Από καθαρά λογοτεχνική άποψη το εγκώμιο του Οσίου Παταπίου στηρίζεται στην τυπική μορφή: προοίμιο, κυρίως θέμα,

¹⁸ Ό (τοῦ Τιμίου Προδρόμου ναός) ἐν τῇ μονῇ τῶν Αἰγυπτίων, οὐ μακρὰν τῶν Βλαχερνῶν κείμενος, ἐν ᾧ κατετέθη τὸ λείψανον τοῦ ὁσίου Παταπίου ἐκτίσθη κατὰ τὰ τέλη τῆς Ε΄ ἢ τὰς ἀρχὰς τῆς ΣΤ΄ ἑκατονταετηρίδος· ἴσως ἀπὸ τῆς αὐτόθι τοῦ Παταπίου διαμονῆς ὠνομάσθη τῶν Αἰγυπτίων ἡ μονή, διότι ὁ Πατάπιος ἦν ἐκ Θηβῶν τῆς Αἰγύπτου. Μικρῷ πρὸ τῶν μέσων τῆς ΣΤ΄ ἑκατονταετηρίδος ἐσώζετο ὁ ναός ἡ μᾶλλον ἡ μονὴ τῶν Αἰγυπτίων, ἧς ἡγούμενος ἀναφέρεται Κυρίων ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Μηνᾶ τῷ 536. Ἠγέρθη πρὸ τῆς αὐτοκρατορίας Ζήνωνος παρὰ τὸ ἐπὶ τῆς θαλάσσης τείχος τῶν Βλαχερνῶν. βλ. ΒΕ σελ. 51.

επίλογος. Το εγκώμιο αυτό εκτός από τα βασικότερα σημεία της ζωής του Οσίου περιλαμβάνει και περιγραφή των θαυμάτων που επιτέλεσε ο Πατάπιος στον τυφλό, τον δαιμονισμένο, την καρκινοπαθή γυναίκα και τον υδρωπικό. Το θαύμα χαρακτηρίζεται ως το αγαπημένο παιδί της πίστης. Στα μεσαιωνικά χρόνια για να δηλωθεί η υπέρτατη φυσική δύναμη και η χάρη του Θεού απαραίτητο στοιχείο ήταν το θαύμα. Σύνηθες χαρακτηρίζεται το φαινόμενο στα αγιολογικά κείμενα και στους βίους Αγίων να ενσωματώνονται θαύματα. Χαρακτηριστικοί τίτλοι τέτοιων αγιολογικών κειμένων ήταν οι «*Βίος ἐν ἐπιτομῇ καὶ θαύματα*», «*Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις*».

Στο προοίμιο δηλώνεται το αντικείμενο του λόγου και η σπουδαιότητα του εγκωμιαζόμενου προσώπου. Ο Ανδρέας συγκεκριμένα εκφράζει τον θαυμασμό του για την λαμπρή εορτή του Οσίου, στην οποία παρευρίσκονται κάθε λογής άνθρωποι. Όλος αυτός ο κόσμος παρευρίσκεται προσκεκλημένος από τον ίδιο τον Όσιο. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο της πανηγύρεως ο Ανδρέας εκφωνεί το εγκώμιο αυτό, καλώντας τους παρευρισκόμενους να ακούσουν περί του βίου του Παταπίου. Διά της χρήσεως των επαναλαμβανόμενων αντιθέσεων ο ρήτορας περιγράφει τις αρετές και το πόσο σπουδαίος είναι ο Όσιος «*ὁ ἐπίγειος Ἄγγελος, καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος... ὁ ἐν πίστει θερμός· ὁ ἐν ἀγάπῃ φοβερός· ὁ πόλιν οἰκῶν, καὶ τῆς ἐρήμου παντελῶς μὴ λειπόμενος*»¹⁹.

Η υποκριτική αδυναμία του Ανδρέα να ανταποκριθεί στο θέμα αποτελεί κοινό τόπο σε τέτοιου περιεχομένου κείμενα. Ο Ανδρέας εκφράζει τις αμφιβολίες του κατά πόσο θα καταφέρει να εγκωμιάσει επάξια τον λαμπρό βίο του Οσίου, διότι όλα όσα επιτέλεσε είναι τεράστια με την χάρη του Θεού και δεν τα χωρά ο νους του. Παρόλα αυτά, αν και το τόλμημα είναι μεγάλο, δεν θα αμελήσει να διηγηθεί όσα δύναται, διότι θα κατακριθεί για τα όσα δεν διηγήθηκε ενώ μπορούσε. Φυσικά σ' αυτό το δύσκολο εγχείρημα θα παρασχεθεί βοήθεια από τον ίδιο τον Όσιο, διά των ευχών του, ο οποίος πλέον βρίσκεται ενωμένος με την χάρη του Θεού. Μόνο τοιουτοτρόπως δύναται να εγκωμιάσει τον Πατάπιο. Ακόμα και η επίκληση στον Όσιο να του παράσχει πνευματική ενδυνάμωση αποτελεί κοινό τόπο ο οποίος μας θυμίζει τις επικλήσεις των αρχαίων ποιητών στις Μούσες²⁰.

¹⁹ βλ. PG. 97.1208.c.

²⁰ βλ. Θ. Δετοράκη, Εισαγωγή στη σπουδή των αγιολογικών κειμένων, σελ. 24.

Το προοίμιο συνεχίζεται με την ομιλία του αρχιεπισκόπου για τα πνευματικά κατορθώματα των εραστών της αρετής. Εδώ αντλεί χωρία από το Ευαγγέλιο τα οποία αρμόζουν άριστα, ώστε να περιγράψουν την βιοτή αυτών που αγάπησαν την αρετή. Οι εραστές της αρετής έχουν τόσο αποξενωθεί από τα γήινα, ώστε όχι μόνο εφαρμόζουν στη ζωή τους την ευαγγελική ρήση «ὁ θέλων ὀπίσω μου ἔλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἄράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτο μοι»²¹, πορεύονται μ' αυτήν και κληρονομούν την ουράνιο βασιλεία. Φυσικά υπάρχουν και μερικοί οι οποίοι δεν επιθυμούν να ακολουθήσουν την παραπάνω οδό με αποτέλεσμα την αποξένωση εκ της θείας μακαριότητας. Όσοι όμως ακολουθήσουν την οδό της αρετής, της οποίας οι καρποί είναι τέλειοι και η οποία «ἀρχαγγέλους ἐλάμπρυνε, ἀποστόλους καὶ προφήτας ἐπύρσευσε, μάρτυρας ἐστεφάνωσε καὶ πάντας τοὺς κτησαμένους αὐτήν, θείων ἡξίωσε χαρισμάτων»²², θα λάβουν στο τέλος του πνευματικού αγώνα θεία ανταμοιβή.

Μετά απ' αυτήν την εισαγωγή, επανέρχεται στον Πατάπιο, ο οποίος ήταν μεγάλος εραστής της αρετής σ' όλη του την ζωή. Αυτήν την αρετή είχε μητέρα και τροφό σ' όλη του την ζωή με την οποία εξωράισε την πολιτεία του Χριστού. Για να τονίσει περισσότερο αυτό το νόημα χρησιμοποιεί την παρομοίωση του ζωγράφου, οποίος βάζοντας περισσότερα χρώματα σ' ένα έργο δίνει ζωηρότερη και εντονότερη την εικόνα αυτού που δημιουργεί.

Ο ρόλος της μητέρας του στην παιδεία και στην εν γένει συμπεριφορά του διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο, με αποτέλεσμα να τεθούν οι βάσεις για την πνευματική προκοπή. Αυτή επαγρυπνούσε ώστε ο νεαρός Πατάπιος να μάθει τα θεία ρήματα. Το τυποποιημένο θέμα της πατρίδας το επεξεργάζεται λίγο διαφορετικά. Ο Ανδρέας επισημαίνει πως θα αποδείξει ότι ο Πατάπιος είχε δύο πατρίδες, την επίγεια και την ουράνια πολιτεία. Η επίγεια πατρίδα του Οσίου ήσαν οι Θήβες της Αιγύπτου και η πνευματική η κοινή πολιτεία όλων μας, η κολυμβήθρα, η οποία αναγεννά πάντες τους πιστεύσαντες. Η δεύτερή του πατρίδα ήταν η ουράνια πολιτεία η οποία αποτελεί τη ζωή την αθάνατο και την πηγή κάθε πνευματικού πλούτου. Η μεν γήινη πατρίδα, φυσικά, του προσέφερε την πρόσκαιρη τροφή, η δε ουράνια τα αιώνια αγαθά. Η μεν Αίγυπτος του προσέφερε χρυσό και λίθους πολυτελείς, η δε ουράνια χώρα τα αγαθά του Αγίου

²¹ βλ. PG. 97. 1212.a.

²² βλ. σπ. σημ. 21. 97. 1213.b.

Πνεύματος. Η Αίγυπτος, όμως, ήταν η γεννήτρια του σκότους και του ζόφου, η δε κολυμβήθρα η γεννήτρια της φωτεινής αρετής. Εν ολίγοις, κατά σάρκα ο Όσιος καταγόταν από την Αίγυπτο, κατά δε το πνεύμα από την κολυμβήθρα. Ο όσιος καταγόταν από μία χώρα πλούσια μ' όλα τα αγαθά του Θεού. Παράδοξο αποτελεί ότι αυτός ο αστέρας αρετής γεννήθηκε σε μία χώρα η οποία έβριθε από πάθη αποτελώντας το σκοτάδι της ειδωλολατρίας, εν αντιθέσει με τον Πατάπιο ο οποίος αποτελούσε τον κήρυκα της ευσεβείας. Αν και η Αίγυπτος χαρακτηριζόταν ως καταγώγιο δαιμόνων, παραδόξως προσέφερε στην ανθρωπότητα ένα συγχορευτή των αγγέλων. Τοιουτοτρόπως, παρατηρεί ο Ανδρέας, επιβεβαιώνεται η ευαγγελική ρήση *«ὅπου γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερπεριέσυσεν ἡ χάρις»*²³. Η αιγυπτιακή αμαρτία εσαλεύθη διά του Παταπίου, ο οποίος αγίασε όλη την γη, με αποτέλεσμα ο κόσμος της Αιγύπτου, *«ὁ ἐν σκότει καὶ σκιά θανάτου καθήμενος, εἶδε φῶς μέγα»*²⁴.

Τα θαύματα του Οσίου ακολουθούν. Αφού ο Ανδρέας απέδωσε την πρέπουσα ευφημία πλέον ομιλεί για τα θαύματα του Παταπίου, ο οποίος ως αληθινός άνθρωπος του Θεού φώτισε το πνευματικό σκοτάδι της Αιγύπτου, συσταυρώθηκε με τον Χριστό και πλησίασε το αληθινό φως του Χριστού. Αν και ακτήμονας, ήταν πλούσιος με τη χάρη του Θεού, ώστε έλαβε *«παρὰ Θεοῦ ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ»* ώστε *«θεραπεύειν τε πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν»*²⁵.

Το πρώτο θαύμα αφορά την θαυματουργική ίαση του τυφλού. Το περιστατικό περιγράφεται ζωηρά. Ο τυφλός προσέρχεται στον Πατάπιο φωνάζοντας *«δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, Πατάπιε, ἴασαί μου τοὺς ὀφθαλμούς· ἄνοιξόν μου τὴν πῆρωσιν, καὶ φώτισόν με τὸν ἐσκοτισμένον, εἴ πως διὰ σοῦ, τὴν τῶν ὀρωμένων θεασάμενος παναρμόνιον σύστασιν, καὶ θαυμάσας αὐτῶν τὸ ἐξάίρετον, ὑμνήσω διὰ τῶν κτισμάτων τὸν Κτίσαντα»*²⁶. Βλέποντας την ακράδαντη πίστη του τυφλού ο Όσιος αποκρίνεται, φανερώνοντας δε και την ταπεινότητά του, *«Γιατί ήρθες σε μένα και ζητεῖς την θεραπεία; Γιατί ἄφησες τον Δεσπότη και καταφεύγεις προς τον δούλο;»* Ο τυφλός μιμούμενος εκείνον του Ευαγγελίου με μεγαλύτερη φωνή αναζητούσε την θεραπεία του.

²³ βλ. PG. 97. 1221.a.

²⁴ βλ. οπ. σημ. 23. 97. 1221.b.

²⁵ βλ. PG. 97. 1221.d.

²⁶ βλ. οπ. σημ. 25. 97. 1224.d.

Ο Πατάπιος τον ρωτά αν πιστεύει πραγματικά. Ο τυφλός φυσικά ομολογεί την πίστη του. Ο Όσιος προσευχήθηκε: *«ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ τὸν τυφλὸν θεραπεύσαντος, εἰς ὃν ἐνθάδε πεπιστευκῶς παραγέγονας, ἔσῃ βλέπων τὸν ἥλιον μηδαμόθεν εἰργόμενος»*²⁷. Αμέσως ο τυφλός έγινε υγιής σαν να μην ήταν ποτέ τυφλός. Ο πρώην τυφλός πλήρης χαράς ανυμνούσε τον Θεό και δόξαζε τον Όσιο.

Ένας άνθρωπος, ο οποίος ζούσε στην Κωνσταντινούπολη, έπασχε από υδρωπικία. Αν και είχε ξοδέψει όλη του την περιουσία στους γιατρούς, εν τούτοις δεν είχε θεραπευθεί. Μη έχοντας άλλη ελπίδα παρά τον Χριστό προστρέχει στον Πατάπιο δείχνοντάς του το πάθος του. Ο Όσιος δεν χρησιμοποίησε κάποιο από τα φάρμακα που μεταχειρίζονταν οι μεγάλοι ιατροί, παρά μόνο την προσευχή ως φάρμακο και τον σταυρό ως όργανο, με τον οποίο σφράγισε την κοιλιά του ασθενούς. Λέγοντας μόνο τούτο: *«ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ τὸν ὑδρωπικὸν θεραπεύσαντος, ἴσθι ὑγιής ἀπὸ τῆς μάστιγός σου»*²⁸ το άλγος απομακρύνθηκε. Ο άνθρωπος αυτός πλέον δόξαζε τον Θεό για την ευεργεσία αυτή.

Η αφήγηση συνεχίζεται με την θαυματουργική λύτρωση του δαιμονισμένου. Ο νεαρός για πολλά χρόνια είχε κυριευθεί από φοβερό δαιμόνιο, το οποίο άλλοτε γυμνό τον περιέφερε στους δρόμους, άλλοτε τον οδηγούσε σε κρημνούς, όρη και ερημιές, ώστε να κινδυνεύει να πεθάνει. Άλλοτε πάλι τον έφερνε σε θάλασσα και νερά για να τον πνίξει. Μία μέρα συνάντησε ο Όσιος τον δαιμονισμένο. Αμέσως ο νεαρός άρχισε να ταραάζεται και να πηδά, να βγάζει αφρούς από το στόμα του, να αγριεύει το μάτι του και να απειλεί τον Πατάπιο. Το δαιμόνιο άρχιζε να φωνάζει και να ρωτά τον Όσιο, *«ἕως πότε οὐκ ἡρεμεῖς ἀφ' ἡμῶν; Οὐ φέρω σου, Χριστὲ, τὴν δύναμιν· οὐκ ἰσχύω τοῖς σοῖς ἀντιπαλαίειν θεράπουσιν»*²⁹. Ο Όσιος κάνοντας στον αέρα το σημείο του σταυρού φώναξε στο ακάθαρτο πνεύμα με ήρεμη φωνή *«πνεῦμα πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον, ἐξέλθε ἐκ τοῦ κατ' εἰκόνα κτισθέντος τοῦ Κτίσαντος»*³⁰. Το δαιμόνιο τράνταξε τον νεαρό και εξήλθε από το στόμα του ωσεὶ καπνός. Ο νεαρός έπεσε στα πόδια του Παταπίου και κλαίγοντας τον ευχαριστούσε.

²⁷ βλ. οπ. σημ. 25. 97. 1224.c.

²⁸ βλ. οπ. σημ. 25. 97. 1225.b.

²⁹ βλ. οπ. σημ. 25. 97. 1228.a.

³⁰ βλ. οπ. σημ. 25. 97. 1228.b.

Το τελευταίο θαύμα ετελέσθη σε μία γυναίκα, η οποία έπασχε από καρκίνο στο στήθος. Η γυναίκα όλα τα χρόνια προσπαθούσε να βρει την θεραπεία της στους γιατρούς, με αποτέλεσμα να χάσει όλη την περιουσία της σ' αυτούς. Μη έχοντας άλλη ελπίδα και ακούγοντας για τα θαύματα που επιτελεί ο Όσιος προσέρχεται σ' αυτόν, πέφτει στα πόδια του και τον εκλιπαρεί να την θεραπεύσει. Ο Πατάπιος την ευσπλαγχνίσθηκε και την ρωτά αν πιστεύει. Εκείνη χωρίς δεύτερη σκέψη ομολογεί την πίστη της. Ο Όσιος της ζητά να του δείξει το άλγος της. Βάζει το χέρι του στο μαστό της, και σχηματίζοντας το σημείο του σταυρού λύτρωσε την γυναίκα από τον πόνο της. Της διευκρινίζει δε ότι ο Χριστός τον οποίο εμπιστεύθηκε, δέχθηκε την πίστη της και την λύτρωσε από τον καρκίνο. Η γυναίκα πλήρης χαράς έφυγε δοξάζοντας τον Θεό για την ίαση.

Ο Όσιος έζησε φρόνιμο βίο, ώστε την δύσκολη ώρα του τέλους του έτοιμος δέχεται το άφθαρτο στεφάνι του Θεού. Ο Όσιος αν και κλινήρης μιλούσε στους αδελφούς του για την ψυχική σωτηρία, ενώ όλοι οι μοναχοί σκυθρωποί και λυπημένοι για την απώλεια του πνευματικού τους πατέρα θρηνούσαν. Άλλοι ολοφύρονταν την ώρα εκείνη, ενώ άλλοι διαμαρτύρονταν λέγοντας *«ἵνα τι γάρ, Πάτερ, πάντας καταλιπὼν, εἰς ἀλλοδαπὴν καὶ ξένην χώραν μεθίστασαι; ... Τίς ἔσται λοιπὸν ὁ πλουτίσων ἡμᾶς, ἢ ὁ θεραπεύσων τὰς νόσους»³¹*;

Στραφεῖς ο Όσιος με ήρεμο και γαλήνιο βλέμμα προς τους αδελφούς, τους ζητούσε να μην κλαίνει αλλά να προσεύχονται προς τον Θεό, ώστε να έχει παρρησία ενώπιον του φοβερού βήματος. Μιλώντας στον καθένα ξεχωριστά τον συμβούλευε ανάλογα με την ηλικία του, στους ηλικιωμένους ως ηλικιωμένους και στους νεαρούς ως νεαρούς. Μ' αυτόν τον τρόπο τον βρήκε ο θάνατος και ο Όσιος παρέδωσε την ψυχή του στα χέρια των αγγέλων. Οι μοναχοί ετοίμασαν τα πάντα για την εξόδιο ακολουθία και ενταφίασαν τον Όσιο στον ναό του Προφήτου Προδρόμου και Βαπτιστού Ιωάννου στην μονή των Αιγυπτίων. Ο λόγος τελειώνει με μία προσευχή.

Ακολουθεί το εγκώμιο του αρχιεπισκόπου Κρήτης προς τον Όσιο. Ο Ανδρέας αφηγείται την απιστία του και την οκνηρία του να συγγράψει τον βίο του Οσίου Παταπίου. Στη συνέχεια αφηγείται ένα θαυμαστό γεγονός για να φανερωθεί η δόξα του Οσίου.

³¹ βλ. οπ. σημ. 25. 97.1232.b.

Οι μοναχές πλησίασαν τον αρχιεπίσκοπο Κρήτης ζητώντας του να συγγράψει ένα βίο για τον Όσιο Πατάπιο, να εγκωμιάσει τη ζωή του και την θαυματουργική δύναμή του. Σκοπός των μοναχών ήταν να διαδοθεί η χάρη του Οσίου. Φυσικά όσα ήσαν γραμμένα εκείνη την περίοδο για τον Πατάπιο κρίνονταν ανεπαρκή και ανάξια της χάρης του. Ο αρχιεπίσκοπος, αν και είχε ζήσει πολλά χρόνια στην Κωνσταντινούπολη, ήταν ανεπαρκώς πληροφορημένος για τον Πατάπιο, και εύλογο ήταν να δυσκολευτεί με την επιμονή των μοναζουσών. Ο Ανδρέας όχι μόνο δεν γνώριζε τα του βίου του Οσίου, αλλά αμφέβαλλε και για τα χαρίσματά του. Αν και οι μοναχές έφεραν «μεμβράνες» που περιελάμβαναν κάποια εγκώμια για τον Όσιο, διηγώντας του τα θαυμαστά που επιτελεί το αγίο του λείψανο, ο Ανδρέας περισσότερο αδιαφορούσε θεωρώντας όλα αυτά αφέλειες των μοναζουσών.

Σε λίγη ώρα ο αρχιεπίσκοπος αποσύρθηκε στο κελί του για να αναπαυθεί. Η νύχτα χαρακτηρίζεται ως νύχτα φόβου και θαύματος. Όπως διηγείται ο ίδιος, ενώ κοιμόταν εμφανίστηκε ένας πολύ ωραίος και αγγελόμορφος νέος, πλήρης αίγλης και φωτός. Όμορφα ντυμένος άστραφτε σαν άγγελος. Ήταν κατανοητό ότι ανήκε στο αγγελικό τάγμα των μοναστών και οι λευκοφορεμένοι άνδρες που τον περιτριγύριζαν ήσαν και αυτοί μοναχοί. Όλοι με ήρεμο και γαλήνιο πρόσωπο είχαν στραφεί προς τον αγγελόμορφο νεαρό για τον οποίο εξάλλου βρίσκονταν εκεί. Αμέσως του γεννήθηκε η επιθυμία να πλησιάσει τον αγγελόμορφο νεαρό. Ο αρχιεπίσκοπος, παρά τους δισταγμούς του, βρέθηκε ανάμεσα στους λευκοφορεμένους. Προς έκπληξή του ξαφνικά είδε τον αγγελόμορφο νεαρό να σηκώνει το δάκτυλό του και να τον δείχνει επιτιμητικά. Τον έδειχνε κατακρίνοντάς τον και κατηγορώντας τον. Η κατηγορία ήταν απλή: « Βλέπετε, αδελφοί μου, έζησα έτσι, ώστε με τη χάρη του Θεού όλοι να με αγαπάτε, αλλά ο άνθρωπος αυτός μ' έχει σαν σκουπίδι και με περιπαίζει. Τι άραγε σημαίνει το φέρσιμό του; Είναι μήπως ανώτερος από σας και σας περιφρονεί σαν Φαρισαίος; Ή μήπως μ' εχθρεύεται (διότι με τιμάτε), αντί να διαλαλεί με θάρρος κι εγγράφως τα του βίου μου και να τα προσφέρει στον Θεό; Αν όμως θέλει, μπορεί να το αναλάβει αυτό, γιατί έχει και πολύ μυαλό και θαυμάσιο ταλέντο να εγκωμιάζει. Αλλιώς δεν θα γινόταν άξιος επίσκοπος Κρήτης, ώστε να καθοδηγεί τα λογικά πρόβατα. Και θα το αναλάβει με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος»³². Αμέσως ο αρχιεπίσκοπος σηκώθηκε τρομαγμένος,

³²βλ. PG. 97. 1240.a.

συνήλθε τελείως, βεβαιώθηκε ότι ήταν αυτός ο ίδιος που είδε το όραμα και άρχισε να δοξολογεί τον Θεό. Ο φόβος όμως παρέμενε.

Όταν ηρέμησε τα εξήγησε όλα πολύ απλά. Ο αγγελόμορφος νεαρός ήταν ο Πατάπιος, ο οποίος με το χέρι του κατηγορούσε τον αρχιεπίσκοπο Κρήτης τόσο για την αμέλεια όσο και για τη δυσπιστία για τα όσα του εξιστόρησαν οι μοναχές για τον οσιακό βίο και τα θαύματα του οσίου. Από τη στιγμή αυτή αποφάσισε να δράσει. Το επόμενο πρωί κάλεσε, όπως ο ίδιος αναφέρει, την ηγουμένη και τις υπόλοιπες μοναχές. Ρώτησε κάθε μία ξεχωριστά για να πληροφορηθεί όλα όσα αφορούσαν τη ζωή, την άσκηση και τα θαύματα του Οσίου. Δυστυχώς οι μοναχές γνώριζαν ελάχιστα για τον Όσιο. Περισσότερα γνώριζαν για το πώς οι πιστοί τιμούσαν το ιερό λείψανο και τα θαύματα. Ο Ανδρέας δίσταζε να γράφει για τις πνευματικές εμπειρίες και τις θεωρητικές αναβάσεις του Οσίου, αρκούμενος σε στοιχεία του βίου του και των θαυμάτων του. Όλα αυτά ο Ανδρέας τα έγραψε με σκοπό την πνευματική διόρθωση όσων θέλουν να ομοιάσουν και να μιμηθούν τον αγγελικό βίο του Παταπίου.

Εύχεται ο Θεός να του δώσει λόγο για να παραδώσει στους πιστούς τα χαρίσματα του Αγίου μετά τον θάνατό του. Συγκεκριμένα το λείψανό του, αν και γήινο, στολισμένο με την αρετή του Οσίου, συγγενεύει με τις άυλες ουράνιες δυνάμεις παρακινώντας τους συνανθρώπους του να διορθωθούν. Μετά την κοίμηση του Οσίου ο Πατάπιος συνέχισε να επιτελεί θαύματα. Ο Πατάπιος, όσο ζούσε στη γη, εργάστηκε τόσο για τον εαυτό του όσο και για τους συνανθρώπους του. Την ίδια βοήθεια εξακολουθούσε να δίνει και μετά την κοίμησή του. Τέτοιες θαυματουργίες καταγράφει ο Ανδρέας στο εγκώμιό του.

Μία γυναίκα, η οποία επιθυμούσε να εγκαταλείψει τα εγκόσμια, εισήλθε σε μοναστήρι και ζούσε εκεί για μικρό χρονικό διάστημα. Η μοναχή αυτή έχοντας φοβερούς πειρασμούς από τον διάβολο, ο οποίος της θύμιζε την προηγούμενη άσωτη ζωή της, κατόρθωσε να την εξαπατήσει, να εξέλθει από το μοναστήρι και συναναστρεφεί με πόρνες ζώντας ξανά άσωτο βίο. Μετά από πολλά χρόνια, με την πρόνοια του Θεού, την συναντούν κάποιοι ευσεβείς άνδρες και γυναίκες και την πείθουν να εγκαταλείψει την αμαρτία. Την έπεισαν και την οδήγησαν στον ναό της Θεοτόκου εν τοῖς Πέτραις, όπου εκεί την χειραγωγεί ο πρωτοπρεσβύτερος Δομέτιος.

Συνειδητοποιώντας η γυναίκα τα αμαρτήματά της και ότι έχει γυμνωθεί πλέον από τις πνευματικές αρετές στρέφεται ξανά στον Θεό. Έχοντας δε στο μυαλό τους οι θεοσεβείς εκείνοι άνθρωποι την φράση, «ότι αυτός που θα οδηγήσει από τον δρόμο της πλάνης έναν αμαρτωλό εξαλείφει πλήθος αμαρτιών», οδηγούν την γυναίκα σε ένα μοναστήρι. Στο μοναστήρι αυτό ασκήτευε μια από αυτές τις γυναίκες που συνάντησε η πρώτη πόρνη. Μετά από λίγο η πρώτη άσωτος συνέβη να αρρωστήσει. Επειδή η κατάσταση χειροτέρευε, η μοναχή ζήτησε από τις άλλες αδελφές να την βάλουν σε ένα κελί, και εκεί να αφήσει το πνεύμα. Περισσότερο η πρώτη άσωτος επιζητούσε να ασκητέψει, ώστε να σβηστεί η παλαιά αμαρτία. Οι πειρασμοί αυξάνονταν. Ξαφνικά ένας γέροντας εμφανίστηκε μπροστά της και την διαβεβαίωσε ότι ο Χριστός την συγχώρεσε. Την συμβούλευσε να καταφύγει στη μονή των Αιγυπτίων, να λάβει αγιασμό ο οποίος θα την λύτρωνε από την ασθένειά της απαλλάσσοντας την από την δαιμονική επιρροή. Στη συνέχεια ο Όσιος χάθηκε από μπροστά της. Η μοναχή εξιστόρησε την οπτασία της στις υπόλοιπες αδελφές δοξάζοντας όλες τον Θεό και τον Όσιο. Υπακούοντας στον Όσιο το άλλο πρωί έλαβε το αγίασμα. Ο θόρυβος των δαιμόνων εξαφανίστηκε και η υγεία της αποκαταστάθηκε.

Εμφανίσεις του Οσίου εξακολούθησαν να συμβαίνουν. Μετά από αυτή την παννυχίδα εμφανίζεται σε οπτασία σε μία μοναχή το όνομά της Στοιχείο και χαμογελώντας της την ερωτά *«Ποῦ ἔστιν ἡ ση μερίς σήμερον μεθ' ἡμῶν ἐναντίον Κυρίου;»* Μαζί με τον Όσιο είδε και κάποιον άλλον ο οποίος και αυτός έφερε το μοναχικό σχήμα. Αυτός που προηγείτο έφερε λαμπάδα υπηρετώντας τον Όσιο. Αμέσως σηκώθηκε από το κρεβάτι και αφηγήθηκε το όνειρό της στην προηγούμενη μοναχή, ώστε να εδραιωθεί και αυτή στην πίστη.

Το οδοιπορικό και η ανεύρεση του σκηνώματος

Η εύρεση του σκηνώματος πραγματοποιείται το 1904, οπότε και το ασκητήριο λαμβάνει την σημερινή του μορφή³³. Ο ιερέας Κωνσταντίνος Σουσάνης, λόγω του αναστήματός του, κάθε φορά που λειτουργούσε ήταν αναγκασμένος να σκύβει. Για τον λόγο αυτό ζήτησε να ανοιχθεί λίγο ο χώρος. Ο Βασίλειος Πρωτοπαππάς, μαρμαράς στο επάγγελμα από το Λουτράκι, ανέλαβε την διάνοιξη του δυτικού τοίχου του ιερού καθώς και την απομάκρυνση των χωμάτων που τον συγκρατούσαν. Ξαφνικά ο κασμάς σφηνώθηκε αποκαλύπτοντας το σκηνώμα του οσίου, το οποίο παρέμεινε άθικτο και ευωδιάζον. Το λείψανο του Οσίου στηριζόταν σε μία κέδρινη βάση προς το κεφάλι και μία μαρμάρινη προς τα πόδια, ενώ ολόκληρο το σκηνώμα καλυπτόταν με μία σειρά από κεραμίδια. Το σώμα του Οσίου έφερε επίσης πετραχήλι. Εντός της κρύπτης βρέθηκαν ένας μικρός ξύλινος σταυρός ρωσικού τύπου, βυζαντινά νομίσματα, διαφόρων εποχών, και μία δερμάτινη μεμβράνη με το όνομα του Οσίου. Χωρίς αμφιβολία η ύπαρξη βυζαντινών νομισμάτων επιβεβαιώνει την σχέση του Οσίου με την Κωνσταντινούπολη. Για την ύπαρξη του ρωσικού τύπου σταυρού, κατά την ανεύρεση του λειψάνου, οι Παπακώστας και Καψάσκης δεν κατόρθωσαν να επιχειρηματολογήσουν ικανοποιητικά, αρκούμενοι μόνο στον σχολιασμό για την απεικόνιση του Οσίου στην τοιχογραφία του σπηλαίου με σταυρό ρωσικού τύπου. Ο Κουκουλάς, αντίθετα, ερμηνεύει την παραπάνω αμέλεια από το γεγονός ότι οι δύο ερευνητές αγνοούσαν την μαρτυρία του ρώσου προσκυνητή Ζώσιμου το 1420, αλλά και του Ιγνατίου, οι οποίες επιβεβαιώνουν την σχέση της μονής του Προδρόμου της Πέτρας με ρώσους προσκυνητές.

Το λείψανο στη συνέχεια τοποθετήθηκε σ' ένα πρόχειρο κιβώτιο και με μέριμνα του Μητροπολίτου Κορινθίας και μετέπειτα Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Αντιβασιλέως Δαμασκηνού, στη σημερινή ξύλινη λάρνακα.

Το ζήτημα της μεταφοράς λειψάνων στα χρόνια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας είναι μεγάλο. Είναι γνωστό ότι όχι μόνο βασιλείς και πατριάρχες αλλά και λαϊκοί

³³ βλ. Ματθαίου – Λαγγή, 'Ο Μέγας συναξαριστής της ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ε' ἔκδοσις, Ἀθῆναι 1997 σσ. 255-261. Όσιος Πατάπιος ο θαυματουργός, Βίος, Θαύματα καὶ Ακολουθία τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων. Χαράλαμπος. Μ. Μπούσιας, Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθῆναι 2004. σσ. 83-113. Σπ. Καψάσκης, Προσκυνητάριον τῆς ἐν Γερανίοις ὄρεσι, παρὰ τὸ Λουτράκιον Κορινθίας, Μονῆς τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Παταπίου, Ἀθῆναι 1964, σελ. 8.

μετακόμιζαν λείψανα Αγίων, Αποστόλων, μαρτύρων και άλλων επιφανών ή μη αγίων³⁴. Κατά την διάρκεια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας ό,τι πολυτιμότερο υπήρχε στην Παλαιστίνη είχε μεταφερθεί στην Βασιλεύουσα. Τόση ήταν η ευλάβεια των χριστιανών, ώστε ουδέποτε ανέγειραν ναό χωρίς την κατάθεση τιμίων λειψάνων. Περιγραφές για τον ανεξάντλητο πλούτο των ιερών λειψάνων της Κωνσταντινούπολη διαβάζουμε τόσο σε Έλληνες³⁵ όσο και σε Λατίνους συγγραφείς. Στο σπουδαίο σύγγραμμα του Riant³⁶ πληροφορούμαστε τις αρπαγές λειψάνων και κειμηλίων από του Σταυροφόρους το 1204, που φυλάσσονταν τον 19^ο αιώνα στην Δύση. Η μεγάλη ευλάβεια των Δυτικών, όπως διακήρυτταν, ώστε να δικαιολογήσουν τις πράξεις τους, για τα λείψανα βοήθησε στη διάσωση πολλών εγγράφων σχετικά με την ιστορία των ιερών λειψάνων της Κωνσταντινούπολης. Το γεγονός ότι οι Λατίνοι, κατά την λεηλασία της Κωνσταντινούπολης, προτιμούσαν τα λείψανα των αγίων που τιμώνταν στην Δύση εξηγεί την παραμονή του λειψάνου του Οσίου στη Βασιλεύουσα.

Η ιστορία του λειψάνου του Οσίου Παταπίου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί περιπετειώδης. Το θέμα που προκύπτει, όμως, είναι πώς το λείψανο βρέθηκε στα Γεράνεια Όρη. Το συναξάριο του Ματθαίου Λαγγή θέτει το ερώτημα, ο Όσιος ήρθε πριν τον θάνατό του στην Κορινθία ή το λείψανό του μεταφέρθηκε εκεί από συνασκητές του ή μεταγενέστερους μοναχούς που ασκήτεψαν εκεί κατά τα χρόνια της δουλείας; Το ενδεχόμενο ο Όσιος να ασκήτεψε στην Κορινθία δεν φαντάζει απίθανο, εφόσον ο βίος του Συμεών Μεταφραστή αφήνει ανοικτό αυτό το ενδεχόμενο³⁷.

Ο Μαργιωρής υποστηρίζει, ότι ο Όσιος στο ταξίδι του προς την Κωνσταντινούπολη ασκήτεψε για ένα μικρό χρονικό διάστημα στην Κόρινθο³⁸. Στην περιοχή των Γερανείων βρισκόταν από τότε σπήλαιο στο οποίο είχε διαμείνει ο πρωτόκλητος Ανδρέας ταξιδεύοντας προς την Πάτρα. Εκεί υπήρχε ένα εξωκκλήσι, γύρω από το οποίο ασκούσαν λίγοι μοναχοί. Σήμερα δεσπόζει ο ιερός ναός του Αγίου Ανδρέα, ο οποίος ιδρύθηκε το 1345 από τον αυτοκράτορα Ιωάννη Κατακουζηνό. Ο Όσιος, αναφέρει, ερχόμενος από την Κρήτη έφθασε στην Κόρινθο, όπου και συνδέθηκε με

³⁴ βλ. Α. Γ. Πασπάτης, Βυζαντινά μελέται τοπογραφικά και ιστορικά, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1877, σελ. 285.

³⁵ βλ. C. Riant, Les textes Grecs ne donnent que peu de descriptions de reliquaires, Paris 1879.

³⁶ βλ. C. Riant, Des Dépouilles Religieuses enlevées aConstantinople au XIII siècle par les Latins, et des documents Historiques nés de leur transport en Occident, Paris 1875.

³⁷ βλ. Ματθαίου Λαγγή, Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθόδοξου Εκκλησίας, Αθήνα 1999, σελ. 258.

³⁸ βλ. Μαργιωρής Ν. Πατάπιος ο ταπεινός ο εξ Αιγύπτου φιλόσοφος και Όσιος, Αθήνα 2005 σελ. 64.

εκκλησιαστικούς και μοναστικούς παράγοντες, οι οποίοι του ζήτησαν να διδάξει στους μοναχούς την άσκηση και την προσευχή, σύμφωνα με τα πρότυπα των Αιγυπτιακών μοναστηριών. Ο Όσιος, όμως, επιθυμώντας την αγαπημένη του απομόνωση κατευθύνθηκε σε μία από τις κορυφές των Γερανείων, όπου βρήκε αρχαίο σπήλαιο, το οποίο χρησιμοποιείτο ως προσκυνητάριο από τους πρώτους χριστιανούς, λόγω των διωγμών. Γύρω από την περιοχή άσκησης του Οσίου εγκαταστάθηκαν και οι επτά μαθητές του Οσίου. Η φήμη του Οσίου επεκτάθηκε με αποτέλεσμα την γρήγορη αύξηση του αριθμού των ασκητών. Τόσος ήταν ο σεβασμός προς τον Όσιο, ώστε πολλοί άρχοντες της Κορίνθου του ζήτησαν να αναλάβει την επισκοπική έδρα της Κορίνθου. Ο Μαργιωρής επισημαίνει, ακόμη, ότι σε μία ομιλία του, ο Πατάπιος ζήτησε, οπουδήποτε κι αν συμβεί ο θάνατός του, να ενταφιαστεί στο αγαπημένο του ασκητήριο³⁹. Η αναχώρηση από την σκήτη των Γερανείων τοποθετείται, κατά τον Μαργιωρή, το 435.

Επίσης στο συναξάρι Ματθαίου Λαγγή διαβάζουμε για κάποιους ασκητές οι οποίοι θρηνούσαν τον θάνατο του Οσίου. Ποιοί ήταν αυτοί οι μοναχοί; Οι μοναχοί από τη μονή του και γιατί δεν αναφέρονται λαϊκοί; Αν ο θάνατος συνέβη στην Κωνσταντινούπολη, φυσικά θα ήσαν εκεί συγκεντρωμένοι και λαϊκοί και μοναχοί.

Ο Μαργιωρής αναφέρεται σε μία τελευταία σύναξη των μαθητών του Οσίου, κατόπιν αίτησης του Παταπίου. Από την Αίγυπτο, ισχυρίζεται, προσκλήθηκαν οι συνασκητές Θεόδωρος και Αμμώνιος. Από τα Γεράνεια οι Αρσένιος και Νίκων, και από την Ιερουσαλήμ η μοναχή Υπομονή και ο γέροντας Σεχνούτι. Οι μαθητές του αυτοί, ισχυρίζεται, ήσαν αυτοί που μετέφεραν το λείψανο του Οσίου στο σπήλαιο των Γερανείων, υπακούοντας στο θέλημά του.

Ο Βίος του Συμεών, αντιθέτως, αναφέρει ρητώς ότι ο Όσιος την εποχή που έγραφε βρισκόταν στον ναό του Προδρόμου. Πρόκειται για τον ναό του Τιμίου Προδρόμου της Πέτρας, όπου φυλασσόταν το λείψανο του Οσίου μέχρι το 1420, όπως θα αναλύσουμε παρακάτω. Στο συγκεκριμένο συναξάρι εικάζεται ότι η μεταφορά του λειψάνου πραγματοποιήθηκε κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, με δεδομένη την απεικόνιση της Οσίας Υπομονής από κοινού με τον Όσιο Πατάπιο. Απ' την άλλη πλευρά ο Μαργιωρής υποστηρίζει ότι η Υπομονή και ο Νίκων υπήρξαν μαθητές του Οσίου και οι οποίοι υπακούοντας στην επιθυμία του Οσίου μετέφεραν και έκρυσαν το σκήνωμα

³⁹ βλ. οπ. σημ. 38, σελ. 71.

του Οσίου στην σκήτη των Γερανείων. Η επιχειρηματολογία του Μαργιωρή πάντως παρουσιάζει αρκετές αδυναμίες.

Οι ιστορικές πηγές επιβεβαιώνουν ότι το λείψανο μέχρι το 1420 βρισκόταν σίγουρα στην Κωνσταντινούπολη. Αλλά και η επιγραφή «Ὁσιος Νίκων νέος ὁ ἐν τῷ Ξηρῷ ὄρει ἀσκήσας» δεν αφήνει καμία αμφιβολία ότι ο άγιος ασκήτεψε στην Βασιλεύουσα. Παρόλα αυτά η συγκεκριμένη επιγραφή δημιούργησε πολλές και διαφορετικές ερμηνείες. Η παράθεση της φράσης «Ξηρῷ ὄρει» οδήγησε κάποιους να υποστηρίξουν ότι πρόκειται για νέους οσίους. Όμως, το επιχείρημα αυτό καταρρίπτεται από το γεγονός ότι στην τοιχογραφία του Οσίου Παταπίου δεν συναντούμε την λέξη «νέος», όπως σ' αυτήν του Νίκωνα. Επομένως, τα επιχειρήματα του Άγγελου Παπακώστα ότι το σκήνωμα πρέπει να αποδοθεί σε συνώνυμο νεοφανή Όσιο πρέπει να απορριφθούν⁴⁰. Το ερώτημα που αμέσως γεννάται είναι ποιος είναι ο Όσιος Νίκων. Κατά τον Κουκουλά, πρέπει να στηριχθούμε στις περιγραφές των προσκυνητών της Μονής του Προδρόμου της Πέτρας. Ο ερευνητής εικάζει ότι, είτε πρόκειται για κάποιον ρώσο μοναχό, ο οποίος ασκήτεψε στον ίδιο χώρο με τον Όσιο Πατάπιο, είτε για κάποιον έλληνα μοναχό, ο οποίος έλαβε το όνομα Νίκων έχοντας ως πρότυπό του τον γνωστό Όσιο Νίκωνα της ρωσικής εκκλησίας. Ο Κουκουλάς τοποθετεί την δράση του Νίκωνα στα χρόνια των Παλαιολόγων.⁴¹ Η προσωνυμία «νέος», σίγουρα, προστέθηκε με σκοπό την διάκριση του Οσίου απ' τον έτερο μεγάλο Όσιο της ρωσικής εκκλησίας Νίκωνα, του 11^{ου} αιώνας, μοναχό και ποιμενάρχη της εκκλησίας του Χριστού. Κατά την γνώμη μας, εάν η παραπάνω υπόθεση του Κουκουλά αποδειχθεί, και όντως ο Νίκων έδρασε τα τελευταία χρόνια των Παλαιολόγων, τότε θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο εάν αυτός μετέφερε το λείψανο του Οσίου στην Κορινθία. Διά του προσώπου αυτού, εάν κατά την πτώση της Κωνσταντινούπολης όντως ήρθε στην Κορινθία, θα μπορούσε κάλλιστα να ερμηνευθεί και η απεικόνιση της Οσίας Υπομονής στο ασκηταριό αλλά και του ιδίου.

Όσον αφορά τα επιχειρήματα του Μαργιωρή, κατά την γνώμη μας, πρέπει να θεωρηθούν έωλα, εφόσον έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τις ιστορικές πηγές. Τις ίδιες επιφυλάξεις εκφράζει και ο Μητροπολίτης Κορίνθου Προκόπιος, ο οποίος επισημαίνει

⁴⁰ βλ. Κουκουλάς Α. Στα χνάρια του τόπου μου, εκδ. Πνευματικό-Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Λουτρακίου – Περαχώρας, Λουτράκι 1990, σελ. 477.

⁴¹ βλ. οπ. σημ. 40 σελ. 503.

ότι αυτά που αναφέρει ο Μαργιωρής δεν μπορούν να θεωρηθούν αξιόπιστα με δεδομένη την απουσία πηγών. Επίσης, ο Κουκουλάς αναφέρει ότι ο Μαργιωρής δεν καταφέρνει να πείσει σε τίποτα, διότι όσα περιγράφει κινούνται «μεταξύ ευσεβούς αγνοίας, φανταστικών γεγονότων και ιστορικών ανακρίβειών, αν δεν επιχειρεί να περάσει απόψεις περί μυστικισμού και απόκρυφων δοξασιών, με κέντρο τον Όσιο Πατάπιο»⁴².

Οι πηγές, πάντως, επιβεβαιώνουν ότι το 740, οπότε ο Ανδρέας Κρήτης επισκέπτεται την μονή των Αιγυπτίων και γράφει, το λείψανο του Οσίου, το οποίο αποτελεί το επίκεντρο της πανήγυρης, βρισκόταν στην μονή των Αιγυπτίων. Ο Στυλιανός Παπαδόπουλος υποστηρίζει ότι μετά την διάλυση της μονής των Αιγυπτίων, το ιερό λείψανο μεταφέρθηκε στην γειτονική μονή του Τιμίου Προδρόμου της Πέτρας, λόγω του πνευματικού δεσμού του Παταπίου με τον ιδρυτή της, Βάρα. Όντως το επιχείρημα του Παπαδόπουλου περί πνευματικού δεσμού των δύο μοναχών επιβεβαιώνεται από το χειρόγραφο του ηγουμένου της μονής που ίδρυσε ο Βάρας τον 6^ο αιώνα.⁴³

Στο έργο του Janin⁴⁴ διαβάζουμε για την μονή του Θεοδώρου του Αιγυπτίου και για τον ναό του Προδρόμου της μονής των Αιγυπτίων. Η μονή των Αιγυπτίων δημιουργήθηκε το πρώτο μισό του 5^{ου} αιώνα από καποιον Θεόδωρο εξ ου και η ονομασία «μονής Θεοδώρου τοῦ Αἰγυπτίου». Η μονή, όπως αναφέρει και το όνομά της, κατοικήθηκε από Αιγύπτιους μοναχούς, μεταξύ των οποίων και από τον Όσιο Πατάπιο, ο οποίος και θάφτηκε εκεί. Άλλοι τοποθετούν τον χρόνο δράσης του Οσίου τον 5^ο-6^ο αιώνα, όπως ο Γεδεών, ενώ οι Βολλανδιστές τον 7^ο αιώνα. Κατά την γνώμη μας ο χρόνος δράσης του Οσίου πρέπει να τοποθετηθεί τον 5^ο- 6^ο αιώνα, περίοδο κατά την οποία ο συνασκητής του Βάρας ίδρυσε την μονή του Προδρόμου της Πέτρας. Τον 8^ο αιώνα φαίνεται στη μονή να ζουν μοναχοί και μοναχές, όπως μαρτυρεί ο Ανδρέας Κρήτης το 740, ο οποίος βρίσκεται εκεί για τον εορτασμό του Οσίου. Πάντως μετά τον 8^ο αιώνα φαίνεται να μην υπάρχουν στη μονή Αιγύπτιοι μοναχοί. Η τοποθεσία της μονής πιθανολογείται ότι βρίσκεται στην γειτονιά των Βλαχερνών, όπου ο Όσιος είχε την σκήτη του «πρὸς τῷ ἐν Βλαχέρναις τείχει».

⁴² βλ. οπ. σημ. 40 σελ. 477.

⁴³ βλ. οπ. σημ. 40 σελ. 483.

⁴⁴ βλ. Janin R. La Géographie Ecclésiastique de l' Empire Byzantin, tome III, Paris 1953. σελ. 15.

Για τον ναό του Προδρόμου της μονής των Αιγυπτίων, στο έργο του Janin⁴⁵ διαβάζουμε ότι εκεί θάφτηκε ο Όσιος Πατάπιος στον οποίο φαίνεται να ανήκε η σκήτη του. Ομοίως και αυτός βρισκόταν κοντά στο τείχος των Βλαχερνών. Η ταύτιση της μονής με κάποια εκκλησία ή μονή είναι δύσκολη. Ο Janin υποστηρίζει ότι είναι πιθανόν η εκκλησία αυτή να υπήρχε ακόμα και όταν ο Μεταφραστής έγραφε τον Βίο του Οσίου.

Η μαρτυρία πάντως του Συμεών Μεταφραστή, τον 10^ο αιώνα, πιστοποιεί ότι το ιερό σκηνώμα βρισκόταν στην Κωνσταντινούπολη⁴⁶. Ο Παπαδόπουλος αναφέρεται σε μία ενδιαφέρουσα μαρτυρία ενός ανώνυμου Ρώσου που επισκέφθηκε την Κωνσταντινούπολη, και ο οποίος αναφέρει ότι σ' ένα ναό (στις Βλαχέρνες) βρίσκονται τα λείψανα του Οσίου Παταπίου και της Αγίας Αναστασίας⁴⁷. Γνωρίζουμε όμως ότι στην περιοχή των Βλαχερνών βρισκόταν η μονή του Προδρόμου «τοῦ ἐν τῇ Πέτρᾳ», την οποία ίδρυσε ο Αιγύπτιος μοναχός Βάρας, φίλος του Οσίου Παταπίου, η οποία βρισκόταν στο ενδιαμέσο των μονών του Οσίου Παταπίου και του Οσίου Ραβουλά, κοντά στην πύλη του Ρωμανού⁴⁸.

Ο Μανουήλ Γεδεών υποστηρίζει ότι η μονή του Τιμίου Προδρόμου της Πέτρας ανοικοδομήθηκε από τον Βάρα⁴⁹. Η ανέγερση της μονής από πλίνθους και ξεστούς λίθους τοποθετείται πριν από την αυτοκρατορία του Ζήνωνα. Κατά τα χρόνια του Αναστασίου του Θράκα ερημώθηκε και ξαναλειτούργησε με την έλευση του Αιγύπτιου μοναχού Βάρα.

Αργότερα συναντούμε την μονή του Προδρόμου ακμάζουσα μέχρι και με 200 μοναχούς μεταξύ των οποίων, κατά τα τέλη του 14^{ου} αιώνα, και Ρώσοι. Τον 14^ο αιώνα η μονή καταλαμβάνει την τρίτη θέση στην ιεραρχία των άλλων μονών, μετά την μονή των Στουδίου και των Μαγκάνων, «τετιμημένην εἶναι τὴν μονὴν τῷ ἀρχιμανδριτάτῳ καὶ

⁴⁵ βλ. οπ. σημ. 44 σσ. 423-424.

⁴⁶ βλ. PG. 116. 367. a.

⁴⁷ « You go southwest from the Apostles (church) to the Monastery “ Rich by God”. The Monastery “Rich by God” is of the Forerunner. There reposes the hand of St. John the Prior. The water on the right side as you enter the monastery is brought from the Danube. You go north from there to Blachernae; The Blachernae Monastery is near the wall. The robe of the holy Mother of God and (her) girdle are there in a stone chest bound with iron bands. (At Blachernae a young girl was boiled in tar). St Patapius and St Anastasia are in separate chapel» βλ. G. P. Majeska, Russian Travelers to Constantinople in the fourteenth and fifteenth centuries, Dumbarton Oaks Library and Collection Washington, District of Columbia 1984, σελ. 150.

⁴⁸ βλ. Όσιος Πατάπιος ο θαυματουργός, Βίος, Θαύματα καὶ Ακολουθία τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων. Χαράλαμπος. Μ. Μπούσιας, Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθῆναι 2004. σελ. 18.

⁴⁹ βλ. . BE σελ. 51.

συγκελικῶ ὀνόματι καὶ τὸν καθηγούμενον καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ ἀρχιμανδρίτην καὶ πρωτοσύγκελον εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι καὶ τάξιν ἔχειν τρίτην ἐν ταῖς ἱεραῖς τε καὶ συνοδικαῖς συνελεύσεσι. Τὴν γὰρ πρώτην τάξιν κέκτηται ἀρχῇθεν ὁ τοῦ Στουδίου ἀρχιμανδρίτης, δευτέραν δὲ ὁ τῶν Μαγκάνων». ⁵⁰ Το 1383 καὶ το 1391 διαβάζουμε τις περιγραφές δύο ρώσων μοναχῶν. Ο ἀνώνυμος διάκονος που επισκέφθηκε τὴν Κωνσταντινούπολη το 1383 ἀναφέρει ἀπλᾶ ὅτι «Ἦλθομεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Προδρόμου καὶ προσκυνήσαμεν τὰ ἅγια λείψανα καὶ σπουδαίως παρηγορήθημεν ὑπὸ τῶν Ῥώσων τῶν ἐν αὐτῷ οἰκούντων» ⁵¹. Ο Ῥώσος διάκονος Αλέξανδρος, ὁ ὁποῖος μας εἶναι ἀγνωστος ἀπὸ ἄλλες πηγές, επισκέφθηκε τὴν Κωνσταντινούπολη το διάστημα μεταξύ Μαρτίου 1391 καὶ πρώτου εξαμήνου 1397⁵². Ἀν καὶ δὲν ἀναφέρει τὴν ὑπαρξὴ σκηνώματος τοῦ Οσίου, ἄλλη μεταγενέστερη πηγὴ το ἐπιβεβαιώνει. Ο Αλέξανδρος συγκεκριμένα γράφει: «ἐν μοναστηρίῳ τοῦ Προδρόμου ὀνομαζομένῳ πλουσίῳ ἐν Θεῷ ὑπάρχουσι τὰ λείψανα τοῦ Προδρόμου, ἡ κἀρα τοῦ ἁγίου Βονιφατίου καὶ τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. Το μοναστήριον τοῦτο οὔτε πόλεις κέκτηται, οὔτε κώμας, καὶ ὅμως θεία χάριτι εἶναι πλουσιώτερον τῶν ἄλλων μοναστηρίων» ⁵³.

Το 1403 ἡ μονὴ τοῦ Προδρόμου υπήρχε, καὶ αὐτό μας το ἐπιβεβαιώνει ὁ Καστιλιανὸς πρεσβευτὴς Ruy Gongales de Clavijo, ὁ ὁποῖος τὴν επισκέφτηκε το φθινόπωρο τοῦ 1403⁵⁴. Ἡ περιγραφή τῆς μονῆς περιλαμβάνεται σ' ἓνα μικρὸ σύγγραμμα τοῦ Ph. Brunn με τίτλο «Κωνσταντινούπολις, τὰ ἱερά αὐτῆς καὶ τὰ λείψανα ἐν ἀρχῇ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος». (Οδησὸς 1883). Ο περιηγητὴς ἀναφέρει ὅτι ἡ μονὴ τοῦ Προδρόμου, ἡ λεγόμενη «della Petra (τῆς Πέτρας)», βρίσκεται δίπλα στο αὐτοκρατορικὸ ἀνάκτορο τῶν Βλαχερνῶν. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ἡ περιγραφή τῶν λειψάνων που ὁ ἴδιος προσκύνησε, «Τῷ ἐπετράπη ἡ προσκύνησις τῶν ἁγίων λειψάνων τῶνδε: τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, οὗ εὐρίσκετο ἐκεῖ μόνον τὸ μεταξὺ τοῦ ὤμου καὶ τῆς χειρὸς μέρος, τοῦ ἄρτου, ὃν ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἔδωκε τὴν Πέμπτη τοῦ

⁵⁰ βλ. Mortdmann, «Βογδάν-Σεράϊ ἦτοι ἡ Μονὴ τοῦ ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἡ ἐπικεκλημένη τῆς παλαιᾶς Πέτρας». *Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ε.Φ.Σ. παράρτημα ΙΘ' τόμου*, 1891, σελ. 6

⁵¹ βλ. ὁπ. σημ. 50.

⁵² βλ. Majeska, *Russian travelers to Constantinople in the Fourteenth and fifteenth centuries*, Dumbarton Oaks Library and Collection Washington, District of Columbia 1984, σσ. 156- 157

⁵³ βλ. ὁπ. σημ. 50.

⁵⁴ βλ. ὁπ. σημ. 50.

μυστικοῦ δείπνου τῷ Ἰούδα, ὀλίγου αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τοῦ αἵματος, ὅπερ ἀνέβλυσεν ἐκ σταυροῦ πληγωθέντος ὑπὸ Ἰουδαίων ἐν Βηρυτῷ, τῶν τριχῶν τοῦ πώγωνος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τεμαχίου τοῦ λίθου, ἐφ' οὗ κατετέθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀποκαθλωθεὶς, τοῦ σιδήρου τῆς λόγχης τοῦ Λογγίνου, τοῦ καλάμου καὶ τοῦ σπόγγου καὶ τῶν ἱματίων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν»⁵⁵.

Ἡ περιγραφή του ρώσου διακόνου Ζωσιμᾶ, το 1420, εἶναι ἡ τελευταία που συναντοῦμε καὶ στην οποία υπάρχει μονολεκτική αναφορά γιὰ σκὴνωμα τοῦ Οσίου Παταπίου, «Ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ ἡ μονὴ τοῦ Προδρόμου, ἐν ἣ ἐφύλαττον τὰ ἐργαλεῖα τῶν παθῶν, τὴν ἐσθῆτα τοῦ Σωτῆρος, τὴν λόγχην, τὸν κάλαμον, τὴν χολὴν καὶ τὸ αἷμα τὸ καταρρεῦσαν ἐκ τῆς εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ διατρηθείσης ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων τῆς Βηρυτοῦ, ἓνα τῶν ἄρτων τῶν ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος παρασκευασθέντων διὰ τὸν τελευταῖον δεῖπνον, τὸν λίθον τὸν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων τεθέντα ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὰς τρίχας τῆς μητρὸς τοῦ Θεοῦ»⁵⁶, ἀλλὰ καὶ «At the Blachernae Church repose the robe and girdle of the All- pure (Mother of God) and relics of St. Patapius»⁵⁷.

Το 1578 μας παραδίδεται μία ἄλλη περιγραφή ἀπὸ τὸν Στέφανο Γερλάχιο, ὁ ὁποῖος συνόδευε τὸν πρεσβευτὴ Ungnad τοῦ αυτοκράτορος τῆς Γερμανίας καὶ ὁ ὁποῖος μαρτυρεῖ ὅτι ἡ μονὴ ἔχει μετατραπεί σὲ γυναικεία. Ἡ καλὴ σχέση που εἶχε ἀναπτύξει με τὸν Πατριάρχη Ἰερεμία Β' καὶ τὸν πρωτονοτάριο καὶ ρήτορα Ζυγομαλά, τὸν βοήθησαν νὰ εἶναι ἀκριβὴς στις ἀρχαιολογικὲς του ἐρευνες. Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιό του σήμερα μποροῦμε νὰ σχετίσουμε τὴν μονὴ τῆς Πέτρας με τὴ θέση τοῦ Μπογδάν - Σεράι⁵⁸. Πηγαίνοντας στο ἀγίασμα τῶν Βλαχερνῶν καὶ στην ἐκκλησία τῆς Παμμακαρίστου (Φετιὲ τζαμιή), ἐδρὰ τοῦ Πατριαρχείου, πέρασε πρῶτα ἀπὸ τὴν μονὴ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, που παλαιὰ ὀνομαζόταν τῆς Πέτρας. Συγκεκριμένα στην περιγραφή του διαβάζουμε: «φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε μονὴ μεγαλοπρεπὴς· κατέχει εὐρεῖαν ἑκτασιν καὶ περιβάλλεται ὑπὸ μεγάλου τείχους ἐκ λελαξευμένων λίθων. Ὁ νάρθηξ κεκόσμηται ὠραίαις εἰκόσι τοῦ ἁγίου Βασιλείου, Χρυσοστόμου, Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, τοῦ Σωτῆρος καὶ πολλῶν ἐρημιτῶν καὶ πνευματικῶν (ἐξομολογητῶν). Ἡ ἐκκλησία ἐστὶ κεκλεισμένη. Ἐν τῇ ἐσωτερικῇ αὐλῇ εὐρίσκονται τὰ κελλία τῶν ἐλληνίδων μοναχῶν τῶν

⁵⁵ βλ. ο.π. σημ. 50.

⁵⁶ βλ. ο.π. σημ. 50.

⁵⁷ βλ. Majeska, Russian travelers to Constantinople in the Fourteenth and fifteenth centuries, Dumbarton Oaks Library and Collection Washington, District of Columbia 1984, σελ. 186.

⁵⁸ βλ. Mortdmann, «Τοπογραφία Κωνσταντινουπόλεως», ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ε.Φ.Σ σελ. 12.

ονομαζομένων πτωχῶν καὶ συντηρουμένων ὑπὸ τῶν πλουσίων Ἑλλήνων. Αὗται ἔχουσι μίαν ἡγουμένην καὶ ἓνα μοναχὸν, οἵτινες διευθύνουσι τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἀσκήσεις»⁵⁹. Στα χρόνια του Στεφάνου η μονή δεν λειτουργούσε αλλά μόνο ερείπια υπήρχαν, στα οποία «οἱ Ἑβραῖοι ὑφαίνουσι καὶ κλώθουσι μέταξαν». ⁶⁰ Η ιστορία της μονῆς, κατὰ τον Γεδεών, φαίνεται να ολοκληρώνεται το 1564, ὅποτε ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάσαφ Β΄ ο Μεγαλοπρεπὴς ἀγόρασε ερείπια του ναοῦ⁶¹.

Ο Γερλάχιος ἀναφέρει ὅτι στη θέση Μπογδάν - Σεράϊ ζούσε κάποια οικογένεια προκρίτου Ἑλληνα με το ὄνομα Ραούλ, ο οποίος πριν ἀπὸ 60 χρόνια κατέφυγε στην Ρωσία. Ο γιος του ἀργότερα πούλησε την περιουσία στον Μιχαήλ Καντακουζηνό Ἀγγιαλίτη, τον οποίο οἱ Τούρκοι ονομάζουν Σεϊτάνογλου, καὶ ο οποίος με τη σειρά του παραχώρησε την περιοχή στο Βοεβόδα της Μολδαβίας, ἐξ ου καὶ το ὄνομα Μπογδάν - Σεράϊ. Ο ἡγεμόνας της Μολδαβίας Ἰωάννης Θεοδώρου Καλλιμάχης ἀργότερα ἀφίερωσε την μονή στην ἀγιορείτικη μονή του Ἀγίου Παντελεήμονος, δηλαδή στην ρωσική μονή «ἐπὶ τῷ παρὰ τῶν ὀσιωτάτων πατέρων διακυβερνᾶσθαι καὶ διεξάγεσθαι διὰ παντός»⁶².

Η στενότερη σχέση της μονῆς Προδρόμου της Πέτρας με την αυτοκρατορική αὐλή, ὁδήγησε τους Κουκουλά - Παπαδόπουλο να ἀναζητήσουν το πρόσωπο που μετέφερε το σκῆνωμα του Οσίου στον οικογενειακὸ κύκλο των Παλαιολόγων. Η Ελένη Δραγάση - Παλαιολόγου, σύζυγος του Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγου καὶ μητέρα του τελευταίου αυτοκράτορα, ἐκάρη μοναχή με το ὄνομα Ὑπομονή.

Συγκεκριμένα στον Σ.Δ. Βυζάντιο διαβάζουμε «Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγος (...) ἀπέθανε τῇ 21 Ἰουλίου 1425, ἐνδυσθεὶς πρὸ δύο ἐτῶν τὸ μοναχικὸν σχῆμα, καὶ μετονομασθεὶς Ματθαῖος (...). Ἦσχε δὲ γυναῖκα Εἰρήνην ἢ Ἑλένην, θυγατέρα τοῦ Δραγάση, ἡγεμόνος τῆς παρὰ τὸν Ἀξιὸν Μακεδονίας, ἀποθανοῦσαν τὴν 13 Μαρτίου 1450 καὶ ταφεῖσαν ὅπου καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς (Μονὴ Παντοκράτορος), ἀφ' οὗ, μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτῆς, ἀνέλαβεν τὸ μοναχικὸν σχῆμα, μετονομασθεῖσα Ὑπομονή»⁶³.

Ο σέρβος ἡγεμόνας καὶ πατέρας της Κωνσταντίνος Δραγάσης ἐνταφιάστηκε στην μονή του Προδρόμου. Ομοίως, το 1450 ἡ Μαρία Λάσκαρη Λεοντάρη, μητέρα του

⁵⁹ βλ. ὀπ. σημ 50.

⁶⁰ βλ. ὀπ. σημ 50.

⁶¹ βλ. Μ. Ι. Γεδεών, Χρονικὰ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1884, σελ 148.

⁶² βλ. ΒΕ σελ. 51.

⁶³ βλ. Κουκουλάς Α. Στα χνάρια του τόπου μου, ἐκδ. Πνευματικὸ-Πολιτιστικὸ Κέντρο Δήμου Λουτρακίου – Περαιώρας, Λουτράκι 1990, σελ. 493.

δεσπότη Δημητρίου Παλαιολόγου, ενταφιάστηκε εκεί. Όλα τα ανωτέρω αποδεικνύουν την σύνδεση της μονής με το παλάτι. Ο Λουκάς Νοταράς, ανιψιός του Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγου και μέγας δούκας της Κωνσταντινούπολης, κατά την πολιορκία της Πόλης το 1453 ήταν αρμόδιος με 500 άνδρες για την φύλαξη της περιοχής του «Πετρίου». Ο Λουκάς Νοταράς είχε έναν αδελφό, τον Αγγελή, ο οποίος, μετά από δωρεά του ξάδερφου του Θωμά Παλαιολόγου, απέκτησε πολλά κτήματα στην περιοχή των Τρικάλων Κορινθίας. Ο Κουτίβας ισχυρίζεται ότι ο Αγγελής, μόλις η κατάσταση σταθεροποιήθηκε, ταξίδεψε με ψευδώνυμο στην Κωνσταντινούπολη, όπου συγκέντρωσε χρήματα που είχε κρύψει η οικογένειά του. Όταν επέστρεψε στην Κορινθία, μ' αυτά τα χρήματα αγόρασε μεγάλες εκτάσεις γης στα Τρίκαλα⁶⁴. Οι Κουκουλάς και Παπαδόπουλος, υιοθετώντας το επιχείρημα του Κουτίβα υποστηρίζουν ότι ο Αγγελής σ' αυτό το ταξίδι του, μεταξύ των άλλων κειμηλίων, έφερε και το λείψανο του Οσίου διασώζοντάς το μ' αυτόν τον τρόπο από τους Τούρκους.

Αν και ο συναξαριστής⁶⁵ επισημαίνει ότι δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι γι' αυτό το θέμα, εφόσον όλα τα ενδεχόμενα είναι ανοιχτά, αφού είτε ο άγιος ασκήτεψε στην Κορινθία είτε κάποιοι μοναχοί είτε κάποιοι λαϊκοί μετέφεραν το λείψανο κάποιες πιθανότητες πρέπει να αποκλειστούν. Το ενδεχόμενο ο Όσιος να ασκήτεψε στην Κορινθία αποκλείεται, εφόσον οι πηγές και οι μαρτυρίες δεν το επιβεβαιώνουν, ενώ και η μόνη αναφορά σ' αυτό το θέμα, από τον Μαργιωρή, πρέπει να θεωρηθεί έωλη.

Επιπλέον η πιθανότητα κάποιοι άνθρωποι, οι οποίοι δεν σχετίζονταν με την Μονή της Πέτρας και την Κορινθία, να μετέφεραν το λείψανο του Οσίου φαντάζει απίθανο. Σ' αυτόν τον ισχυρισμό πρέπει να τεκμηριωθεί πώς άσχετοι άνθρωποι, όχι μόνο μετέφεραν, αλλά απεικόνισαν τις συγκεκριμένες μορφές στο ασκηταριό, οι οποίες σημειωτέον δεν απαντώνται σ' άλλο εκκλησιαστικό κτίσμα της περιοχής, να αναιρεθούν όλα τα παραπάνω επιχειρήματα και να βρεθεί κάποιος άλλος σύνδεσμος της Οσίας Υπομονής με την Κορινθία⁶⁶.

⁶⁴ βλ. Σταύρος Κουτίβας, Οι Νοταράδες στην υπηρεσία του έθνους και της εκκλησίας, Πατριωτικός όμιλος απογόνων αγωνιστών του 1821, Αθήνα 1968, σελ. 48.

⁶⁵ βλ. Ματθαίου – Λαγγή, Ο Μέγας συναξαριστής της ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ε΄ έκδοσις, Αθήναι 1997 σσ, 255-261.

⁶⁶ βλ. Κουκουλάς Α. Στα χνάρια του τόπου μου, εκδ. Πνευματικό-Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Λουτρακίου – Περαχώρας, Λουτράκι 1990, σελ. 497.

Αν και ο Κουτίβας αναφέρεται μόνο για μεταφορά χρημάτων από τον Αγγελή, η τοπική παράδοση διατηρεί ζωντανή στην μνήμη της τον Αγγελή ως το πρόσωπο που μετέφερε το λείψανο του Οσίου. Επίσης, σύμφωνα με την παράδοση της οικογένειας Νοταρά, τόσο ο Άγιος Γεράσιμος όσο και ο Όσιος Πατάπιος θεωρούνται προστάτες τους. Το έτερο ερώτημα που κάποιος θα μπορούσε να θέσει είναι γιατί το λείψανο μεταφέρθηκε στα Γεράνεια και όχι στα Τρίκαλα, όπου και έδρασε η οικογένεια Νοταρά. Εύστοχα ο Κουκουλάς υποστηρίζει ότι την εποχή του Θεόδωρου Παλαιολόγου –αδερφός του Μανουήλ Παλαιολόγου- τα Γεράνεια Όρη με τους Έλληνες αρβανίτες παρείχαν ασφάλεια για την φύλαξη του ιερού λειψάνου⁶⁷.

Το διάστημα από το 1904 – 1953, με δεδομένη την ελλειπή φύλαξη του σκηνώματος, τμήματα από το λείψανο του Οσίου αποκόπτονταν, από προσκυνητές για λόγους “ευλάβειας”. Το φαινόμενο αυτό τερματίστηκε το 1953 με την ίδρυση της Μονής. Σήμερα διασώζεται σε ξεχωριστή λάρνακα η ωλένη του Οσίου. Το ξεχωριστό αυτό τμήμα τιμάται από την Μητρόπολη Κορίνθου, μαζί με άλλα λείψανα τοπικών Αγίων, σε τοπικές εορτές, όπως τα Παύλεια.

Ακολουθίες προς τιμή του Οσίου.

Το γνήσιο θρησκευτικό βίωμα και η θρησκευτική λατρεία εκφράζονται διά των ιερών ακολουθιών. Με τον τρόπο αυτό ο πιστός δημιουργεί ζώσα προσωπική σχέση με τον Θεό και τον Άγιο. Οι ιερές ακολουθίες υλοποιούν την προαναφερθείσα πνευματική ανάγκη των πιστών. Συγκεκριμένα για τον Όσιο Πατάπιο έχουν συγγράψει ιερές ακολουθίες ο μεγάλος υμνογράφος της εκκλησίας Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης και ο Χαράλαμπος Μπούσιας. Πιο συγκεκριμένα για τον όσιο μας παραδίδονται.

1. Κανών Παρακλητικός τοῦ Ὁσίου Παταπίου, τοῦ μακαριστοῦ ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, Λουτράκι 1965 καὶ ἐπανεκδόση 1969.

⁶⁷ βλ. οπ. σημ. 66 σελ. 504.

2. Παντελεήμονος Καρανικόλα Μητροπολίτου Κορίνθου, Σικυώνος, Ζεμενοῦ, Ταρσοῦ καὶ Πολυφέγγους Ἀγιολόγιον Κορινθιακόν, *Ἀκολουθία τοῦ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Παταπίου ψαλλομένη τῇ 8^ῃ Δεκεμβρίου ὑπὸ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου*, ἐκδόσεις Πνοὴ Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου, Κόρινθος 1977, σσ. 511- 535.
3. Παντελεήμονος Καρανικόλα Μητροπολίτου Κορίνθου, Σικυώνος, Ζεμενοῦ, Ταρσοῦ καὶ Πολυφέγγους Ἀγιολόγιον Κορινθιακόν, *Ἐγκώμια εἰς τὸν Ὅσιον Πατάπιον, ψαλλόμενα τῇ 8^ῃ Δεκεμβρίου, πρὸ τοῦ σεπτοῦ Αὐτοῦ Σκηνώματος, ἐπὶ τῇ ἱερᾷ Αὐτοῦ μνήμῃ, ὑπὸ Μητροπολίτου Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Νικοδήμου, νῦν Μητροπολίτου Πατρῶν*, ἐκδόσεις Πνοὴ Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου, Κόρινθος 1977, σσ. 543- 549.
4. Ἱερὰ Ἀσματικὴ ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Παταπίου, ποιηθεῖσα ὑπὸ Γερασίμου μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, μετὰ συντόμου βιογραφίας καὶ μερικῆς διηγήσεως θαυμάτων ὑπὸ μοναχοῦ Νικοδήμου Μπιλάλη, Ἀθῆναι 1986 καὶ ἐπανεκδόση 1993.
5. Χαιρετιστήριοι Οἴκοι εἰς τὸν Ὅσιον Πατάπιον, Δρος Χαραλάμπους Μ. Μπούσια, Ἀθῆναι 2000 καὶ ἐπανεκδόση 2002.
6. Συναξαριστὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Μὴν 8 Δεκεμβρίου), Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἀθῆναι 2004.
7. Χ. Μ. Μπούσιας, Ὁ Ὅσιος Πατάπιος ὁ θαυματουργὸς, βίος, θαύματα καὶ ἀκολουθίαι τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων, *Ἱερὰ ἀσματικὴ ἀκολουθία ἐπὶ τῇ εὐρέσει τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παταπίου τοῦ θαυματουργοῦ, ψαλλομένη τῇ Τρίτῃ τῆς Διακαινησίμου, ποιηθεῖσα ὑπὸ Γερασίμου μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου*, ἔκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθῆναι 2004.
8. Χ. Μ. Μπούσιας, Ὁ Ὅσιος Πατάπιος ὁ θαυματουργὸς, βίος, θαύματα καὶ ἀκολουθίαι τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων, *Εὐλογητάρια εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Πατάπιον, ποίημα Δρος Χαραλάμπους Μ. Μπούσια*. ἔκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθῆναι 2004, σσ. 187- 189.
9. Χ. Μ. Μπούσιας, Ὁ Ὅσιος Πατάπιος ὁ θαυματουργὸς, βίος, θαύματα καὶ ἀκολουθίαι τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων, *Ἀκολουθία μικροῦ ἁγιασμοῦ διὰ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Παταπίου τοῦ θαυματουργοῦ, ποίημα*

- Δρος Χαραλάμπους Μ. Μπούσια*, έκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθῆναι 2004, σσ. 191- 218.
10. Χ. Μ. Μπούσιας, , *Ἐγκώμια εἰς τὸν ὅσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν Πατάπιον τὸν θαυματουργόν, κατὰ τὸ «Ἀκατάληπτόν ἐστι»*, ποίημα Δρος Χαραλάμπους Μ. Μπούσια, έκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθῆναι 2000, σσ. 45-52.
 11. Χ. Μ. Μπούσιας, Δέλτος θαυμάτων του Οσίου και θεοφόρου Πατρός ημών Παταπίου του θαυματουργού, *Ὑμνος εἰς τὸν ὅσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν Πατάπιον τὸν θαυματουργόν*, ποίημα Δρος Χαραλάμπους Μ. Μπούσια, έκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθῆναι 2000, σσ. 53- 61.
 12. Χ. Μ. Μπούσιας, Ὁ Ὅσιος Πατάπιος ὁ θαυματουργός, βίος, θαύματα καὶ ἀκολουθία τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων, Αἱ καθ' ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος προσευχαί, κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου ποίημα Δρος Χαραλάμπους Μ. Μπούσια, έκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθῆναι 2004, σσ. 237- 252.

1. Ο Παρακλητικός κανόνας του Γερασίου Μικραγιαννανίτου εκδόθηκε πρώτη φορά το 1965 και επανεκδόθηκε τέσσερα χρόνια αργότερα. Ο παρακλητικός κανόνας, ὅπως και οι υπόλοιπες ακολουθίες που θα εξετάσουμε παρακάτω, αποτελεί ἄριστο ποιητικὸ ἔργο διὰ τοῦ οὗ οὗ αποδεικνύεται πόσο εξαρτημένος εἶναι ὁ αἰορείτης υμνογράφος ἀπὸ τὴν βυζαντινὴ υμνογραφικὴ παράδοση, καθὼς και πόσο καλά ἔχει εξειδικευθεῖ στὸν κλάδο τῆς υμνογραφίας. Ο παρακλητικός κανόνας εἶναι μία πλήρης ακολουθία αποτελούμενη ἀπὸ οκτὼ ὡδὲς –παραλείπεται ἡ δευτέρη ὡδή- και μεγαλυνάρια, ὅλα σε πλ δ' ἤχο. Ο Μικραγιαννανίτης, ὅπως παρατηρεῖ κάθε μελετητὴς τοῦ ἔργου του, χρησιμοποιεῖ γλώσσα εὐληπτή και κατανοητή. Ο λόγος τοῦ σε καμία περίπτωση δεν μπορεῖ να χαρακτηριθεῖ ὡς λαβυρινθώδης, ἀλλὰ ἀντιθέτως ὡς ἀπλός, ὁ οὗος προσφέρει τὴν δυνατότητα στοὺς πιστοὺς να κινηθοὺν με ἀνεση στὸ περιεχόμενο τῶν ὕμνων. Ο κανόνας το 1977 συμπεριλαμβάνεται στὸ Κορινθιακὸ Αἰολόγιο και το 2004 στὸ ἔργο τοῦ Χ. Μπούσια.

2. Ἡ ἱερὴ ασματικὴ ἀκολουθία πρὸς τιμὴ τοῦ Οσίου Παταπίου, συγγραμμένη ἀπὸ

τον Γεράσιμο Μικραγιαννανίτη, εκδόθηκε πρώτη φορά στο Κορινθιακό Αγιολόγιο του μητροπολίτου Κορίνθου Παντελεήμονος. Στον πρόλογο του έργου ο μητροπολίτης Κορίνθου επισημαίνει ότι η ακολουθία του Οσίου Παταπίου προηγείται των άλλων ακολουθιών του Αγιολογίου τις οποίες συνέγραψε ο Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης κατόπιν αίτησής του: «τάς ὑπολοίπους Ἱερᾶς Ἀκολουθίας συνέθεσαν τῇ προνοίᾳ καὶ παρακλήσει ἡμῶν ὁ Μ. Ὑμνογράφος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, πατὴρ Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης. Ἐξ αὐτῶν μόνον ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Παταπίου ἔχει συνταχθῇ ὑπ’ αὐτοῦ παλαιότερόν πως πέραν τῶν συμπεριλαμβανομένων ἐνταῦθα καὶ ἐν χρήσει Ἱερῶν ἀκολουθιῶν»⁶⁸. Ὅλες οι ακολουθίες του Αγιολογίου καθώς και του Οσίου (Κανόνας Παρακλητικός, Ἱερά Ἀκολουθία για τον Ὁσιο Πατάπιο και Εγκώμια του Μητροπολίτου Ζιχνών και Νευροκοπίου) εγκρίθηκαν από την Ἱερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος⁶⁹.

⁶⁸ Παντελεήμονος Καρανικόλα Μητροπολίτου Κορίνθου, Σικυῶνος, Ζεμενοῦ, Ταρσοῦ καὶ Πολυφύγγου, Αγιολόγιον Κορινθιακόν, ἐκδόσεις Πνοή, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου, Κόρινθος 1977. σσ. 6-7.

⁶⁹ βλ. οπ. σημ. 68, σσ. 7-8.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθ. Πρωτ. 1337/ Α. 1063., 1065

Αριθ. Διεκπ. 567

Ἀθήνησι τῇ 1ῇ Ἀπριλίου 1975

Πρὸς
τὸν Σεβασμιότατον
Μητροπολίτην Κορινθίας κ. Παντελεήμονα

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἐχοντες ὑπ’ ὄψει τὰς ὑποβληθείσας ἡμῖν διὰ τῶν ὑπ’ ἀριθ. 331, 372, 475/1975 ὑμετέρων ἐγγράφων Ἱερᾶς Ἀκολουθίας 1) Ἀποστόλου Παύλου, 2) Ἀγίας Χλόης, 3) Ἀπ. Στεφανᾶ, 4) Ἀπ. Σίλα καὶ Ἐπαινετοῦ, 5) Πάντων τῶν ἐν Κορίνθῳ διαλαμψάντων Ἀγίων, 6) Ἀγ. Διονυσίου Κορίνθου, 7) Ἀγίου Ζαχαρίου Κορίνθου, 8) Ἀγ. Μάρτ. Ἀλεξάνδρου καὶ Ἑλικωνίδος, 9) Ἀποστ. Ἀκύλα καὶ Πρισκίλλης, 10) Σωφρονίου Ἱεροσολύμων (Ἀναπλήρωσις), 11) Πάντων τῶν ἐν Κορίνθῳ συνεργῶν τοῦ Ἀποστ. Παύλου, 12) Ὁσίου Παταπίου, ποιηθείσας ὑπὸ τοῦ Ὁσιολογ. Μοναχοῦ Γεράσιμου Μικραγιαννανίτου καὶ 13) Τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ὁσίου Παύλου συμπληρωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μηθύμνης κ. Ἰακώβου, ὡς καὶ τὴν σχετικὴν εἰσήγησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονυσίου, ὡς Προέδρου τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Θείας Λατρείας κ.λ.π. Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσει, ἐγκρίνομεν ταύτας, ὡς καλῶς ἐχούσας, καθ’ ὅσον οὐδὲν τὸ ἀπᾶδον πρὸς τε τὰ δόγματα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς καθ’ ἡμᾶς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας περιέχεται ἐν αὐταῖς καὶ παρακαλοῦμεν ὅπως κατὰ τάξιν, ὑποβάλλητε ἡμῖν πέντε (5) ἀντίτυπα τῶν ἐκδοθησομένων ἀνωτέρω Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν διὰ τὸ Ἀρχεῖον τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Θείας Λατρείας κ.λ.π.

Ἐπὶ τούτοις, κατασπαζόμενοι τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα ἐν Κυρίῳ διατελοῦμεν μετ’ ἀγάπης.

† Ὁ ΑΘΗΝΩΝ ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Τ.Σ ΑΡΧΙΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

κ.α.α.

Ἀρχιμ. ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ. Γ. ΛΕΝΗΣ.

Η Ιερά ακολουθία προς τιμή του Οσίου Παταπίου είναι πλήρης και περιλαμβάνει τον μικρό και τον μεγάλο εσπερινό, την ακολουθία του όρθρου και την θεία Λειτουργία. Η γλώσσα των ακολουθιών, απλή καθαρεύουσα χωρίς εξεζητημένους λόγιους τύπους, είναι εύληπτη στους πιστούς. Η βιοτή του Οσίου και η μεταθανάτια τιμή αποτελούν τα κύρια θέματα.

Οι κανόνες που ψάλλονται είναι, ο Προεόρτιος της σύλληψης της Αγίας Άννας και του Οσίου - έργα του Γεωργίου -, ο έτερος κανόνας του Οσίου, του Θεοφάνη και ο κανόνας του Οσίου, του Γεράσιμου Μικραγιαννανίτη. Οι τρεις πρώτοι κανόνες αντλούνται από τα Μηναία. Ο κανών του Γερασίμου, σε ρυθμοτονικό μέτρο και μελοποιημένος σε πλ δ' ήχο φέρει ακροστιχίδα «*Τὸν σὸν, Πατάπιε, μέλπω βίον. Γερασίμου*». Τα δύο τελευταία εξαποστειλάρια αντλούνται από το Μηναίο, ενώ το πρώτο παραδίδεται για πρώτη φορά σ' αυτήν την ακολουθία. Ακολουθούν οι αίνои, το δοξαστικό των αίνων και η μεγάλη δοξολογία.

3. Στο ίδιο έργο του Μητροπολίτη Κορίνθου εκδίδονται για πρώτη φορά εγκώμια προς τιμή του Οσίου. Τα εγκώμια χωρισμένα σε τρεις στάσεις έχουν μουσικό πρότυπό τους αυτό των εγκωμίων της Μεγάλης Παρασκευής. Οι δύο πρώτες στάσεις έχουν μελωποιηθεί σε πλ α' ήχο ενώ η τρίτη σε γ' ήχο. Η γλώσσα τους είναι απλή καθαρεύουσα χωρίς αρχαιοπρεπείς λέξεις και εκφράσεις.

Η πρώτη στάση αποτελείται από 33 τροπάρια και φέρει ακροστιχίδα «*Άσμασιν εγκωμίων γεραίρω τὴν σὴν δόξαν*», η οποία σχηματίζεται από το πρώτο γράμμα κάθε τροπαρίου. Στη δεύτερη στάση ο σχηματισμός της ακροστιχίδας διαφοροποιείται. Αποτελούμενη από 11 τροπάρια και 33 στίχους σχηματίζεται ακροστιχίδα, εξωτερική και εσωτερική, από το πρώτο γράμμα των 11 τροπαρίων και το πρώτο γράμμα των 33 στίχων, «*Εἰς ἔπαινον Ὁσίου, ψαλμὸς παρ' Ἐπισκόπου*». Η τελευταία στάση απαρτίζεται από 33 τροπάρια από το πρώτο γράμμα των οποίων διαβάζουμε την ακροστιχίδα «*Πατάπιος ὑμνεῖται ὡδαῖς τοῦ Νικοδήμου*».

4. Στο έργο Ιερά ασματική ακολουθία του Οσίου Παταπίου μετά μερικής διήγησης θαυμάτων του Μπιλάλη, παραδίδεται η περιγραφή δύο θαυμάτων, ενώ αναπαράγεται ξανά ο παρακλητικός κανόνας του Γερασίμου Μικραγιαννανίτη όπως αυτός εκδόθηκε πρώτη φορά το 1956.

5. Οι χαιρετισμοί αποτελούν σημαντικό τμήμα της χριστιανικής ρητορικής, όπως παρατηρεί ο Νικόλαος Τωμαδάκης. Αρχής γενομένης από τον Όμηρο οι χαιρετισμοί πέρασαν στο Βυζάντιο με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν αξιόλογα έργα, όπως ο Ακάθιστος Ύμνος⁷⁰. Χαιρετισμοί με πρότυπο τον Ακάθιστο Ύμνο γράφθηκαν για πλήθος αγίων μεταξύ αυτών και για τον Όσιο Πατάπιο. Το 2000 ο Χαράλαμπος Μπούσιας συγγράφει και εκδίδει χαιρετισμούς προς τιμή του Οσίου⁷¹, τους οποίους τέσσερα χρόνια αργότερα συμπεριλαμβάνει στο έργο του «Ο Όσιος Πατάπιος ο Θαυματουργός».

Η δομή των χαιρετισμών, ένα προοίμιο και εικοσιτέσσερις οίκοι οι οποίοι ενώνονται μεταξύ τους με αλφαβητική ακροστιχίδα, μιμείται αυτήν του Ακάθιστου Ύμνου. Οι οίκοι με περιττό αριθμό έχουν μεγαλύτερη έκταση και διαφορετικό εφύμνιο, «Χαίροις, Πάτερ Πατάπιε.», εν αντιθέσει με τους μικρότερους οίκους με άρτιο αριθμό που φέρουν το εφύμνιο «Ἀλληλοῦῖα»⁷². Όλοι οι οίκοι έχουν αφηγηματικό και εγκωμιαστικό χαρακτήρα. Στους οίκους (α-ε) επεξεργάζεται το θέμα της καταγωγής και των ασκητικών αγώνων του Οσίου στην έρημο της Αιγύπτου. Οι οίκοι (ζ- ν) αναφέρονται στην φυγή του Οσίου στην Κωνσταντινούπολη και στην ίδρυση της μονής του εκεί. Τα θαύματα που επιτελεί ο Όσιος παρουσιάζονται συνοπτικά στους οίκους (ξ-π), ενώ η τιμή του λειψάνου του από τους πιστούς επεξεργάζεται στους τελευταίους οίκους (ρ- ω). Με πρότυπο τον Ακάθιστο Ύμνο ο Μπούσιας δημιουργεί ένα κοντάκιο, σε λόγια γλώσσα. Λόγιες λέξεις της αττικής διαλέκτου όπως, καλλιῤῥειθος, ηῡγασμένος, ὄρηξ, μελισταγέσι, ἀμάρυγμα, ἐσμός εμπλουτίζουν το ποίημα αποδεικνύοντας την λογισσύνη και το ποιητικό τάλαντο του συγγραφέα.

⁷⁰ βλ. Ν.Β.Τωμαδάκη. Ἡ Βυζαντινὴ ὕμνογραφία καὶ ποίησις ἥτοι εἰσαγωγή εἰς τὴν βυζαντινὴν φιλολογίαν, τομ. β', εκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1993, σελ. 226.

⁷¹ βλ. Χαιρετιστήριοι Οἵκοι εἰς τὸν Ὅσιον Πατάπιον, Δρος. Χαράλαμπος Μ. Μπούσια Ἀθήναι 2000 καὶ ἐπανεκδόση 2002.

⁷² βλ. Κωνσταντῖνος Παῖδας, «Εἰσαγωγή στη Βυζαντινὴ Ποίηση, λόγια κοσμικὴ ποίηση, θρησκευτικὴ ποίηση καὶ ὑμνογραφία», εκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2006, σελ. 187.

6. Η ακολουθία του Μηναίου της Αποστολικής Διακονίας δεν είναι πλήρης. Η ακολουθία άρχεται με τον Εσπερινό και συνεχίζεται με τον όρθρο. Στον όρθρο μετά τον εξάψαλμο ακολουθεί η στιχολογία της Παρακλητικής και οι κανόνες. Οι τρεις κανόνες, ο προεόρτιος κανόνας της σύλληψης της Αγίας Άννης, ο κανόνας του Οσίου απ' τον Γεώργιο και ο κανόνας του Οσίου από τον Θεοφάνη, ψάλλονται σε β' ήχο. Οι κανόνες αυτοί εκδίδονται στα Μηναία της Ρώμης⁷³ και στα διορθωμένα Μηναία του Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανού⁷⁴.

Ο κανόνας του Γεωργίου φέρει ακροστιχίδα «*Χαρᾶς ἀνοίγει Χριστός ἡμῖν τὰς πύλας*», η οποία δημιουργείται από το πρώτο γράμμα κάθε τροπαρίου, πλην των ειρμών και των θεοτοκίων. Με το όνομα του Γεωργίου μας είναι γνωστή μία πλειάδα υμνογράφων: Γεώργιος Αμάστρεως, Γεώργιος Βαρδάνης, Γεώργιος Βουλγαρίας, Γεώργιος Ευγενικός, Γεώργιος Καλλιπολίτης, Γεώργιος Κερκύρας, Γεώργιος Νικομηδείας, Γεώργιος Σικελιώτης, Γεώργιος Σκυλίτζης, Γεώργιος Στουδίτης, Γεώργιος Συρακούσιος κ.α. Επομένως η ταύτιση του Γεωργίου με κάποιο γνωστό πρόσωπο αλλά και η χρονολογία που έζησε παρουσιάζονται ως εξαιρετικά δύσκολα θέματα⁷⁵.

Από το πρώτο γράμμα των Θεοτοκίων σχηματίζεται η ακροστιχίδα με το όνομα του ποιητή «*Γεώργιος*». Τα δύο πρώτα τροπάρια κάθε ωδής και τα θεοτοκία έχουν θέμα την σύλληψη της Αγίας Άννας, ενώ τα άλλα δύο τροπάρια τον Όσιο. Στις ωδές α, γ, δ, ε τονίζονται οι ασκητικοί αγώνες του Οσίου στην έρημο. Στις ωδές στ, ζ, η, θ ο υμνογράφος εισέρχεται στο θέμα της τιμής του Οσίου, καθώς και της δύναμης της μεσιτείας του προς τον Θεό.

⁷³ βλ. Μηναία τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ. τ. II. Ἐν Ῥώμῃ, 1888-1901. σσ 45- 48.

⁷⁴ βλ. Μηναίον του Δεκεμβρίου περιέχον ἅπασαν την ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, μετὰ και της προσθήκης του τυπικοῦ. Κατὰ την νεωστὶ διάταξιν της Αγίας του Χριστοῦ Μεγάλης Εκκλησίας/ διορθωθέν υπό Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ του Ἰμβρίου. Ἐν Βενετία: Ἐκ της ἐλληνικῆς τυπογραφείας του Φοίνικος, 1843 σσ 63- 69.

⁷⁵ βλ. Μητσάκης Κ. Βυζαντινὴ ὕμνογραφία, ἐκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1986, σελ. 515. βλ. ἐπίσης. Beck, H. G., Kirche und theologische Literatur (1959) σελ. 519, Emerau, C. «Hymnographi Byzantini», EO 22 (1923) 424- 425. Follieri, E., “ Problemi di innografia bizantina”, *Actes du XIIe Congres international des Etudes Byzantines II (Belgrade, 1964) II*, 311- 325. της ιδίας, “ Santi occidentali nell’ innografia bizantina” *Atti del conser internazionale sul tema: L’ Oriente Cristiano nella storia della civiltà (Roma 1964)* 258 etc. Για πλήρη βιβλιογραφία βλ. Szoverffy. J. A guide to Byzantine Hymnography, t. 2, Brookline 1979.

Ο έτερος κανόνας του Θεοφάνη δεν φέρει ακροστιχίδα⁷⁶. Πρόκειται για τον κανόνα του Θεοφάνη Νικαίας του Γραπτού⁷⁷, του οποίου οι κανόνες συμπεριλήφθηκαν στα Μηναία της Εκκλησίας. Ο Θεοφάνης, ένας από τους πολυγραφότατους υμνογράφους του 9^{ου} αιώνας μετά τον Ιωσήφ τον Υμνογράφο, υπήρξε μοναχός στην μονή του Στουδίου όπου και συνέγραφε κανόνες. Μετά την αναστήλωση των εικόνων χειροτονήθηκε μητροπολίτης Νικαίας⁷⁸. Ο κανόνας του έχει γραφεί σε πιο λόγιο ύφος απ' αυτόν του Γεωργίου. Ακόμα και η γλώσσα του διαφοροποιείται απ' αυτήν του Γεωργίου. Ομοίως και εδώ θέματα του βίου του, όπως οι ασκητικοί αγώνες, η φυγή από την Αίγυπτο, η έλευση στην Κωνσταντινούπολη και η μεταθανάτια τιμή γίνονται αντικείμενο λεπτομερούς διαπραγμάτευσης. Εν αντιθέσει με τον κανόνα του Γεωργίου, εδώ εντοπίζονται θέματα από την Παλαιά Διαθήκη, τα οποία ο Θεοφάνης επεξεργάζεται περιληπτικά.

Ωδή α' τροπάριο β'.

Αιγυπτίους πρὶν ὃ τῷ βυθῷ
κρύψας θεῖα νεύματι
ὥς ἐκ βυθοῦ τῆς κοσμικῆς συγχύσεως
σὲ ἀναλαβόμενος
κατεφώτισε θεϊκαῖς ἐπιγνώσεσι
καὶ ὀλοφαῖ σε ἔδειξεν
ἀστέρα Πάτερ Ὅσιε.

⁷⁶ Για τον Θεοφάνη Νικαίας τον Γραπτό, βλ. Follieri, E. "Problemi di agiografia bizantina: il contributo dell' innografia" *BBGG* 31(1977) 54-60, της ίδιας, "Santi cretesi nell' inografia", *Πεπραγμένα του Β' Διεθνούς Κρητικολογικού Συνεδρίου* (1968) 276-281. Eustratiades, S. "Θεοφάνης ο Γραπτός" *Νέα Σιών* τ. 31 (1936) 339-344, 403- 416, 467- 478, 525- 540, 666-673. τ.32 (1937) 60-67, 81-96, 187-195, 252- 259, 401-408, 569-579. τ. 33 (1938) 317- 322, 516-523, 618-623, Petrides. S., " Office inedit de s. Romain le Melode", *BZ* 11 (1902), 363- 369. Xydes, Th., *Βυζαντινή Ύμνογραφία*, (1978) 137- 145 (originally published in 1956). Για πλήρη βιβλιογραφία του Θεοφάνη βλ. Szoverffy. J. *A guide to Byzantine Hymnography*, t. 2, Brookline 1979.

⁷⁷ Ο Θεοφάνης και ο αδερφός του Θεόδωρος εκλήθησαν Γραπτοί διότι ο αυτοκράτορας Θεόδωρος τιμωρώντας τους για την παρησία τους στο ζήτημα των εικόνων διέταξε να χαρακτηύν επί του μετώπου τους δώδεκα τρίμετροι. βλ. Krumbacher, *Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας* μτφρ Γ. Σωτηριάδης, τ 2^{ος}, Αθήνα 1900. σελ. 564.

⁷⁸ βλ.οπ. σημ. 77.

Ωδή στ' τροπάριο β'

Ἡλιοῦ τὸν Θεσβίτην μιμούμενος
καὶ ἰχνηλατῶν Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον
ἔρημον πρὶν κατῴκησας
ἡσυχία τὸν νοῦν καθαιρόμενος.

Τα σχήματα λόγου και οι πολλές εικόνες προσδίδουν ζωντάνια και παραστατικότητα στον κανόνα καταδεικνύοντας το λογοτεχνικό χάρισμα του Θεοφάνη.

Ωδή γ' τροπάριο β'

Ἀγάπην ὀπλίσάμενος
ὥσπερ ξίφος Ὅσιε
καὶ θυρεῷ σκεπόμενος
τῆς ἐνθέου σου ταπεινώσεως
τῶν δαιμόνων τὰ στίφη ἐξηφάνισας.

Ωδή δ' τροπάριο α'

Ἡ ἄβυσσος τῶν θερμῶν σου
δακρύων κατέκλυσε
δαιμόνων στρατεύματα
καὶ ἁμαρτίας οἰδήματα
πέλαγος θαυμάτων δέ
τοῖς ἐν βυθῷ
παθημάτων ἀναδέδεικται.

Τέλος, σε αντίθεση με την ακολουθία του Μικραγιαννανίτη η ακολουθία των Μηναίων δεν περιλαμβάνει αίνους και μεγάλη δοξολογία.

7. Η ιερή ασματική ακολουθία προς τιμή της εύρεσης του ιερού λειψάνου του Οσίου, συγγραμμένη από τον Γεράσιμο Μικραγιαννανίτη, ψάλλεται την Τρίτη της Διακαινησίμου. Η Ακολουθία αποτελείται από τον Μεγάλο Εσπερινό, την Λιτή, την Ακολουθία του όρθρου και την Θεία Λειτουργία. Η γλώσσα είναι απλή λόγια χωρίς εξεζητημένους γλωσσικούς τύπους. Στην ακολουθία αυτή συνδυάζονται οι ακολουθίες της Ανάστασης και του Αγίου. Στον Εσπερινό μετά τα απόστιχα του Οσίου ακολουθούν τα Αναστάσιμα στιχηρά, το δοξαστικό του Οσίου και το «καὶ νῦν» της Ανάστασης.

Η ακολουθία του Όρθρου είναι πλήρης ακολουθία με καθίσματα, αντίφωτα, Ευαγγέλιο Όρθρου, κανόνες, καταβασίες, αίνους και μεγάλη δοξολογία. Στα καθίσματα προηγούνται αυτά του Οσίου και μετά τα Αναστάσιμα. Οι κανόνες που ψάλλονται είναι δύο, ο κανόνας του Πάσχα και του Οσίου, και οι δύο σε πρώτο ήχο χωρίς ειρμούς. Από το πρώτο γράμμα των θεοτοκίων σχηματίζεται ακροστιχίδα με το όνομα του ποιητή, «Γερασίου». Από το συναξάριο πληροφορούμαστε λεπτομερώς το πώς βρέθηκε το λείψανο του Οσίου στην σημερινή Μονή. Η ενάτη ωδή του κανόνα, εκτός από τα γνωστά αναστάσιμα μεγαλυνάρια περιλαμβάνει και μεγαλυνάρια προς τιμή του Οσίου, τα οποία ακολουθούν πιστά το μέλος των αναστάσιμων. Οι αίνои περιλαμβάνουν πρώτα τα αναστάσιμα τροπάρια των αίνων, σε γ' ήχο, και ακολουθούν αυτά του Οσίου σε α' ήχο. Τέλος η Θεία Λειτουργία τελείται κατά την συνηθισμένη τάξη της διακαινησίμου εβδομάδας.

8. Τα *Εὐλογητάρια εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Πατάπιον* μελοποιημένα σε ήχο πλ α' έχουν συγγραφεί από τον Χαράλαμπο Μπούσια. Γραμμένα σε απλή λόγια γλώσσα πρώτη φορά εκδίδονται στο έργο *Ο Όσιος Πατάπιος ο Θαυματουργός*⁷⁹. Πρόκειται για επτά τροπάρια, τα οποία ακολουθούν πιστά τα γνώστα αναστάσιμα ευλογητάρια, με κύριο τους θέμα την τιμή του σκηνώματος του Οσίου.

⁷⁹ βλ. Όσιος Πατάπιος ο θαυματουργός, Βίος, Θαύματα καὶ Ακολουθίαι τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων. Χαράλαμπος. Μ. Μπούσιας, Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, Ἀθῆναι 2004. σσ. 187- 189.

9. Η *Ακολουθία μικροῦ ἁγιασμοῦ διὰ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Παταπίου τοῦ θαυματουργοῦ*, συγγραμμένη σε απλή λόγια γλώσσα από τον Χαράλαμπο Μπούσια, εκδίδεται πρώτη φορά στο έργο του *Ο Ὁσιος Πατάπιος ο Θαυματουργός*⁸⁰. Μετά το *Θεὸς κύριος* και την ανάγνωση του Ν΄ ψαλμού ακολουθούν εικοσιτέσσερα τροπάρια σε ήχο πλ β΄, με το αρχικό γράμμα των οποίων σχηματίζεται αλφαβητική ακροστιχίδα. Αξίζει να επισημάνουμε ότι ο ποιητής εναλλάσσει το θέμα των τροπαρίων. Τα τροπάρια με περιττό αριθμό αφιερώνονται στον Ὁσιο, ενώ τα τροπάρια με ἄρτιο αριθμό στην Παναγία. Στην συνέχεια ακολουθούν 52 τροπάρια, κάθε ένα από τα οποία αφιερώνεται σε ξεχωριστό Ἅγιο ή Αγία. Ακολουθούν τα γνωστά τέσσερα τροπάρια σε πλ δ΄ ήχο (Νῦν ἐπέστη ὁ καιρός, Νάμασιν ἐπομβρήσας, Παρθένος ἔτεκες, Παναγία Θεοτόκε) ο απόστολος, το ευαγγελικό ανάγνωσμα καθώς και η ευχή του Ἀγιασμοῦ. Στην ευχή του αγιασμοῦ ο Μπούσιας παραλλάσσει το κείμενο, προσθέτοντας την μνήμη του Οσίου Παταπίου και άλλων αγίων. Η ακολουθία συνεχίζεται και ολοκληρώνεται όπως αυτή μας παραδίδεται στο ευχολόγιο.

10. Τα *Ἐγκώμια εἰς τὸν ὅσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν Πατάπιον τὸν θαυματουργόν*, κατὰ τὸ «Ἀκατάληπτόν ἐστι» συγγραμμένα σε απλή λόγια γλώσσα από τον Χαράλαμπο Μπούσια φέρουν ακροστιχίδα «*Πατάπιον τὸν θαυματουργόν ἐγκωμίους στέφω. Χ*». Τα 39 τροπάρια των εγκωμίων πρώτη φορά εκδίδονται στο έργο *Ο Ὁσιος Πατάπιος ο θαυματουργός*⁸¹, ακολουθούν το ρυθμοτονικό μέτρο έχοντας ως μουσικό τους πρότυπο τα μεγαλυνάρια της θ΄ ωδῆς της Υπαπαντής. Κύριο θέμα είναι η τιμή και παράκληση προς τον Ὁσιο.

11. *Ο Ὑμνος εἰς τὸν ὅσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν Πατάπιον τὸν θαυματουργόν*, πρώτη φορά εκδίδεται στο έργο *Δέλτος θαυμάτων του Οσίου και θεοφόρου πατρὸς ημῶν Παταπίου του θαυματουργοῦ*⁸² και επανεκδίδονται στο έργο *Ο Ὁσιος*

⁸⁰ βλ. οπ. σημ. 79. σσ. 191-218.

⁸¹ βλ. οπ. σημ. 79. σσ. 219-227.

⁸² βλ. Δέλτος θαυμάτων του Οσίου και Θεοφόρου πατρὸς ημῶν Παταπίου του Θαυματουργοῦ, έκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Οσίου Παταπίου Λουτρακίου, Αθήναι 2000.

*Πατάπιος ο θαυματουργός*⁸³. Γραμμένος σε απλή λόγια γλώσσα, αποτελείται από δύο ύμνους, οι οποίοι έχουν μελοποιηθεί σε πλ α΄ ήχο, με πρότυπό τους τον γνωστό θεομητορικό ύμνο «*Αγνή Παρθένε*» του Αγίου Νεκταρίου. Ο πρώτος ύμνος αποτελείται από 26 τροπάρια, από το πρώτο γράμμα των οποίων σχηματίζεται η ακροστιχίδα «*Γερανίων κλέος, Πατάπιε, χαῖρε. Χ.*». Ο δεύτερος ύμνος αποτελείται από 24 τροπάρια με αλφαβητική ακροστιχίδα. Το κύριο θέμα και των δύο ύμνων είναι η εξύμνηση του Οσίου.

12. Ο Χ. Μπούσιας στο έργο *Ο Όσιος Πατάπιος ο Θαυματουργός*⁸⁴ εκδίδει ευχές για την κάθε ημέρα της εβδομάδας. Οι ευχές της κάθε ημέρας περιλαμβάνουν ένα απολυτίκιο, ένα κοντάκιο και ένα μεγαλυνάριο γραμμένα σε απλή λόγια γλώσσα και με διαφορετικό θέμα για την κάθε ημέρα. Τα απολυτικά έχουν μελοποιηθεί σε πλ α΄ ήχο, ενώ τα κοντάκια και τα μεγαλυνάρια σε πλ δ΄ ήχο. Οι ευχές της Δευτέρας αφορούν τους ασθενείς, της Τρίτης τους φυλακισμένους, της Τετάρτης τον φωτισμό των ραθύμων, της Πέμπτης τους απεγνωσμένους, της Παρασκευής τους εργάτες του Ευαγγελίου, το Σάββατο τους κεκοιμημένους και την Κυριακή υπέρ των εργαζομένων του Ευαγγελίου.

Συμπερασματικά παρατηρούμε ότι η υμνογραφία για τον Όσιο δεν είναι αμελητέα. Τόσο κληρικοί όσο και λαϊκοί έχουν συγγράψει ακολουθίες προς τιμήν του Οσίου, εκφράζοντας με τον τρόπο αυτό το γνήσιο θρησκευτικό συναίσθημά τους, συντελώντας και στην διάδοση της τιμής του Οσίου. Από αυτές τις ακολουθίες άλλες έχουν αναγνωριστεί, ως επίσημες, από την Εκκλησία της Ελλάδος - όπως αυτές που περιλαμβάνονται στο Κορινθιακό Αγιολόγιο - και άλλες όχι ακόμη, όπως αυτές του Χαράλαμπου Μπούσια.

⁸³ βλ. οπ. σημ. 79 σσ. 229- 235.

⁸⁴ βλ. οπ. σημ. 79 σσ. 239- 252.

Β΄ ΜΕΡΟΣ
ΕΚΔΟΣΗ ΚΑΝΟΝΟΣ

Έκδοση άνεκδότου κανόνος.

Αναδιφώντας το *Ταμείον άνεκδότων βυζαντινών άσματικων κανόνων*⁸⁵ εντοπίζουμε έναν κανόνα για τον Όσιο Πατάπιο, ο οποίος παραδίδεται σε τρεις κώδικες, τον Σιναϊτικό κώδικα Sinait. gr. 583 (του ιβ΄ αιώνα), τον Paris. gr. 1621 (του ιγ΄ αιώνα) και τον Paris. gr. 1623 (του ιδ΄ αιώνα). Ο ποιητής Αναστάσιος Κοιαίστωρ συνέθεσε τον κανόνα σε α΄ ήχο χωρίς ακροστιχίδα.

Η μέθοδος που θα ακολουθήσουμε για την έκδοση του κανόνα είναι αυτή των *Analecta Hymnica Graeca*.

⁸⁵ βλ. Ελένη Παπαηλιοπούλου-Φωτοπούλου, *Ταμείον άνεκδότων βυζαντινών άσματικων κανόνων*, I. Κανόνες Μηναιών, Αθήναι 1996, σσ. 121-122.

Ὁ κανὼν.

Se= Sinait. gr. 583 ff. 51- 52^v

P_λ = Paris. gr. 1621 ff. 64-65^v

P_μ = Paris. gr. 1623 ff. 7- 11

Ἄλλος κανὼν εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Πατάπιον
Ἀναστασίου Κοιαί(στορος) τοῦ Καμψά(κου).

Ὡδὴ α' ἦχος α' Ὡδὴν ἐπινίκιον

Τὸ γένος, τὴν ὑπαρξιν,
πᾶν τὸ ἐν ὕλῃ,
τὸν ὄχλον τοῦ σώματος
μετὰ τῶν αἰσθήσεων
5 ἀπαρνησάμενος,
Χριστοῦ ἐκτίσω τὸν σταυρόν,
πάτερ Πατάπιε.

Ἐν σκότῳ τὴν Αἴγυπτον
πρὶν ὁ μαστίζων
10 ἐφώτισεν ὕστερον
ἐκ παρθένου ἥλιος
ἐπιδημήσας Χριστός,
ἀνατολὴν τοῖς μονασταῖς
ἀπεργαζόμενος.

θεοτ. 15 Ἡ σύλληψις ἄσπορος,
ὥσπερ ὁ τόκος
ὠδίνων ἐλεύθερος,
ἢ σφραγὶς ἀσάλευτος
τῆς παρθενίας σου,
20 πάντα ξενίζοντα τὰ σά,
Θεογεννῆτορ Ἀγνή.

tit: Ἄλλος.....Καμψά(κου) solus Se

heirm α' EE 27, n. 15, Andreae

Ὡδὴν ἐπινίκιον Se Ὡδὴν ἐπινίκιον ἄσωμεν P_λ

Ἦδὲ γ' Ὀδὴ Στερεωθήτω ἡ καρδία μου

Δικαιοσύνης ζυγῷ, ὅσιε,
τὴν ψυχὴν προκρίνας τοῦ σώματος,
καταδικάσας δὲ τὸν χοῦν
25 ἀντικείμενον πνεύματι,
ἐδικαίωσας τὸ χεῖρον πειθαρχεῖν τῷ βελτίονι.

Τὴν σωφροσύνην ἀσπαζόμενος
καὶ τοῦ τρόπου στέργων τὸ κόσμιον,
30 τὴν μὲν καρδίαν πονηροῖς
λογισμοῖς ἀκηλίδωτον,
τὴν δὲ σάρκα διετήρησας ἀγνήν καὶ ἀμίαντον.

θεοτ. Ἀρχὴν λαμβάνει ὁ ὑπέρχρονος,
δι' ἐμὲ βροτὸς κατ' ἐμὲ γεγονώς,
40 καὶ κοινωνεῖ μοι καὶ παθῶν
καὶ θνητότητος, ἄχραντε,
καὶ ἀπάθειαν ἐνδύει καὶ ζωὴν τὴν ἀθάνατον.

heirm γ', EE 25, n. 12 Cosmae

22 ζυγῷ Σε, P_λ -ὄν P_μ

26 βελτίονι P_μ -ωνι Σε P_λ

42 troparium al ferum post theotocium γ' odae praebet solus P_λ

Πάθη τοῦ σώματος, θεομακάριστε πάτερ, ἐξήρανας,

δακρύων ρεύμασι καὶ ἰαμάτων ποταμούς, Πατάπτε, ἀνέβλυσας·

ὅθεν προσερχόμενοι τῷ τιμίῳ λειψάνῳ σου

χάριν τε καὶ ἔλεος προφανῶς ἀρυόμεθα,

τιμῶντές σου τὴν μνήμην ἀξίως

πίστει, θεομακάριστε.

38 ὑπέρχρονος P_λ P_μ ὑπέρθεος Σε

39 βροτὸς Σε P_λ θεὸς P_μ

Ἰδὼν δ' Ἐν πνεύματι προβλέπων προφήτα

- Ἐν ἄρματι πυρίνῳ
τῶν θείων ἀρετῶν
45 ἐπιβάς, Πατάπιε,
καθάπερ Ἡλιοῦ,
ἡνιοχία τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου
μετεβιβάσθης πρὸς μονὰς ἀειζωούσας,
φθάσας εἰς τὴν ἄνω μητρόπολιν.
- 50 Τὸ ἔνδυμα, τὴν ζώνην,
τὸν βίον τὸν σκληρὸν
Ἰωάννου ἔσχηκας,
αὐτοῦ ὡς μαθητῆς
τοὺς ἀνθρωπίνους θορύβους ἀποδιδράσκων,
55 τῷ ἀπερίττῳ πλησιάζων τοῖς ἀγγέλοις,
ὧν τὴν πολιτείαν ἐζήλωσας.

- θεοτ. Ὁ πρῶτος ἐν ἀνθρώποις
παρόκησε φθορᾶ,
τοῦ φυτοῦ γευσάμενος
60 τῆς γνώσεως, ἀγνή,
ὁ σὸς δὲ τόκος, ζωῆς ὑπάρχων τὸ ξύλον,
τῆς ἐξ ἐκείνου ἀκωλύτως ἀπολαύειν
γνώσεως αὐτοῦ μεταδίδωσιν.

heirm δ', EE 28, n. 15, Andreae

47 ἡνιοχία corr.: ἡνιοχίαν Σε -είας Ρμ -εία Ρλ

62:τῆς Σε Ρλ τοὺς Ρμ

43-51 Δ' Βασ. β', 11-12

50-56 Λουκ γ', 1-18

61 Γέν. β', 9

Ἦδὴ εἴ Τὴν σὴν εἰρήνην δὸς

Τρυφὴν ἀποποιούμενος
65 γῆϊνὴν ἐγκρατῶς
ἄρτῳ οὐρανίῳ,
Πατάπιε,
μόνῳ ἐτρέφου τῷ ῥυθμίζοντι
ψυχὴν τε καὶ τὸ σῶμα
70 πρὸς πράξεις σωτηρίους.

Τὸ σύντομον καὶ ὀρθιον
καὶ νεῦον πρὸς θεὸν
τῆς ἀγγελικῆς
κατώρθωσας τάξεως
75 ἐκ τῆς παννύχου, πάτερ, στάσεως
καὶ τῆς ἀδιαλείπτου
ἐν προσευχαῖς λατρείας.

θεοτ. Εἰρήνην ὡς κυήσασα
τὴν ὄντως τοῦ θεοῦ
80 ἔλυσας τὸν χρόνιον
πόλεμον·
ἐν γῇ αὐτὴ γὰρ ἐφάνέρωσας
καταλλαγῆς εἰρήνην
τῷ θεῷ τοκετῷ σου.

heirm εἴ EE 28, n. 15, Andreae
Τὴν σὴν εἰρήνην δὸς Σε δὸς ἡμῖν Ρλ Ρμ
69 τὴν ante ψυχὴν add. Ρλ Ρμ
74 κατώρθωσας Ρλ Ρμ || κατόρθωσας Σε

66 Ἦξοδ ιστ', 4 ψαλμ. ος', 24
76- 77 Α' Θεσσ. ε' 17
78 Ἰω. ιδ', 27
80-81 Μαλ. ια' 65
83-84 Ρωμ. ι', 11

Ὡδὴ στ' Τὸν προφήτην Ἰωνᾶν ἐκ(μιμούμενος)

85 Τῶν δακρύων αἱ ῥοαὶ
ἱαμάτων ποταμοί,
οἱ ἐκ βάθους στεναγμοὶ
χαρᾶς πρόξενοι πολλοῖς
ἐδείχθησαν·
90 καὶ σωτηρία
ἢ κακουχία ἢ σή.

Ἐκ τῶν ἔργων ὑψηλός,
ἐκ τῆς γνώμης ταπεινός,
τὴν ψυχὴν ἐπεικῆς,
95 ἀκενόδοξος τὸν νοῦν,
διδάσκαλον
εἰς πάντα ἔχων
τὸν ἀγαθὸν Ἰησοῦν.

θεοτ. Ἡ ἐν βᾶτῳ τυπικῶς
100 φλόξ ὀφθεῖσα τῷ Μωσεῖ
τῆς ἀφθόρου σου γαστρὸς
εἰκὼν ἦν παναληθής,
οὐ φλέγουσα,
ὥσπερ οὐδέ σου
105 τὸ θεῖον πῦρ τὴν νηδύν.

heirm στ' EE 28, n. 15, Andreae

99 Ἡ Πλ Ὁ Σε Ρμ | 100 φλόξ Ρμ φῶς Σε Πλ | 102 ἦν Πλ Ρμ ἢ Σε

99-100 Ὡξοδ. 3, 2

103-105 Ὡξοδ. 3,2-3,4

Ὡδὴ ζ´ Τοὺς ἐν καμίνῳ παῖδας

Τῷ ἀκραιφνεῖ σου βίῳ καὶ λαμπρῷ
ἐπίγειον
ἄγγελον εἰργάσω σεαυτόν,
τῶν γεηρῶν
110 τὸν νοῦν σου διαστήσας
καὶ ὅλος τῷ πνεύματι
πρὸς οὐρανὸν ὑψωθείς,
πάτερ Πατάπιε.

Τροφείων ἀπολαύσασα λαμπρῶν
115 ἡ Αἴγυπτος,
πάτερ ἱερέ, τῶν ἐπὶ σοὶ
φωστῆρά σε
τῇ βυζαντίδι παραπέμπει,
ταύτην καταυγάζοντα
120 καὶ δι' αὐτῆς ἀρεταῖς
κόσμον πυρσεύοντα.

θεοτ. Τῆς ἀχωρίστου φύσεως ὁ εἷς
τὴν μήτραν σου
ᾤκησε τηρήσας σε ἀγνήν,
125 ὥσπερ πρὸ ἧς·
καινοτομεῖ γὰρ καὶ τὰς φύσεις
ὁ τὴν ξένην γέννησιν
καινοτομήσας Χριστὸς
ὁ τῶν πατέρων Θεός.

heirm ζ´ EE 28, n. 15, Andrae

109 τῶν Σε Ρμ τὸν Ρλ | 111 ὅλος Ρμ ὅλας Σε ὅλως Ρλ

114 τροφείαν Ρλ Σε τροφίῳ Ρμ 116 τῶν Ρμ τῷ Ρλ Σε

126 καινοτομεῖ γὰρ καὶ τὰς φύσεις Ρλ Ρμ καινοτομεῖ καὶ γὰρ τὰς φύσεις Σε

112-113: Ματθ. ια´, 23

122-124: Κανὼν εἰς τὸν ὅσιον Λουκᾶν τὸν ἐν Στειρίῳ (Μηναῖον, τῇ 7ῃ Φεβρουαρίου), troparium δ´ odae

Ὡδὴ η´ Ὅν φρίττουσιν ἄγγελοι

130 Τοῦ δρόμου τὸ ἔπαθλον
κατέλαβες Χριστόν,
σημεῖα τῆς πίστεως
ἀπέλαβες φρικτά,
καὶ νόσους καὶ πάθη
135 θεραπεύσας πολλῶν,
πρὸς τὰς αἰωνίους
μετέβης ἀπολαύσεις.

Τὸ ἀγωνισάμενον
πρὸς πόνους εὐκλεεῖς,
140 τὸ ἐπιδειξάμενον
ὁρμὰς ἀθλητικάς,
τὸ σῶμα τὸ ὄντως
νικηφόρον τὸ σὸν
πολλῶν θαυμασίων
145 θησαυρὸς ὑπελείφθη.

θεοτ. Βροντῇ μὲν κατέρχεται
ἐν ὄρει ὁ Θεός,
ὥς ὄμβρος δὲ κάτεισιν
ἡρέμα σῇ γαστρὶ
150 σταγόσιν ἐλέους
ἀναψύχων ἡμᾶς
τοὺς φλογὶ τακέντας,
ἀγνή, τῆς ἀμαρτίας.

heirm η´ EE 29, n. 15, Andreae

146-147 Ὡδοδ. 19,16

Ὡδὴ θ' Τὴν φωτοφόρον νεφέλην ὡς ὑετὸς

Ὑπερηφάνων πνευμάτων

- 155 καταπαλαίσας ἐπάρσεις
καὶ κατορθώματος σεπτοῦ
στεφανούμενος δόξῃ,
τοὺς ἀλαζόνας καὶ θρασεῖς
βαρβάρους, Πατάπιε,
160 ταπείνωσον,
ἱκεσίας ἀπαύστους
ἀναφέρων
τῷ Χριστῷ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ὡς καθαρὸς τὴν Τριάδα

- 165 καταξιούμενος βλέπειν,
ἐξιλεούμενος αὐτὴν
ὑπὲρ τῶν ὑμνητῶν σου,
τοῖς βασιλεῦσι κραταιᾶς
τὰς νίκας μεσίτευσον,
170 χειρώσασθαι
τοὺς ἐχθροὺς βλασφημοῦντας
καὶ τὴν πίστιν
μυκτηρίζοντας Χριστοῦ.

θεοτ. Ἀναμορφοῖ τὴν εἰκόνα,

- 175 ἀνακαλεῖται τὸ κάλλος,
ἀνανεοῖ μου τὸ φθαρέν,
ἀναπλάττει τὸ ληφθέν,
ἀναχωνεύει τῷ πυρὶ
τὸ ἔνυλον σκευὸς μου
180 ὁ ἄϋλος
καὶ καθαίρει, Παρθένε,
ὅν ἀπάντων
σύ μεσῖτις τῶν καλῶν.

heirm θ' EE 31, n. 17, Andreae

157 δόξῃ Pλ Σε δόξαν Pμ | 174 ἀναμορφοῖ Pλ Σε -εῖ Pμ

176 ἀνανεοῖ Pλ Σε -εῖ Pμ

178 ἀναχωνεύει Pλ Pμ ἀναχωρεύει Σε

176 Ἐφεσ. 4, 23

Ο κανόνας συνετέθη από τον Αναστάσιο Κοιαίστωρα. Δύσκολη χαρακτηρίζεται η ταύτιση του Αναστασίου με κάποιο γνωστό πρόσωπο. Όπως μας πληροφορεί ο Μητσάκης, με το όνομα του Αναστασίου μας παραδίδονται ένα κοντάκιο στους *κεκοιμημένους* με ακροστιχίδα ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΤΑΠΕΙΝΟΥ ΑΕΙΝΟΣ, και ένας κανόνας στην εξομολόγηση με ακροστιχίδα ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ. Το ερώτημα το οποίο αμέσως γεννάται είναι, το κοντάκιο στους *κεκοιμημένους* και ο κανόνας αποτελούν έργα του ίδιου προσώπου ή δύο διαφορετικών Αναστασίων;

Ο Pitra υποστηρίζει την θεωρία περί δύο διαφορετικών Αναστασίων μελωδών. Ο πρώτος εντάσσεται στην σχολή του Ρωμανού. Ο άλλος από την σχολή της Δαμασκού ταυτίζεται, κατά τον Pitra, με τον Αναστάσιο Κοιαίστωρα και τοποθετείται χρονικά στους πρώιμους μελωδούς και σίγουρα μετά τον Ρωμανό⁸⁶. Μοιραία λοιπόν, κατά τον Μητσάκη, ο Pitra στηριζόμενος στην θεωρία περί δύο Αναστασίων τοποθετεί τον Αναστάσιο στην περίοδο ακμής του κοντακίου⁸⁷.

Ο Παπαδόπουλος- Κεραμεύς ταυτίζει τον Αναστάσιο Κοιαίστωρα μ' έναν ποιητή του 9^{ου}- 10^{ου} αιώνα⁸⁸. Συγκεκριμένα ο Παπαδόπουλος -Κεραμεύς υποστηρίζει ότι στον Pitra διαβάζουμε έναν ασματικό κανόνα και έναν εκκλησιαστικό ύμνο με το όνομα κάποιου Αναστασίου. Ο Krumbacher απέδωσε, υποθετικά, τα έργα αυτά σε κάποιον Αναστάσιο του 7^{ου} αιώνας. Ο Παπαδόπουλος- Κεραμεύς υποστηρίζει ότι, επειδή τα ποιήματα του Pitra βρίσκονται στο Τριώδιο και στον Πατμιακό κώδικα 613, τα οποία παρατίθενται ως ποιήματα Αναστασίου Κοιαίστορος μαζί μ' άλλα εκκλησιαστικά άσματα, τα οποία αποδίδονται ομοίως στον Κοιαίστωρα, εύλογο είναι ο Αναστάσιος του Pitra και του Krumbacher να ταυτίζονται. Σε μία επιστολή του Ιωάννη Σακελλίωνος προς τον Λέοντα μάγιστρο Χοιροσφάκτη διαβάζουμε για κάποιον Αναστάσιο. Ο Παπαδόπουλος – Κεραμεύς ταυτίζει αυτόν τον Αναστάσιο με τον Αναστάσιο Κοιαίστωρα. Η επιστολή αυτή γράφτηκε περίπου το 907, όταν ο Χοιροσφάκτης εστάλη από τον Λέοντα ΣΤ' στην Συρία.

⁸⁶ βλ. Σάκκος, Σ, *Περί Αναστασίων Σιναϊτών*, Θεσσαλονίκη 1964, σελ. 31.

⁸⁷ βλ. Κ. Μητσάκης, *Βυζαντινή Ύμνογραφία*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2010 σελ. 511.

⁸⁸ βλ.Α. Παπαδόπουλος- Κεραμεύς, *Αναστάσιος κοιαίστωρ ό μελωδός*, *Vizantijskj Vremnik* 1900 σσ 43-59

Ο Τρυπάνης αναθεωρεί την άποψη του Παπαδόπουλου-Κεραμέως διατυπώνοντας το επιχείρημα ότι την εποχή του Κοιαίστορα δεν γράφονταν μεγάλα σε έκταση κοντάκια⁸⁹. Το συγκεκριμένο επιχείρημα, κατά τον Μητσάκη, δύναται να κλονιστεί, αν λάβουμε υπόψη μας τον Γαβριήλ υμνογράφο, σύγχρονο του Αναστασίου, ο οποίος συνέθεσε το κοντάκιο στον *Άγιο Συμεών τὸν διὰ Χριστὸν σαλόν*, ένα από τα μεγαλύτερα κοντάκια του 9^{ου} -10^{ου} αιώνας με 39 οίκους⁹⁰.

Παλαιότερα υπήρχε η τάση για ταύτιση του Αναστασίου με την μονή του Σινά. Στην μονογραφία του Σ. Σάκκου «Περὶ Ἀναστασίων Σιναΐτων» διαπιστώνουμε ότι δεν υπήρχε κανένας γνωστός υμνογράφος Σιναΐτης μοναχός με το όνομα αυτό⁹¹. Ο Αναστάσιος Κοιαίστωρ ή Τραυλός φαίνεται να έγραψε ένα εγκώμιο *Εἰς τὸν Ἅγιον μεγαλομάρτυρα Ἀγαθόνικον*⁹². Η επιγραφή του εγκωμίου είναι η εξής: *Ἀναστασίου ταπεινοῦ ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἅγιον μεγαλομάρτυρα Ἀγαθόνικον*. Πάνω από την λέξη *ταπεινοῦ* διαβάζουμε την λέξη *κοιαίστωρ*. Ο Αναστάσιος Κυαίστωρ, ή Τραυλός ή Μελωδός φαίνεται να άκμασε το δεύτερο μισό του Θ' αιώνας ή τις αρχές του 10^{ου}.⁹³ Όπως μας πληροφορεῖ ο Σάκκος, ζούσε στο αυτοκρατορικό παλάτι και είχε το αξίωμα του Κοιαίστορος.

Ο Αναστάσιος ο Κοιαίστωρ, κατά τον Σάκκο και Παπαδόπουλο-Κεραμέα, συνέγραψε εκτός από το παραπάνω εγκώμιο και ειρμούς για πέντε λειτουργικές ανάγκες της εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, που αποτελούν πέντε διαφορετικούς ασματικούς κανόνες. Ο μελετητής εντοπίζει και έναν άλλον ιαμβικό κανόνα για την εορτή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου σ' έναν κώδικα του 10^{ου} αιώνας στην αυτοκρατορική δημόσια βιβλιοθήκη της Αγίας Πετρούπολης.

Με δεδομένη την μη ταύτιση του Αναστασίου με κάποιο γνωστό ιστορικό πρόσωπο, οποιαδήποτε χρονολόγηση θεωρείται επισφαλής, κατά τον Μητσάκη. Για τον προαναφερθέντα λόγο ο μελετητής ενστερνίζεται μια πιο συντηρητική θέση εντάσσοντας τον Αναστάσιο στους υμνογράφους της ακμής. Πάντως, κατά την γνώμη μας τα εμπεριστατωμένα επιχειρήματα των Παπαδόπουλου-Κεραμέως και Σάκκου για ταύτιση

⁸⁹ βλ. C. A. Trypanis, *Fourteen Early Byzantine Cantica*, Βιέννη 1968, σελ. 52.

⁹⁰ βλ. Κ. Μητσάκης, *Η Βυζαντινή Υμνογραφία*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2010 σελ. 512.

⁹¹ βλ. Σάκκος Σ. *Περὶ Ἀναστασίων Σιναΐτων*, Θεσσαλονίκη 1964, σσ. 234-236

⁹² βλ. οπ. σημ. 93, σελ. 233.

⁹³ βλ. ΘΗΕ, τ. 2, σελ. 587.

του ονόματος Αναστασίου με τον Αναστάσιο Κοιαίστορα φαίνεται πως δικαιολογημένα κερδίζουν έδαφος μεταξύ των ερευνητών⁹⁴.

Ο κανόνας του Κοιαίστορος αποτελείται από οκτώ ωδές, με 2 τροπάρια και το θεοτοκίον σε κάθε ωδή, – παραλείπεται η β' ωδή⁹⁵ - με συνολικά 24 τροπάρια. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι στο χειρόγραφο Paris. gr 1621 μετά το θεοτοκίον και πριν από τα τροπάρια της δ' ωδής προστίθεται ένα άλλο τροπάριο. Ο κανόνας δεν φέρει ακροστιχίδα, ενώ από τους ειρμούς προσγράφεται μόνο ο πρώτος στίχος αυτών. Το μέτρο του κανόνα είναι ρυθμοτονικό, για τον λόγο αυτό κατά τον χωρισμό των τροπαρίων σε στίχους ακολουθήσαμε το *Εἰρμολόγιον* του Ευστρατιάδη.

Σχολιασμός κανόνα.

Ο κανόνας του Αναστασίου παραδίδεται σε τρία χειρόγραφα, τον Sinaiticus gr. 583, τον Paris. gr 1621 και τον Paris. gr 1623. Ο Sinaiticus gr. 583, λειτουργικό μηναίο από περγαμηνή διαστάσεων 27 X 21⁹⁶, χρονολογείται τον 12^ο αιώνα και έχει γραφεί σε γραφή που μοιάζει με την μαργαριταρόπλεκτη (Perschrift) γραφή. Η κομψή αυτή γραφή χαρακτηρίζεται για την συμμετρία της και τα στρογγυλόσχημα γράμματά της. Το γράμμα β στη μικρογράμμη μορφή του ομοιάζει με u. Το ε δεν ξεπερνά τις διάστιχες γραμμές ενώ το κάτω μέρος του γράμματος κλείνεται σε δάκτυλο. Το γράμμα ι χαρακτηρίζεται για τις απολήξεις του. Το π και το ω είναι κλειστά, ενώ το υ είναι ημικυκλικό. Τέλος τα γράμματα διακρίνονται σαφέστατα παραμένοντας πάντα ενωμένα.

⁹⁴ βλ., Κ. Μητσάκης, *Η Βυζαντινή Ύμνογραφία*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2010 σελ. 512.

⁹⁵ Για την απουσία της β' ωδής βλ., Ν. Β. Τωμαδάκη, *Ἡ βυζαντινὴ ὕμνογραφία καὶ ποίησις*, εκδ. Πουρνάρα Θεσσαλονίκη 1993 σσ. 60 – 61 και Κολυροπούλου Θ, *Περί του προβλήματος της β' ωδής των κανόνων*, Αθήνα 2012.

⁹⁶ βλ. Gardthausen, *Catalogus codicum graecorum sinaiticorum*, Oxonii 1886, σελ. 138.

Το χειρόγραφο Paris. gr 1621, από περγαμνή του 13^{ου} αιώνα, είναι λειτουργικό Μηναίο αποτελούμενο από 117 φύλλα και το οποίο περιλαμβάνει τις εορτές από 13 Νοεμβρίου έως 24 Δεκεμβρίου⁹⁷. Όσον αφορά τη γραφή, παρατηρούμε ότι υπάρχουν περισσότερες συντομογραφίες και συχνή μίξη κεφαλαίων και μικρών γραμμάτων. Συγκεκριμένα τα γράμματα (π,η,μ) συναντώνται ως επί το πλείστον στην κεφαλαιογράμματη μορφή τους. Όπως επισημαίνει ο Mioni⁹⁸, το παραπάνω φαινόμενο ερμηνεύεται από το γεγονός ότι από τον 12^ο αιώνα και ύστερα οι αναλογίες μεταξύ πεζών και κεφαλαίων χάνουν την σημασία τους. Πλέον το προσωπικό ύφος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο. Οι αντιγραφείς αποκτούν το προσωπικό τους στυλ, με αποτέλεσμα κάθε κώδικας να αποτυπώνει την ιδιοσυγκρασία και τις στυλιστικές επιλογές του κάθε αντιγραφέα.

Το χειρόγραφο Paris. gr. 1623 είναι λειτουργικό μηναίο του 14ου αιώνα, το οποίο αποτελείται από 181 φύλλα περγαμνής περιλαμβάνοντας τις εορτές των αγίων από 7-31 Δεκεμβρίου⁹⁹. Ως προς την γραφή παρατηρούμε ότι προσιδιάζει στην γραφή του στυλ Μετοχίτη. Η γραφή αυτή συναντάται κυρίως σε χειρόγραφα κείμενα του Μετοχίτη του 14ου αιώνα. Χρησιμοποιείται κυρίως κατά την εποχή του Ανδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου (1259-1332) και Ανδρόνικου Γ΄ Παλαιολόγου (1297-1341) έως και τις αρχές του 15^{ου} αιώνα. Πρόκειται για μία ομαλή και μικρού μεγέθους γραφή. Η γραφή δεν χαρακτηρίζεται ως άτακτη, ενώ ο καλά μελετημένος χωρισμός λέξεων και γραμμάτων διαμορφώνει ένα ευανάγνωστο κείμενο. Τα λίγα στοιχεία ανισοστρογγυλής γραφής (Fettaugen) δεν ενοχλούν τον αναγνώστη του χειρογράφου, ενώ και η αναλογία μεταξύ πλατιών και στενών γραμμάτων είναι ιδανική¹⁰⁰. Τόσο τα γράμματα όσο και οι τόνοι ξεχωρίζουν, ενώ οι συντομογραφίες είναι ελάχιστες. Τα γράμματα φαίνονται να τετραγωνίζονται και οι απολήξεις των γραμμάτων να περιορίζονται. Τέλος, κάποια μεμονωμένα γράμματα, όπως τα Α,Θ,Σ,Φ,Ω, παρουσιάζονται σαφώς μεγαλύτερα από τα

⁹⁷ βλ. Omont. H. Inventaire sommaire des manuscrits Grecs de la Bibliothèque Nationale. Paris 1888. σελ. 108.

⁹⁸ βλ. E.Mioni, Εισαγωγή στην ελληνική παλαιογραφία, μτφρ Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη, ε΄ έκδοσις, MIET, Αθήνα 1998, σσ. 90.

⁹⁹ βλ. οπ. σημ. 97.

¹⁰⁰ βλ. Hunger H. Ο κόσμος του Βυζαντινού βιβλίου, γραφή και ανάγνωση στο Βυζάντιο (μτφρ. Βασίλαρος Γ. Κόλιας Τ.) Αθήνα 1995 σελ. 138.

υπόλοιπα. Στο χειρόγραφο προηγείται ο προεόρτιος κανόνας της σύλληψης της Παναγίας, των αγίων της ημέρας και ακολουθεί του Οσίου.

Σε όλα τα χειρόγραφα μας παραδίδεται ο πρώτος στίχος των ειρμών. Και τα τρία χειρόγραφα σώζονται σε άριστη κατάσταση χωρίς χάσματα και φθορές στα φύλλα τους, ενώ και η γραφή τους είναι ομαλή χωρίς ορθογραφικά λάθη.

Η θεματολογία του κανόνα έχει επηρεαστεί κυρίως από τον λόγο του Ανδρέα Κρήτης, με κεντρικό θέμα την βιοτή του Οσίου. Ο κανόνας έχει γραφεί σε λόγια γλώσσα και σε ρυθμοτονικό μέτρο. Στην α΄ ωδή ο Όσιος παρουσιάζεται ως άξιος μιμητής του Χριστού, ο οποίος με τους ασκητικούς του αγώνες κατόρθωσε να φωτίσει την παραδομένη στο σκοτάδι Αίγυπτο. Συνεχίζοντας ο Αναστάσιος, στην γ΄ ωδή, επισημαίνει ότι ο Πατάπιος μέσω των αρετών κατόρθωσε να εξυψωθεί και να απομακρυνθεί από τα χαμαίζηλα γήινα πάθη. Αντλώντας δύο παραδείγματα από την Παλαιά Διαθήκη, τον ουρανοβάμονα Ηλία και τον Τίμιο Πρόδρομο, στην δ΄ ωδή ο Όσιος παρουσιάζεται ως άξιος μιμητής τους, ο οποίος δίκαια κέρδισε την ουράνια βασιλεία. Ο υμνογράφος επεξεργάζεται τα θέματα κάθε ωδής με συντομία και περιεκτικότητα, συνεχίζοντας στο θέμα της επόμενης ωδής πάντα σε λογική αλληλουχία με το θέμα της προηγούμενης. Έτσι στην ε΄ ωδή οι άγγελοι συντροφεύουν τον Όσιο στην ουράνιο πολιτεία. Οι αγώνες με τους οποίους ο Όσιος πέτυχε την ουράνιο δόξα αναφέρονται στην στ΄ ωδή. Στην ζ΄ ωδή επισημαίνεται ότι η αγγελική ζωή του Παταπίου είχε ξεκινήσει ήδη από την Αίγυπτο και την Κωνσταντινούπολη όπου ασκήτεψε. Ο όσιος με την αγγελική του βιοτή, επισημαίνει ο Αναστάσιος στην η΄ ωδή, βοήθησε πολλούς επιτελώντας θαύματα αλλά ακόμα και τώρα το σκήνωμά του θαυματουργεί. Για τον λόγο αυτό, στην θ΄ ωδή, ο Αναστάσιος ικετεύει τον Όσιο με την δύναμη της μεσιτείας του να πρεσβεύει στον Θεό για τους υμνητές του και να ταπεινώσει αυτούς που προσβάλλουν την πίστη του Χριστού. Τέλος, τα σχήματα λόγου προσφέρουν ζωντάνια και ζωηρότητα στον κανόνα.

Σχήματα λόγου

Διαβάζοντας κανείς το κανόνα του Αναστασίου συνειδητοποιεί ότι πρόκειται για έναν ποιητή με βαθιές φιλολογικές και θεολογικές γνώσεις. Το πλήθος των σχημάτων λόγου που χρησιμοποιεί ο Αναστάσιος αποδεικνύουν το άριστο φιλολογικό του επίπεδο. Ακολουθεί η παράθεση των σχημάτων λόγου¹⁰¹.

Ασύνδετο.

Ωδή α' (στ. 1-2).

Τὸ γένος, τὴν ὑπαρξιν,
πᾶν τὸ ἐν ὕλῃ.

Ωδή δ' (στ. 50- 56)

Τὸ ἔνδυμα, τὴν ζώνην,
τὸν βίον τὸν σκληρὸν
Ἰωάννου ἔσχηκας,
αὐτοῦ ὡς μαθητῆς
τοὺς ἀνθρωπίνους θορύβους ἀποδιδράσκων,
τῷ ἀπερίττῳ πλησιάζων τοῖς ἀγγέλοις,
ὧν τὴν πολιτείαν ἐζήλωσας.

Ωδή στ' (στ. 85- 89)

Τῶν δακρύων αἱ ῥοαὶ
ἱαμάτων ποταμοί,
οἱ ἐκ βάθους στεναγμοὶ
χαρᾶς πρόξενοι πολλοῖς
ἐδείχθησαν·

Ωδή ζ' (στ. 108- 110)

ἄγγελον εἰργάσω σεαυτόν,
τῶν γεηρῶν
τὸν νοῦν σου διαστήσας

¹⁰¹ Τηρήθηκε η ταξινόμηση σχημάτων από τον Αχ. Τζάρτζανο. βλ. Α. Τζάρτζανος, Νεοελληνική Σύνταξις τῆς κοινῆς δημοτικῆς, Γ' μέρος: σχήματα λόγου, εκδ. Κυριακίδης, Αθήνα 2016.

Ωδή ζ' (στ. 118- 119)

τῇ βυζαντίδι παραπέμπει,
ταύτην καταυγάζοντα.

Ωδή η' (στ. 130- 137)

Τοῦ δρόμου τὸ ἔπαθλον
κατέλαβες Χριστόν,
σημεῖα τῆς πίστεως
ἀπέλαβες φρικτά,
καὶ νόσους καὶ πάθη
θεραπεύσας πολλῶν,
πρὸς τὰς αἰωνίους
μετέβης ἀπολαύσεις.

Ωδή η' (στ.138 – 145)

Τὸ ἀγωνισάμενον
πρὸς πόνους εὐκλεεῖς,
τὸ ἐπιδειξάμενον
ὀρμὰς ἀθλητικάς,
τὸ σῶμα τὸ ὄντως
νικηφόρον τὸ σὸν
πολλῶν θαυμασίων
θησαυρὸς ὑπελείφθη.

Ωδή θ' (στ. 164 – 169)

Ὡς καθαρὸς τὴν Τριάδα
καταξιούμενος βλέπειν,
ἐξιλεούμενος αὐτὴν
ὑπὲρ τῶν ὕμνητῶν σου,
τοῖς βασιλεῦσι κραταιὰς
τὰς νίκας μεσίτευσον,

Ωδή θ' (στ. 174 -178)

Ἀναμορφοῖ τὴν εἰκόνα,
ἀνακαλεῖται τὸ κάλλος,
ἀνανεοῖ μου τὸ φθαρέν,
ἀναπλάττει τὸ ληφθέν,
ἀναχωνεύει τῷ πυρὶ

Πολυσύνδετο.

Ωδή γ' (στ.40- 42)

καὶ κοινωνεῖ μοι καὶ παθῶν
καὶ θνητότητος, ἄχραντε,
καὶ ἀπάθειαν ἐνδύει καὶ ζωὴν τὴν ἀθάνατον.

Ωδή ε' (στ. 71 – 77)

Τὸ σύντομον καὶ ὄρθιον
καὶ νεῦον πρὸς θεὸν
τῆς ἀγγελικῆς
κατάρθωσας τάξεως
ἐκ τῆς παννύχου, πάτερ, στάσεως
καὶ τῆς ἀδιαλείπτου
ἐν προσευχαῖς λατρείας.

Ωδή η' (στ. 134)

καὶ νόσους καὶ πάθη.

Αντίθεση.

Ωδή α' (στ. 8- 11)

Ἐν σκότῳ τὴν Αἴγυπτον
πρὶν ὁ μαστίζων
ἐφώτισεν ὕστερον
ἐκ παρθένου ἥλιος.

Ωδή γ' (στ. 26)

ἐδικαίωσας τὸ χεῖρον πειθαρχεῖν τῷ βελτίονι.

(στ. 30- 32)

τὴν μὲν καρδίαν πονηροῖς
λογισμοῖς ἀκηλίδωτον,
τὴν δὲ σάρκα διετήρησας ἀγνήν καὶ ἀμίαντον.

Ωδή δ' (στ. 57- 63)

Ὁ πρῶτος ἐν ἀνθρώποις
παρώκησε φθορᾷ,
τοῦ φυτοῦ γευσάμενος
τῆς γνώσεως, ἀγνή,
ὁ σὸς δὲ τόκος, ζωῆς ὑπάρχων τὸ ξύλον,
τῆς ἐξ ἐκείνου ἀκωλύτως ἀπολαύειν
γνώσεως αὐτοῦ μεταδίδωσιν.

Ωδή ε' (στ. 65- 66)

γηϊνήν ἐγκρατῶς
ἄρτω οὐρανίῳ.

Ωδή στ' (στ. 92- 93)

Ἐκ τῶν ἔργων ὑψηλός,
ἐκ τῆς γνώμης ταπεινός.

Ωδή η' (στ. 146-149)

Βροντῇ μὲν κατέρχεται
ἐν ὄρει ὁ Θεός,
ὥς ὄμβρος δὲ κάτεισιν
ἡρέμα σῇ γαστρί.

Ομοιοτέλετο.

Ωδή α'. (στ. 7- 14)

Ἐν σκότῳ τὴν Αἴγυπτον
πρὶν ὁ μαστίζων
ἐφώτισεν ὕστερον
ἐκ παρθένου ἥλιος
ἐπιδημήσας Χριστός,
ἀνατολὴν τοῖς μονασταῖς
ἀπεργαζόμενος.

Ωδή α' (στ. 15- 18)

Ἡ σύλληψις ἄσπορος,
ὥσπερ ὁ τόκος
ὠδίνων ἐλεύθερος,
ἡ σφραγὶς ἀσάλευτος.

Ωδή γ' (στ. 33- 34)

Ἀρχὴν λαμβάνει ὁ ὑπέρχρονος,
δι' ἐμὲ βροτὸς κατ' ἐμὲ γεγονώς.

Ωδή ε' (στ. 64- 65)

Τρυφήν ἀποποιούμενος
γηϊνήν ἐγκρατῶς.

(στ. 71 – 75)

Τὸ σύντομον καὶ ὀρθιον
καὶ νεῦον πρὸς θεὸν
τῆς ἀγγελικῆς
κατάρθωσας τάξεως
ἐκ τῆς παννύχου, πάτερ, στάσεως.

Ωδή στ' (στ. 86- 88)

ιαμάτων ποταμοί,
οἱ ἐκ βάθους στεναγμοῖ
χαρᾶς πρόξενοι πολλοῖς.

(στ. 92 – 98)

Ἐκ τῶν ἔργων ὑψηλός,
ἐκ τῆς γνώμης ταπεινός,
τὴν ψυχὴν ἐπιεικής,
ἀκενόδοξος τὸν νοῦν,
διδάσκαλον
εἰς πάντα ἔχων
τὸν ἀγαθὸν Ἰησοῦν.

Ωδή ζ' (στ. 107- 109)

ἐπίγειον
ἄγγελον εἰργάσω σεαυτόν,
τῶν γεηρῶν.

(στ. 122- 126)

Τῆς ἀχωρίστου φύσεως ὁ εἷς
τὴν μήτραν σου
ᾤκησε τηρήσας σε ἀγνήν,
ὥσπερ πρὸ ἧς
καινοτομεῖ γὰρ καὶ τὰς φύσεις.

(στ. 128- 129)

καινοτομήσας Χριστὸς
ὁ τῶν πατέρων Θεός.

Ωδή η´ (στ. 130 – 131)

Τοῦ δρόμου τὸ ἔπαθλον
κατέλαβες Χριστόν.

(στ. 151- 153)

ἀναψύχων ἡμᾶς
τοὺς φλογὶ τακέντας,
ἀγνή, τῆς ἀμαρτίας.

Ωδή θ´ (στ. 176- 177)

ἀνανεοῖ μου τὸ φθαρέν,
ἀναπλάττει τὸ ληφθέν.

Αναφώνηση.

Ωδή α´ (στ. 7)

πάτερ Πατάπιε.

Ωδή γ´ (στ. 22)

Δικαιοσύνης ζυγῷ, ὅσιε,

Ωδή δ´ (στ. 45)

ἐπιβάς, Πατάπιε,

Ωδή ε´ (στ. 66 – 67)

ἄρτω οὐρανίῳ,
Πατάπιε,

(στ. 75)

ἐκ τῆς παννύχου, πάτερ, στάσεως.

Ωδή ζ´ (στ. 113)

πάτερ Πατάπιε.

Ωδή θ´ (στ. 159- 160)

βαρβάρους, Πατάπιε,
ταπείνωσον.

(στ. 181)

καὶ καθαίρει, Παρθένε.

Αναστροφή.

Ωδή α' (στ. 1 – 5)

Τὸ γένος, τὴν ὑπαρξιν,
πᾶν τὸ ἐν ὕλῃ,
τὸν ὄχλον τοῦ σώματος
μετὰ τῶν αἰσθήσεων
ἀπαρνησάμενος.

Ωδή δ' (στ. 59- 60)

τοῦ φυτοῦ γευσάμενος
τῆς γνώσεως, ἀγνή.

(στ. 61)

ζωῆς ὑπάρχων τὸ ξύλον.

Ωδή ε' (στ. 73- 77)

τῆς ἀγγελικῆς
κατάρθωσας τάξεως
ἐκ τῆς παννύχου, πάτερ, στάσεως
καὶ τῆς ἀδιαλείπτου
ἐν προσευχαῖς λατρείας.

Ωδή στ' (στ. 85- 91)

Τῶν δακρύων αἱ ῥοαὶ
ἱαμάτων ποταμοί,
οἱ ἐκ βάθους στεναγμοὶ
χαρᾶς πρόξενοι πολλοῖς
ἐδείχθησαν·
καὶ σωτηρία
ἢ κακουχία ἢ σή.

(στ. 96- 98)

διδάσκαλον
εἰς πάντα ἔχων
τὸν ἀγαθὸν Ἰησοῦν.

Παρήχηση

Ωδή α' (στ. 1- 7)

Τὸ γένος, τὴν ὕπαρξιν,
πᾶν τὸ ἐν ὕλῃ,
τὸν ὄχλον τοῦ σώματος
μετὰ τῶν αἰσθήσεων
ἀπαρνησάμενος,
Χριστοῦ ἐκτίσω τὸν σταυρόν,
πάτερ Πατάπιε.

(στ. 8- 14)

Ἐν σκότῳ τὴν Αἴγυπτον
πρὶν ὁ μαστίζων
ἐφώτισεν ὕστερον
ἐκ παρθένου ἥλιος
ἐπιδημήσας Χριστός,
ἀνατολὴν τοῖς μονασταῖς
ἀπεργαζόμενος.

(στ. 15- 21)

Ἡ σύλληψις ἄσπορος,
ὥσπερ ὁ τόκος
ὠδίνων ἐλεύθερος,
ἡ σφραγὶς ἀσάλευτος
τῆς παρθενίας σου,
πάντα ξενίζοντα τὰ σά,
Θεογεννήτορ Ἀγνή.

Ωδή γ' (στ. 38)

Ἀρχὴν λαμβάνει ὁ ὑπέρχρονος.

Ωδή δ' (στ. 60)

τῆς γνώσεως, ἀγνή.

Ωδή στ' (στ. 100- 101)

φλὸξ ὀφθεῖσα τῷ Μωσεῖ
τῆς ἀφθόρου σου γαστρὸς

Μετωνομία.

Ωδή γ' (στ. 24)

καταδικάσας δὲ τὸν χοῦν.

Οξύμωρο

Ωδή γ' (στ. 38)

Ἀρχὴν λαμβάνει ὁ ὑπέρχρονος.

Παρομοίωση

Ωδή στ' (στ. 99- 105)

Ἡ ἐν βάτῳ τυπικῶς
φλὸξ ὀφθεῖσα τῷ Μωσεῖ
τῆς ἀφθόρου σου γαστρὸς
εἰκὼν ἦν παναληθής,
οὐ φλέγουσα,
ὥσπερ οὐδέ σου
τὸ θεῖον πῦρ τὴν νηδύν.

Ωδή η' (στ. 148- 149)

ὥς ὄμβρος δὲ κάτεισιν
ἡρέμα σῇ γαστρί.

Μεταφορά

Ωδή δ' (στ. 43- 45)

Ἐν ἄρματι πυρίνῳ
τῶν θείων ἀρετῶν
ἐπιβάς, Πατάπιε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΛΟΓΟΣ ΙΘ'.

Εἰς τὴν μακάριον Πατάπιον, καὶ μερικὴ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ διήγησις.

Ὡς λαμπρὸν καὶ πνευματικὴν ὁρῶ τὴν πανήγυριν, καὶ ξένον τὸ θέατρον σήμερον, καὶ θαυμάζειν μοι ἵπαισι τὴν τοσαύτην ὁρῶντι φαίδροτητα· πῶς οὕτω γε προθύμως καὶ κατὰ ταῦτόν, ἅπαν εἶδος ἀξίας συνέδραμεν. Κληρικῶν γάρ οἱ λογάδες, καὶ μοναστῶν τὰ συστήματα, γυναικῶν τε ὅσον σεμνόν τε καὶ εὐσημον, καὶ μιγάδων οἱ σωφρονέστεροι, τὸν ἱερὸν τοῦτον καταλαβόντες νεῶν, ἑορτὴν ἑμῶσε φαίδραν ἑορτάζειν προστρέχουσιν. Ἄλλ' οὗ γε χάριν, τοῦτ' ἐπὶ πλῆθος ἐνθάδε συναθροίσκται, καὶ εἰς ὃν τρόπον τῆς ἑορτῆς, ἐρωτήσαιεν ἂν ἴσως τῶν φιλεδῶτων τινέες. Ὅς οὐκ εἰς μακρὰν ὁ λόγος τῇ πεῦσαι συμπαραμνητοῦσαν ἐπαύμιλλον τὴν λύσιν, εἰς δεῦρο καὶ νῦν ἐπ' ἐνέγκοιτο.

ORATIO XIX.

In B. Patapium ejusque miraculorum particularis narratio (75).

C Quam lætum et spiritalem cerno conventum, novumque hodierna die spectaculum : subitoque mirari tam lætam aspicienti rerum faciem, ut dignitas omnis et ordo tanta alacritate certatimque in unum concurrerit. Etenim nobiliores e clero, monachorumque turmæ, ac si quæ mulieres honeste sunt et clæræ, promiscuæque multitudinis, probiores populi, in sacrum hoc templum venientes, lætam communibus studiis solemnitatem celebraturi accurrunt. Fors vero non defuerint festi amantes, qui querant ejusnam gratia hic loci collecta sit tanta hæc multitudo, ac ejusmodi celebritas sit. Quibus, proxime comitem percontationi æmulam responsonem, impræsentiarum.

D sermo intulerit.

VARIÆ LECTIONES.

³ αὐτῶν.

COMBESII NOTÆ.

(75) Est sancti hujus, utriusque Ecclesiæ tabulis, ad 8 Decemb. consignata memoria; quem circa ipsa Andree tempora, aut non ita seniore, colligimus ex revelatione qua fuit inductus ad conscribenda ejus Acta, ac modo quo enarrat conscripsisse, velut recenti adhuc viri memoria; nimirum eorum relatū qui videantur convixisse Constantinopoli, quo is sibi, ab Aegypti solitudine, media urbe regia, singulari exemplo solitudinem delegisset. Sic Deo instituyente ac permovente, qua ut novus patronus hospitii jure Constantinopoli cede-

ret, qua ut tantam civitatem, non sermonibus, sed egregio vitæ exemplo ad pietatem moresque sanctos componeret; velut fere postea Romæ in Brigita et Catharina Suecis, matre filiaque, gestum est: ut ne Genovefam nostram, aliosque id genus dicam, quorum Deus humilitate, curialium hominum castigat jactantiam, austera vita damnat delicias; ipsosque sacerdotes et clerum, tantis illis fulgoribus, largus ipse, ubi natūra videantur parca, ad melliora, muto inenarrabilique præconio, provocat.

Sanctus Patapius est, ejus memoriam honore prosequentes, huncce hodiernum conventum agimus. Ipse est, qui omnes hodie, sublimi quodam præconio huc convocavit; seipsum quidem, velut splendidum omni dapum genere instructum convivium ac mensam cælestem proponens: sacram vero sui memoriam, esculenti instar ac spiritalis condimenti loco, proferens: cui vos, dilecti, morem gerentes, bene plane agentes, loco hoc collecti estis. Quippe eam sapientissimi Pauli vocem, ita præcipientis: « Obedite præpositis vestris, et subjacete eis », et: « Mementote præpositorum vestrorum », ac si quid ab illis pendet, memoria retinentes, ejusque absolutum præmium, obedientium virtutem æstimantes, impigre, una cum vocante venistis.

Cum porro hæc ita habeant, venite, virique encomium, ac vitæ ejus et conversationis audituri historiam, bene suasi facilesque adeste. Mihi certe, ut sacro viro quantam facultas permittit, coronam plectendo nihil omnino eorum quæ ad ejus spectant virtutem silentio involvam, res plane ardua est, atque in primis ut vobis festi sacramentorum auditoribus, tam magnifice lætum conventum instruam, ingensque gaudium pro solemnitate diei ratione faciam.

Quis ergo et qualis est dictus Patapius, cui et nos exornativum sermonem adhibere studio nitimur, quemque vos celebraturi, obsequentes huc loci convenistis? Nimirum eremi civis et orbis inspector, angelus terrenus, et cælestis homo: qui terram ut cælum incoluit, cælumque velut terram mystice spiritu lustravit. Qui mundo hoc, familiari hominum consuetudine uteretur, interessetque cælestibus choris. Qui esset indutus mortale corpus, rationesque spiritalium actione sanciret. Ille inter monachos ultimus ac virtutibus maximus: sermone idiota ac rudis, prudentiaque sapientissimus: velut « quem omnium artifex Sa-

Α Πατάπιος ὁ ὅσιος, οὗ τὴν μνήμην γεραίροντες, ταύτην ἄγομεν τὴν πανήγυριν σήμερον. Αὐτὸς ἄπαντας ἐνθάδε νῦν συνεκάλεσε, μεθ' ὑψηλοῦ τινος κηρύγματος· ἑαυτὸν μὲν προθεὶς ἡμῖν ὡς περ τινὰ πολυτελεῖ πανδαισίαν καὶ οὐράνιον τράπεζαν· τὴν δὲ ἱερὰν αὐτοῦ μνήμην ἀντ' ἐδωδῆς καὶ καρικίας πνευματικῆς προβαλλόμενος, ὃ πεισθέντες, ἀγαπήτοί, συνηθοίσεσθε, εὖ γε καὶ λίαν ποιήσαντες. Τῆς γάρ· « Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπαίκετε, » νομοθετοῦσης τοῦ πανσόφου Παύλου φωνῆς· καὶ· « Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν » καὶ τῶν ὅσα τοῦτοις ἐπῆρται, τὴν μνήμην κατὰ διάνοιαν φέροντες, καὶ τέλειον ταύτης ἄθλον, τὴν τῶν ὑπηκόων ἀρετὴν ὀριζόμενοι, ἀόκνως τῷ καλοῦντι συνήλθετε.

B

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει· δεῦρο πεισθέντες μοι, τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐγκώμιον ἀκούσατε, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν τοῦ βίου διαγωγῆς, ἐκφαντικὴν τὴν διήγησιν. Ἐμοὶ μὲν εἰς δύναμιν ἐκείνῃ τῷ ἱερῷ τὸν στέφανον πλέκοντι, ἐπ' οὐδενὶ καθάπαξ τῶν εἰς ἀρετὴν ἐκείνου τεινόντων παρασιωπῶντι, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ὁ μὲν δὲ μᾶλλον τοῖς τῶν μυστηρίων τῆς ἐορτῆς ἀκροάμεσι, φαιδρὰν εἰς ὅσον κατασκευάζοντι τὴν πανήγυριν, καὶ πολλὴν ἄγαν ἐμποιοῦντι τὴν εὐφροσύαν.

Τίς οὖν οὗτος καὶ ποῖος ὁ εἰρημένος Πατάπιος, ὃ καὶ ἡμεῖς τοὺς τῶν ἐπαίνων λόγους προσάψαι σπουδάζομεν, καὶ ὑμεῖς πεισθέντες ἐνθάδε πανηγυρίζοντες ἔκατε; Ὁ τῆς ἐρήμου πολιτῆς, καὶ τῆς οἰκουμένης ἐπισκεπτῆς· ὁ ἐπίγειος ἄγγελος, καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος· ὁ γῆν ὡς οὐρανὸν οἰκήσας, καὶ οὐρανὸν ὡς γῆν μυστικῶς περιπολέσας τῷ πνεύματι· ὁ κάτω ἀνθρώποις συνομιλῶν, καὶ ταῖς ἁνιχοροστασίαις συναυλιζόμενος· ὁ σῶμα θνητὸν περιεκείμενος, καὶ τῶν πνευματικῶν τοὺς ὅρους τῇ πράξει πιστούμενος· ὁ ἐτχαιὸς ἐν ἀσκηταῖς, καὶ μέγιστος ἐν ἀρεταῖς· ὁ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, καὶ πάνσοφος τῇ φρονήσει. « Ἡ γάρ, πάντων τεχνίτις ἐδί-

piencia, docuisset i; i sapientissimus. Castitate præcipuus, animi sobrietate insignis, fide fervidus, formidabilis charitate: qui inhabitaret urbem, nec omnino a deserto abesset. Quippe habebat intus animo accensissimum fervensque solitudinis desiderium, quo, velut igni, ejus viscera jugi incendio impotenter arderent: quando vir strenuus quæ sunt congrua vitæ illi ad usque finem indefessa prorsus constantia gessit.

Verum qua ei ratione obtulero laudationum coronam? Etiamne vero conversationis splendorem exponam? Etenim anxius sum, dilecti, nec id minimum, ob laboris molestiam. Ab eo enim superna gratia, gesta prodigia, dictu prorsus mirabilia sunt, rationem quatunt, ac sede movent,

δασκεν αὐτὸν Σοφία. i 'Ο ἐν ἀγνείᾳ πολὺς· ὁ ἐν σωφρονήσει ἐπίσημος· ὁ ἐν πίστει θερμὸς· ὁ ἐν ἀγάπῃ φοβερός· ὁ πόλιν οἰκῶν, καὶ τῆς ἐρήμου παντελῶς μὴ λειπόμενος. Εἶχε γὰρ ταύτης ἔνδον ἑαυτοῦ τὴν σκέψιν θερμοτάτην καὶ ζέουσαν, ἥτις ὡς πῦρ αὐτοῦ τὰ ἔνδον ἀσκέτως οὐκ ἀνεδίδου φλογίζουσα, εἴ γε τὰ ἐκείνη προσήκοντα, μέχρι τέλους ὁ γεννάδας ἐκείνος δρῶν, παντελῶς οὐκ ἀπέκαμεν.

'Αλλ' ὡς πῶς μὲν αὐτῇ τῶν ἐγκωμίων προσάξω τὸν στέφανον; Πῶς δὲ καὶ τῆς πολιτείας ἐκφράσω τὸ λαμπρόν; 'Αλλ' ὅμως ἐπίπνονον ἀπορῶ, καὶ λίαν, ἀγαπητοί. Τὰ γὰρ διὰ τῆς ἀνωθιεν χάριτος ὑπ' αὐτοῦ τελεσθέντα τεράστια, θαυμαστὴν ἔχοντα τὴν διήγησιν, κραδαίνει μου τὸν λογισμὸν, καὶ ἐξίστησι, καὶ

^e Hebr. xiii, 47. ^b ibid. 7. ⁱ Sap. vii, 21.

VARIE LECTIONES.

^α ἴσ', σκεπτικῆς.

1330

IN S. PATAPIUM.

1219

τῶν οἰκείων ὄρων ἀπελαύνειν βιάζεται. Πλὴν, εἰς ὅσον ἀφίκοιτό μου ἡ διάνοια, οὐκ ὀκνήσω λέγειν. Οὐ γὰρ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν ἐγκωμιάσαι κατὰκρισις, ἀλλὰ τό γε εἰς δύναμιν ἦκον μὴ λέγειν, κατὰ γνώμην. Διὸ σύμμετρον ἔχων τῷ λόγῳ τὴν ἔννοιαν, πάσῃ ῥώμῃ καὶ ζεούσῃ ψυχῇ, τῶν ἐγκωμίων τὴν σπουδὴν ἐπιδείξαμι· τῆς μὲν τῶν θύραθεν τεχνολόγων κομωτικῆς τερθρείας τόνδε τὸν λόγον ἀποβόρηνυς, τῆς ἀποστολικῆς δὲ καὶ ἡμετέρας τῶν πιστῶν, εὐγενείας, ἡ εὐσεβείας, ἡ ἀληθείας, ἡ σοφίας, ἡ οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτὴν καλέσω, ἀποδοικνύς τὴν εὐπρέπειαν, καὶ τὴν εἰς ἄκρον ἐκτὸς τούτων, τοῦ ἀνδρός ἀρετὴν. Ἐπὶ καὶ τοῦτο φίλον αὐτῷ, τὸ περὶ τοῦ λόγου, καὶ ἀκατάσκευον· ὅτι μηδὲ λόγοις τὴν ἀρετὴν ἐξήσκητο· ἔργῳ δὲ καὶ πράξει τὰ ἐκείνης κατώρθωσεν εἶδη. Τοῦτο γὰρ αὐτῷ, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπαιτῶν ὀνύχων B ἐσπούδαστο. Ὡς καὶ νῦν οὐ μέγα τὸν εἰς αὐτὸν ἔπαινον, ἔννοια μᾶλλον, ἢ λόγῳ διαχεομένη καὶ ῥέοντι κατασκευάσαι. Καὶ μοι συγκώσεσθε πάντως, ὡ φίλοι καὶ ἀδελφοί, ὅσοι τε παρ' ἡμῖν ἐν λόγοις ἔχουσιν τὸ περίοπτον, καὶ ἔσοι τούτων ἀμοιρεῖν παντελῶς ἐπαγγέλλονται· ὅτι μὴ πρὸς τάξιν ἴσως ὁρᾷ τοῦ λόγου, τῶν ἐγκωμίων εἶδος· πρὸς δὲ τὴν ἀληθειαν μόνην, ὡς ἐνὸν, ἐκ τε τῶν φαινομένων καὶ λογομένων τοῦ ἀνδρός κατορθωμάτων πιστώσασθαι· ὃν τὸ μὲν ἐν θαύμασι, τὸ δὲ ἐν διηγήμασιν, ἔστιν ὁρᾶν τὸν βουλούμενον.

sunt, tum quæ referuntur viri facinoribus, astruxerit: ac partim in miraculis, partim in narrationibus, quisque facile viderit.

A suisque ipsius terminis ceu vi depullunt. Ceterum, nihil cunctatus, dicam quantum auius possit assequi. Nec enim in eo damnatio est, ut ne condigno encomio non celebraverim, sed ut ne pro modulo dixerim. Quamobrem, qui habeam mentem sermoni compositam, totis viribus, ferventique animo, laudandi studium ostendam: ita vero ut sermonem hunc a secularium oratorum fucato verborum elocutionisque lenocinio abruptum velim, quique apostolicæ solius, nostræque, fidelium ingenuitatis, vel religiositatis, aut veritatis, aut sapientiæ aut nescio quid vocem, decorem exhibeat, summamque viri, absque talibus profanis, virtutem. Nam et ipse hoc amat velut pedestre, ac minus ex arte et elaboratum dicendi genus: quippe etiam, non pro oratoris munere dicendo coluit virtutem, sed gessit opere et actione. In eo siquidem, vel a teneris unguibus studium posuit. Atque adeo nihil etiam impræsentiarum magnum, ut ejus laudatio cogitatione potius quam fusa ac decurrente oratione adornata sit. Vosque omnino, amici fratresque, tum quotquot perspicaces estis in oratoria, tum quotquot ejus vos omnino artis rudes proflitemini, ignoscetis. Forte enim non respicit modum orationis laudationis genus, sed ut solum veritatem, quantum fieri potest, tum ex iis quæ conspicua

Ταῖς αὐτοῦ γοῦν ἡμεῖς εὐχαῖς βοηθούμενοι, καὶ τῷ κατ' οὐσίαν ὄντι· ὄντι καὶ ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν καὶ γινώσκιν ὑπερῃονόμενῳ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, Λόγῳ· τῷ ἐν ᾧ πάντες οἱ θεοαυτοὶ τῆς σοφίας ἀποκρίνονται στριζόμενοι, τῶν ἐγκωμίων ἀρξόμεθα· συμπεριληφόμενοι ὁμιλονότι περιεκτικῷ λόγῳ, καὶ τινὰ τῶν κατὰ σάρκα καὶ γνωστικῶν καταφάσεων. Ἀλλὰ μοι καὶ ὑμεῖς συναμειλλᾶσθε ταῖς ἐμετέραις εὐχαῖς, ἵνα τὸν Θεόν μοι ποιοῦμενοι, καὶ ὁ Λόγος αἰτοῦντες ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος, ὅπως ἂν μὴ κριθεῖν, ὡς τῶν ὑπὲρ ἀξίαν ἀψάμενος, καὶ μηδὲν λυσιστελοῦν εἰσενεγκόν τῷ λόγῳ τῶν ἐγκωμίων. Ὁ μὲν πρὸς τῇ ἐμῇ καθέστηκεν ἀσθενείᾳ· ὁπότε μὲν πρὸς ἀξίαν εἶδος τι συνεπέρχεται· πρὸς δὲ τῇ ἀνωθεν χάριτι, τῇ πάντα νεμώσῃ ἐκάστη τὰ πρόσφορα, ὅτι παρ' ἧς πᾶσα δόσις ἀγαθῆ, καὶ πᾶν δῶρημα τίλειον ἀνωθεν ἐστὶ καταβαίνον παρὰ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων, ἐν τοῖς ἀξίοις τοῦ Πνεύματος. Ἐπ' αὐτὴν γοῦν, ὡς ἔφημεν, τὴν ἀρχὴν τῶν ἐγκωμίων ἐλεύσομαι· καλὴν, ὅτι μάλιστα καὶ ταχεῖαν εὐράμενος σύμμαχον τὴν ἐκατέρωθεν τοῖν μεροῖν τῶν εὐχῶν ἀρωγὴν. Σὺ δὲ μοι, ὦ ἱερά καὶ μεγάλη πανήγυρις, ὅσοι τε τῆς κατὰ Χριστὸν ἀκροακτύλῳ φιλοσοφίας ἐγεύσασθε, καὶ ὅσοι ταύτης ἐρασταὶ γενέσθαι σπουδάξετε, θερμῶς τὰ ὅσα τῆς θειότητος πετάσασθε.

* Ephes. vi, 19. † Jac. i, 17.

COMBESFISH NOTÆ.

(76) *Vel levem gustum percepistis.* Ἀκροακτύλῳ ἐγεύσασθε. Affine illud Basilii in epistolis, Οἶδα καὶ οὗτος, εἰ καὶ ἀκροακτύλῳ τοῦ γλυκυτάτου μέλιτος

Ejus itaque adjuvantibus precibus, Sermoneque illo confirmante, qui vere per essentiam existens, supra naturam omnem scientiamque, eximie Patri ac Spiritui sancto unitus est, laudationem aggrediar; nimirum succincto sermone ac paucis complexus tum nonnulla quæ spectant ad carnis exercitia, tum quæ ad scientiam et contemplationem pertinent. Sed et vos vestris precibus pari mecum æmulatione contendite, ut mihi Deus sit propitius, «Sermone petentes in apertione oris», ut ne in iudicium vocer, quod me maiora præsumpserim, nihilque quod conducatur, exornativo sermoni intulerim. Et vero, haud penes meam imbecillitatem fuerit ut digne exornem, qui nequa aliquid pro dignitate eloqui sufficiam, sed expectandum a superna gratia, distribuyente omnibus quod cuique congruum sit: «A qua est omne datum optimum, et donum perfectum descendens a Patre luminum»; in iis qui Spiritu digni sunt. Ad ipsum ergo, ut præfatus sum veniam laudationis principium, perquam optimo promptoque utriusque ordinis precum, invento auxilio. Tu vero, o sacer magneque conventus, tum si qui Christianæ philosophiæ vel levem gustum percepistis (76), tum si qui ejus amatores fieri stude-

τῆς κατ' ἡμῖν ἐκκλησίας ἀπελαυσάμεθα πέρουσιν. Velut summo digito attingens gustans percipi. Sic et Jonathan I Regum xiv, Ἀκρον τοῦ σκήπτρου πύ-

1211

S. ANDRÆ CRETENSIS

1212

tis, mihi aures animi, desiderio expandite. Incumbit enim enarranda spiritus non carnis nobilitas, atque profectus. Itaque Sermo ille salutis, Spiritus Sapientia et Virtus, rerum auctrix, universi hujus gubernatrix causa atque directrix, communis omnium salutis, res, opusque et consilium, unum nobis virtutis modum evangelicis vocibus indicans, clare clamat: «Amen, amen dico vobis, qui audit verbum meum, et facit illud (77), habet vitam æternam; et in iudicium non venit, sed transiit a morte in vitam». Quodnam vero est verbum, cujus nos Verbum illud, non auditores tantum, sed et factores desiderat? Ipsummet rursum exponit alio loco, dicens: «Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me!.»

Ἐν τοῖς παροῦσι γὰρ, πνεύματος, οὐ σαρκὸς ἐστὶν εὐκλείας ἢ προκοπῆς ἢ διήγησις. Τοῖνον ὁ σωτήριος Λόγος· ἡ τοῦ Πνεύματος Σοφία καὶ Δύναμις, ἡ τῶν ὄντων αἰτία· ἡ τότε τὸ πᾶν διεξάγουσα καὶ ἰθύνουσα, τὸ τῆς κοινῆς πάντων σωτηρίας χρῆμα, καὶ πρᾶγμα, καὶ βούλημα, ἕνα τὸν τῆς ἀρετῆς ἡμῖν τρόπον ὑποδεικνύς, ἐν εὐαγγελικαῖς φωναῖς διαπρωσίως βοᾷ· «Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ ποιῶν αὐτὸν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται· ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν.» Τίς δὲ ὁ λόγος, οὗτος οὐ μόνον ἀκροατὴς ἀλλὰ καὶ ποιητὴς ἡμεῖς ὁ Λόγος εἶναι βούλεται; Αὐτὸς ἡμῖν αὖθις ἐρμηνεύων ἐτέρωθι, λέγει· «Ὁ Θεὸς ὅπισθ' μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.»

Quid porro etiam crux indicare habet? Nimirum, carnis mortificationem, affectionum vacuitatem, oblivionem rerum præsentis ævi, velocissimum ascensum ad supernam vitam : atque, ut compendio dicam, incontinentem cupiditatem in supremum desiderabilem. Quemadmodum enim ab humanis migraturus, sub ipsam partium disjunctionem omnem terrenorum curam abjicit : ita et qui Christi crucem portare studet, omni ad terrena affectione immunis esse debuerit. Enimvero, carnis sensu mortificato, omni in Christum captivata cogitatione, spiritali cursu ad vocantem eucurrerit ; ut ne quid prohibeat ab ascensu, sed velut recta tritaque et regia via faciat iter, donec ad remissionem (78) ; Deum, inquam, qui primum

^B Τὴ δὲ καὶ ὁ σταυρὸς αἰνέσθαι πίφκει· τὴν νέκρωσιν τῆς σαρκὸς· τὴν ἀπάθειαν· τὴν πρὸς τὰ παρόντα λήθην· τὴν πρὸς ἄνω ζωὴν ὀξυτάτην ἐπιθέσθαι· καὶ συντόμως εἰπεῖν, τὴν πρὸς τὸ ἔσχατον ὁρεκτῶν ἀκατάσχετον ἔφεσιν. Ὡς γὰρ τοῖς μέλλουσι τῶν ἐνθὲνδε μεθίστασθαι, κατ' αὐτὴν τῶν μερῶν τὴν διὰ ζεύξιν, οὐδεμία τῶν ἐπὶ γῆς ὑπάρχει φροντίς· οὕτω καὶ τοῖς τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ βασιτάξιν πειρωμένοις, οὐδεμίαν προσέχει τῶν γῆινων κεκτῆσθαι προσπάθειαν. Ἀλλὰ γὰρ τὸ τῆς σαρκὸς νεκρώσασαι φρόνημα, καὶ αἰχμαλωτήσασαι πᾶν νόημα εἰς Χριστὸν πνευματικῶς τῷ καλοῦντι προστρέχειν, ὅπως μὴδὲν εἰργον αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνοδὸν εἴη· ἀλλ' ὡς δι' εὐθείας τινὸς καὶ τετριμμένης ἰδοῦ τὴν πορείαν ποιοῦντο, μέχρις ἂν πρὸς τὴν ἄφραν· καταντήσωσιν, ἥτις ἐστὶν ὁ Θεὸς τὸ πρῶτον ἀεὶ καὶ μόνον οὕτως· ὥς καλόν. Οὐκοῦν ὅσοι μὲν τοῖς ἀποθνήσκουσιν εἰρημένοις παιθόμενοι, ἐκείνη ἀκολουθεῖν ἐπαγγέλλονται, τὴν ἀρετὴν ἐσπορίζόμενοι, τῆς ἀγῆρω θελούντι ζωῆς ἔσονται κληρονόμοι. Ὅσοι δὲ μὴ τοῦτοις, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ παιθόμενοι ἐξ ἐναντίας βαδίσαιεν, οὗτοι τῶν ἀκηράτων ἀγαθῶν ἐστέρηνται, καὶ τῆς ἄνω μακαριότητος ἡλλοστρίωνται. Ἀμφακον γὰρ, τὸν τὴν ἀρετὴν ἐργαζόμενον, μὴ τὰς ἀμοιβὰς κομίσασθαι τῆς ἐργασίας, ἢ τὸν τῇ κακίᾳ συζῶντα, τῶν κατ' ἀξίαν ἀμνηρῆσαι καρπῶν. Δύο οὖν ἐν μέσῳ κειμένων ἡμῶν διαθέσεων, ἀρετῆς, φημί, καὶ κακίας προκρινώσω τούτων ἢ χρεῖταιον, καὶ ἢ ἐπὶ τοῖς χρεῖταιον

¹ Joan. v, 24. ² Matth. xvi, 24.

VARIE LECTIONES.

³ Apud Joan. πιστεύων τῷ πρέσαντι με. ⁴ Ἰσ. ἐπανάστασιν. ⁵ Ἰσ. ὁστως.

COMBESFISH NOTÆ.

τοῦ ἐβλάψεν εἰς τὸ κηρὸν τοῦ μέλιτος. Velut ad levem gustum, virgæ summitatem favo mellis intinxit.

(77) *Et facit illud.* Vel ita scripsit Andreas exponendo verba Dominica : *Et credit in eum qui misit me.* Nam et credere, opus quoddam est, ita fœi, ut etiam sit nostrum : nec enim nisi volentes et libertate credere possumus, juxta August. ; vel certe lapsus memoria ; alia pro aliis, ut crebrum est oratoribus, verba usurpavit, ac eodem sensu.

(78) *Ad remissionem occurrerit.* Legendum forte, ἐπανάστασιν, ut sit allusio ad illud Philipp. iii, 11,

^D Εἰ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐπανάστασιν. *Si quo modo occurram ad resurrectionem ;* velut assurgendo, ac Christo obviam in aera procedendo, quod Latina minus exprimunt. Sic enim fuerit Christus nostra illa resurrectio seu magis resurrectio, velut terminus illius. Vel etiam retenta voce ἄφραν, erit allusio ad annum illum ἀφέσεως, et annum jubileum, toties commendatum in lege, quo remissio et quies erat, veram illam quietem nostram et ἀπόλαυσιν (sic enim Hesych. exponit τὸ, ἄφραν), fruitionem ac beatam possessionem, quæ est Christus et Deus, figurans.

αὐξοῦσα. Ὡν οὐχ ἑτέραν οἶμαι τούτων παρὰ τοῖς A
εὐφρονοῦσι προκορίνεσθαι, ἢ τὴν πρώτην, καὶ μίαν,
καὶ μόνην, καὶ ἐν πᾶσι τῶν ὅλων ὑπερανέχουσιν, ὅρων
τε καὶ λόγων φύσεως καὶ δυνάμεως· ἣν ἀρετὴν ὁ πᾶς
τῆς ἀληθείας ἐπίσταται λόγος. Ἀρετὴν δὲ φάμεν,
τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσιν· τὴν οὐσίαν⁸ καὶ λόγον·
πράγματι, καὶ οὐ φαντασίᾳ τυγχάνουσιν· τὴν τῶν
ἀγαθῶν καὶ μεγίστων θεωρῶν ταμιεύτριαν· τὴν τῶν
καλῶς εἰργασμένων ἡθῶν, καὶ τρόπων, καὶ βίων ἀκρό-
πολιν· τὴν ἐν ᾗ πάντων τῶν ἐπαινετῶν ἀπόκειται τὸ
κεφάλαιον· τὴν ἀκήρατον ἐργασίαν· τὸ ἄσυλον κτῆμα
καὶ πρᾶγμα· τὴν ἀφθονον δόξαν· τὴν ἀπειρον εὐ-
κλειαν, ἣς χωρὶς, τὸν Θεὸν ἰδεῖν οὐδένα οἶόν τε παν-
τελῶς· ἣς ἐκτός, στεφάνων οὐδεὶς ἢ δόξης ἡξίωται.
Αὕτη τὰς ἄνω δυνάμεις ἐδόξασεν, ἀγγέλους ἐκόσμη-
σεν, ἀρχαγγέλους ἐλάμπρυνεν, ἀποστόλους καὶ B
προφῆτας ἐπύρσευσε, μάρτυρας ἐστεφάνωσε, καὶ
πάντας τοὺς κτησαμένους αὐτήν, Θεῶν ἡξίωσε
χαρισμάτων, καὶ οὐρανῶν γέγονε πρόξενος βασι-
λείας.

Ἀλλὰ μέχρι τίνος, καὶ πότε τοὺς ταύτης διαγρά-
φοντες ἐραστοὶς, Πατάπιον τὸν σοφὸν παρατρέχομεν,
τὸν ταύτης ἀρχαιφινέστατον ἐραστὴν ὄντα τε καὶ
γενόμενον; ἢ καὶ ζῶντι, ἀρετὴ πᾶς ὁ βίος ὑπῆρχε·
καὶ θανόντι, ἀρετῆς ἐμπλέκονται στέφανοι. Ὡν γὰρ
τρόπον τοῖς τῇ κακίᾳ συζήσασι μένει τῶν ἡμαρτη-
μένων ἢ κόλασις, οὕτω καὶ μεταστᾶσι τοῖς τῆς ἀρε-
τῆς ἐρασταῖς, τῶν καλῶν ἢ ἀντίδοσις· ὧν τὰ μὲν
εἰς αἰὲ παρ' οἷς ἂν ἔσται φίλον, ἢ μνήμη γεραίρεται
καὶ σεβάζεται· τῶν δὲ, βυθῷ παραπέμπεται· λήθης, C
κακέθην αὐθις πυρὸς διαιονίζουσα παραδέχεται κό-
λασις.

A
cii viro prælatam iri arbitror, quam primam illam
unamque, et solam, quæque et ex definitione et
ratione naturæ virtutisque, universis ubique emi-
neat, quam verus omnis sermo virtutem novit.
Virtutem autem dicimus, quæ exsuperat omnem
sensum: quæ, inquam, essentia est et ratione;
reipsa, non inani imagine, honorum illa maximo-
rumque donorum, proma conda: morum vitæque
præclare gestæ arx quædam, in qua caput est lan-
dabilium omnium: opus immortale, res possessio-
que inviolabilis, abundans gloria, immensa clari-
tas, extra quam nemo prorsus Deum viderit, sine
qua nemo coronas gloriamve præmeruit. Hæc
supernas Virtutes auxit gloria, ornavit angelos,
archangelos illustres fecit, apostolos prophetasque
ceu faces mundo accendit, martyres coronavit,
omnesque eam adeptos divinis charismatis dignos
fecit, eisque regni cœlorum conciliatrix fuit.

Enimvero, quandiu describendo virtutis amato-
res, sapientem Patapium prætereo, qui sit, fuerit-
que virtutis amator sincerissimus? cui et agenti
in vivis, vita tota virtus fuerit; ac cui mortuo,
plectantur sarta virtutis. Quo enim modo eos qui
vitam vitiose egerunt, manet commissorum puni-
tio, ita et sæculo migrantes amatores virtutis, ho-
norum manet retributio; ac aliorum quidem me-
moriam, apud eos qui habuerint gratum, perpetuo
honori ac venerationi habetur; aliorum autem
oblivionis profundo traditur, illincque rursus ætera
na ignis punitione excipitur.

Οὗτος τοιγαροῦν ὁ μέγας Πατάπιος, ὁ Θεοῦ θεράπων γνήσιος, τῆς κατὰ τὸν βίον ἀναγωγῆς τὴν ἀρετὴν μητέρα κτησάμενος, τροφὸν τε ὁμοῦ καὶ διδάραλον, εἰς ἄκραν ταύτης ἤλασεν ἐπιστήμην· ἥ καὶ τοῦτο πρὸς ὠραϊσμόν τε καὶ περιφανεστάτην εὐπρέπειαν, τῆς κατὰ Χριστὸν αὐτοῦ πέφυκε γίνεσθαι πολιτείας, ὅπερ τοῖς ζωγράφοις τὰ χρώματα, δι' ὧν τὸ ὑποκείμενον ἀποσκήσμα τεχνικῶς καταχρῶνται, στήλην ὥσπερ τινὰ λογικὴν τὴν διαγραφὴν ἀποδεικνύντες, καὶ τῇ πολυειδεῖ τῶν χρωμάτων εὐχροίᾳ, τὰς μορφὰς τοῦ ζώου ποικίλλαντες, ἐναργεῖς τοὺς χαρακτῆρας ἐμφαίνουσι. Πρὸς δὲ τοῦτοις, ἐτι καὶ μητρὸς ἐπ' αὐτῇ τάξιν φυλάττει, μητρὸς αὐτὸν ἐκπαιδεύουσα νόμοις. Πνευματικῇ γὰρ τοῦτον λοχεῖται γεννήσασα, μυστικὸν ὥσπερ ἐκ τινος θηλῆς ἐπέτισε γάλα· κἀντεῦθεν οἷα στερεὰν τροφήν, τῶν

Magnus itaque noster hic Patapius, verus famulus Dei, qui vita instituenda, virtutem habuerit matrem, nutricemque pariter et magistram, a summam ejus scientiam pervenit : nisi et idipsum ad venustatem illustrissimumque decorem Christianæ conversationis habet conferre, quod colores pictoribus, quibus subjectam delineationem ex arte perlinentes, velut stelem quamdam columnamque inscriptis litteris loquentem, picturam efficiunt (79), multimodisque colorum leporibus, animalis variantes formas, perspicuos illius characteres et notas exprimunt. Præterea vero, adhuc etiam maternis erudiens legibus, matris in eo partes exhibet. Spirituali enim editum partu, ceu ubere quodam mystico lacte potavit; indeque ceu solidam escam, divinorum sensorum scientiam

VARIE LECTIONES.

* Ἰσ. λείπ. οὐ.

COMBEFISH NOTÆ.

(79) *Velut stelem quamdam columnamque inscriptis litteris loquentem, picturam efficiant.* Στήλην ὥσπερ τινὰ λογικὴν τὴν διαγραφὴν ἀποδεικνύντες. Ut sit pictura ad vivum expressa, velut titulus litteris deformatus, omnibusque ad legendum objectus, eisque velut loquens, qua paraphrasi explicamus vim illius vocis λογική, cujus varius Græcis usus. Est hæc ratio potissima, cur imaginēs

sacræ fuerint receptæ, eoque ita componendæ ut pietatem tantum loquantur, et ad eam, ex Christi et sanctorum, rerumque sancte ab eis gestarum, seu etiam divinorum beneficiorum memoria provocent : qua de re sanctissime Trid. synodus, sess. xiv, de cr. *De invocatione, veneratione, et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus.*

apposuit : quam iis, « quibus sunt exercitati sensus ad discretionem boni et mali », concessum est manducare. Hæc illum, ut præfati sumus, materno officio edidit, educavitque, atque ut divinis studiis invigilaret edocuit. Hæc ejus illustrans vitam, animum venustate ornavit, et ad celsitudinem subvexit. Hæc Dei amicum, rerumque sæculi contemptorem fecit. Atque, ut paucis dicam, hæc, in universum hoc, processione ex nihilo venientem, suscepit; eundemque ipsa, ab humanis migrantem, cum hospitio rursus recepit : quæ et expectat præclare gestorum futura testis, quando iudex omnibus pro meritis retributiones decreturus est.

Enimvero improvide in hos sermones digressus, reliqui quod prius incumbere dicendum : ut id ipsum acciderit, atque iis qui ante fundamentum tecti structuram moliantur. Cæterum, vestrarum precum indulgentia (80) fretus, parvi facio compositum, et ex arte encomiorum modum : nam neque aliqua nobis talium peritia suppetit, qua exordiis aut probationibus conclusionibusque ac concertationibus, aliquove ejusmodi usi, orationem concludere possimus. Quod nihilominus imbecillis habet orationis facultas, haud gravate, quæ sunt congrua ac par est sciri, descripserimus : quod, inquam, spectat ad patriam resque in vita præclare gestas, Christianamque viri accuratissime castigatam philosophiam, ac si quid ejusmodi penes nos est. Aliis quidem laudata sit parentum honestas (81) splendorque, fluxarumque divitiarum gloria, potentiæ firmitas, generis excellentia et claritas : quibus illi gloriantur, et quibus soli inliant, qui ab eis student laudari : unde et damnum immensum, nullaque emergit utilitas.

Α θεῶν ἐννοῶν τὴν γνῶσιν προέθηκεν· « ἦν οἱ τὰ σίσθητήρια [γεγυμνασμένα⁹] πρὸς διάκρισιν ἔχοντες καλοῦ τε καὶ κακοῦ, » ἐσθίειν ἐτάχθησαν. Αὕτη τοῦτον, ὡς ἔφαμεν, ἀνῆξε μητρικῶς καὶ ἐθρέψατο, καὶ ταῖς θεαῖς μελέταις ἐναγρυπνεῖν ἐξεπαίδευσεν. Αὕτη τὸν τοῦτου καταλαμπρόνους, τὴν ψυχὴν ἐξωράισε, καὶ πρὸς ὕψος ἀνήγαγεν. Αὕτη Θεοῦ τοῦτον φίλον πεποίηκε, καὶ τῶν παρόντων περιωρῶν παρεσκεύασε. Καὶ συνελόντα φάναι· αὕτη τοῦτον εἰς τόδε τὸ πᾶν ἐκ μὴ ὄντων ἐλθόντα, ἐδέξατο· καὶ αὕτη τὸν ἐνθένδε μεταστάντα πάλιν ἐξένισεν· ἥ καὶ μάρτυς αὐτοῦ τῆς ἀριστείας ἀναμένει γενήσεσθαι, ὅταν πᾶσι κατ' ἀξίαν τὰς ἀμοιβὰς ὁ Κριτὴς ἀποφαίνεται.

Β Ἀλλὰ γὰρ ἔλαθον ἑμαυτὸν, εἰς τοῦσδε νῦν τοὺς λόγους παρεξελθὼν, καὶ καταλείψας τὰ πρότερον λεχθῆναι ὀφείλοντα, ἤτετον οὐδὲν κἄν τούτῳ πεπονηώς, τοῖς πρὸ τῆς ἔδρας τὴν ὁροφὴν καταρτίσαι μηχανωμένοις. Πλὴν τοῖς παρ' ὑμῶν εὐχτικοῖς ἀφεισμοῖς θαρσύνσας, οὐ περὶ πολλοῦ τὴν τῶν ἐγκωμίων τέθημι τάξιν. Ἐπεὶ μὴδὲ τις ἐν ἡμῖν τῶν τοιούτων πρόσεστι τέχνη, δι' ἧς, προσομίῳις τισὶν, ἢ κατασκευαῖς, καὶ συμπεράσμασι καὶ ἀγῶσι χρησάμενοι, ἢ τινι τῶν τοιούτων, τὴν λόγον συμπεραίνειν ἰσχύσαιομεν. Ὅμως δ' οὖν ὅσον τῇ περὶ ἡμᾶς ἀσθενείᾳ τῶν λόγων, ἀποκάμοιμεν οὐδαμῶς τὰ εἰκότα συγγράφοντες, περὶ τε πατρίδος καὶ βίου κατορθωμάτων, καὶ τῆς εἰς ἄκρον τοῦ ἀνδρὸς κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας ἐπανορθώσεως· καὶ οὗτινος οὖν τῶν τοιούτων εἰς ἡμᾶς γεγονότος. Γ Ἀλλοῖς μὲν οὖν ἐπαινεῖσθαι γονέων κομψεία, καὶ πλούτου διαβρέοντος κλέος, καὶ δυναστείας ἀνδρότης¹⁰, καὶ γένους, ἐξοχὴ καὶ περιφάνεια, οἷς ἐκεῖνοι σεμνύνονται, καὶ περὶ ἃ κεχῆνασι μόνοι, οἱ ἀπ' ἐκείνων ἐπαινεῖσθαι σπουδαζόντες· ἐξ ὧν καὶ τὸ βλάβος ἐξαίσιον, καὶ ἡ ὀνησις ἄχρηστος.

Viro autem isti strenuo nobilique, cujus patria, coelestis illa Jerusalem Petri et Pauli mater, laudem habeant, vita, contemplatio divinorum, actio probatissima, certaminumque praemia non desitura. Imo et ea impraesentiarum praetereantur, ac silentio honorentur, in opportunius tempus, ob dignitatem reposita. Jam vero ut ne curiosi aliqui ac carnis amantes, contentiosiori impudentia virum nobis ob silentium nostrum, velut sine civitate

Τούτῳ δὲ τῷ γεννάδῳ, οὗ πατρὶς ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἡ Πέτρου καὶ Παύλου μήτηρ· εὐφημισθῶ βίος, ἀναγωγὴ δικαιοσύνης, πράξις ἀρίστη, καὶ ἀγώνων ἄθλοι· τέλος οὐκ ἔχοντες. Μᾶλλον δὲ παρήσθω ταῦτα νῦν, καὶ σιγῇ τιμάσθω τῷ λόγῳ τοῦ ἀξιωματοῦ, εἰς καιρὸν τὸν πρόποντα συντηρούμενα. Νῦν δὲ, ἵνα μὴ τῶν περιέργων καὶ φιλοσάρκων τινὲς, ἀσκαρδαμύκτω γνώμῃ ἀνασχυντοῦντες, ἀπολιν ἡμῖν τὸν ἄνδρα κα-

^m Hebr. v, 14.

VARIAE LECTIONES.

^e Ex textu Pauli. ¹⁰ Ἰσ. ἀδρότης.

COMBESII NOTAE.

(80) *Precum vestrarum indulgentia.* Τοῖς παρ' ὑμῶν εὐκτικοῖς ἀφασίμοις θαρσύνει. Alludit ad morem illum quo Graeci etiam modo, vix aliud sibi in salutationibus et commendationibus quam συγχώρησιν et συγχωρηθῆναι, loquuntur, velut mutuis precibus veniam a Deo deprecantur; ad quod etiam usui est vox μετάνοια. Quid vero habeant illa εὐκτικά ἀφέσιμα in euchologicis, numve ea sint quibus apud Graecos sacramentum poenitentiae sacerdotali officio dispensatur, an alia exstent penes πνευματικούς et

confessionibus audiendis praefectos sacerdotes, indicantis formae, eique affinis qua utuntur in sacramento baptismi, docuerit expectatus Euchologii interpres, prolatis in eam rem non spernendis monumentis ex codicibus Graecorum mss.

(81) *Parentum honestas.* Γονέων κομψεία. Velut σεμνότης, quo modo Hesych. τὸ κομψεύεται, est σεμνύεται. Sumit passim pro magnificentia, splendore, etc.

1217

IN S. PATAPIUM.

1218

σμαι καὶ πατρίδος ἐπιμνησθῆναι τῆς κάτω, τὰς A ἐκείνων ἀναιρέων ἐθελοκάκους ἐρεσχέλιας. Ἐπιμεμφέσθω δὲ τις τούτοις μηδαιμῶς· σκοπεῖτω δὲ μᾶλλον πᾶς ὅστις ἐν ὑμῖν φιλοῖστωρ καθέστηκε, καὶ λίαν εὐκρινῶς ἐπιστείτω ¹¹ τῇ διανοίᾳ τῶν λεγομένων. Σπουδάζομαι γάρ, ὅση δύναμις, δίκην τινὸς διαλλήλου δεξιῶς τε καὶ ἀντιθέσεως, διττὴν αὐτοῦ τὴν πατρίδα, τοῖς φιλοκάλοις ὑμῖν ὑποδείξει· τὴν μὲν ἐκ γῆς, καὶ εἰς γῆν τὴν γένεσιν καὶ τὴν διάλυσιν ἔχουσαν· τὴν δὲ, ἐξ οὐρανοῦ, καὶ αἰώνιον, καὶ τέλος οὐκ ἔχουσαν. Ὡς τὴν εἰς τὸ κρεῖττον ἐκνέκηνσιν ἐκ παρουσίας θατέρου προσάφομεν τῶν μερῶν. Οὐ γὰρ ἰσοστάσια ταῦτα, οὐδὲ ὁμότιμα μετὰ τὴν ἀξίαν· ὅτι μὴδὲ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας καὶ χάριτος. Ἐπὶ δὲ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν.

Τοῦτον τοῖνον τὸν ἐν ἀγίοις Πατάπιον, Θῆβαι μὲν B τὸ κατὰ σάρκα τετόκασιν· ἡ δὲ κοινὴ πάντων μήτηρ ἡμῶν κολυμβήθρα, τὸ δεύτερον. Ὡς, τὰς μὲν Αἴγυπτος αὐχεῖ, καὶ Νεῖλον ἔχει τὸν καρποτρόφον συνομβρόνιον καὶ γείτονα, δόξαν τε χαμαιπετὴ καὶ χαμαίζηλον· τὴν δὲ τοῦ Θεοῦ τὰ βασιλεία, ζωῆς ἀθανάτου, καὶ πλοῦτος παντός, καὶ δόξης ἐμπόρευμα· καὶ μάλα γε εἰκότως. Ἡ μὲν γάρ, ταύτην ἀπολλυμένην βρώσιν παίνοντα εὐθύνει· ἡ δὲ, τὴν εἰσκαί παραμένουσαν τῶν ἀγαθῶν χορηγίαν καρποδοτεῖ. Ἡ μὲν ἀδοξίας δόξαν, καὶ σαρκῶν ὑπισχυεῖται παχύτητα· ἡ δὲ, δόξαν ἀνέκλειπτον, καὶ θεωρίαν μουσικὴν ἐπαγγέλλεται. Ἡ μὲν, χρυσίου καὶ λίθων πολυτελῶν γίνεται πάροχος· ἡ δὲ, τῶν ἡτοιμασμένων ἀγαθῶν

astruant, conabor etiam terrenae patriae meminisse, quo maligna eorum irritamenta nugasque destruem. Ne quis vero ista vituperaverit: cogitet vero, si quis inter vos discendi cupidus est, sensumque dicendorum tota discretione animum intendant. Conabor enim, quanta fuerit facultas, cum ex adverso contendendo, ac opposita comparatione, duplicem ejus patriam studiosis vobis ostendere: alteram quidem ejus ortus e terra sit, dissolutioque in terram; alteram autem e caelo, aeternamque ac immortalem; alterius quoque prae altera in melius victoria, parti alteri, ex abundanti annexa. Non enim ejusdem sunt rationis aut aequali dignitate, quando nec paris efficaciae ac gratiae. Verum revertamur ad propositum.

B Sanctum ergo, quem celebramus, Patapium, quod quidem spectat ad carnem Thebae genuerunt (82); quod autem ad secundam illam nativitatem, genuit piscina, communis omnium nostrum mater. Illas quidem Nili frugum altoris confluentis habere gloriatur Aegyptus, eique vicinas, humiliterque gloria abjectaque: hanc autem, caeli regia gratulatur, immortalis plane vitae, divitiarumque omnium et gloriae, mercaturam. Ac sane. Quippe illa recta flumen in mare agit, quod hanc escam corruptibilem impinguerit: haec autem, in perpetuum manentem honorum copiam fructu suggerit. Illa, ignominiae gloriam, carniarumque obesitatem; haec, gloriam indefectibilem ac mysticam

τοῖς ἀξίοις τοῦ Πνεύματος, καθίσταται πρόξενος. Καὶ τί δεῖ μακρολογεῖν; Αἴγυπτος, ἥ μὲν ὑπάρχει καὶ λέγεται· ἡ δὲ, κολυμβήθρα ἐστὶ καὶ ὀνομάζεται. Ἄλλ' ἐκεῖνη, σκότους καὶ ζόφου γέννητρια· αὕτη δὲ, φωτὸς αὐτοῦ λοχεύτρια. Ἐκεῖνη πταισμάτων τροφὸς, αὕτη δικαιοματίων χορηγός· ἐκεῖνη θανάτου ὁδηγός, αὕτη ζωῆς ἀθανάτου χειραγωγός. Ἐκεῖνη παθῶν δημιουργός, αὕτη ἀπαθείας παιδαγωγός. Ἐκεῖνη λύπης χωρίον, αὕτη χαρᾶς ταμιεῖον. Ἐκεῖνη κακίας σκοτεινὸν οἰκητήριον, αὕτη φωτεινὸν ἀρετῆς οἰκητήριον. Ἐξ ἐκεῖνης οὖν, ὡς ἔφαμεν, ὁ μακάριος οὗτος τὸ κατὰ σάρκα κατήγετο· ἐκ δὲ ταύτης τὸ κατὰ πνεῦμα πνευματικῶς ἐχρημάτισεν.

sumus, vir hic beatus, quod spectat ad carnem, descendit; ex hac autem, quod spectat ad spiri-

tum, spiritali ratione ortum trahit.
Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς ἔχειν δοκεῖ μοι, ὁρῶ δὲ τινὰς τῶν περὶ τὰ παρόντα ἐπισημένους, μὴ λίαν ἐπιμελῶς τῶν λεγομένων ἀκούοντας, ἐπεὶ μηδὲν περὶ πατρίδος τοῦ μακαρίου κομῶν ἢ σοφῶδες εἰρήκαμεν. Φιλοῦσι γὰρ οἱ φιλόζωοι τοῖς τῶν λόγων σοφιστικαῖς λαρυγγίσμασι τὴν ἀκοὴν καταυλίσσεται, οἷς καὶ τὰ μουσικὰ τῶν ἐσπερινῶν βακχευμάτων παίγνια, καὶ

contemplationem promittit. Præbet illa aurum ac lapides pretiosos; hæc bona, iis qui sunt digni Spiritu præparata, conciliat. Quid vero opus prolixum esse? Illa, et est Ægyptus, Ægyptusque nuncupatur; hæc autem, et est piscina, et nomen piscinæ habet; verum illa, tenebras gignit et caliginem, hæc parit immateriatum lumen. Est illa peccatorum alitrix; hæc, justificationum largitrix: illa, dux viæ mortis; hæc, ad immortalem vitam manuducit: illa, vitiorum artifex; hæc vacuitatis a vitiiis doctrix: illa, tristitiæ regio; hæc gaudii penu: illa, tenebrosum vitiorum; hæc, virtutis luminum domicilium. Ex illa ergo, ut præfati

descendit; ex hac autem, quod spectat ad spiri-

D Etsi vero hæc ita bene habere videantur, video nihilominus aliquos, qui, rebus sæculi desiderio affecti, non libenter admodum audiant, quod nihil magnificum scitumve de beati viri patria dixerimus. Amant enim qui vitæ commodis plus æquo student, ut sophisticæ argutiæ ac cœnerocitationes aures obsepian obtundantque: quibus et

VARIE LECTIONES.

¹¹ Ἰσ. ἐπίστητω.

COMBESII NOTÆ.

(82) *Thebæ genuerunt.* Scripsere plures de ea urbe, quam Steph. Ἐκατόμυλον vocat. Sed et plures fuerunt eodem nomine; illa tamen Ægypti, quæ et Διόσπολις Eusebio et Straboni, Fatapii patria,

cæteris illustrior: Διόσπολιν LXX, Ezech. xxx, ubi Hebr. est נֹב, Hieronymus *Alexandriam* exponit; aliis interpr. retinentibus Hebraicum נֹב.

bacchantium vesperi ludicra musica, fastuque plena scenicorum ludorum verba, maximum quidpiam videantur, ac plane utile: idcirco, huic sermonis proventus, operæ pretium ut pauca quædam accuratius de Ægypto edisseram, quod maxime non desint cordati auditores, et qui studium rebus præclaris ponant, vestra nimirum dilectio: ut neque habeamus necessum, vel illos contristare, vel vos decipere. Quippe alterum inhumanum, alterum stultum est. Omnes enim, præsens hic conventus ac celebritas convocat; omnesque propter eum quem faustis omnibus prosequimur ac celebramus, recreare festinat. Loquamur ergo de patria.

Eam Ægyptum nostis omnes, tum si qui illic fuistis, tum si qui auditu percepistis. Quænam vero et quanta illa! Quam vero et Thebæ magnificæ! quarum parem novimus, unumque pompæ splendorem. Illic pinguis terra, arvaque opima ac fertilia. Illic confertæ civitates, herbaque copiosa, virentes agri. Illic equorum pascua pecorumque, tum caprarum, tum hominum, suumque turmæ; ac si quid in cibos deliciasque, ac vitæ hujus miseræ usum conducit. Fluminum aquæ maris instar, gyro ambiunt continentem, totamque regionem irrigant. Nam Geon (85), unum illud magnumque inter quatuor flumen, quorum in mundi creati historia mentio est, a locis Deo notis exiens, defluensque in mare magnum, illac pertransit. Flumen hoc, annuis state fluentis tumescens ascendensque, in modum

τὰ σοθαρὰ τῶν ἐπὶ σκηνῇ ἀθυρμάτων λογύδρια ¹¹, μέγιστόν τι καθορᾶται καὶ χρήσιμον· τοῦτου γε χάριν, ᾧ ἤθην ἐνταῦθα τοῦ λόγου γινόμενος, μικρὰ τινα περὶ τῆς Αἰγύπτου γῆς φιλολογῆσαι τὰ νῦν, εὐπορήσας ὅτι μάλιστα νουνεχῶν ἀκροατῶν καὶ σπουδαίων περὶ τὰ κάλλιστα, τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ὥστε μὴδὲ ἐκείνους λυπῆσαι, μὴδὲ ὑμᾶς παραλογίσασθαι· ὅτι τὸ μὲν ἀπάνθρωπον, τὸ δὲ ἡλίθιον. Πάντας γὰρ ἡ παροῦσα συγκαλεῖται πανήγυρις, καὶ πάντας εὐφραίνειν ἐπιτίγεται διὰ τὸν εὐφημούμενον. Ἐπὶ δὲ τὸν τῆς πατρίδος λόγον χωρήσωμεν.

Αἰγύπτον ταύτην ἴστε πάντες, ὅσοι περ αὐτόθι γεγονάτε· ὅσοι ταύτην ἐξ ἀκοῆς παρελήφατε. Ποία τε ἦν καὶ ὅση; Οἶαι δὲ καὶ Θῆβαι τυγχάνουσιν; ὦν ἴσῃ καὶ μίαν ἴσμεν τοῦ κόμπου τὴν εὐχλυσιν. Ἐκεῖ γῆ λιπαρὰ, καὶ ἄρουραι παχεῖαι καὶ εὐκαρποί. Ἐκεῖ πόλεις πυκάζουσιν, καὶ χῶραι ποάζουσιν. Ἐκεῖ ἵππων ἀγέλαι, καὶ θρεμμάτων νομαί, αἰπόλιά τε καὶ βουκόλια καὶ συφόρβια· καὶ πᾶν ὅπερ εἰς ἐξωδὴν καὶ τρυφὴν τείνει, καὶ βίον τουτονὶ τὴν ἀβίωτον. Ὑδάτα ποτάμια θαλάσσης δίκην κυκλοῦντα τὴν ἡπειρον, καὶ πάντα χῶρον ἀρδεύοντα. Γεὼν γὰρ ὁ εἰς καὶ μέγας τῶν τεσσάρων ποταμῶν ἐν τῇ κοσμοποιῇ λεγόμενος, τῆς διεξόδου ὅθεν ὁ κτίσας οἶδεν ποιοῦμενος, αὐτόθεν ἐπὶ τὴν μεγάλην κατιῶν, διεξέρχεται, θάλασσαν. Ὅς τοῖς ἐτησίαις ρεῖθροις πακτικῶς τὰς ἀναβάσεις ποιοῦμενος, θαλασσοειδῶς διευρύνεται, καὶ ὑδατιώδη τὴν γῆν ἀπειργάζεται.

maris dilatatur; ac terram aquis implet: quæque non ita pridem frugibus copiosis virens erat, C onerarias naves, innumerabilibus onustas mercibus ad iter provocat, sinisque ut arva, dum interim apta sunt, aratro exerceantur; atque aquatilia terrestriaque animalia, quorum alia herbis pascuntur, alia sint carnivora, in unum velut gregem cogit. O rem mirandam! Heri tellus profunda aratro; hodie aquis profundum æquor. Heri ferendis oneribus jumentorum ac bestiarum domicilium; hodie piscium belluarumque marinarum latibulum. Nimirum, Ægyptus hunc nobis edidit, juvenili pectore ac animosum virum. Ægyptus, inquam, larga illa terrenarum voluptatum suppeditatrix, splendidarum vestium operaria, vitiorum artifex, voluptatum ancilla, luti conciliatrix ac figulinæ, carniū præbitrix ac lebetum. Hæc itaque divinis Scripturæ oraculis, dicta caligo (84), tenebrarum persecutorem effulsit. Officina illa

καὶ τὴν πρὸ μικροῦ γεννημάτων εὐφορίᾳ χλοάζουσαν, μυριοφόροις ὀλκασὶ ναυσὶ πορεῖσθαι προτρέπεται, καὶ μεταξὺ τῶν ἀρμένων ἐπιτρέπει τοῖς ἀρότροις ἐργάζεσθαι, καὶ τῶν ζώων τὰ ἐνυδρὰ τοῖς χειρσαίοις συναγελάζεσθαι παρακελεύεται, τὰ μὲν ποθητοῦντα, τὰ δὲ κρεοθοῦντα. Ὡ τοῦ θαύματος! Χθὲς βαθύγειος ἀρουρα, σήμερον βαθύλιμος θάλασσα. Χθὲς ἀχθοφόρων κτηνῶν καὶ θηρῶν ἐνδιαίτημα, σήμερον ἰχθύων καὶ νηκτῶν θηρίων ἐμφώλευμα. Αἰγυπτος δὴλαδὴ τοῦτον ἡμῖν τὴν νεανίαν ἐβλάστησεν. Αἰγυπτος, ἡ τῆς ἐπιγείου τρυφῆς ἀφθονος χορηγία· ἡ τῶν λαμπρῶν ἐσθημάτων ἐργάτις· ἡ τῶν παθῶν τεχνίτις· τῶν ἡδονῶν ἡ θεράπαινα· ἡ τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς πλινθείας πρόξενος· ἡ τῶν κρεῶν καὶ λεθῆτων πάροχος. Αὕτη τοίνυν ἡ σκοτασμός πρὸς τῇ Γραφῇ καλουμένη, τὴν τοῦ σκότους διώκτην ἐξήστραψεν. D Αὕτη τὸ τῆς εἰδωλομανίας ἐργαστήριον, τὸν τῆς εὐσεβείας ἡμῖν εἰσεκόμισε κήρυκα. Αὕτη τὸ τῶν δαιμόνων σκοτεινὸν καταγώνιον, τὸν τῶν ἀγγέλων

VARIE LECTIONES.

1^a Ἰσ. λογάρια ἢ λογίδια.

COMBEFISH NOTÆ.

(83) *Nam Geon.* Eundem hunc atque Nilum etiam alii passim tradunt, ut fuerit multis modis appellatus, pro locorum quæ alluebat, diversitate; in Æthiopia *Geon*; in Ægypto, *Nilus*: quanquam est res difficilis, quam sacri interpretes, Gen. 1, elucidant.

1221

IN S. PATAPIUM.

1222

συγχορευτὴν ἀνεβλάστησεν, ὃ καὶ θαυμάζειν ἐπιδέξιν.

Εἰ γὰρ βδέλυγμα παντὸς ἀσεβοῦς θεοσέβεια, πῶς αὕτη βδελυκτὴ τις οὔσα, τοιοῦτον ἡμῖν σκευός· ἐκλογῆς γέγονε πατρίς; Πῶς σκότος ὑπάρχουσα, φωστῆρα ζόφου διώκτην ἀνέτειλε; Καὶ μάλα εἰκότως· «Ὅπου γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερπερίεσσευσεν ἡ χάρις.» Τῇ γὰρ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀρρήτῳ συγκαταβάσει, καὶ τῇ ἀφράστῳ καὶ ὑπὲρ λόγον αὐτοῦ κενώσει, ἐληλαμένης μὲν πάσης ἀπάτης καὶ πλάνης, εἰς φραῦδον δὲ τῶν βωμῶν καὶ τῶν ἐναγῶν εἰδώλων γενομένων κῆρ, ἐσαλεύθη μὲν Αἰγυπτος· ἐσείσθη δὲ αὐτῆς τὰ χειροποίητα, καὶ πάντα τῶν δαιμόνων τὰ μυσσὰρὰ τελέσματα καταλέλυται, καὶ ἡγιασθη πᾶσα ἡ γῆ· ὃ δὲ λαὸς τῶν ἀνθρώπων, «ὃ ἐν σκότει καὶ κίχθι θανάτου καθήμενος, εἶδε φῶς μέγα» τοῦ ἡλίου λαμπρότερον, τὸ «φωτίζον πάντα ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενον», Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Αὐτῷ ἡ δόξα, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(84) *Dicta caligo.* Ἡ σκοτασμός πρὸς τῇ Γραφῇ καλουμένη. Non satis occurrit locus ubi ita expresse dicta sit Ægyptus; nisi forte alludit Andreas ad illas Ægyptiacas tenebras, Exod. x, 22, vel etiam Ezech. xxx, 18, ubi Dominus comminatur obtenebrandum diem in Taphnis Ægypti urbe.

A insani idolorum cultus, præconem nobis pietatis invexit. Tenebrosum illud dæmonum stabulum, cum nobis produxit qui cum angelis choros ducat, quod plane mirandum sit.

Nam cum impii omnis religiosa pietas abominatio sit, qui illa abominabilis existens, talis nobis vasis electionis patria fuit? Quomodo quæ esset tenebræ, luminare submisit quod caliginem haberet dispellere? Sane id merito: «Ubi enim abundavit peccatum, superabundavit gratia». Arcana enim unigeniti Filii Dei ad nos inclinatione, ineffabilique ac vim rationis superante ejus exinanitione, omni errore deceptioneque depulsa, arisque ac profanis idolis jam abolitis, concussa Ægypto, ejus concussa sunt manufacta, ac omni dæmonum execrabili cultu subverso, terra omnis sanctificata est; viditque humanum genus «in tenebris et umbra mortis sedens, lucem magnam», sole splendidiorem, quæ «illuminet omnem hominem in mundum venientem», Christum nimirum Deum nostrum. Illi gloria, cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

Τὴν τῶν ἐγκωμίων τοῦδε τοῦ Πατρὸς ἀποδύσαντες εὐφημίαν, καθύσον ἡμῖν ἐφικτόν, τὴν τῶν θαυμάτων αὐτοῦ φήθημεν ἐκθέσθαι ἀληθεστάτην διήγησιν, ἔν' ἐν ταύτῃ τοῖς φιλοθέοις καὶ φιλεόρτοις συμπανηγυρίζαντες, εἰπωμεν· « Θαυμαστὸς ὄντως ἐν ἁγίοις ὑπάρχει ὁ Κύριος. » Καὶ μηδαὶς ἀπιστεῖτω, μάλιστα αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος· « Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, καὶ κεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει. » Οὐ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει τὴν εὐεργεσίαν πηγάζων, ἀλλὰ τῷ ἐμῷ ὀνόματι καὶ τῇ κλήσει τῇ ἐμῇ· « Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν ἐνεργῶν, » τῇ Δεσποτικῇ ἐξουσίᾳ. Ἐν τούτῳ ὁ μέγας Πατάπιος, ὁ ἀληθῶς Θεοῦ ἄνθρωπος, ὁ τὸ ζῶπος ἀφείλες τῆς Αἰγύπτου, καὶ τῷ φωτὶ πλησιάσας, καὶ Χριστῷ συσταυρωθεὶς, καὶ τῶν ἁσωμάτων δυνάμεων ἐν θνητῷ σώματι συμβιωτεύσας βίον. Ὁ τίμιος τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι· ὁ τὸν ἀκτῆμονα βίον πεθήσας, καὶ εἰς Θεὸν πλουτήσας, καὶ τῆς πολυτελοῦς καταξιώθεις χάριτος, οὗτος « λαθὼν παρὰ Θεοῦ ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ » — « θεραπεύειν τε πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, » ἐδειξεν ἡμῖν καὶ οὗτος ἐν αὐτῷ τὰ τοῦ παραδοξοποιοῦ Θεοῦ θαυμάσια· τὴν ἀφθονον χάριν· τὴν βρύουσαν πηγὴν· τὰ μελλίρρυτα νάματα.

Περὶ τῆς ἰάσεως τοῦ τυφλοῦ.

Τούτῳ γάρ ποτε τῷ μακαρίῳ, τυφλὸς τις κατὰ τὸν ἐκ γεννητῆς τυφλὸν, προσέρχεται, κράζων καὶ λέγων· Δούλε τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, Πατάπις, ἴασαί μου τοὺς ὀφθαλμούς· ἀνοιξόν μου τὴν πῆρωσιν, καὶ φωτίσόν με τὸν ἐσκοτισμένον, εἴ πως δεῖ σοῦ, τὴν

Celebrato quibus licuit laudum præconiis, Patris hujus encomio, operæ pretium visum est ut et verissimam ejus miraculorum narrationem ederem, quo eis, una cum Dei festique amantibus, nos oblectantes, dicamus : « Mirabilis revera Deus in sanctis suis ». Nec se quisquam incredulum exhibeat, cum præsertim Dominus ipse dicat : « Qui credit in me, opera quæ ego facio, et ipse faciet et majora horum faciet ». Non velut ipse a se beneficii velut fons existat, sed in meo nomine, ac me invocato. « Ipse enim omnia in omnibus » Dominica potestate « operor. » In illo, magnus Patapius, vere is homo Dei, qui, relicta Ægypti caligine, ad lumen accessit, ac Christo confusus cruci, vitam incorporearum virtutum vixerit in mortali corpore : ille, inquam, et anima pretiosus honorabilisque, et corpore : qui dilexerit vitam inopem, ac in Deo dives, magnificas gratiæ opes adeptus sit ; hoc, a Deo « accepta potestate calcandi supra serpentes, et scorpiones, et omnem virtutem inimici » ; — « curandique omnem morbum et omnem languorem », ostendit et ipse nobis in seipso, Dei mirabilium patratoris mirabilia opera, gratiam uberem, manantem fontem, mellifluos latices.

De cæco sanato.

Cum ad eum quandoque cæcus quidam, cæco illi a nativitate similis ^v, accessisset clamans dicensque : Serve Dei altissimi, Patapi, sana oculos meos ; aperi meam cæcitatem, ac me obtenebratum illumina : si quomodo per te videns, eorum

^v Rem. v, 20. ^o Isa. ix, 2 ; Luc. i, 79. ^p Joan. i, 9. ^q Psal. lxxvii, 56. ^r Joan. xiv, 12. ^s I Cor. xii, 6. ^t Luc. x, 19. ^u Matth. x, 1. ^v Joan. ix, 1.

quæ oculis sunt subjecta, concinnissimam compositionem, miratusque eximiam rerum speciem, a creatis, Creatorem auctoremque laudem : eum vir beatus intuitus gravi laborantem cæcitate, quique nihilominus fidem quæ transfert montes, haberet, ei respondit : Quid ad me accedens, o juvenis, dari petis quæ superant meam facultatem? Quid vero in me aspexisti boni, o homo, ut eam a me roges accipere curationem quam solus universorum conditor Deus, ubi, et quomodo, et quibus vult impertitur? Quidam ad eum recurristi? Quid, omisso Creatore, ad creaturam venisti? Quid, relicto Domino, ad servum confugisti? Nescis indigere nos universim illius auxilio? Ignoras quod et ego sim homo sicut et tu? Quid ergo exquiris quod non licet præstare? Quid tantæ me ægritudinis medicum cupis, cujus tantum sanandæ virtutem is largiri possit, qui olim auctoritate divina cæcum sanavit? Cum verbis ejusmodi vir sanctus adolescentem lenius submoveret, ac velut bonis sermonibus expelleret, institit ille iterum, ac antiquum illum imitatus cæcum*, magna supplex clamavit voce, dicens : Miserere mei, vere Dei serve, Patapi. Tibi enim ille eam gratiam donavit, tuoque ministerio, verum illud lumen, oculorum mihi splendorem donat. Enimvero, ne, vir beate, cunctatione fiduciam obtuderis, neve distuleris donum, aut solem nube occultaveris : sed qui videas afflictionem, præbe sanitatem. Metuens fidem, tribue gratiam. Lance exigens desiderium, C cura ægritudinem. Quid igitur vir beatus? Habes,

A τῶν ὁρωμένων θεασάμενος παναρμόνιον σύστασιν, καὶ θαυμάσας αὐτῶν τὸ ἐξαίρετον, ὑμνήσω διὰ τῶν κτισμάτων τὸν Κτίσαντα. Τοῦτον ὁ μακάριος θεασάμενος, δεινῶς μὲν ὑπὸ τοῦ ζόφου εἰς ἀβυσσὶν ἀμαυρωθέντα, πίστιν δὲ κεκτημένον τὴν ἥρην ποιοῦσαν μερίσασθαι, πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο· Τί μοι, νεανία, προσίῳν, τὰ ὑπὲρ ἐμὲ εἰδόναι ζητεῖς; Τί τῶν ἀρίστων ἐν ἐμοὶ θεασάμενος, ταύτην παρ' ἐμοῦ λαθεῖν, ἀνθρώπε, τὴν θεραπείαν αἰτεῖς, ἣν μόνος ὁ Κτίστης τῶν ὅλων Θεὸς, ἐνθα, καὶ ὅποι, καὶ οἷς βούλεται διανέμει; τί μὴ πρὸς ἐκεῖνον ἀνέδραμες; Τί, τὸν Κτίστην ἀφελς, ἐπὶ τὸ κτίσμα ἐλήλυθας; Τί, τὸν Δεσπότην καταλιπὼν, πρὸς τὸν δοῦλον κατέφυγας; Οὐκ οἶδας ὅτι κοινῇ πάντες τῆς ἐκείνου ἐσμέν ἐπιδεδεῖς συμμαχίας; Οὐκ οἶδας ὅτι καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἀνθρωπὸς εἰμι ὡς καὶ σύ; Τί οὖν ζητεῖς ἃ παρέχειν οὐ δύναμαι. Τί τοιαύτης θέλεις με νόσου γενέσθαι θεραπείαν, ἥς τὸ δύνασθαι μόνος ἐκεῖνος ἔχει δωρεῖσθαι τὴν ἴασιν, ὃ καὶ πρὶν τὸν τυφλὸν ὡς Θεὸς ἰασάμενος. Τούτοις μὲν τοῦ ἑαυτοῦ τοῖς ῥήμασιν ἀποσοβῶντος ἡρέμα τὸν νεανίαν, καὶ χρηστοῖς οἷα λόγοις αὐτὸν ἐκδιώκοντος, ἐκεῖνος αὖθις ἐνίστατο, καὶ τὸν πρὶν τυφλὸν ἐκμιμούμενος, μεγάλη βοῶν καθικέτευε· Ἐλέησόν με, λέγων, ὦ γνήσιε τοῦ Θεοῦ θεράπων Πατάπιε. Σοὶ γὰρ ταύτην ἐκεῖνος τὴν χάριν δωρήται, καὶ διὰ σοῦ, μοι τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν τὴν αὐγὴν δωρεῖται τῶν ὀφθαλμῶν. Ἀλλὰ μὴ ὀκνήῃ τὴν παρρησίαν ἀμβλύνη, μακαριστὲ, μηδὲ ἀναβολαῖς τὴν δωρεάν ὑπερτίθεσο, μήτε νεφέλῃ καλύψῃς τὸν ἥλιον· ἀλλ' ἰδὼν μου τὴν κάκωσιν, παράσχου τὴν ἴασιν. Μετρήσας μοι τὴν πίστιν, δίδου τὴν χάριν.

inquit, fidem? Credis Deo qui habet potestatem? Credis illi qui sanat omnem morbum et omnem languorem? Ad hæc iterum ille: Credo, Domine, ac credens accedo, At Patapius: In nomine Jesu Christi, qui curavit cæcum, in quem credens huc accessisti, eris videns solem, nullo usquam impedimentum præbente. Confestim igitur ejus aperti sunt oculi, effectusque est sanus adolescens, ac si nunquam habuisset læsas pupillas, aut morbum ejusmodi passus esset. Demum mirabili hæc in eum facta sanitate, videntes quidem admiratione perciti Deum laudaverunt; qui vero fuerat sospes redditus abiit gaudens exsultansque, laudans ac glorificans Deum, qui gratias ejusmodi adversus morbos sanctis suis præbet. Fuit hoc primum a sancto editum miraculum. Sunt hæc ejus laborum primitiæ: quarum nos largitorem Christum, sanctumque condignis canticis celebrantes, ad aliud hinc miraculum, transeamus.

De hydropico sanitati restituto.

Procedat ergo, ac se orationi post generosum illum inferat, homo ille ab hydropisi sanitatem adeptus. Fuit is incolens urbem regiam. Cum autem casu in eum morbum incidisset, illo misere

Ζυγοστατήσας μου τὸν πόθον, θεράπευσον τὸν πόνον. Τί οὖν ὁ μακάριος; Ἐχεις πίστιν; φησί. Πιστεύεις τῷ τῇ ἐξουσίαν ἔχοντι Θεῷ; Πιστεύεις τῷ θεραπεύοντι πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν; Κάκεινος αὐθίς φησι· Πιστεύω, Κύριε, καὶ πιστεύων προσέρχομαι. Ὁ δὲ πρὸς αὐτόν· Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ τὸν τυφλὸν θεραπεύσαντος, εἰς ὃν ἐνθάδε πεπιστευκῶς παραγέγονας, ἔσῃ βλέπων τὸν ἥλιον μηδ' αὐθις εἰργόμενος. Αὐτίκα γοῦν ἠνείχθησαν αὐτοῦ οἱ ὀφθαλμοί, καὶ γέγονεν ὕγιης ὁ νεανίας, ὡς μηδέπω πηρωθεὶς τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν, ἣ τοιοῦτου πάθους ἐν πείρᾳ γενόμενος. Ἀμέλει, ταύτης εἰς αὐτὸν τῆς παραδόξου γενομένης ἰάσεως, οἱ μὲν ὁρῶντες, τὸν Θεὸν ἀνύμνουν θαυμάζοντες. Ὁ δὲ τυχὼν τῆς ἰάσεως, ἀπῆει γεγηθὼς καὶ γαννύμενος, αἰνῶν τὸν Θεὸν καὶ δοξάζων τὸν τοιαῦτα τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ παρέχοντα κατὰ τῶν νοσημάτων χαρίσματα. Τοῦτο πρῶτον τοῦ ὁσίου γέγονε θαυματουργήμα· αὕτη αὐτοῦ τῶν πόνων ἡ ἀπαρχή. Ἦς ἡμεῖς τὸν δοτῆρα Χριστὸν, καὶ τὴν ὁσίον ἐπαξίως ὑμνήσαντες, ἐφ' ἑτέραν ἐντεῦθεν θαυματουργίαν μετέλθωμεν.

Περὶ τῆς ἰάσεως τοῦ ὕδριωτος.

Εἰσείτω τοίνυν τῷ λόγῳ μετὰ τὸν γεννάδαν ἐκεῖνον, ὁ ὕδριφ πάθει νενοσηκώς, καὶ τῆς θεραπείας ἀπολελυκώς. Τὴν βασιλίδαν κατοικοῦντων ἐτύγγανεν ὅς ἐν συμβεβηκότος εἰς ὕδρωπα μετελθὼν, δυστυχῶς

ὕπῳ τοῦ πάθους ἡλγύνετο· καὶ δὴ πᾶσαν αὐτοῦ σχε-
δὸν τὴν παρουσίαν εἰς ἰατροὺς ἐκδαπανήσας, τέλος
ᾤκησε τὸ παράπαν οὐδέν. Ἔπειτα ἐπὶ τὴν ἄψατον καὶ
γαλοπάρουχον τοῦ Χριστοῦ φιλανθρωπίαν ἐξώρμησε,
πιστεύσας μέντοι τὸ πρότερον, καὶ τὴν πίστιν ἐργῶ
κυρώσας· καὶ δὴ ἐπὶ τὸν μακάριον Πατάπιον ἐρχεται,
καὶ δείκνυσιν αὐτῷ τὴν τοῦ πάθους ἐπίστασιν, καὶ
τὴν τῶν ὀδυνῶν ἐξαγγέλλει θριμύτητα. "Ὅν ὁ μακά-
ριος θεασάμενος, σφοδρῶς ὑπὸ τοῦ πάθους μὲν
πιεζόμενον, δι' ὅλου δὲ τὸν ὄγκον διαδραμόντα τοῦ
σώματος, οὐ καταπλάσμασί τισιν ἢ φαρμάκοις ἐχρή-
σατο, οἷς Ἀσκληπιάδης, καὶ Ἱπποκράτης, καὶ Ἰα-
ληνὸς κατάρχονται, καὶ οἱ τοῦτων παῖδες, ψυχρὰς
παρέχοντες τὰς παρηγορίας τοῖς κάμνουσιν· ἀλλὰ τῇ
εὐχῇ φαρμάκῳ χρησάμενος, ὄργανον δὲ τῷ σταυρῷ,
τὴν ὑπεριώσαν κοιλίαν ἐσφράγισε, καὶ δάκρυον ἐλαίῳ
συμμίξας ἀντ' ἐμπλάττει, ἐπέθηκεν οὕτως εἰπὼν·
Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ τὸν ὄδρω-
πικὸν θεραπεύσαντος, ἔσθι ὑγιῆς ἀπὸ τῆς μάστιγός
σου. Καὶ τοῦτο εἰπόντος αὐτοῦ, παραχρῆμα διελύθη-
σαν οἱ δεσμοὶ τῶν ὕγρων τῆς κοιλίας ἐσφράξεων, καὶ
ἠνοήχθησαν οἱ πόροι τῶν φυσικῶν καταλύσεων· καὶ
ἐξέρρευσεν πᾶσα τοῦ ἐπιπροσθούντος ὕδατος ἡ ἐπί-
κλυσις, καὶ διεχύθη τὰ τῷ χρόνῳ κακῶς ἐπισυν-
αχθέντα πρὸς τοῖς σπλάγχνοις ἀπόζοντα νάματα, καὶ
ἀνεβρώσθη ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπέδρα τὸ νόσημα διὰ
τῆς τῶν χειρῶν τοῦ ἁγίου ἐπιθέσεως· καὶ ἀπῆλθεν
ὕμνων καὶ εὐλογῶν τὸν Θεὸν καὶ Δεσπότην καὶ Σω-
τῆρα τῶν ἀπάντων Χριστὸν, τὸν αἰεὶ παρέχοντα τοῖς
ἁγίοις αὐτοῦ τῶν ἰαμάτων τὴν δύναμιν, καὶ δι' αὐ-
τῶν τὰς νόσους τῶν καμνόντων ἰώμενον. Ἡμεῖς δὲ
τεῦθεν τεράστιον τοῦ ὁσίου μετέλωμεν.

A cruciabatur : ac fere universa substantia insumpta
in medicos, nihil tandem commodi retulit. Tum
se ad Christi inenarrabilem lacteque manantem
clementiam illam confert, ubi nimirum prius cre-
didisset, fidemque opere confirmasset : aditque
beatum Patapium, ac indicat urgentem morbum,
et dolorum acerbiteratem enuntiat. Is autem videns
graviter morbo pressum, tumoremque corpus to-
tum pervadentem, nullis cataplasmatibus medica-
mentisque, qualia Asclepiades, ac Hippocrates,
Galenusque, et medici alii, frigide consolantes
aegrotos, adhibuerint (85), sed oratione sola medi-
camento usus, cruce autem, organo, intereunte
aqua aegrum ventrem signavit, emplastrique loco,
commiscens oleo lacrymas, superposuit ita dicens :
B In nomine Jesu Christi, qui sanavit hydropicum,
esto sanus ab hac plaga tua. Moxque ut hoc dixis-
set, soluta sunt vincula, quibus obstruentibus
aque detinebantur in ventre, ac meatus naturalium
excretionum aperti, perfluxitque tota adjectae
aquae illuvies, ac male lapsu temporis collecti in
visceribus fetidi latices exhausti sunt, convaleuitque
homo, ac morbus manuum sancti impositione
evanuit. Demumque, abiit ille laudans benedicens-
que Deum ac Dominum Salvatoremque universorum
Christum, qui semper sanctis suis virtutem
præbet sanationum, ac per eos ægrotantium mor-
bis medetur. Nos porro pariter laudantes, ad
tertium deinceps transeamus viri sancti prodigi-
um.

σὺν αὐτῷ τὸν Θεὸν ἀνυμνήσωμεν, καὶ ἐπὶ τρίτον ἐν-

Νεανίας τις ὑπὸ σκαιοῦ δαίμονος ἐλαυνόμενος, καὶ ἐπ' οὐκ ὀλίγον χρόνον ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενος · ποτὲ μὲν γυμνός τις καὶ βακοδύτης γυρίσκειτο · ποτὲ δὲ καὶ μονοχίτων κατὰ κρημνῶν καὶ βοθύνων κατεφέρετο · ὅτε δὲ, εἰς ὄρη καὶ ἐρημίας καὶ βάραθρα διωκόμενος, δυστυχῶς ἐμαστιζέτο · καὶ ἄλλοτε καθ' ὁδῶν καὶ θαλάσσιον ἐλκόμενος, θάνατον ὑπομένειν ἠπεῖλει τὸν οἰκτιστον, εἰ μὴ προσθάσας ὁ μέγας Πατάπιος, τὴν θεραπείαν παρέσχε τῷ κάμνοντι τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι. Τί γάρ; Ἐξ ἀδοκῆτος τῷ δεκάτῳ συναντήσας ὁ ἄνθρωπος, ὁ τὸ πνεῦμα κεκτημένος τοῦ δαίμονος, ἤρξατο πηδᾶν, καὶ ταραττεῖν εὐπεριδρόμοις ἐξάλασι, καὶ ἄφρον ἐκπτύειν τοῦ στόματος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑποστρέφειν, καὶ καταπλήττειν τὸν ὄσιον. Καὶ ὁ κατὰ μικρὸν πλησιάζων, αὐτῷ κατεπήρχετο · ὥς καὶ δι' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα βοηθεῖν καὶ εἰπεῖν πρὸς τὸν ὄσιον · ὦ Πατάπιε δίκαιε! Τί, τὰς θύβας καταλιπὼν, ἐνθάδε νῦν παραγέγονας; Τί, τὴν Αἴγυπτον ἐάσας, τὴν βασιλίδι κατέλαβες; Τί, τὴν ἐρημον ἀφελὲς, εἰς τὴν

Quidam juvenis a saevo actus dæmone, perque tempus haud exiguum tentus, nunc quidem nudus pannisque obsitus inveniebatur : nunc autem una indutus tunica, per loca prærupta foveasque præceps agebatur : quandoque ad montes, desertaque et baratra pulsus, misere vapulabat : nonnunquam per aquas et maria tractus, miserabilis mortis periculum ingerebat, nisi occupans magnus Patapius, gratia Spiritus sancti, ægrotanti curationem præstitisset. Quid enim? Cum ex improvise homo ille habens dæmonis spiritum justo occurrisset, mox exsilire cœpit, saltibusque gyro excurrens, territare, ac ore spumam despuere, et versare oculos, sanctumque percellere. Ac vero paulatim propinquans, ei infensus ingruebat, ut etiam spiritus clamaret per hominem, diceretque ad virum sanctum : O juste Patapi, utquid relictis Thebis, huc modo advenisti? Utquid, Ægypto valere jussa, in urbem te regiam contulisti? utquid, missa facta cremo, in mundum prosiliisti? Aut me in

COMBEFISH NOTÆ.

(85) *Et medici alii adhibuerint.* Κατάγρννται. Velut abasi fuerint frigide consolandis ægrotis, nullo sæpe levamine. Erat in Regio codice κατάγρννται, sed interpolata dictione, biatque medio et alia fuerit.

litura, ut videatur quod restituimus γ' manu sciolī erasum esse excepto augmento κα. Fuit certe erasa littera aliqua animo restituenda, qua plane nulla

Aegyptum fuga, unde ipse fugisti, aut sine ut hic habitem. Vae mihi a te, Nazaræne! Quandiu non quiescis a nobis persequendis? Quandiu impugnare non desinis? Sine ut tabernaculo meo delicias; sin autem abibo in montem; non enim ultra persequentem fero; quocunque siquidem abiero, illic te priorem invenio; non sustineo tuam, Christe, virtutem; non valeo resistere servis tuis: Quippe, uno me confodiunt jaculo; ac ceu nubem, uno abigunt invocato nomine. Non jam fero vexationem; victus sum; fui superatus; deinceps recedo, et in desertum pergo. Lassatus sum quaerendo domicilium, inventoque, velut inquilinus deturbor. Vae, vae, Nazaræne! Multa est tua virtus, inenarrabilisque potentia. Fac quod velis. Mihi siquidem hic loci consistere non licet.

Hæc, iisque plura malignus spiritus ad beatum dixit, validissimis tremoribus subsultantem virum ostendens. At Dei famulus Patapius digito in aere crucis figuram exprimens, leniori ad eum voce: Spiritus nequam et immunde, exi ab eo qui est creatus ad Creatoris imaginem. Exi, ac fuge, quo te Christus cum complicibus relegandum sanxit. Hic Nazaræus, quem haud libens Christum confessus, ipse, inquam, qui per me cruce te percussit, extorrem præcepit esse. Ipse te persequitur, o plane miser, invitumque expellit. Ubi hæc justus dixisset, nequam spiritus puerum discerpit, illisique, atque ab ejus ore fumi instar exivit, ac ceu furia in aerem se vorticibus attollentem aufugit; C

ernitque verba ejuscemodi clamore in sanctum

oικουμένην ἀνέδραμες; Ἡ δὲ ὄψον ἐμὰ ὄθεν σὺ ἀπέδρασας, ἢ ἐασόν με οἰκῆσαι ἐνταῦθα. Ὡς ἀπὸ σοῦ, Ναζωραῖε! Ἔως πότε οὐκ ἡρεμεῖς ἀφ' ἡμῶν; Μὲχρι τίνος πολεμοῦν οὐκ ἀφίστασαι; Ἐκ, κατατρυφήσω μου τοῦ σκηνώματος· εἰ δὲ μή, εἰς τὸ ἔρος πορεύσομαι· οὐ γὰρ στέγω ἐτι ὑπὸ σοῦ διωκόμενος. Ἐνθα γὰρ ἂν πορεύσομαι, ἐκεῖ σε προλαθόντα εὐρίσκω. Οὐ φέρω σου, Χριστὰ, τὴν δύναμιν· οὐκ ἰσχύω τοῖς σοῖς ἀντιπαλαίειν θεράπουσιν. Ἐν! με γὰρ ὅπλῳ τιτρώσκουσι, καὶ ἐνὶ με ὀνόματι, δίκην νεφῶν ἀπελαύνουσιν. Οὐκέτι στέγω τὴν κάκωσιν, γενίχημαι· ἤττημαι· ὑποχωρῶ τὸ λοιπὸν, καὶ εἰς τὰς ἐρήμους πορεύσομαι. Ἀπέκαμον ζητῶν οἰκητήριον, καὶ εὐρών, ὡς πάροικος αὐτοῦ ἀπελαύνομαι. Ὡς, ὦ Ναζωραῖε! Πολλὴ σου ἡ δύναμις, καὶ ἄφατος ἡ ἐξουσία. Πολεῖ ὁ θέλεις. Ἔμοι γὰρ ἐνταῦθα μένειν, οὐχ οἶόν τε.

Ταῦτα καὶ πλείονα τούτων τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, σφοδρωτάτοις παλμοῖς ἐξαλλόμενον τὸν ἄνδρα δεικνύς, πρὸς τὸν μακάριον ἔλεγεν. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ θεράπων Πατάπιος, τῷ δακτύλῳ τοῦ σταυροῦ τὸν τύπον ἀερόγραφτον ποιησάμενος, φωνῇ πρὸς αὐτὸν διελέγετο· Πνεῦμα πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον, ἐξελθε ἐκ τοῦ κατ' εἰκόνα κτισθέντος τοῦ Κτίσαντος. Ἐξίθι καὶ ἀπόδραθι ἐνθα σε Χριστὸς μετὰ τῶν ὁμοίων κατέκρινεν. Αὐτὸς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ Χριστὸν οὐχ ἐκὼν καθωμολόγησας, αὐτὸς σε δι' ἑμοῦ τῷ σταυρῷ τυπήσας, ἐξόριστον γενέσθαι προστέταχεν. Αὐτὸς σε διώκει, πανάθλιε, καὶ ἀπελαύνει μὴ θέλοντα. Τοῦτο φήσαντος τοῦ δικαίου, ἐσπάραξε τὸν νεανίαν τὸ πνεῦμα, καὶ ἔρρηξε, καὶ ἐξῆλθεν ὥστε καπνὸς ἐκ τοῦ στόματος, καὶ ὥσπερ τις ἐριννὺς εἰς

jactare : Haud plane me latuisti, Patapi. Non enim te fugante abeo, sed Christo ejus ministrum agis. Ille me humilis factus nudavit; ipsum veritus recedo. Porro adolescentior, velut in se reversus, confestim surrexit, advolutusque ad viri sancti pedes, fletu gratias egit, dixitque : Gratias tibi, serve Dei altissimi, Patapi, quod me Christus, medicus ille infirmorum, per te curaverit. Ubi ergo beatus vir ejus frontem digito consignasset, ad propria dimisit gaudentem ac laudantem Deum, enique glorificantem, qui omnibus sanctis suis, large tribuit quo morbis medeantur.

De sanata femina quæ mamma laborabat.

Nobis itaque in medium procedat mulier olim affecta mamma; quæ se medicis ubivis gentium occurrissent, recuperandæ sanitatis gratia, tradens, suis ipsius facultatibus insumptis nihil inde ad morbi levamen comparasset. Hæc mammae, enato ad papillam cancro, ac jam fere toto exeso membro, acerbissimis doloribus implicatur. Multum ergo excruciante morbo, direque absumente, nihil occurrebat quod solatium afferret. Denique ubi

τὸν ἀέρα κορυφούμενον ἀπεδίδρασκε, καὶ τοιαῦτα βοᾷν πρὸς τὸν ὄσιον ἤρξατο· "Ὅντως οὐκ ἔλαθές με, Πατάπια. Οὐ γὰρ εἶ σύ ὁ διώκων με, ἀλλ' ὁ ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦμενος Χριστός. Ἐκείνός με ταπεινώσας ἐγύμνωσε, καὶ κείνῳ ὑποχωρῶ δεδιττόμενος. Ὁ δὲ νεώτερος, ὥσπερ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν, ἀνέστη δρομαίως, καὶ πρὸς τοῦ ὁσίου προσέπιπτε· καὶ κλαίων ἠύχαριστεί, καὶ ἔλεγεν· Εὐχαριστῶ σοι, θεῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου Πατάπια, ὅτι με ὁ Χριστὸς ὁ τῶν ἀσθενούντων ἱατρὸς, διὰ σοῦ ἐθεράπευσε. Σφραγίσας οὖν αὐτοῦ ὁ μακάριος τῷ δακτύλῳ τὸ μέτωπον, ἀπέλυσεν εἰς τὰ ἴδια, χαίροντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεὸν, καὶ δοξάζοντα, τὸν παῖσιν ἀφθόδως τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ παρέχοντα τῶν παθῶν ἰάματα.

D

Περὶ τῆς ἰάσεως τῆς τὸν μαζὸν ἀλγούσης.

Ἀγέσθω τοίνυν εἰς μέσον ἡμῖν, ἡ τὸν μαζὸν ἐκ χρόνων ἀλγύσασα, καὶ πανταχῇ παισὶν ἱατρῶν ἑαυτὴν ἐκδοῦσα δι' ἅκεσιν, καὶ τὰ ἑαυτῆς ἀναλώσασα, μηδὲν δὲ τῆς νόσου πορισσαμένη πρὸς ὄνησιν. Ταύτης καρκίνου τῷ μαζὶ κατὰ τῆς θηλῆς ἐκφύσαντος, καὶ ἅπαν ἤδη τὸ μόνον σχεδὸν καταδάψαντος¹³, δριμυτάταις ἀλγυδόσιν ἐμπίπτει τὸ γύναιον. Ἐπὶ πολὺ οὖν ὑπὸ τοῦ πάθους σμυχόμενον καὶ χαλεπῶς ἀλισκόμενον, τόπον παρηγορίας οὐχ εὗρισκε. Τέλος,

VARIAE LECTIONES.

¹³ ἴσ. καταδάψαντος.

περὶ τοῦ μακαρίου ἀκούσασα, δρομαίως πρὸς αὐτὸν παραγίνεται, καὶ τοῖς ποσὶ τὴν κεφαλὴν ὑποκύπτουσα, τῶν γονάτων ἐφίπτειτο, καὶ τοιάδε γοερῶς ἀντιβολοῦσα, ἔδυσφόρει καὶ ἔλεγε· Δούλε τοῦ Θεοῦ τῶν ἔλων, Πατάπιε, ἱασαί με τὴν δύστηνον, τὴν πάσης ἔρημον βοηθείας. Δίδου δῶρον τὸ φάρμακον. Οὐδέν μοι γὰρ ὑπολείπεται. Πάντα εἰς ἱστροῦς κατηνάλωσα, ἄλλος μᾶλλον ἢ φάρμακον ἐγκολπώσασα. Μεμνημένος οὖν τοῦ Κυρίου λέγοντος· « Δωρεάν ἔλάβετε, δωρεάν δότε, » ἱασαί με, τὴν διττοῖς ὑποκειμένην ἔλκεσιν· ἄρρωστίᾳ καὶ πενίᾳ. Διὰ διπλὴν αἰτῶ τὴν ἀντίδοσιν· ἀλεξιφάρμακον ἱασιν, καὶ ὅσιν ἀνάργυρον. Οὕτω γὰρ σοι καλεῖται διδόναι τὸ χάρισμα, καὶ οὕτω με λαμβάνειν παρακαλεῖται. Ὁ δὲ μακάριος, ὥσπερ κατελέησας αὐτὴν, ἀπεκρίνατο· Εἰ πιστεύεις τῷ τῇ ἐξουσίᾳ ἔχοντι, ἔξεις τοῦ πάθους τὸ πέρας. Εἰ πίστιν ἔχεις εἰλικρινῇ καὶ δαΐθεσιν, ἔσῃ ὑγιὴς καὶ ἀνάλγητος. Ἡ δὲ ταυρηδὸν ἐβόα, καὶ ἔλεγε· Πίστει προσέρχομαι, θέσποτα· πίστει τὴν ἱασιν κομίσσομαι· μὴ οὖν ἀποστραφῆιν ἡ τάλαινα μὴ λαβοῦσα τοῦ ἔλκου τὴν ἱασιν· μὴ πάλιν οἴκαδε τὸν καρκίνον κεκτημένη πορεύσομαι· οὐ γὰρ φέρω τὰς ἀλγηδόνας. Οὐ στέγω τοὺς αἰκισμούς· μέχρι βάθους καρδίας σπαράττει με· αὐτὴν μου τὴν ψυχὴν ἐκτῆχει τὸ νόσημα· ἀλλὰ θέομαι σου, ἐλέησόν με τὴν ἀθλίαν. Ὁ δὲ βραγδαίως αὐτὴν ὑπὸ τοῦ πάθους ἀλγυνομένην ἑωρακώς, ἐπέτρεπεν ἐπιδεικνύειν τὴν τόπον τοῦ νοσήματος. Καὶ δὴ τὴν ἀγίαν αὐτοῦ χεῖρα ἐπιθεὶς τῷ μαζῷ, καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ σταυροῦ ποιησάμενος, ἐνθα τοῦ καρκίνου τὸ πάθος ἐτύγγανε, φησὶ πρὸς αὐτὴν· Ὁ Θεὸς, ὦ γύναι, εἰς ὃν σὺ πιστεύσασα πρὸς ἡμᾶς παραγέγονας, αὐτὸς σου τὴν πίστιν δεξιόμενος, ἀνταμείβεται τοῦ πάθους τὴν ἱασιν· ἡ μὲν γὰρ πίστις σου, τολμηρά τε καὶ ζέουσα τὸ δὲ πάθος, χαλεπὸν τε καὶ δυσείκτον. Ἀλλ' « Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, πορεύου εἰς εἰρήνην. » Καὶ ἀπῆλθεν ἡ γυνὴ, ὑγιὴ λαβοῦσα τὸν μαζὸν καὶ ἀνάλ-

ad eam viri beati fama percubisset, festina ad eum venit, caputque inclinans ejus pedibus, genua apprehendit, ac lamentabiliter supplicans, in hunc modum quiritari cœpit, ac dicere : Dei universorum serve, Patapi, sana me miseram, omni plane auxilio destitutam. Gratis præbe remedium. Nihil siquidem reliquum est. Omnia insumpsi in medicos, dolore potius sinu collecto, quam remedio. Memor igitur Domini dicentis : « Gratis accepistis, gratis date ; » sana duplici ulcere obnoxiam, ægritudini, inquam, et paupertati. Quamobrem rogo duplicem retributionem, nimirum medicamentum quod morbum depellat, dationemque pretio liberam. Sic enim ille præcipit ut des manus, hortaturque et monet ut eo modo ipsa accipiam. **B** At vir beatus, miserantis specie : Si credis, inquit, ei qui habet potestatem, intentum desiderio finem consequeris. Si habueris sinceram fidem ac affectionem, sana eris et a dolore immunis. Illa vero velut tauri sublato mugitu altum clamans, ait : Credens accedo, domine ; fide sanitatem reportabo ; ne ergo misera, non curato vulnere rediero ; ne iterum cancro laborans domum abiero ; non enim fero cruciatus ; non sustineo poenam ; ad usque imum cor discerpit ; ipsam animam morbi vis tabefacit : sed rogo te ut miserearis mei miseræ. Is porro, ubi horribilius vidisset dolore cruciatam, jussit ut morbi locum ostenderet. Ac vero sacra manu mammae imposita, crucisque signaculo, qua parte cancer exedebat, expresso, ait ad eam : Deus, o mulier, in quem credens ad nos venisti, ipse tua suscepta fide probataque, sanam sospitemque a morbo efficiet. Sane quidem, est fides præstans accensaque, at morbus gravis, et difficilis curatu ; enimvero, « Fides tua te salvam fecit ; vade in pace ». Abiitque mulier recepto sano ubere ac dolore vacuo, Deum glorifi-

γητον, δοξάζουσα τὸν Θεόν, τὸν αἰεὶ παρέχοντα τοῖς
ἀγίοις τῶν ἱαμάτων τὴν δύναμιν.

Ταῦτα τοῦ ἁγίου Παταπίου τὰ θαύματα. Ταῦτα
τῶν ἐκείνου πόνων τὰ ἔπαθλα· αὕτη ἡ μερικὴ τῶν
ὕπ' αὐτοῦ γενομένων τεραστίων διήγησις. Τοιαύταις
ἀμοιβαῖς τοὺς ἑαυτοῦ θεράποντας ὁ Δεσπότης φιλο-
τιμεῖται. « Ἐν γὰρ τῷ ὀνόματί μου, φησὶν, ὃ ἐν
αἰτήσῃτε παρὰ τοῦ Πατρὸς μου, δώσει ὑμῖν. » Καὶ
τὰ μὲν κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν παρὰ Θεοῦ τῷ δι-
καιῷ δωρημένα, τοιαῦτα· τὰ δὲ μετὰ τὴν ἐνθρόνωση
μετάστασιν, οἷα καὶ ὅσα· ἃ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ᾄδε-
ται τραγουδούμενα· ἃ διὰ τὴν τοῦ λόγου παράτασιν,
ἀρτίως ἐπιμνησθῆναι οὐκ ἔχοντα, μὴ πως τῷ πλή-
θει τῶν θαυμάτων εἰς ἀπιστίαν ἔλθοιεν τινες, ὅπερ
οὐκ ἄμεινον. Ἀλλ' ἐκεῖνα στόμασι μὲν ἀνθρώπων
ἀφέντες ᾄδόμενα, Θεῷ δὲ μόνῳ, τῷ δι' οὗ γεγονόσι
γνωσκόμενα, ἐνταῦθα τὸν λόγον καταπαύσωμεν,
μικρὰ πρότερον περὶ τῆς αὐτοῦ διαλεχθέντες πρὸς
Θεὸν μεταστάσεως.

† Matth. x, 8. = Luc. vii, 50. * Jean. xvi, 25.

1231

S. ANDRÆE CRETENSIS

1232

De viri justī ab humanis ad Deum migratione.

Α Περί τῆς ἐκ τῶν ἐνθῶν πρὸς Θεὸν τοῦ δικαίου
ἐκδημίας.

Hic itaque vir beatus, ubi sapienter omnia,
atque ut Deo placitum esset, in vita gessisset,
seque prudentem patremfamilias exhibuisset, to-
tum se Dei vasculum atque ad eum transitum com-
paratum fecit. Quapropter, immarcescibili a Deo
accepta corona, in æterna tabernacula, angelorum
contubernalis effectus, apostolorumque consort
choris et sedibus, ac sanctorum comes, recipitur.
Haud tamen ea prius contigere, quam vir mira-
bilis, patribus qui monasterium illud colerent,
fratribus pariter atque senibus, « meliora ac sa-
lutaria » enarrasset. Quippe erant id temporis,
mæsti omnes, vultu demisso, tristes cernui, ac
quibus vita tædio esset. Qualia enim quantave lu-
gubriter ab eis decantata? Cur enim, inquit, pa-
ter, omnibus relictis, in alienam peregrinamque
regionem migras? Quidni vero, prius ipsi migra-
vimus, ac tu deinceps filiorum amans? Enimvero
furto nobis sublatus es, qua nescimus ratione. De-
prædatione amisimus thesaurum pretiosum. Quis
deinceps nos ditaturus est, morbosve nostros cu-
raturus? Hæc alii clamabant, alii se lacerantes
lamentabantur, aliique modis aliis calamitatem
funeste deplorabant, omnisque consolationis locus
submotus erat.

Quid vero vir ille vere beatus? Cum se quidem
jam defectum vidisset, proximeque ad Deum pro-
fecturum, huc illucque blande intuens, ait: Ne,
filii dulcissimi, super me flevitis, nec vestrum
patrem lamentis præmiseritis: imo precibus,

cans, qui semper sanationum virtutem præbet
sanctis suis.

Ea sunt sancti Patapii miracula: hæc laborum
ejus præmia. Hæc ab eo patratorum prodigiorum
particularis narratio. Sic Dominus servis suis
magnifice retribuit. « Si quid enim, inquit, pe-
tieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis ». Ac
quidem justo, dum esset in humanis, a Deo
donata, ita habent: ubi autem migrasset con-
cessa, atque hactenus omnium decantata ore,
qualia sunt ac quanta? Porro visum est ut ne
modo cavendæ prolixitatis gratia, eorum mentio-
nem inferam, ac ne miraculorum copia nonnullos
in incredulitatem impellat, quod non admodum
expedit. Relinquentes ergo hominum celebrata ore,
Deoque soli, cuius sunt patrata virtute, cognita,
finem hic dicendi faciamus, ubi duntaxat pauca
quædam de ejus ad Deum transitu disserue-
rimus.

Ὁὗτος τοιγαροῦν ὁ μακάριος ἄπαντα σοφῶς καὶ
θεαρέστως κατὰ τὸν ἑαυτοῦ διαπραξάμενος βίον,
καὶ τις φρόνιμος οἰκοδεσπότης ἀναδειχθεὶς, ὅλον
ἑαυτὸν Θεοῦ δοχεῖον εἰργάσατο, καὶ πρὸς τὴν ἐνθῶν
ἐκτὸς μετάστασιν ἑτοιμον. Ἐντεῦθεν στέφανον ἐκ
Θεοῦ δεξάμενος ἀμαράντινον, εἰς τὰς αἰωνίους σκη-
νὰς εἰσοκίζεται, καὶ γίνεται τῶν ἀγγέλων συνόμι-
λος· τῶν ἀποστόλων συγχωρευτὴς καὶ συγκάθεδρος,
καὶ τῶν ἁγίων συνέκδημος. Ἀλλ' οὐ πρότερον ἐκεί-
νη ταῦτα συνέβαινε πρὶν ἢν ὁ θεσπέσιος τοῖς τὴν
μονὴν οἰκοῦσι Πατέρι, ἀδελφοῖς τε καὶ γέροισιν
ἐξηγήσατο τὰ « κρεῖττονα καὶ σωτηρίας ἐχόμενα. »
Ἦσαν γὰρ ἄπαντες τὸ τηνικαῦτα σκυθρωποὶ, κατ-
αρχεῖς, λελοπημένοι, κάτω νεύοντες, καὶ τοῦ ζῆν ἑαυ-
τοὺς ἀποστεροῦντες. Οἷα γὰρ καὶ ὅσα τὰ παρ' ἐκεί-
νων γινώσκως ἐπαδόμενα; Ἴνα τί γὰρ, Πάτερ, φησὶ,
πάντας καταλιπὼν, εἰς ἄλλοδαπὴν καὶ ξένην χώραν
μεθίστασαι; Τί μὴ πρότερον ἡμεῖς μετακίσθημεν,
καὶ εἴθ' οὕτω σὺ, ὦ φιλότακτε; Ἀλλ' ἐκλάπτης ἄφ'
ἡμῶν ὥς οὐκ ἔγνωμεν. Ἐσουλθὸς ὁ θησαυρὸς ὁ πο-
λύτιμος. Τίς ἔσται λοιπὸν ὁ πλουτίσων ἡμᾶς, ἢ ὁ
θεραπεύσων τὰς νόσους; Ταῦτα οἱ μὲν ἐβόων, οἱ δὲ
ἐθρήνουν σφαδάζοντες, καὶ ἄλλοι ἄλλως τὴν συμφο-
ρὰν ἐκτραγουδοῦντες ἠλάλαζον, καὶ τόπος ἅπας πα-
ρηγορίας ἀπόκιστο.

Τί δὲ ὁ μακάριος ἐκεῖνος ὄντως ἀνὴρ; Ἦδη μὲν
ἐκλειοπτότα ἑαυτὴν θεασάμενος, τῆς δὲ πρὸς Θεὸν
ἑτοιμον ἐκδημίας, τῇδε κἀκεῖσε τὸ γλυκὺ ἐπανατεί-
νας ὄμμα, ἔλεγεν· Μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμοί, γλυκύτατα
τέκνα, μηδὲ θρήνοις προπέμψητε τὸν ἡμέτερον Πα-

quas eructetis ex imo corde, quo meorum delictorum absolutionem inveniam, fiduciamque ad immensum lumen illud decoris inaccessibilis, cum tremendo ejus tribunali sisti habuerim. Ne ergo, filii, lugeatis. Plane enim ad eum migro, qui vocat: vos autem, fratres patresque, « vobis attendite et universo gregi vestro ^b. » Scitis ut sim vobiscum conversatus, utque vobiscum vixerim ac ministraverim. Omnes ut meipsum dilexi; omnes paterne amavi fovique; nemo est cui me servum non addiderim, propter eum qui ita jussisset. Ubi vir beatus hac disseruisset ac iis similia, simulque singulos pro ætatis ejusque ac dignitatis modo, adhortatus esset, senes quidem ut patres (86), juvenes autem juxta quod eis conducibile erat, omnibusque quod cuique esset congruum præscripsisset, ac preces ad Deum consummasset, obdormivit in pace, tradens animam in manus angelorum, in ejus gloriam

^b Act. xx, 28.

VARIE LECTONES

¹³ αὐτῷ. ¹⁴ πατράσι.

COMBESISH NOTÆ.

(86) *Senes quidem ut patres.* Manifesta allusio est ad Pauli doctrinam I Timoth. v, ex quo margini ascriptissimus, ἀντὶ τοῦ, γέρονσι, τῷ πατράσι. Plane

τέρα. Ἄλλ' εὐχαῖς ἐκ βάθους ἐρευγομέναις καρδίαις, ἵνα εὖρω λύσιν τῶν ἐπταισμένων μοι, καὶ παρήσιν τὴν πρὸς τὸ ἀμήχανον φῶς τοῦ ἀπροσίτου κάλλους, ἥνίκα με παραστῆναι δεήσει τῷ φοβερῷ αὐτοῦ βήματι. Μὴ οὖν κλαίετε, τέκνα· ἐγὼ γὰρ πάντως πρὸς τὸν καλοῦντα μεθίσταμαι. Ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, « προσέχετε ἑαυτοῖς, καὶ σύμπαντι τῷ ποιμνίῳ ὑμῶν. » Τὴν μεθ' ὑμῶν μου ἀναστροφὴν μεμαθῆκατε· πῶς τε ὑμῖν συνδιήξα, καὶ πῶς διηκόνησα. Πάντας ὡς ἑμαυτὸν ἠγάπητα· πάντας ἔστερξα· παντὶ ἑμαυτὸν κατεδούλωσα, διὰ τὸν οὕτως εροσ-τάξαντα. Ταῦτα καὶ τοῦτοις παραπλήσια διαλαχθεὶς ὁ μακάριος, ἅμα δὲ καὶ παραινέσας αὐτοῖς ¹³ ἐκάστη κατὰ τὸ μέτρον τῆς τε ἡλικίας καὶ ἀξίας αὐτοῦ· τοῖς μὲν πρεσβύταις, ὡς γέρονσι ¹⁴· τοῖς δὲ νέοις, ὡσαύτως πρόσφορα· καὶ πᾶσι κατὰ τὴν εἰκό-τα λόγον διαταξάμενος, καὶ τὴν πρὸς Θεὸν εὐχὴν ἐπιτελέσας, ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ, παραδούς τὴν ψυχὴν εἰς χεῖρας ἀγγέλων, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον τοῦ

vero, non eadem omnibus congruunt; ac magnum est tenere in his modum.

IN S. PATAPIUM.

1231

προσλαβόντος αὐτόν. Τὸ δὲ εἶμιον αὐτοῦ καὶ ἐρωτά-
τον λείψανον, οἱ τῆς ἀγίας μονῆς ἐς ταυτὸν ὁμόσε
γενόμενοι, καὶ ἐν τιμῇ καὶ δόξῃ κηδεύσαντες, ἐν τῷ
ναὶ τοῦ ἀγίου προσφύτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ
Ἰωάννου κατέθεντο· ἦτοι ἐν τῇ αὐτῇ εὐαγεστάτῃ
τῶν Αἰγυπτίων μονῇ, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς
πνευματικαῖς προσημνόμενοι, δόξαν τε καὶ αἶνον
ἀναπέμφαντες τῷ τῆς ζωῆς καὶ θανάτου τὴν ἐξου-
σίαν ἔχοντι.

Ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, ἐπὶ πᾶσι τοῖς λαχθεῖσι
τὸν Θεὸν ἀνυμνήσαντες, καὶ ταῖς ἀνω τῶν δικαίων
μοναῖς τὸν ὅσιον τοῦτον οἰκῆται πιστεύσαντες, αὐτοὶ
κατὰ τῶν παθῶν ἐντετησμένοι πρόπαιον, εἰς τὸν τῆς
ἀπαθείας καταντήσομεν λιμένα· ἐκεῖνα μεθ' ἑαυ-
τῶν συνεισφέροντες, τὰ ἐφ' οἷς τὸ Θεῖον ἀγάλλεσθαι
πέφυκεν· ἐν ᾧ καὶ γενόμενοι, τῆς μετὰ τῶν ἀξίων
τελείας καταπαύσεως τύχοιμεν, καὶ τῶν ἐπηγγελ-
μένων ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ πᾶσα δόξα,
τιμὴ, κράτις, μεγαλοσύνη τε καὶ μεγαλοπρέπεια,
ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ

Τὸν βίον δηλοῦν τοῦ μακαρίου Παταπίου τέ-
λειον, ἀπὸ φωνῆς Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου
Κρήτης.

A et laudem qui eum assumpsisset. Ejus porro pre-
tiosas sacratissimasque reliquias, convenientes
pariter sacri illius monasterii viri, honorabili ac
glorioso funere prosequentes, in sancti prophetæ
Præcursoris Baptistæque Joannis æde sacra, hoc
est, in eodem ipso sanctissimo Ægyptiorum mo-
nasterio, psalmis et hymnis, canticisque spiritualibus
præeuntibus, deposuerunt, gloriam et laudem ei
submittentes, qui habet potestatem vitæ et
mortis.

Nos igitur, dilecti, in omnibus dictis laudantes
Deum, dicta, sanctumque istum in cœlestibus
justorum mansionibus habitare credentes, erecto
adversus vitia animique perturbationes tropæo, in
portum securum et a perturbationibus tutum
occurramus; ea conferentes nobiscum, quibus
Deus delectari solet: in quo etiam consummatam,
cum iis qui digni sunt, requiem consequamur, ac
promissa bona: gratia clementiaque Domini nostri
Jesu Christi, cum quo Patri omnis gloria, pote-
stas, magnificentia, ac decor, una cum sancto et
vivifico Spiritu, nunc et semper, et in sæcula sæ-
culorum. Amen.

ENCOMIUM (87)

Quo declaratur vita beati Patapii, viva voce Andrew
archiepiscopi Cretæ.

Πάντα πιστεύειν ἄξιον τὰ ὄντως θεῖα καὶ ἀνθρώ-
ποις συμφέροντα. Πιστεύεται δὲ δι' ἀκοῆς τὰ τοιαῦτα,
ὡς ὁ θεὸς χρησμός· ἀκοή γάρ, διὰ λόγου· λόγος δὲ C
πάντως εἰπεῖν, ἐξ ἀγαθῆς προαιρέσεως προερχόμε-
νος, δι' ἧς ὁ μισθὸς τοῖς μὴ νωθοῖς εὐρισκομένοις
ἐν οὐρανοῖς ἀπόκειται. Οὐκοῦν ἐπειδὴ καὶ λόγος
ἡμεῖς ἐν τῇ ἀγῇρῃ προτρέπεται χώρα, πρὸς ἀπόλαυ-
σιν ἀγαθῶν καὶ δόξαν ἐν Θεῷ¹⁵, μετὰ πολλῆς ἀκρι-
θείας τὰ χεῖλη κινήσαντες, τοῦτον ὡς χρέος προσθή-
σωμεν· ἐν' οὗ μόνον ἡμεῖς ἀμοιβὴν ὑπὲρ τοῦ ἴσως
κατάσχωμεν, ἀλλὰ καὶ πλεον ὑπὲρ ὧν¹⁶. Ἐπεὶ καὶ
τούτου χάριν διαγράφονται πάντα· ὡς διὰ τῆς τοιαύ-
της λοιπὸν ἀκροάσεως, πολλάκις τινὲς τὸν ἴσον βίον

Sunt fide digna, si qua revera divina sunt ac
hominibus conducibilia. Ejusmodi autem res, ex
auditu creduntur, quemadmodum habet divinum
oraculum: fides enim, per sermonem; sermo au-
tem, ut ita omnino dicam, ex bona voluntate pro-
cedit; qua, iis qui non fuerint deprehensi segnes
reposita est merces in cœlis. Quoniam igitur et
sermo ad regionem nos immortalem, bonorumque
fruitionem, ac divinam gloriam impellit, omni
diligentia moventes labia, hocce sermonis debiti
partem adjiciamus: ut non solum ipsi æquam re-
cipiamus mercedem, sed et plures majoris aliquid
emolumenti percipiant (88). Nam et ea de causa

VARIE LECTIONES.

¹⁵ ἐν Θεῷ. ¹⁶ Λόγ. πλεον ὑπεριόναντο.

COMBEFISH NOTÆ.

(87) Sonat titulus, non Andreæ, sed ejus stu- D
diosum, velut ab ejus ore acceptum, edidisse; quo-
modo exstant quedam in *Bibl. Gr.* Ἀπὸ φωνῆς
Δαμασκηνοῦ· habeoque ex Regiis codicibus que-
dam Ἀπὸ φωνῆς Θεοδοῦρου ἀββᾶ, quæ videntur
Leontii Byzantini, ejus etiam fuerit luculenta illa
oratio in Mediam Pentecostem, iisdem Regiis co-
dicibus nomine Leontii presbyteri Constant. Codex
satis mendosus, quanquam antiquus. Est non minus
laudando Patapio, quam illustrando Andreæ, quem
ita Deus sollicitaverit ad sanctorum celebrandas
fides, velut olim Hieronymum nostrum ad Scri-
pturæ lectionem, quem ejus maximum interpretem
delegisset. Sic certe Andreas præcipuus fuit in
declamandis maxime exornativis sermonibus, ut
vel ipsi, quos paucos damus ex Regia gaza probant.
Nec dubium exstare in Bibliothecis aliis, non pau-
cos alios; maximamque partem, quos Metaphra-
stes ἀδασπότους habet, nullique ascriptos, ejus fue-

runt; eo modo quo ille in laudem Georgii, ex fide
Regii codicis ipsi vindicatus. Exordium magnam
habet utilitatem: atque utinam sibi quisque scri-
ptum editumque arripuerit, videritque quo possit
exercere talentum, atque aliquid inferre in lucra
Domini! Magnum certe et ego cum Andrea arbitror
plerisque maxime clericis, hæc in parte, creatum
periculum, quibus sic infossa mancant obrutaque
Dominica talenta, ac neglecta fratrum salus re-
fectioque: qua de re ad Amphil. adducto Chryso-
stomo, titulo melius fuerit, ut τῷ, τέλειον, referat
βίον vitam perfectam Patapii, ejus sit laudatio
hæc.

(88) *Plures majoris aliquid emolumenti percipiant.*
Sic nobis formavimus litteram, non tamen omnino
sit satis, τὸ, ὑπὲρ τοῦ, fuerit ἀντὶ, ὑπὲρ αὐτοῦ,
nempe λόγου. Ac proinde erit in sequenti, ὑπὲρ
ᾧ, oratione hiat abrupta.

omnia perscribuntur: adeoque continget ut ex tali auditione, sibi nonnulli aequali morum honestate vitam comparent, quemadmodum sit quodam loco propheta (39) datam a Deo in adiutorium ejusmodi rem. Nam cum vita nostra sit tanquam via, utriusque vero ad eam gradiendam, ductor aliquis, ceu quis in propriis locis, itineris monstrandi ac ducatus peritus, eorum rudibus quaeratur; quod scriptam spiritalem doctrinam praestare ad iter ejusmodi ostensum est, bene desideratis.

Quia igitur solus ipse via est Dominus noster Jesus Christus*, velut docti ab eo, quando et istud veritas est, siquidem etiam ab ipso habemus vitas, non gravabor ipso mihi sermonem hanc subministrante, viam vitae in veritate ostendere. Ego (quippe operæ pretium est ut et deinceps quod mihi ex inobedientia commissum est, fatear crimen, seu potius, ut quod factum est, dicam oraculum mirabile) cum segniticem velut mentis alumnam captassem, aperta increpatione fui objugatus, ut servum nequam^d, qui male abscondissem talentum, audiverim. Nec me dico esse, velut non sim, aut jacto sermonis rudem: sed fore pronuntio, ut quantus quisque sit in bonis operibus sit, hoc est, sive videat in illis ac ipse perspicax sit, sive audiat et doctrina intelligat, velut qui occultaverit talentum, puniatur, si tacuerit: utque iterum, quisquis sermone provocando ad opus manifestaverit, a reatu liber justificandus sit, eo quod justificationes Dei occultare noluerit. Ita peccare mihi videtur. Sicut servus ille malignus, qui noluit vitam virtutibus illustrem praedicare. « Quis loquetur potentias Domini, inquit, auditas faciet omnes laudes ejus? » Viden' ut laus ejus ex narratione perspiciatur? « Audite hæc, omnes gentes^r. » Quorsum vero? Quia « Dominus regnavit, decorem indutus est^s. » Hoc est: Nos in seipso præclare disposuit, ac ceu necessarium ornatum gestavit. Idcirco in alio rursum

ἐπιτιθέσονται· ὡς ποὺ καὶ φησὶν ὁ προφήτης, πρὸς βοήθειαν τοιοῦτον δεδωσθαι χροῖμα εἰπὼν ἐκ Θεοῦ. Καὶ γὰρ ὡς περ¹⁷ ὁδὸς ὁ βίος μὲν ἡμῶν ἐνδείκνυται, χειραγωγὸς δὲ πρὸς ἀμφοτέρους πρὸς τοῦτον, καθάπερ τις ἐν τόποις ἰδίοις, τοῖς πρὸς πορείαν αὐτοῦ ἐν τοῦτοις οὖσιν ἀπείροις, ζητεῖται πρὸς ὁδηγίαν ἐμπειρος, οὕτως ἡ γραφομένη πνευματικὴ θεωρία πρὸς τὸ τὴν πορείαν ἐδείχθῃ ποιεῖσθαι, καλῶς ποιεῖσθαι.

Ἐπεὶ οὖν μόνος αὐτὸς ὑπάρχει ὁδὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς ὁ^π αὐτοῦ διδασκέντες· ἐπεὶ καὶ ἀλήθεια τὸ τοιοῦτον, ὑπὲρ ὧν καὶ τὸ ζῆν ἐξ αὐτοῦ ἰσχυρότερος, τὴν ὁδὸν ὑποδείξει ἐν ἀληθείᾳ τῆς ζωῆς, μὴ ὀκνήσωμεν, αὐτοῦ τὸν λόγον ἡμῖν χορηγούντος τοῦτον. Ἐγὼ· λοιπὸν γὰρ ὁμολογήσαι καλὸν καὶ τὸ διὰ παρακοῆς γενηθὲν μοι ἀμάρτημα, μᾶλλον ἢ εἰπεῖν θυμαστὸν ἀκουσμα· τὸν ὄκνον ὡς σύντροπον γνώμης ἐπιλαβόμενος, φανερώς ὠνειδίσθην, ὡς δοῦλος εἰπεῖν ὀκνηρὸς, τὸ τάλαντον πονηρῶς ἀποκρύψαι. Καὶ οὐχ ὡς μὴ ᾔστα με εἶναι, ἢ ἰδιώτην λέγω τοῦ λόγου· ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶς ὃς ἐάν γένηται ἐν ἀγαθοῖς ἔργοις· τουτέστιν εἴτε βλέπων ἐν τοῦτοις, εἴτε δὲ καὶ ἀκούων, ὁμοίως ὡς ἀποκρύπτειν τάλαντον βλέπεται, εἰ σιγήσῃ· καὶ ὅς πάλιν πρὸς ἐργασίαν διὰ τοῦ λόγου εἰ φανερώσῃ, δικαιοῦται λυτρωθεὶς τῆς κατακρίσεως, δι' ὧν τὰ τοῦ Θεοῦ δικαιώματα ἀποκρύψαι ὡς φθονερὸς οὐκ ἠθέλησε δοῦλος. Οὕτω μοι δοκεῖ καὶ μάλιστα βίον ἐνάρετον γεγονότα· ὁ μὴ τὴν θέλησιν εἶναι θελήσας πρὸς τὸ ἀναγγεῖλαι. « Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, φησὶ, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; » Ὁρᾷς πῶς ἡ αἰνέσις αὐτοῦ ἐκ διηγέσεως βλέπεται; « Ἀκούσατε ταῦτα, πάντα τὰ ἔθνη. » Ἄρα τίς ἐνεκα; ὅτι « Κύριος ἐδασίλευσε, καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο. » Τουτέστιν· Ἡμεῖς εἰς αὐτὸν κατορθώσας, καὶ ὡς περ φορέσας ὠραίσμην ἀναγκαῖον. Διὰ τοῦτο πάλιν φησὶ ἐν ἐτέρῳ προφήτῃ [« Ὑψώσων ἰσχύϊ τὴν φωνὴν σου. »] Ὑψοῦν τὴν φωνὴν ἐπιτρέπει, ὡς οὐκ ἔστιν

propheta ait : « Exalta in fortitudine vocem tuam^b (90). » Jubeat exaltare vocem, velut non sit vox alia sublimior quam ut enarrentur divinæ artis opera : cujus rei propheta in psalmis testis est. Quamquam enim horrendum incarnationis ejus sacramentum singularem quamdam admirationem habeat, verum fuit exhibita tanta hæc misericordia, ut efficeremur digni omnes (91). Quippe rem

ἐπάνω ταύτης ἐτέρα, φησὶ, τὸ εἰπεῖν τὰ αὐτοῦ δημιουργήματα. Καὶ τούτου μάρτυς ὁ ἐν Ψαλμοῖς προφητεύσας. Καὶ γὰρ εἰ καὶ τὸ φορικτὸν αὐτοῦ τῆς οἰκονομίας μυστήριον παραδόξως θαυμάζεται, ἀλλὰ διὰ τὸ γενέσθαι πάντας¹⁸ ἀξίους ἢ τοιαύτη ἐδείχθη φιλανθρωπία; καὶ γὰρ ἄνω καὶ κάτω, δι' ὧν τὰ πάντα γέγονασιν, ἡ ἡμετέρα δέδεικται φύσις. Δευτέρα μὲν ἐξ οὐρανοῦ· πρώτη δὲ πάλιν ὡς ἐκ τῶν

^a Joan. xiv, 6. ^d Matth. xxv, 26. ^e Psal. cv, 2. ^f Psal. xlviii, 2. ^g Psal. xcii, 1. ^b Isa. xl, 9.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ Leg. εἴπερ. ¹⁸ ἴσ. πάντως.

COMBESFISH NOTÆ.

(89) *Quodam loco propheta. Videtur respicere eum locum psal. cv, quem postmodum citat.*

(90) *Exalta, etc. Verba hæc prophetae adjunximus, explendo sensui necessaria : quo etiam modo postmodum desiderari verba Psalmistæ, nisi respicit paulo superius posita.*

(91) *Ut efficeremur digni omnes. Διὰ τὸ γενέσθαι πάντας ἀξίους. Quodam divinitatis consortio; atque ita ut idem quodammodo sit in nobis, atque factum est in Christo, quamquam analogia tantum, ut ipse Andreas Orat. de Transf. docte edisserit.*

127

IN S. PATAPIUM.

128

κάτω· ἐπεὶ καὶ οὐκ ἄλλη ἐνδείκνυται εἰς δόξαν αὐτοῦ.

A suadeque versatam, cujus gratia sint omnia creata, liquet humanam naturam : illam quidem a celestibus secundam; primam autem inferiorum, quando nec alia, ad Dei ostenditur gloriam (92).

Τί δ' ἔτι καὶ τὸ τοῦ προσομίου αἶτιον, σαφηνίσωμεν ἐν συντόμῳ, ἵνα μὴ καὶ τὸν λόγον ἡμῶν ὡς οὐδὲν ἀποδείξωμεν, διὰ τῆς λοιπῆς ἐνθάδε ἀπολογίας. Ὁ δοξάζων Θεὸς τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐν τούτῳ πάντως εὐδόκησε, δι' οὗ τελεῖται τὸ σέβας δοξάζεσθαι, καθὼς ἡ τῶν πραγμάτων ἀπέδειξε πείρα. Μνήμης λοιπὸν ἀναγράφου μελλούσης τοῦ δόσιον ἀναφανῆναι ἀνδρὸς, τῇ αὐτοῦ¹⁹ εὐδοκίᾳ. Τῆς γὰρ ἐμῆς εὐτελείας κατανησάσης ποτὲ ἔνθα τὸ τίμιον αὐτοῦ ἐναπόκειται· σῶμα· ὡς ἐξ Αἰγύπτου, φησὶν, αὐτοῦ γεγονότος, φησὶ τὸν τόπον, τοῦτο καταλείψας²⁰ ὄνομα μέχρι τοῦ δεῦρο καλεῖσθαι ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ, τοῦ ἀληθῶς πάντα πιστεύσαντος τὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ μνήμης αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐκείσε οἰκούντων εὐλαβεστάτων γυναικῶν τελομένης, ἡρξάμην ὥσπερ οὐδὲν τῷ τοῦ ἁγίου ἐλλογίζεσθαι ὄνομα· ὅτι, τίς ἐστιν οὗτος ὁ ἐξ Αἰγύπτου φανεῖς ἡμῖν ἄνθρωπος, Πατάπιος τοῦνομα; Αὐτῶν δὲ καὶ ἐγκώμιά τινα προσπερόντων μοι, τοὺς λόγους ἐκείνου ποιούμενα, ἐξηλεσύντό μοι καὶ τὴν αὐτοῦ μνήμην λαμπροτέραν ἐπιτελεῖσθαι δι' ἀναγράφου αὐτοῦ βίου, καὶ συνευφραίνεσθαι· καὶ μετὰ τὴν σύναξιν λέγοντες, ὅτι Ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξεις τοῦτο. Θαυμάτων γὰρ θεϊκῶν ἐνδείξεις ἐν αὐτῷ ἐγγίνονται, καὶ φωστὴρ ἐν ἡμῖν ἀνεδείχθη τοῖς τῶν ἁγίων ποθοῦσι τὰς μνήμας. Ἐμοῦ δὲ τὰ τοιαῦτα αὐτῶν ῥήματα εἰς οὐδὲν λογισαμένου, καὶ²¹ ἐπιμένοντος ληρώδῃ εἶναι· τὰ ῥήματα, καὶ πάλιν λέγοντός μου· Τίς ἐστιν οὗτος ὁ ἐν ὑμῖν θαυμαζόμενος Πατάπιός τις Αἰγύπτιος; τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ὥσπερ εἰς ἑκστασιν ἐλθὼν, ὁρῶ ἄνδρα τινὰ ὠραῖον μὲν τῷ εἶδει, θεοπρεπεῖ δὲ τῷ σχήματι ἡμφιεσμένον, καὶ ἐξαστράπτοντα ἄγγελον συγκατασχήματι μοναχικῆς θεωρίας, μετὰ πλήθους λευχει-

B Porro ut ne etiam nostra vilescat oratio, fuerit adhuc, sequenti hic defensione, nonnihil compendio elucidandum proœmii argumentum. Deus itaque eos glorificans, a quibus veritate glorificatur : et in hoc plane, in cujus memoriam Deo adhibemus cultum, voluntate, viri sancti voluit glorificari, ut rerum eventus palam fecit, quando scriptis deinceps mandata proditura est Dei memoria. Cum enim aliquando mea humilitas eo occurrisset ubi ejus sacrum corpus depositum est (quem locum, velut ejus qui patria Ægypto exisset ad hunc usque diem, in eo monasterio; ejus, inquit, vocatum dico, qui vere omnia quæ Dei sunt, credidisset), religiosissimæque feminae illic degentes (93) ejus memoriam celebrarent, cœpi viri nomen tantum nihil facere. Nam, inquiebam, quis hic nobis Ægyptius homo Patapius nomine? Cumque illæ de eo disserentes, mihi etiam quædam illius encomia profferrent, obsecrabant ut litteris consignata ipsius vita, illustriorem ejus memoriam facerem, ac communi letitie indulgerem : dicentibus post collectam, esse dignum cur id præstarem : quippe divina in eo ostensa esse miracula, ac velut luminare exhibitum, iis qui sanctorum memoriis desiderio affecti essent. Cum ipse ejusmodi eorum verba non desinerem spernere, ac velut deliria hactenus reputans iterumque dicens : Quis hic in vobis admirationem habens Patapius Ægyptius? En tibi nocte illa, velut in exstasi factus, video quemdam virum formosum specie; augusto et divinum aliquid præferente habitu indutum, monachalis visionis specie emicantem angelum (94), stipante in albis virorum turba, gra-

μονούντων ἀνδρῶν, ἐν ἡλικίᾳ τῇ πρόσωπα πρὸς αὐτὸν ποιούμενους· καὶ ὡς ποθοῦντες προσεγγίζουσιν ἑκαστον αὐτῶ, τοῖς ὀφθαλμοῖς μου ἦσαν φαίνόμενοι, ὥστε καὶ τοῦ κινεῖσθαι μένειν σὺν αὐτοῖς ἡ πρόθεσις. Πάλιν δὲ, διὰ τὸ, φησὶ, μὴ εἶναι με γνωστὸν αὐτῶ, ὥσπερ ἐξ αἰδοῦς τίνος κατεχόμενος, ἀκίνητος ἐν τῷ τόπῳ διέμενον. Εἶτα ἐμοῦ, φησὶ, μέσον αὐτῶν οὐκ οἶδα πῶς, γεγονότος, ὑπεδείκνυε τῷ δακτύλῳ τοῖς πᾶσι με ἐπιδεικνύων, καθάπερ ἐχθρόν τινα, προβαλλόμενός τις ἐξουσιαστής, κατακρίνων αὐτὸν

tiose læteque in eum vultus tendentium : quique, velut singuli se ei adungere desiderarent, sic ob oculos viderentur conspici : ita ut mihi etiam insideret animo ut ad eum accederem. Iterum autem, inquit, tanquam qui ei ignotus essem, velut retinente quadam verecundia, immotus eodem loco manebam. Deinde, inquit, cum nescio qua ratione medius eorum factus essem, me digito omnibus monstravit, velut si quis potestate pollens, sibi hostem iusta ratione damnans, in medium produ-

VARIAE LECTIONES.

¹² Ἰσ. Θεοῦ. ²⁰ Ἰσ. καταλείψαντα. ²¹ Ἰσ. εἰπεῖν.

COMBEFISH NOTÆ.

(92) *Quando nec alia, ad Dei ostenditur gloriam.* Velut nulla existente inferiori natura, quæ ipsa in se, possit Deum laudare, et in qua imago eluceat, solo homine id proprium habente ex rationis dominio.

(93) *Feminae illic degentes.* In monasterio quod esset ad inclusorium ubi ipse solitarius; ac media regia urbe cremita habitasset. Potuit ex viri devotione novum exstrui, nisi prius constructum erat. insolens videtur ut huic feminino masculina omnia

jungantur, sed nolimus mutare. Infra tamen quandoque componit genera.

(94) *Monachalis visionis specie.* Συγκαταστήματι μοναχικῆς θεωρίας. Sic visum est corrigere ἀντὶ τοῦ, συγκαταστήματι. Videtur dictum ad eximiam viri majestatem, in specie illa et assumpto monachi habitu, declarandam; ut et angelus videretur, et appareret monachus, quem olim egisset. At nec συγκαταστήματι displicet.

1239

S. ANDRÆ

CRETENSIS

1240

cat. Justa porro damnationis causa ea erat : Ecce, inquit, fratres, vobis omnibus, sic plane Deo volente, factus sum amicus : huic autem homini, velut abortivus inventus sum, ita contumelia afflicti : sive omnino ea se re vobis plane superiorem vult ostendere, vosque calumniatur novum se Pharisæum exhibens, sive sane id ex invidia in se ipse peccat : non reveritus quis mei studiosi pro me adhibent supplicationes, ut mihi scripto testimonium deferat, Deoque offerat, juxta ejus virilem maxime sapientiam nominisque appellationem : tanquam, inquam, cui mens sit instructa, suppetatque orationis facultas ad accuratam laudationem : quare etiam dignus Cretæ episcopus factus est, rationalium ei ovium spiritali pedo divinitus tradito atque aptato. Cæterum cam rem moliturus est sanctissimi Spiritus virtute. Enimvero, o viri, sana hæc mente audiens, tremore ac timore multo a somno excitatus sum ; atque in me iterum reversus, decusso somno, laudem obtuli Deo. Cogitabam autem apud me quænam esset ista visio : plane siquidem habebat timorem comitem. Quidnam vero viri in me vellet infensum verbum, nisi omnino, quia ejus vitæ rationem velut nihilum habuissem. Quippe erant meæ aures plenæ incredulitate, existimantis deliria quæ a feminis dicenda forent. Cogitans ergo esse omnino a Deo visionem hanc spiritalem, ac esse cæleste donum, me ipse desiderio provocavi, atque ad opus accinxi, quo viri senis acta litterarum monumentis, fidelibus traderem : id apud me statuens, ut primum meam dicerem incredulitatem, postmodum autem, quæ mihi magna a Deo innotuissent.

εὐλόγως. Τὸ δὲ τῆς κατακρίσεως εὐλογον τοῦτο ἦν· Ἰδοὺ, φησὶν, ἀδελφοί μου, πᾶσιν ὑμῖν ἑραστής ἀπεδείχθη, Θεοῦ πάντως εὐδοκῆσαντος· τῷ δὲ ἀνθρώπῳ τοῦτῃ, ὥσπερ ἑκτρομα εὐρέθην λοιδορούμενος ἐξ αὐτοῦ· εἶτα οὖν αὐτὸς πάντως, ὡς πάντως ὑμῶν ὑπάρχων ἀνώτερος τοῦτο σημαίνει, καὶ ὑμᾶς διαβάλλων, νέος φανεὶς Φαρισαῖος, εἶτα μὴ ὦν διὰ²² φόβον, τοῦτο εἰς ἑαυτὸν καταργάζεται, μὴ ἐντραπέας τὰς ὑπὲρ ἐμοῦ αὐτῷ προσαγομένας ὑπὸ τῶν ἐμὲ ποθούντων ἐκτερίδας, πρὸς τὸ ἐγγράφως μοι μαρτυρῆσαι, καὶ Θεῷ προσενέγκαι, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀνδρείοτάτην φρόνησιν τε καὶ ἐπωνυμίαν σου, φημί, ἡὺς-ρεπισμένου ἐν αὐτῷ ἀμέμπτου αἰνέσεως· διὰ καὶ Κρήτης ἀξιὸς ἐπίσκοπος γέγονε, παρὰ Θεῷ τῆς ποιμαντικῆς βακτηρίας τῶν λογικῶν προβάτων κατηρτισμένος. Ἐπιχειρήσει δὲ τοῦτο τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου Πνεύματος. Ἐμοῦ δὲ, ὦ ἄνδρες, ταῦτα σὼφ τῷ λογισμῷ ἀκρωμένον, σὺν τρόμῳ ἐξύπνησα ἐν φόβῳ πολλῷ· καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐπανελθὼν, τὸν μὲν ὕπνον ἀποτιναξάμενος, αἶνον τῷ Θεῷ προσήνεγκα. Ἐνενόουν δὲ τί τὸ ὄραμα τοῦτο· ὅτι μὲν καὶ ἡ ὀπτασία συνέκφοβος· τὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς ἐμὲ ἀντιτείνον ῥῆμα, τί ἄρα ἐστίν. Εἰ μὴ πάντως, ὅτι εἰς οὐδὲν ἐλογισάμην τὴν τοῦ ἀνδρὸς πολιτείαν. Ἀπιστίας γὰρ ἦσαν τὰ ὠτά μου γέμοντα, τὰ ῥηθησόμενα τῶν γυναικῶν ῥήματα. . . . Λογισάμενός οὖν ἐγὼ ὅτι ἐκ Θεοῦ πάντως ἐστὶν αὕτη ἡ πνευματικὴ ὀπτασία, καὶ ὅτι αὐτοῦ ἀνωθὲν ἐστι τὸ δῶρον, ἀνεξωπύρηστα τῷ πλῑθ, καὶ πρὸς τὸ δρᾶμα ἐξηγρηπίσθην, ὅπως συγγραφῇ, τὰ τοῦ γέροντος τοῖς πιστοῖς παραδώσω· τὰ παρ' ἐμοὶ πρῶτον πρὸς ἀπιστίαν εἰπεῖν λελογισμένος, ὕστερον δὲ, τὰ διὰ Θεοῦ αὐτῷ μέγала φανέντα.

Adeoque accersita monasterii præfecta, omnibusque pariter sub regulari et monastica observantia militantibus, diligenter ab eis quam vir sanctus vitæ rationem tenuisset percentatus suus, ut deinceps, quantum assequi licuisset, narrare inciperem: hoc reputans fore ut universorum Deus in cœlo habitans, iis qui bonum operantur bona non deneget. Verum, monachalis ejus exercitationis consideratione omissa tacitaque, ad ea statim alacres processerimus, quibus evaserit magis conspicuus; ex novissimis, enarrantes priora. Quippe « melior est finis orationis, quam ejus initium ¹. » Id porro noverimus: nempe eos qui ex pietatis ratione vitam exigunt, in sæculo conversantibus nobis magis illustrare animum, quam qui scripto enarrant. Et hæc vero animos nobis roburque ad eloquendum adiecit, quanquam forte minus sufficimus ut pleraque viri justī facinora enarremus. Quando autem bonos ejus labores sermo præcurrit, quemadmodum juxta Dominicam vocem *I* nequit fieri, nec vero est rectum ut lucerna ardens sub lecto ponatur, sed ut ipsi basi

Τότε προσκαλεσάμενος σὺν τῇ πρώτῃ, πάσας τὰς σὺν αὐτῇ οὖσας ἐν τῇ ἀσκήσει, ἐπυνθανόμενῃ ἐν ἀκριθείᾳ παρ' αὐτῶν τὴν τοῦ ἀνδρὸς πολιτείαν ὅπως λοιπὸν ἀρξάμενος διηγήσωμαι καθὼς κατέλαθον, τοῦτο ἡγησάμενος, ὅτι τοῖς ἐργαζομένοις τὸ ἀγαθὸν, οὐχ ὑστερήσει τὰ ἀγαθὰ, ὁ κατοικῶν ἐν τῷ οὐρανῷ Θεὸς τοῦ παντός. Ἀλλὰ, τὴν μὲν τῆς ἀσκήσεως αὐτοῦ θεωρίαν διὰ τοῦ λόγου ἀφέντες, ἐπὶ τὰ μᾶλλον εἰς ὄψιν φέροντα προθύμως χωρήσωμεν, ἐκ τῶν ἐσχάτων, τὰ πρῶτα διηγούμενοι. « Ἀγαθὴ γὰρ ἐσχάτη λόγου ²⁵, ὅπερ ἀρχὴν αὐτοῦ. » Γνωίτημεν δὲ ὅτι βίου εὐσεβοῦς ἀναδεικνυμένου, πρὸ διηγήσεως ἐγγράφου, τοῖς ἐν τῷ βίῳ ἀνατρεφομένοις ἡμῖν, λάμπουσι καὶ φωτίζουσι τὴν διάνοιαν. Συνέβη δὲ καὶ τοῦτο ἡμῖν γενέσθαι τοῦ λόγου τὸ εὐτονον, ἵσως ἀποροῦντες τὰ πλεῖστα τοῦ δικαίου ἀνδρὸς κατορθωμάτων διηγήσασθαι. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ προτρέπει πόνους, ὥσπερ λύχνον καιόμενον, ἀδύνατον καὶ οὐκ εὐθὲς ἐστὶ, κατὰ τὴν Δεσποτικὴν φωνὴν, ὑποκάτω κλίνης τεθῆναι, ἀλλ' ἐπ' αὐτὴν βάσιν τὸν Χριστὸν ἐπιτεθῆναι, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν βλάτῃ τὸ φῶς, οὕτω τὰ τοῦ βίου αὐτοῦ ἐστί προῶτον

¹ Eccle. vii, 9. ² Matth. v, 15 seqq.

VARIE LECTIOES.

²⁵ Ἰσ. ρήν διὰ. ²⁶ Apud Septuag. λόγος.

ἐγκαταλιπεῖν²¹, καὶ οὕτως ἐπὶ τὰ μαρτυροῦντα τὸν
βίον αὐτοῦ ἐν εὐφροσύνῃ ἡμᾶς βαδίζειν. Πάντως γὰρ
ἐνθεν καὶ ταῦτα δειχθήσονται, ὥσπερ ἐν ὕψει ἔμπροσ-
θεν εὐρισκόμενα. Οὐδεὶς γάρ ἐστιν, ὁ μὴ ἐπιστά-
μενος ἐκ τῶν μελλόντων ἀκούεσθαι τὸ, ποῦ ταῦτα,
καὶ πόθεν, καὶ πῶς προέρχονται πρὸς φανέρωσιν.
Οὐ γὰρ δύναται φῶς σκότειν συγκοινωνεῖν· οὐδὲ πά-
λιν μέρος πιστῶ μετὰ ἀπίστου· οὕτε συγκατάθεσις
ναῶ Θεοῦ μετὰ εἰδώλων· οὕτε συλλήβην εἰπεῖν,
[συμφώνησις] Θεῶ πρὸς Βελίαν. Συντρίβεται γὰρ
ὡς γέγραπται τὸ σαθρὸν, ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ εἰς
ἀφανισμόν τὸ τοῦτου τέλος ἀποδείκνυται. Καὶ γὰρ
τὰ τῶν ἀρετῶν βέβαια καὶ πάγια καὶ ἐρηρεσιμένα
πάντοτε διαμένοντα, καθὼς ὁ Θεὸς ἀποδείκνυσι λό-
γος, ἐκ τούτων μὴ συντρίβόμενα, ἀναφαίνονται ὑπὸ
τοῦ λόγου φυλαττόμενα. Τὰ δὲ τῆς κακίας ἔβια « ὡσεὶ
καπνὸς ἐκλείπουσι, » κατὰ τὸ γιγραμμένον, καὶ
ὥσπερ ὁμοούσια τοῦ ἀσθέστου πυρὸς φανεροῦνται.
« Πορεύεσθε » γὰρ, πρὸς τοὺς πράττοντας τὰ τοι-
αῦτα, « τῷ φωτὶ, φησί, τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογὶ
ἧ ἐξεκαύσατε. » Ἐντεῦθεν λοιπὸν, ἀδελφοί, ὥσπερ
ἀπὸ πυρὸς λυτρωθῆναι βουλόμενοι διὰ τῆς ἀκροά-
σεως, ἐπὶ τὰ τοῦ ἀνδρὸς ὑπερλαμπρὰ ἔργα, τὰς
ἀκοὰς τῆς διανοίας συντείναντες, καὶ εἰς φῶς γνώ-
σεως καταντήσαντες, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐκδιδά-
σκει, ἀκουσώμεθα τί λαλήσει ἐν ὑμῖν τὸ Πνεῦμα τὸ
ἅγιον. Αὐτοῦ γὰρ καὶ εἰσεὶ καὶ λαλοῦνται, καὶ πρὸς
τὸ λέγειν φαίνονται, ὡς τὸ ἀποστολικὸν γράμμα δι-
δάσκει, ὅπως δοξάζωμεν ἔκτενῶς τὸν δόντα καὶ πάν-
τοτε διδοῦντα ἐξουσίαν τοιαύτην, συμφεγγόμενοι
καὶ ἡμεῖς τῷ Εὐαγγελίῳ σὺν Θεῷ τοῖς ἀνθρώποις.
celebremus, qui talem dedit potestatem, et est
evangelicis cum hominibus.

A Christo superimposita luceat, ut omnis qui credit
in eum lumen videat : sic primum fuerint omit-
tenda per vitam ab eo gesta, tumque læti ad ea
processerimus quæ vitam ejusmodi testimonio
illustrant. Plane enim futurum est ut et illa hinc
innotescant, ac velut ob oculos coram occurrant.
Nemo enim est, qui non statim ex audiendis in-
telligat quo res ejusmodi, et unde ac qua ratione
in lucem declarandæ procedant. Nec enim com-
munio aliqua esse potest luci ad tenebras, neque
iterum pars aliqua fideli cum infideli, consensusve
templo Dei cum idolis, aut denique conventio Dei
ad Belial*. Quippe conteretur, juxta quod est
scriptum¹, quod est debile detritumque, a forti :
ejusque finis abolitio est. Cum enim ea quæ sunt
virtutis, firma, solida stabiliaque perpetuo man-
neant, quemadmodum divinus ostendit sermo, iis
non conterentibus ac perdentibus, liquet a ser-
mone conservari. Quæ autem sunt vitiorum, « tan-
quam fumus deficiunt, » juxta quod est scrip-
tum^m; ac velut ejusdem rationis cum igni
inextinguibili ostenduntur. Ait enim ad eos qui
talìa agunt : « Ambulate in lumine ignis vestri,
et in flamma quam succendistisⁿ. » Quamobrem,
dilecti, velut qui auditione studeamus ab igne li-
berari, mentis aures pariter intendentes in præ-
clara viri opera, ac occurrentes ad scientiæ lumen,
juxta quod Christus docet, audiamus quid loqua-
tur in nobis Spiritus sanctus. Ipsius enim ea sunt
et vocantur atque ut habeant dici manifesta sunt,
velut docet Apostolus, ut cum jugiter laudibus
semper daturus, loquentes et ipsi sermonibus

Ταύτας τοίνυν τῶν ἐγκωμίων συλλαβὰς ὁ λεγθεὶς ἀγιώτατος ἐπίσκοπος ὡς εὐπρεπείας λόγους ἐπέξετο, φοβερῶς τὴν τάξιν ἔχουσας πρὸς διόρθωσιν τῶν ζηλοῦν ἐθελόντων τὴν ἀγγελικὴν βίον τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Παταπίου. Ἄλλ' ὅτι δόξαν καὶ τιμὴν ἀμφιάσαι τοῦτον, ὁ διδάσκων γινώσκει τοῖς τῇ σοφίᾳ προσεθρεύουσιν ὁ μόνος ἠθέλησε. « Κράτος γὰρ τῆς μεγαλοσύνης αὐτοῦ τίς ἐξαριθμῆσαι; » Αὐτὸς διῶν καὶ ἡμῶν λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος, ὁ ζῶν εἰς τὴν αἰῶνα, ὅπως καὶ ἡμεῖς μετὰ πάθους τοῖς πιστοῖς παραδῶμεν τὰ μετὰ θάνατον αὐτοῦ γεγονότα χαρίσματα. Λέγει οὖν ὁ Ἐκκλησιαστὴς Σολομών. « Δίκαιος, ἐκ φθάρσεως τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. » Καὶ πάλιν φησὶ. « Δίκαιων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Κυρίου. » Καὶ μετ' ὀλίγα. « Ἡ ἐλπίς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. » Διὸ φημι, ἀγαπητοί, ὅτι ἡ τῶν ἐντεῦθεν πρὸς τὰ ἐκεῖ μεταφοίτησις, τοῖς ἀγίοις πλοῦτος καὶ δόξα εὐρίσκεται. Εἰ γὰρ καὶ τὸ γεῶδες σκῆνος ἐξ ἧς γῆς διαπλάσθῃ ἐναποτίθεται, ἀλλ' οὐκ ἀπασχισμένον ἔχει νοητικῶς τὸ ὁμόφυλον. Σώζονται γὰρ τὸ κατ' εἰκόνα καὶ

Has itaque sermonis laudatorii syllabas præfatus sanctissimus episcopus, velut decoris verba composuit, quarum est terribilis ordo ad eorum emendationem, qui angelicam sancti Patris nostri Patapii vitam, cupiunt æmulari. Quia nihilominus voluit qui solus scientiam docet^o sapientiæ studio assiduos, ut is gloriam et honorem indueret: Nam, « virtutem magnitudinis ejus quis enumerabit P? » Ipse etiam sermonem nobis in oris aperitione dedit^q, qui in æternum vivit; ut et ipsi quæ post ejus mortem exhibita sunt divina munera, desiderio fidelibus tradamus. Ait igitur Ecclesiastes Salomon: « Justus autem, si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit^r. » Iterumque ait: « Justorum animæ in manu Dei sunt^s. » Et post pauca: « Spes eorum plena est immortalitate^t. » Quamobrem dico, dilecti, migrationem ab hac ad alteram vitam, divitias sanctis inveniri et gratiam; quanquam enim tabernaculum hoc terrenum in terram deponatur ex qua fictum est,

^k II Cor. vi, 16. ^l Matth. ix, 16. ^m Psal. lxxvii, 5. ⁿ Isa. l, 11. ^o Psal. xciii, 10. ^p Eccli. xviii, 4. ^q Ephes. vi, 19. ^r Sap. iv, 7. ^s Sap. iii, 1. ^t ibid. 4.

VARIE LECTIONES.

²⁴ ἱσ. ἐγκαταλειπόμενος.

1243

S. ANDREÆ CRETENSIS

1244

haud tamen a suo illo contribule (95), mentis **A** συγγενὲς τῶν ἄλλων δυνάμεων, δι' ἀρετῆς καὶ τῶν ὁμοίων πρὸς βίου διόρθωσιν. Καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, μαρτυρήσει τὸ Ἐλισσαίου σῶμα, πῶς τὰς ἐνεργείας ζώσας ἔχει τὸ ἐκ πηλοῦ διηρητημένον τῇ δυνάμει τοῦ Δημιουργοῦ. Καὶ τί δεῖ μοι λέγειν τὰ πλεονα τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν, τῶν ἀδιασπάστως ἐν τοῖς ἀγίοις ἀξίως πρὸς ἴσιν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ Θεοῦ γινομένων; Αὐτὸς γὰρ τοῦ Πατρὸς, ὁ πάντας ἰώμενος, μὴ ἐξουθενώσας τὴν σφίαν τοῦ πένητος. ἀλλ' αὐτὸς μοι δίδου χάριν, « ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς, καὶ υἱὸς τῆς παιδείας σου, » ἐξηγήσασθαι τὰ μεγαλεῖα τῶν σῶν δωρημάτων. Φοβηθήσονται γὰρ ἀπὸ σοῦ ἀκούοντες δαίμονες, καὶ εἰς χάος εἰσέλθωσιν ἀβύσσου ὑπ' αὐτῶν ἐλαυνόμενοι.

Hic igitur inter sanctos admirandus Patapius, ubi **B** διῶν in Ægyptiorum monasterio virtute ac labore claruisset, cælorum tandem regnum adeptus est: gratiasque ejusmodi miraculorum operatus, depositus est sanctorum tabernaculis. Iis porro temporibus cum puella quædam, tumultibus sæculi abrenuntians, monasterium ingressa esset, atque in eo tempus modicum exegisset, quanquam minime haecenus cum aliis monastici instituti feminis perfecte religiosaque professione cooptari meruisset. Hæc igitur, malis adversarii suggestionibus infestantibus victa, furtim exivit e monasterio, meretricibusque adhæsit, ac se Dei hosti conjunxit, turpiter operata libidinem sui corporis, tota

Οὗτος τοίνυν ὁ ἐπαινετὸς ἐν ὁσίοις Πατάπιος, ἐν τῇ μονῇ τῶν Αἰγυπτίων πολλὰ διαλάμψας δι' ἀρετῆς καὶ πόνου, τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν κατέλαβε, καὶ ταῖς τῶν ἁγίων ἐναπετέθη σκηναῖς, τὰς τοιαύτας τῶν θαυμάτων ἐργασάμενος χάριτας. Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τούτοις κόρη τις, ἀποταξαμένη τῶν βιωτικῶν θορύβων, εἰσῆλθεν ἐν μοναστηρίῳ, καὶ ἐκεῖ διετρίβει χρόνον ὀλίγον· οὐ μέντοι τῷ τελείῳ σχήματι τῶν μοναζουσῶν γυναικῶν τέως ἡξιωμένη. Αὕτη οὖν, ἐκ τῶν τοῦ ἐναντίου πονηρῶν ἐνθυμήσεων ἐνοχλουμένη, λάθρα ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἐκκλήθη πόρναις, καὶ συναρξέσθῃ τῷ ἀντιθέτῳ, ἐργαζομένη αἰσχροῦς τὴν τοῦ σώματος τοῦ ἰδίου ἀσωτίαν, ἧς ὁ λογισμὸς ὅλος, πρὸς ἡδονὴν μυσαρὰν καὶ ἀκράτητον

animi contentione versa, in immundam ac impotentem voluptatem. Post longum nihilominus tempus, qui omnem alit spiritum Christus Jesus, et « vult omnes salvos fieri », viros quosdam religiosos ac feminas suscitavit, qui ab eo fetore ac turpitudine recedendum monerent. Atque ut paucis dicam, inducentes hortamentis, venerabili intemeratæ Virginis ac Deiparæ templo, apud Petrum seu deposito commendarunt : Domitiusque inter presbyteros illic agentes primus, vir religiosus honestisque moribus, ejus regendæ ac instituendæ primam curam suscepit, ac si qui, quod spectat ad Deum, illi præerant.

Cum hæc itaque sic gererentur, convertit Deus in frugem meliorem puellæ animum, et ut quæ erant adversarii in faciem projiceret. Ubi igitur in se facta esset, virtutum spoliata splendore, bonisque omnibus luxuriosa vita abliguritis, ad misericordiarum Patrem revertitur. At illi, impigre urgent, quo in eis impleretur quod est scriptum :

« IV Reg. xiii, 21. » Psal. cxv, 16. * I Tim ii 4.

COMBEFISH NOTÆ.

(95) *Haud tamen a suo illo contribute*, etc. Οὐκ ἀπεσχισμένον ἔχει νοητῶς τὸ ὁμόφυλον. Subtilis plane expositio unionis illius animæ ad corpus, etiam a separatione, ratione cujus non sint spernenda aut vacua virtute deposita terræ sanctorum corpuscula ; velut perseverante, νοητῶς tamen, et morali existimatione, prima illa unione et commercio, non tantum ratione mutui prioris obse-

ἐτράπη. Χρόνου δὲ πολλοῦ προβεβηκότος, ὁ πάσης πνοῆς τροφεὺς Ἰησοῦς Χριστὸς « ὁ πάντας θείων σωθῆναι, » ἐξεγείρει τινὰς θεοσεβεῖς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, καὶ ἀπαναχωρεῖν αὐτὴν ἔλεγον ἀπὸ τῆς δυσωδίας ταύτης. Καὶ ἵνα συνελθὼν εἴπω, παραινούντες ἤγαγον αὐτήν, καὶ παρέθεντο τῷ σεβασμίῳ ναυῷ τῆς ἀμωμῆτου Παρθένου καὶ Θεοτόκου ἐν τοῖς Πέτρῳ. Καὶ ἐνάρχεται χειραγωγεῖν αὐτὴν Δομέτιος, ὁ τῶν ἐκεῖσε πρωτοπρεσβύτερος, ἀνὴρ θεόφρων καὶ εὐσχημος, καὶ ὅσοι ἂν κατὰ Θεὸν ἡγοῦντο αὐτῆς.

Τούτων οὖν οὕτως γινομένων, μετὰγει ὁ Θεὸς τῆς κόρης τὸν νοῦν πρὸς ἐπανόρθωσιν, καὶ προστρέπτειν τὰ τοῦ ἐναντίου εἰς πρόσωπον. Ἐν αὐτῇ δὲ γενομένη, ὑποστρέφει πρὸς τῶν εὐσπλάγγων τὸν Πατέρα γεγεμνωμένη τῶν ἀρετῶν τὴν λαμπρότητα, πάντα κατασπατάλησασα τὰ ἀγαθὰ ἐν ἀσωτίᾳ. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀόκνως αὐτῇ ἐπειγόμενοι ὁπωσ; πληρωθῇ ἐν

quæ, sed et maxime ratione futuræ resurrectionis, ob cujus expectationem, anima beata, jam velut habet quod exiit tabernaculum, affectuque inhabitat, ut in eo et colatur, et νοητῶς operetur. Sic docti Andreæ plane eruditus quanquam ἀνώμυμος discipulus. Eadem respicit D. Th. iii p. q. 35, a. 6, cum Aug. quem refert : sed est hic Noster explicatior

αὐτοῖς τὸ γεγραμμένον· « Ἀδελφοί μου γὰρ, φησὶν, εἴαν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτὸν, γινώσκέτω ὅτι ἐπιστρέψας ἀμαρτιῶν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἀμαρτιῶν. » Τοῦτον οὖν τὸν ἐν οὐρανοῖς μισθὸν ἀποκαίμενον λοιπὸν κληροσάμενοι²⁵ οἱ προῤῥηθέντες θεοσεβεῖς, ἔγχαγον αὐτὴν εἰς μοναστήριον καταμικρὸν, βουλόμενοι τῇ παρακλήσει, κατὰ τὸ πρόπον, εἰσαγαγεῖν αὐτὴν καὶ περιορίσαι ἐν τῷ ἐκεῖσε ὄντι κελλίῳ· ἦν γὰρ ὁ τόπος τοῦ ἐκεῖσε ἀρχαίου ἐγκλειστηρίου ἡσυχάζουσας μᾶς ἐν αὐτῷ· ὅπως μὴ διῃθεν πάλιν ἐκφύγῃ. Ἐπισκέψαι οὖν θεῖα αὐτῇ συνερχόμενοι, οὐ διέλιπον νοουθετοῦντες. Συνέβη δὲ αὐτὴν μετ' οὐ πολὺ ἀρρώστια περιπεσεῖν. Ἐπὶ δὲ ὑπὸ τῆς νόσου πυκνῶς²⁶ βαρυνομένης, καὶ ἐν ἀπογνώσει ὁρῶσα ἑαυτὴν, ἤτεῖτο τὰς ἀδελφὰς πρὶν ἢ ἀποδοῦναι τὸ πνεῦμα, ὅπως καὶ αὐτὴν ἐμβάλλωσιν εἰς τὴν ἐγκλειστραν, καὶ ἐκεῖ τῆς τελευτῆς ἀξιωθῇ. Ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῆς ἐκτερουούσης, ὅπως διὰ τούτου ἀποσθεσθῇ ἡ ἀναφθεῖσα φλὸξ τοῦ ἐναντίου, ὁ τῶν ἀποστατικῶν δυνάμεων πρωτοστάτης ἐκπέμπει πρὸς αὐτὴν ταραχώδεις καὶ ζοφωροὺς τῶν ἑαυτοῦ ἀγγέλων, ἐμφανῶς αὐτῇ κρᾶζοντας· Τί τοῦτο θέλεις ποιῆσαι, ὦ ἡμετέρη; Ἐπίστρεψε πρὸς ἡμᾶς· οὐδὲν ὠφελεῖς. Ἐγένετο δὲ τοῦτο ἐφ' ἱκανοῦ, ὥστε τὴν γυναῖκα ἄφρωνν κεῖσθαι. Τῶν οὖν εὐλαβῶν γυναικῶν τῶν ἐν τῇ μονῇ ταῦτα θεωρουσῶν, καὶ ἐν ἀθυμίᾳ γενομένων, ὁρῶσαι τὸ πτώμα δεινὸν, εἶπον ἐν ἑαυταῖς· Πάντως ἀποδώσει τὴν ψυχὴν ἐν συντομίᾳ. Ἐπὶ πολὺ δὲ σαγηνεύειν αὐτὴν ἐθέλων ὁ ἀντίθεος, καὶ δεσμεύων αὐτῆς τὴν γλῶσσαν, ὅπως μὴ αἶνον προσ-

Ait enim : « Fratres mei, si quis in vobis erraverit a veritate, et converterit quis eum, scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam a morte (96), et operiet multitudinem peccatorum ». Hanc igitur in caelis repositam mercedem deinceps consecuturi, praefati religiosi viri, paulatim ad monasterium pertraxerunt, id agentes, ut juxta quod erat consentaneum inductam suasionibus, in loci illius cellula (erat enim locus veteris illic inclusorii, ubi monacha una ageret quietam vitam, eo nimirum consilio ut ne rursus effugere posset) includerent. Eam itaque admirabili inspectione ac cura convenientes, non cessabant commonefacere. Porro contigit ut paulo post in morbum incideret. Cumque adhuc graviter morbo premeretur, ac se videret desperatam, rogare coepit sorores ut, priusquam traderet spiritum, in ejusmodi injicerent inclusorium, dignaque haberetur quae illic loci vita defungeretur. Sic igitur ea multum supplicante, quo domicilii illius asperitate succensam adversarii flammam exstingueret, emittit praeses apostatarum virtutum, turbulentos caliginososque angelos suos, qui ejus conspicui oculis, clamarent : Quid hoc vis facere, quae sis nostra? Ad nos revertere; nihil proficis. Id vero per longum satis tempus adeo ut mulier, amissa voce, strata jaceret. Cum ita igitur habere perspexissent ejus monasterii sanctimoniales feminæ, diri casus spectaculo consilii inopes, apud seipsas dixerunt : Plane, brevi aget animam. At Dei ille hostis, plurimum

φόρως δώσῃ τῷ Θεῷ, εἶπον αἱ μονάζουσαι· Δεῦτε, προσκλαύσωμεν τῷ ἐξουσιάζοντι (συνάντημα γὰρ ἐν τοῖς πᾶσιν ἡμῖν), ὅπως δώσῃ τὴν ψυχὴν τῷ Θεῷ. Ἡμεῖς δὲ ποιήσωμεν τὸ αἵτημα αὐτῆς· καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὴν ἐγκλειστραν.

Διανυκτερίου δὲ γενομένης ἀπὸ ἐσπέρας ἕως πρωῒ, τὰς ρίζας ἐξέκοπτε τοῦ ἐναντίου ἢ προσευχῇ τοῦτου τοῦ γέροντος, [καὶ] πάσας αὐτοῦ τὰς μηχανὰς εἰργεῖν ἀπ' αὐτῆς παρεσκεύαζεν· ἥ καὶ φαινόμενος προσδιετέτετο λέγων· Πάντων τῶν συμβεβηκότων σοι τὴν ἀμνηστίαν ὁ ἱατρὸς τῶν ψυχικῶν νοσημάτων λήθην ποιούμενος, παραδόξως ἔξεις²⁶ λύσιν τῶν πονηρῶν φαντασμάτων. Διὸ ἐπίστρεψε εἰς Χριστὸν, τὴν μόνην καταφυγὴν τῶν πεπλανημένων, καὶ ἐκνήψασα καὶ ῥῶσιν λαβοῦσα, μετὰ πεμψαι πρὸς τῇ μονῇ τῶν Αἰγυπτίων. Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος Πατάπιος, ὃν σὺ νῦν ὁρᾷς συλλαλοῦντά σοι, καὶ ζήτησον ἐκ τοῦ ἐκεῖσε τοῖς ἀσθενοῦσι παρεχομένου ἀγιάσματος.

† Jac. v, 19, 20. * Eccle. iii, 19.

VARIAE LECTIONES.

²⁶ Ἰσ. κληρωσόμενοι. ²⁸ Ἰσ. δεινῶς. ²⁷ Ἰσ. παρέξει.

COMBEFISH NOTÆ.

(96) *Salvabit animam a morte.* Sic Græca, omisso αὐτοῦ quod ipsum, et sua, et ejus, reddi potest. Hoc ultimum habent Vulg. magisque prebat Estius; tametsi nec primum est spernendum, quod

eupiens sagena capere, cum ejus linguam ligasset, ut ne Deo daret congruam laudem, dixerunt moniales: Venite; ad eum lugeamus, qui potestatem habet (quippe unus est nobis omnibus interitus *) ut animam Deo tradat. Nos porro, præsternus quod ipsa rogavit: atque in cellam illam solitariam clausamque iaduxerunt.

Porro, ubi illic noctem unam a vespera ad usque mane egisset, adversarii malos radices senis hujus precatio excidit, omnesque ab ea ejus machinas submovit: cui etiam se conspicuum præbens, præscripsit dicens: Medicus ille morborum animæ, quæ tibi acciderunt universa, oblivioni tradens, a malis te illusionibus mirabiliter liberaturus est. Quamobrem convertere ad Christum, unicum illud suffugium eorum qui exerrarunt; evigilansque, ac robore accepto, mitte in Ægyptiorum monasterium: sum siquidem, Dei ille servus Patapius, quem tecum loquentem vides, eque sanctificatione illic infirmis (97) præberi solita,

et auctor sequitur: qua de re Beda et alii.

(97) *Eque sanctificatione illic infirmis præberi solita.* Ex τοῦ ἐκεῖσε τοῖς ἀσθενοῦσι παρεχομένου ἀγιάσματος. Forte e sacro oleo, unguentis infirmis

quo et ipsa sanitatem a Deo consequaris, munus A
 quære. Nec vero deinceps evenient ii terrores.
 Quippe erunt reprobi, qui molestiam faciunt aerei
 daemones. His dictis, discessit ab ea sanctus Pata-
 pius. Ac vero, dum interim sacræ illæ vigiliæ
 peraguntur, ipsa hora evangelicorum Domini no-
 stri Jesu Christi verborum, quæ naturalibus mem-
 bris tenta, linguam impeditam habebat, divini
 brachii robore, ac flagellante senis oratione, fugati
 sunt daemones; ipsa autem voce clamare coepit;
 Deus Patapii, adjuva me: nec mora, omnibus
 misericordis hujus Patris visionem enarravit. His
 auditis, Deum timore glorificaverunt, et qui vult
 omnes salvos fieri *, et ut nemo in ejus scientia
 compunctioni contritionique comparata, erret.
 Mane igitur abierunt, ac fide, de sanctifica-
 tione sumpserunt: cumque allata statim com-
 municasset ac percepisset, sana effecta dæ-
 monum ab ipsa profligata turbatio est. Senis
 itaque precatio cum pervenisset ad thronum
 regium, non prius destitit, quam ceu captivam,
 invido illi excussisset abstraxissetque. Non con-
 cesserunt preces illæ etiam a morte, donec ab eo
 qui fecisset injuriam, vindicassent. Nihil obtor-
 puerunt, donec iterum Christo sponso adduxissent
 conciliassentque. Vere siquidem malorum, ac
 fornicandi a Deo, initium (98), ut quis execrabi-
 libus daemonibus infirmitate mancipetur, quippe
 accensetur homo divinis rebus, modo retinuerit
 non inutilem rationem imaginis. Quamobrem exi-
 guus ego sapientia, rem hanc optabam, firmumque
 hoc statui, velut indeficientem thesaurum cogitans,
 sancti Patapii sacellum, a quo hactenus manant
 flumina, ac unde vitiis, tum occultis tum manife-
 stis profligatis, curationem consequimur. Hoc ita-

* I Tim. ii, 4.

τος, ὅπως καὶ αὐτὴ ἀπολαύσῃς τῶν τοῦ Θεοῦ ἐλπί-
 των. Φόβοι δὲ οὐκέτι σοι ὑπαντήσουσιν· ἀδόκιμοι γὰρ
 ἔσονται οἱ ἐνοχλοῦντές σοι ἀναίριοι δαίμονες. Καὶ
 ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἅγιος Πατάπιος. Καὶ δὴ ταύ-
 της τῆς ἱερᾶς παννυχίδος γινομένης, τῇ ὥρᾳ τῶν
 εὐαγγελικῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ῥη-
 μάτων, ἡ κεκρατημένη τῶν φυσικῶν μορίων, καὶ
 τὴν γλῶσσαν εἰργασμένην κεκτημένη, τῇ ἰσχύϊ τοῦ
 Θεοῦ βραχίονος, οἱ μὲν δαίμονες μαστιγούμενοι τῇ
 προσευχῇ τοῦ γέροντος ἐδιώχθησαν· αὕτη δὲ τῇ φωνῇ
 ἀνεβόησεν· Ὁ Θεὸς τοῦ ἁγίου Παταπίου βοήθει μοι·
 καὶ τῇ αὐτῇ ὥρᾳ διηγήσατο πᾶσι τὴν ἑπτασίαν τοῦ
 συμπαθητικοῦ τούτου Πατρός. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες,
 τὸν Θεὸν ἐν φόβῳ ἐδόξασαν, ἐτὸν πάντας θέλοντα
 σωθῆναι, καὶ μὴ πλανᾶσθαι περὶ τὴν αὐτοῦ εὐ-
 B κατάνοχτον γινώσκιν. Ἀπῆλθον οὖν τῇ ἐπαύριον, καὶ
 ἔλαβον πίστιν τοῦ ἁγιάσματος. Καὶ κοινωνήσασα
 παρθεῖν, ὑγιῆς ἐγένετο· καὶ ἀπεσοθῆθη ἀπ' αὐτῆς
 τῶν δαιμόνων ὁ θάρος. Αὕτη τοίνυν ἡ εἰς θρόνον
 τὸν βασιλικὸν τοῦ γέροντος φθάσασα προσευχή, οὐκ
 ἀπίστη, ἕως οὗ ταύτην ὡσπερ αἰχμάλωτον ἀπὸ
 τοῦ φθονεροῦ ἀπετίναξεν. Αὕτη ἡ προσευχή, καὶ
 μετὰ θάνατον οὐκ ἐνέδωκεν, ἕως οὗ ταύτην ἐκ τοῦ
 ἀδικήσαντος ἡμῶς ἡλευθέρωσεν. Αὕτη ἡ προσευχή·
 οὐκ ἐνάρκησεν, ἕως οὗ ταύτην τῷ νυμφίῳ Χριστῷ
 ἐκ δευτέρου προσήγαγεν. Ἀρχὴ γὰρ τῶν ὄντως κα-
 κῶν, καὶ τοῦ πορνεῦσιν ἀπὸ Θεοῦ, τοῖς μυσαροῖς
 δαίμοσι ἀρβώστας δεδουλῶσθαι· ὅτι ἐν κτίσμασι
 C Θεοῦ ἐγενήθη ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἡχρεωμένον ἔχων τὴν
 κατ' εἰκόνα. Διὰ τοῦτο οὖν, ἠδύξάμην ἐγὼ περὶ τού-
 του, ὁ μικρὸς τῇ φρονήσει, καὶ βέβαιον ἔθηκεν τοῦτο,
 ὡς ἀνεκλιπῇ θησαυρὸν ἐννοῶν, τὸν τοῦ ὁσίου Πατα-
 πίου στήλην, ὅφ' οὗ μέχρι τοῦ νῦν προχέονται τὰ νά-
 ματα· κρυπτὰ τε πάθη ἐξαφανίζονται καὶ ἐμφανῆ,
 [καὶ] θεραπείας διὰ Θεοῦ ἀξιούμεθα. Ταύτης οὖν τῆς

²⁷ * *ἀε/π. τοῦ.* ²⁸ *log. κτήμασι.*

COMBEFISHI NOTÆ.

extra etiam sacramentum, Græcis familiarissimo : de quo eorum ritu, nec non sacramenti unctionis, singulari quidem, haud tamen minus canonico, quidquid in suos rigidior Arcadius, non hujus loci et operæ fuerit disputatio : aliquando vero, moræ suæ dispendiis auctior expectata prodierit. Potui illud *ἀγίασμα* etiam esse, vel aqua benedicta, vel aliud genus eulogiæ : id enim parum refert, cum in istis ipsa præcise materia nihil operetur, sed fides, tum tradentium, tum suscipientium ; unde recte postmodum subdit, de iis qui iuxta quæsitum juxta divinam revelationem, accepisse *πίστιν τοῦ ἀγιάσματος*. Quid si *ἀγίασμα* illud præbendum infirmis accipiantur reliquæ infirmis communicandis usu antiquo modernoque utriusque Ecclesiæ servari solitæ ? Favet certe quod statim sequitur ab illis verbis, *Ἐλάβον πίστιν τοῦ ἀγιάσματος, καὶ κοινωνήσαντα παρ' αὐτοῦ, ὁ γιγνέτο*. Sic punctat Regius codex : *Cum allata statim communicasset, etc.* Forte tamen melius : *Καὶ κοινωνήσαντα, παρ' αὐτοῦ ὁ γιγνέτο* : quæcumque tandem illa communio intelligatur. Eucharistica et sacra, omnibus spectatis, videtur magis congruere, in quam maxime fuerit conferenda perfecta illa sanitas, a

Patapii visione inchoata.

(98) *Ac fornicandi a Deo initium.* Videtur restitutus locus, transpositione τοῦ καὶ, quam fecimus, ab eo loco, καὶ τοῖς μυσταγοῖς. Ut et vere malorum, et fornicandi a Deo, quod est illud vere malum, velut prima radix, significetur servitus illa diaboli, olim injecta in genus humanum, labefactata imagine ac ceu oblita, qua ἐν Θεοῦ κτήμασι ἐγενήθησαν, quomodo etiam corrigimus : facti fueramus divina res et possessio ; velut metaphora ovis Domino signatæ, qua utuntur Greg. orat. in sanctum Baptisma mensque Amphiloehius in mulier. peccat, ut alter ab altero videatur mutuatus esse : quod in amicissimis collegisque nihil absurdi habet. Sic ipse Amph. nonnulla αὐτελεξεῖ intexit Vitæ Basilii, ex ejusdem apud Greg. epitaphio, depravata apud Ursam, sed nobis ex Regiis restituta. Quod spectat ad servitatem istam diaboli, impensiori divina protectione, intercedentibus sanctis, sacerisque aliis adminiculis juvantibus profliganda a nobis, ut ne malo absolute et peccato majori servitute mancipaverit, videndus D. Bern. in iis quæ scripsit adversus Abaelardum, falsa gloriantem libertate.

βοηθείας τετυχηκυῖα ἢ προλεχθεῖσα, ἐν μιᾷ νυκτι· ἡ δὲ ἡσυχία ἐφάνη αὐτῇ ἑτοιμασμένη τραπέζα ἐξ ἐναντίας καιμένη· καὶ φησι πρὸς αὐτὴν εἰς τῶν ἀνακαιμένων· Οὐκ ἔστιν ἀξία τοῦ γεύσασθαι. Ἦν δὲ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσε γνωρισθεῖσα αὐτῇ, ὥς πρὶν ταύτη συνελάλει αὐτῇ ὁ ἅγιος Πατάπιος. Ταύτης οὖν τῆς φωνῆς γενομένης, πάλιν φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐγένετο, ἐκ τῶν ἐσθιουσῶν γυναικῶν μιᾶς τινος· Ναί, ἀξία γενήσεται ἐκ τῆς τραπέζης ταύτης γεύσασθαι· καὶ ἤκουσεν αὐτῆς τοῦτο εἰπούσης. Ἐξυπνος δὲ γενομένη, κατενόησε τοῦ καλοῦ διδασκάλου τὴν φωνὴν τὴν πρώτην εἶναι. Καὶ ἤτήσατο πάλιν ἐσώτερον ἐγκλεισθῆναι καὶ κατωτάτω, ὥστε μὴ ἔχειν αὐτὴν ἀδειαν ἐτέρωθεν λαμβάνειν τὸ πρὸς τὴν χρείαν, ἢ τινι ἐμφανίζειν, ἢ μόνον ὑπὸ τῆς ἐκείσε οἰκούσης σὺν αὐτῇ ἐγκλεισθῆς, τοῦτο καλῶς ὑπὸ τοῦ λόγου ἐκυτὴν κατακρίνασα.

Διὰ τοῦτο οὖν, ἀγαπητοί, οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, εὐρήσουσι χάριν, καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κληρὸς αὐτῶν, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, παρ' ᾧ ἐν ὀφθαλμοῖς εὐρωσιν, οἱ ταῖς μνείαις αὐτῶν κοινωνοῦντες. Τῆς γὰρ νυνὶ τελουμένης τοῦ ἁγίου μηνὸς ὑπὸ τῶν πίστει ἐκδεξαμένων, καὶ τὸν φόβον²⁹ τῆς θείας λειτουργίας ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ ἀναμενόντων, μετὰ τὴν παννυχίδα τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, εἶδον αὐτοὶ³⁰ μεγαλεῖα δόξης Κυρίου. Αὐτῶν γὰρ ὕπνου μεταλαβεῖν γενομένων, ὥς πρώτῳ καὶ θεῷ δώρῳ³¹, φαίνεται· δι' ὀπτασίας τῷ Στοιχείῳ ἐχούσης³² τὸ ὄνομα, καὶ προσομιλῶν τῇ σεμνῇ ταύτῃ κόρῃ, μειδιῶν τῷ προσώπῳ ἡρώτα· Ποῦ ἔστιν ἡ σὴ μερίς σήμερον μεθ' ἡμῶν ἐναντίον Κυρίου; Αὐτῆς δὲ προσεχούσης, εἶδε μετ' αὐτοῦ καὶ ἕτερόν τινα· τοὺς δὲ ἀμφοτέρους τῷ μοναχικῷ σχήματι κατεστεμμένους. Καὶ ὁ μὲν προσβαδίζων, φωτὸς λαμπάδιον κατεῖχε, πρὸς τοῦ δευτέρου ὑπερρείαν. Ἐρωτήσαντος δὲ τὴν προῤῥηθεῖσαν σεμνὴν καὶ ἀστείον κόρην, συνέσει πολλῇ εὐλαβουμένη τὸν ἄνδρα, ἐξυπνος ἐγενόνη· καὶ παραχρῆμα διανέστη τῆς κλίνης, καὶ ᾧ εἶδεν, ἐξείπε τῇ ὑπὸ τοῦ ὁσίου Πατρὸς θεόφρονι γυναικὶ ἐπιζητουμένη. Μαθούσα δὲ ἐδόξασα τὸν Θεόν, καὶ ἐπὶ πλέον ἐπεκτάθη

A que puella prefata noctis ejusdam silentio, paratam mensam e regione positam videt; atque ad eam recumbentium unus: Iadigua est quæ gustaverit. Porro habebat cognitam vocem quam audivit, velut ea sibi prius locuto sancto Patapio. Hac igitur voce facta, secundo iterum vox facta est, quadam ex comedentibus feminis emittente: Utique digna efficietur, quæ de mensa hac gustaverit. Atque in hunc modum dicentem audivit. A somno autem expergefata, perspexit esse boni doctoris vocem quam primam audisset, rogavitque ut iterum penitus ac loco imo includeretur, ut non aliunde liceret quæ essent ad usum accipere, autve ulli se conspicuam præbere, nisi tantum ab ea quæ illic loci degeret pariter inclusa: hac sibi merito a sermone, ceu pœna ac cautione indicta.

Idcirco, dilecti, qui timent Deum, gratiam inventuri sunt; eritque in sanctis sors illorum, et merces in Domino: in ejus oculis inveniantur, qui communicant eorum memoriis. Nam, celebri hodie sancti memoria, illis fide exsipientibus tempusque peragenda rei divinæ, mundo corde expectantibus, nocte illa, post sacras vigilias, Dominicæ gloriæ magnalia vidit. Cum enim somno se dedissent, ceu primum illud admirabileque percepturæ donum, apparet per visum, cuidam Stœchiæ nomine (99), puellamque honestate morum gravem, vultu lene ridenti simili alloquens, percontabatur: Ubi hodie tua nobiscum pars in conspectu Domini? Porro attendens illa, etiam alium quempiam vidit comitem, ambosque monachali habitu ornatos; ut alter quidem præiret, secundi obsequio tenens ac præferens accensam lampadem. Interim autem, dum is, præfatam honestate gravem gratiosamque puellam interrogaret; illa, prudenter admodum virum reverita, a somno excitatur, confestimque e lecto surgens, omnia refert quæ vidisset religiosæ feminae quam Pater interrogans affatus esset. Illa autem ut cognovit,

τῇ πίστει. Τί δὲ ἄρα φιλακροάμενος, ὅτι ἐν φωτὶ ἐπιφοιτῶσιν οἱ ἄγιοι; « Ἐπειδὴ φῶς, φησί, τοῖς δικαίοις διαπαντός. » Θείας οὖν δωρεᾶς ὑπερβολὴν λογιστέον, καὶ εὐθηνίας, ἀγαπητοί, ὁδηγία ἐμφανίζουσιν οἱ ἄγιοι τοῖς ἀξίοις, ἐνοικίζουσιν αὐτοῖς, οἶμαι, ὡς περ ὕδωρ εἰς οἶκον τὰ ἀγαθὰ, πρὸς ἀπόλαυσιν αἰωνίων ἀγαθῶν.

^a Prov. xiii, 9.

VARIAE LECTIONES.

²⁰ leg. καιρὸν. ²¹ ἴσ. εἶδεν αὐτή. ²² ἴσ. πρώτου δὲ θεοῦ δώρου. ²³ ἴσ. ἐχούση

COMBESII NOTÆ.

[99] *Cuidam Stæchiæ nomine.* Τῷ Στοικεῖν ἐχούση τὸ ὄνομα. Accipio ut nomen proprium, cui illa, de puella penitente inclusa facta sit revelatio. Molestia isthæc generum confusio, aliæque sive auctoris, sive antiquarii, aut menda, aut dialecti insolentes. Mala est marginalis conjectura, εἶδεν αὐτή. Fuertit εἶδον αὐτά, una nimirum illa memorata

glorificavit Deum, ac magis fide promovit. Quid verò, benigni auditores, id velit, ut sancti in lumine veniant? Nimirum, « quia, inquit, lux iustis perpetua ». Divini muneris exsuperantia largitasque existimanda, dilecti, ut ceu duces sancti digni appareant, ut apud illos, quod quidem existimo, velut aquam, afflatim ad bonorum æternorum conciliationem domi bona reponant ac afferant.

1251

S. ANDRÆ CRETENSIS

1252

Ac nos quidem, viri studiosi, læte habuit, quidquid præfatus sanctissimus episcopus, etsi nolens, conscripsit. Quippe adhæsit scientiæ thesaurorum in Scripturis positorum, vir Attici eloquii facilitate ac venustate, exercitiū omni instructissimus. Quamobrem quæ exordio conscripsimus, ejus erant ad quamdam velut gloriationem; ut nimirum magnus ei Pater Patapius in visione apparuisset. Ratus autem modestiæ esse (1) ut ea silerentur, ideo prætermisit, non velut minus meminisset, sed sciens volensque. At ego ad divitias enitens divini sapientiæ, istud adjeci. Quippe, ad eum qui omnium dirigit mentem, ceu ejaculatus preces, ut præberetur digne dicere quæ congrua essent, rogavi. Neque enim cultioris sermonis gratia, Platonem adii, aut Pythagoram, vel Homerum: sed sapientiæ ducem, sapientumque moderatorem; quod in ejus manibus simus ipsi, ac sermones nostri. Porro nequit a sua illa humanitate, propensiorique beneficentiæ studio in humanum genus prohiberi, mundoque accedentes corde, sensorum Scripturæ thoracem induit. Quocirca sic decrevit omnium Dominus, tanquam « fecerit ipse pusillum et magnum, eique sit æqualiter cura de omnibus », ut et meo ministerio, futuris generationibus auditum faciat, ut sit terribilis in sanctorum consiliis. « Generatio enim et generatio laudabit opera tua, et potentiam tuam annuntiabunt; » tuamque adjutricem manum glorificabunt, qui obsequantur tuis præceptis. Quamobrem, tu Patris omnipotens Sermo, doce nos quid sit

Καὶ ἡμεῖς μὲν, ὦ φιλομαθεῖς, εὐφράνθημεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ἀγιωτάτου ἐπισκόπου, καὶ μὴ θέλοντος, συγγραφεῖσθαι. Συνέξευκτο γὰρ ὁ ἀνὴρ τῇ γνώσει τῶν Γραφικῶν θησαυρῶν, πάσῃ πεῖρᾳ Ἀττικῆς διαλέκτου πεπαιδευμένος. Ὅθεν καὶ τὰ ἐν προοιμίῳ ὑφ' ἡμῶν συγγραφέντα, αὐτοῦ ὑπὲρ-χε μὲν εἰς καύχησιν, καθὼς ὁ μέγας Πατὴρ αὐτῷ ὠφθη διὰ τῆς ὁπτασίας Πατάπιος. Εὐλαθείας δ' οὖν τοῦτο ὁ λεχθεὶς λογισάμενος ἔργον, τοῦτου χάριν ταῦτα παρέδραμεν· οὐ λανθανόντως, ἀλλ' ἐκουσίως. Ἐγὼ δὲ, τῷ πλοῦτι τῆς θεϊκῆς σοφίας ἐπεκτεινόμενος, τοῦτο προστέθεικα. Πρὸς γὰρ τὸν πάντων διορθωτὴν τὴν γνώμην ἡκόντισα, ὅπως μοι παράσχη εἰπεῖν ἀξίως τὰ πρόποντα. Οὐ γὰρ Πλάτωνι, ἢ Πυθαγόρᾳ, ἢ Ὀμήρῳ προσείην μαθεῖν τὴν ἀλά-κτον, ἀλλὰ τῷ τῆς σοφίας ὁδηγῷ, καὶ τῶν σοφῶν διορθωτῇ, ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν. Ἀχώλυτον δὲ ἔχει ἑαυτοῦ τὸ φιλόανθρωπον, καὶ τοῖς προσερχομένοις ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, ἐν-διδύσκει θώρακα Γραφικῶν νοημάτων. Διὸ ἔκρινε τοῦτο ὁ πάντων Δεσπότης, ὅτι « μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίησεν, ὁμοίως τε προνοεῖται περὶ πάντων. » ὅπως καὶ δι' ἐμοῦ τὴν φωνὴν ἀκούσις ταῖς μεθ' ἡμῶν γενεαῖς, ὡς φοβερός ἐν βουλαῖς ἀγίων. Γενεὰ γὰρ καὶ γενεὰ ἐπαινεῖσι τὰ ἔργα σου, καὶ τὴν δυνάμιν σου ἀπαγγελοῦσι, τὴν τε ὑπέρμαχόν σου χεῖρα δοξάσουσιν, οἱ τοῖς προστάγμασι σου ἀκολου-θοῦντες. Διὸ, παντοδύναμε Λόγε τοῦ Πατρὸς, διδά-ξον ἡμᾶς τί ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, καὶ εὐθὲς ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου. Σὺ γὰρ ὁδηγήσεις καὶ γνωρίσεις, ἃ ἡτοίμασας εἰς σωτηρίαν ἡμῶν ἀπαρχῆς. Βουλῇ

acceptum in oculis tuis, et rectum in tuis mandatis. Tu enim dux eris, atque nobis, quæ ab initio ad salutem parasti, nota feceris. Tuum vero consilium quis cognoverit, nisi tu dederis sapientiam? Quippe « mortalium cogitationes timidas, et incertas providentias nostras ^d, » docuit amator ille sapientiæ. Quamobrem solus ipse de caelo descendens, beneficio nos affecisti, nostrasque assumpsisti infirmitates, et aegritudines portasti : utque ne ullum mandatorum tuorum solveremus, indixisti, disceremusque non deficere ac animo con-
 cedere in malis. Quis vero dicat quæ feceris, qui veneris in mundum, mundoque salutem contuleris? Vel quis resistat illi tuo decreto, quo magna et imperscrutabilia fecisti? Ab his ergo, dilecti, Salvatoris Christi veri Dei dogmatis, os aperiamus divino sermoni, ac ne inani gloria, gloriam magnificentiæ ejus occultemus. Imo, si quis habet Dei sermonem, offerat de bono cordis thesauro, quo proximum a mala cogitatione avertat : eaque re, ejus qui denuntiavit jussitque, di-

^b Sap. vi, 8. ^c Psal. cxliv, 4. ^d Sap. ix, 14.

COMBESISH NOTE.

(1) *Ratus autem modestie esse.* Εὐλαβείας οὖν τοῦτο ὁ λεγόμενος λογισμὸς ἔργον. Ipsam hanc cogitationem adhibuit Baronio, ad Basilii Vitam nomine Amphiloerii, eo elevanti concessam Ephr. Basilii precibus gratiam Græci sermonis, quod is

δέ σου τίς ἔγνω, εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν; « Λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοὶ, καὶ ἐπισηφαλεῖς αἱ ἐπὶ νομοῖς ἡμῶν, » ὁ τῆς σοφίας ἐραστῆς ἐδίδασκε. Διὰ τοῦτο εὐεργετούμενους ἡμᾶς, καταβάς ἐξ οὐρανοῦ μόνος ἀπέδειξας, καὶ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἀνέλαβες, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασας· καὶ μὴ λύειν ἐπηγγείλωμίαν τῶν σῶν ἐντολῶν· καὶ διδάσκειν μὴ ἔκκακεῖν. Καὶ τίς ἔρεῖ τί ἐποίησας, ὁ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον, καὶ σώσας τὸν κόσμον; Ἡ τίς ἀντιστῇ τῷ κρίματί σου ὃ ἐποίησας μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα; Ἀπὸ τούτων οὖν τῶν τοῦ Σωτῆρος Κριτοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ διδαγμάτων, ἀγαπητοί, ἀνοίξωμεν στόμα λόγῳ Θεοῦ, καὶ τὴν δόξαν τῆς μεγαλοσύνης αὐτοῦ, μὴ ἀποκρύψωμεν κενοδοξίᾳ· ἀλλ' ἕκαστος, εἰ λόγον ἔχει Θεοῦ, προσφερέτω ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας, ἵνα τὸν πλησίον ἀναστρέψῃ ἐκ κακῆς ἐπινοίας· ὅπως δέδειξεν ἐν τούτῳ τὴν τοῦ ἐπαγγελλομένου ἀγάπην. Οἱ γὰρ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι, διδάξάτωσαν ἡμᾶς ποιεῖν τὰ ὅμοια ὧσαυτως. Οἷα Ἰωάννης ἐκ τῆς ἐρήμου καρδίας τῶν Φαρισαίων διδαγμάτων ἀπαναχωρῶν, παρὰ τὰς

non meminerit, ubi describit eam cum Basilio compressionem. Erat certe ea res magis Ephraem quam Basilii, atque ad καύχασιν αὐτοῦ, ut et ipse merito εὐλαβείας ἔργον duxerit silentium.

ἐχθρας τοῦ Ἰορδάνου ἐπέλεσεν· ὅς καὶ παραγενόμε-
νος, καὶ τὴν ἐντολὴν προκαταγγέλλον, τὸν τῆς δικαιο-
σύνης ἥλκον, τοῖς τῶν ἐχιδνῶν ἐγγόνους ὑπεδείκνυε.
Διὸ καὶ ἔλεγον, οἱ μὲν τῷ βαπτίσματι τοῦτο προσερ-
χόμενοι τοῖς ὁμόροις· Δεῦτε, ἴδετε διδασκαλίαν, οἷαν
οὐδεὶς τῶν προφητῶν ἐπηγγέλατο, οὐδὲ νομικὴ ἐν-
τολὴ διετέλλετο. Εἶδες καὶ τοῦτον, ἀγαπητὲ, οἷα βα-
πτίζων παρακαλῶν διαλέγετο; Εἶδες Πέτρον σταυρῷ
προσηλούμενον, οἷα τερπνὰ προσεφθέγγετο; Εἶδες
τὸν Παῦλον, πῶς Τιμοθέῳ καὶ πάσαις ταῖς φυλαῖς
πολιτεύεσθαι παραινᾷ; Ὁμοίως καὶ Στέφανος, ὁ
τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ μιμητῆς, διωκόμενος ἔλεγεν.
Ἄλλ' ἐπὶ τὴν τοῦ Παύλου διδαχὴν πάλιν ἡμῖν γενέ-
σθω τὸ φρόνημα, πρὸς πλήρωμα τῶν ζητούμενων
καλῶς καταντήσασιν. Αὐτὸς γὰρ νοουθετεῖν τοὺς
ἀτάκτους οὐκ ἐσιώπησε· παραμυθεῖσθαι δὲ τοὺς ὀλι-
γοψύχους οὐκ ἠκνησέ, καὶ ἀντέχεσθαι τοῦτων ὡς
ἀσθενούντων, τοὺς αὐτοῦ μιμητὰς ὡς συμμετόχους
τῆς διδασκαλίας ὑπέδειξε, μακροθυμεῖν ὁμοῦ καὶ
μὴ ἐκκακεῖν τῇ ὑγιαίνουσῃ πίστει. Αὕτη γάρ ἐστιν
ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν,
ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ παναγίῳ Πατρὶ,
καὶ τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

percepissent, ostendit longanimes pariter esse, nec deesse sanæ fidei ^f. Ipsa enim est æterna vita, in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria est et imperium, cum sanctissimo Patre, ac vivifico ejus Spiritu, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

^e Luc. ix, 2 seqq. ^f 1 Thess. v, 14.

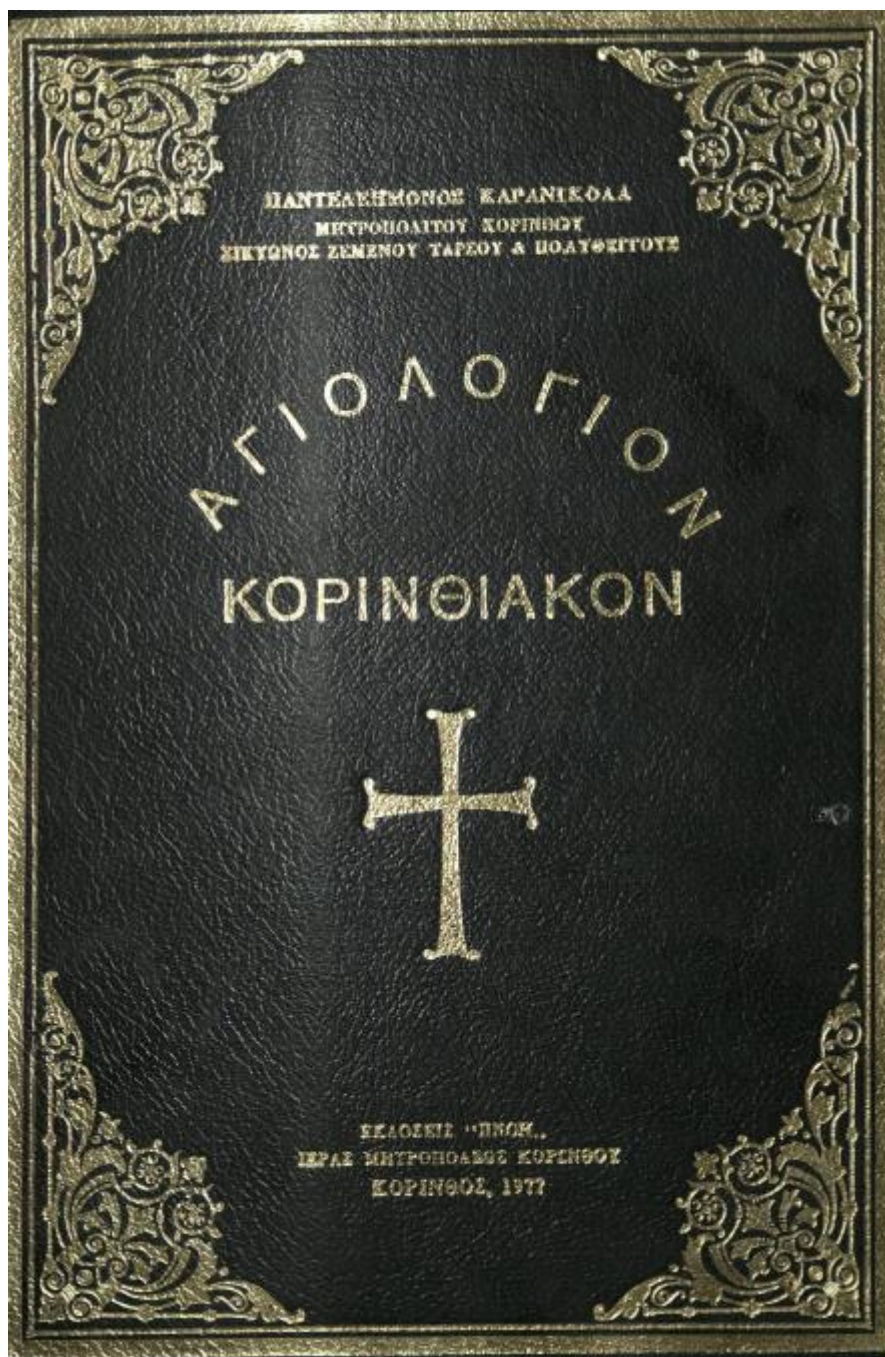
COMBEFISH NOTE.

A lectionem exhibeat. Plane enim sint documento, Salvatoris nostri discipuli atque apostoli, ut nos modo consimili geramus. Sic Joannes, recessu a cordis deserto ^e, nempe Phariseorum doctrina, ad Jordanis ripas egit: eoque adveniens, novi mandati prænuntiator, justitiæ Solem prolihus viperarum ostendit. Unde et dicebant qui accedebant ad Joannis baptismata, vicinis suis· Venite, videte doctrinam quam nemo prophetarum edixit, quam legale præceptum non sanxit. Vidistin', dilecte, qualia et ipse baptizandos monens dissere- ret? Vidistin' Petrum cruci affixum, ut jucundos sermones habuerit (2), blandeque affatus sit? Vidistin' ut Paulus, Timotheo tribubusque omni- bus instituendas vitæ rationes præscribens, admo- neat? Sic quoque dixit, persecutionem patiens, Christi Salvatoris æmulator Stephanus. Enimvero redeat animus ad Pauli doctrinam, quando benè ad eorum quæ erant in quæstione posita, comple- mentum occurrimus. Hic enim, haudquaquam ab inquietis arguendis linguam cohibuit: nec vero gravate habuit consolandis iis qui animo pusillo essent, quos etiam velut infirmos sustinendos, suis ipse æmulis, velut qui doctrinam eandem

(2) *Ut jucundos sermones habuerit, blandeque affatus sit.* Οἱ αὐτὸν προσεφθέγγετο. Habent plura in eam rem acta SS. Petri et Pauli, nomine Lini successoris ejusdem sancti Petri, t. VII, *Bibl. PP.*; sed ea doctis habentur spuria. Solidiora forte antiquus Regius codex quo habetur eorundem apost. acta et passio, incerto auctore. Sic ergo ibi post deprecata crucifixionem inverso capite ob Domini reverentiam, ac pro votis illatam : Συνῆλθε δὲ ἀναριθμητὸν πλῆθος, λοιδοροῦντες τὸν Καίσαρα, θυμοῦ πεπληρωμένοι, ὥστε αὐτὸν βουλόμενοι κατακαῦσαι. Ὁ δὲ Πέτρος διεκέλευσεν αὐτοὺς λέγων· Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἀνεχώρουν· καὶ εἶδον· καὶ ἰδοὺ ἐθεώρουν τὸν Κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ προσεκύνησα αὐτῷ· καὶ εἶπον· Κύριε, ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπέ μοι· ὅτι ἐν Ῥώμῃ ἀπέρχομαι· πάλιν σταυρωθῆναι· καὶ ἐν τῷ ἀκολουθεῖν με αὐτῷ, ὑπέσπερξα πάλιν ἐν Ῥώμῃ καὶ εἶπέ μοι· Μὴ φοβοῦ, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι, ἕως οὗ εἰσάγω σε εἰς τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου. Διὰ τοῦτο, τέκνιά μου, μὴ ἐμποδίσῃτε τὴν ὁδόν μου· ἥδη γὰρ οἱ πόδες μου, τὴν οὐράνιον ὁδεύουσιν ὁδόν· [Μὴ] οὖν λυπεῖσθε, ἀλλὰ συγχάρητέ μοι μᾶλλον ὅτι σήμερον τῶν πόνων τῶν καρπῶν μου ἐπιτυγχάνω. Καὶ τοῦτο εἰπὼν προσεφθέγγετο οὕτως· Εὐχαριστῶ σοι, ἀγαθὲ ποιμὴν, ὅτι κατηξίσάς με τῆς ὥρας ταύτης. Ἀλλὰ δέομαί σου· τὰ πρόβατα ἃ ἐπίστρευσάς μοι, μὴ αἰσθανθῶσι τοῦ χωρισμοῦ μου, σὲ ἔχοντα, δι' οὗ ἐγὼ τὴν ποιμνὴν ταύτην ἡδυνήθην ποιμαίνειν. Καὶ τοῦτο εἰπὼν παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Sunt plane latalia haec προσφωνητικά· quibus maximus ac πρωτοκροθυαῖος ἀποστόλων et amantem gregem, et ipsum Deum, verbis

C omnino ipso dignis accuratissimisque, pro ea hora, jamque ad coronam migraturus affatus sit. Nos ita reddimus. *Convenit autem multitudo innumera-bilis, impropere Caesarem, plenaque ira, ut ipsum comburere vellent. At Petrus admonuit dicens : Ante non multos dies, rogantibus fratribus, recessi : vidi-que, et ecce aspiciebam Dominum meum Jesum Christum, quem et adoravi ; dixique : Domine, quo vadis ? At ille : Venio Romam, iterum crucifigi, eumque secutus, iterum Romam redii : dixitque mihi : Ne timueris ; ego enim tecum, usque dum introducam in domum Patris mei ; quamobrem, filii mei, ne meum iter impedieritis : jam enim mei pedes versus celum iter arripiunt. Ne itaque contristemini ; imo vero, mihi congratulamini, quod sim hodie consecuturus meorum laborum fructum. Atque his dictis, ita precatus est : Tibi gratias ago, bone Pastor, quod me hora hac dignum duxeris. Verum rogo ut ne quas mihi credidisti oves, meam senserint separationem, te pastorem habentes, per quem licuit, ut gregem hunc ipse pascere. Cumque hoc dixisset, tradidit spiritum.* Sapiunt haec revera quid apostolicum, nec Lino, aut si quis alius magnus fuit a Petro et apostolicus, indignum. Desunt ab illis Actis, illa de mulieribus conjugio prohibitis, ac maritis substractis, in quibus tantum Baronius, aspersam Manichaeorum fuliginem, Actis Petri et Pauli, Lini nomine, agnoscit : ut proxima ratio necis Petri, fuerit Simonis extinctio, ad quam etiam Paulus coapostolo collaboravit. Astipulantur hic ascriptis Hegesip. lib. III, cap. 2 ; Ambr. *Contra Anaent.* etc.

Εξώφυλλα εκδόσεων.

(εικ. 1)

ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΟΡΙΝΘΟΥ
ΣΙΚΥΩΝΟΣ ΖΕΜΕΝΟΥ ΤΑΡΣΟΥ & ΠΟΛΥΦΕΓΓΟΥΣ

ΑΓΙΟΛΟΓΙΟΝ
ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΝ

Εξώφυλλο εν βιβλίο
Γεωργίου Παπαγεωργίου
Λόχα 1980

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Π. Π. Π.
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ
ΚΟΡΙΝΘΟΣ, 1977

4

(εικ. 2)

Εξώφυλλο ακολουθίας υπ' αριθμόν 2. εκδόσεις Πνοή.

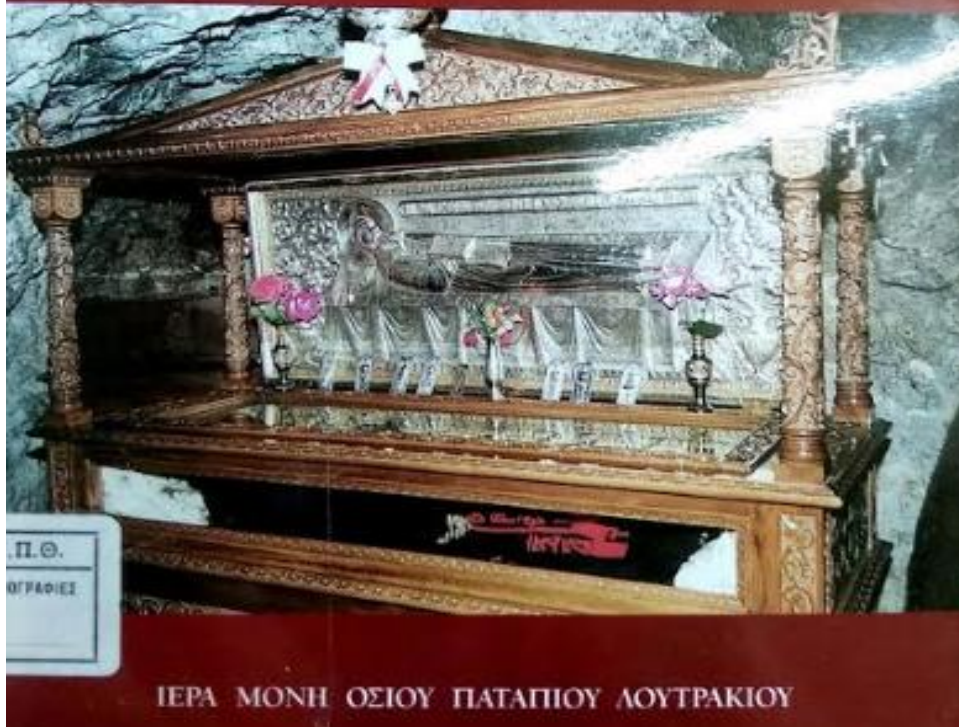
ΔΡΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑ

ΔΕΛΤΟΣ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

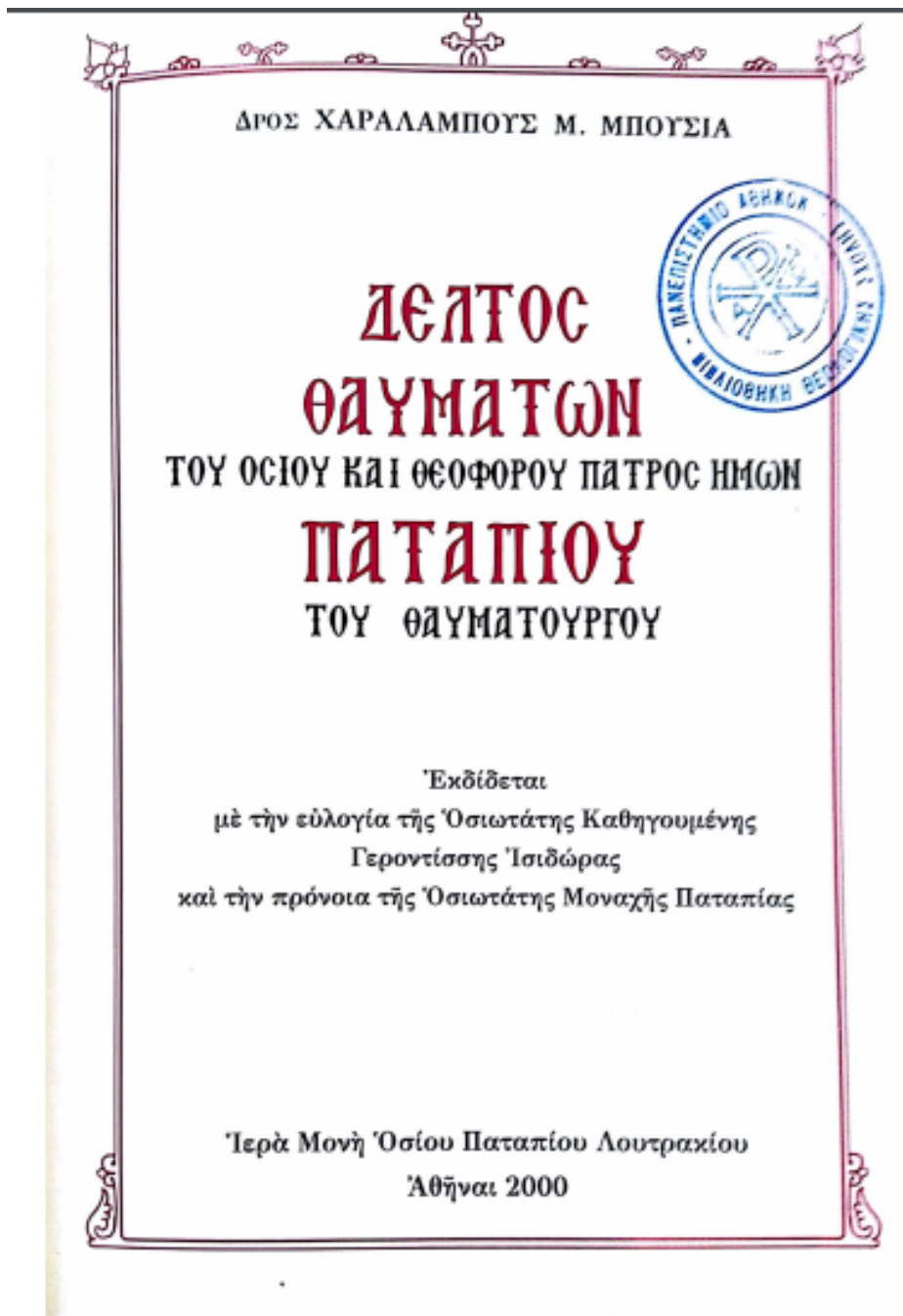
ΠΑΤΑΠΙΟΥ

ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΑΠΙΟΥ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ

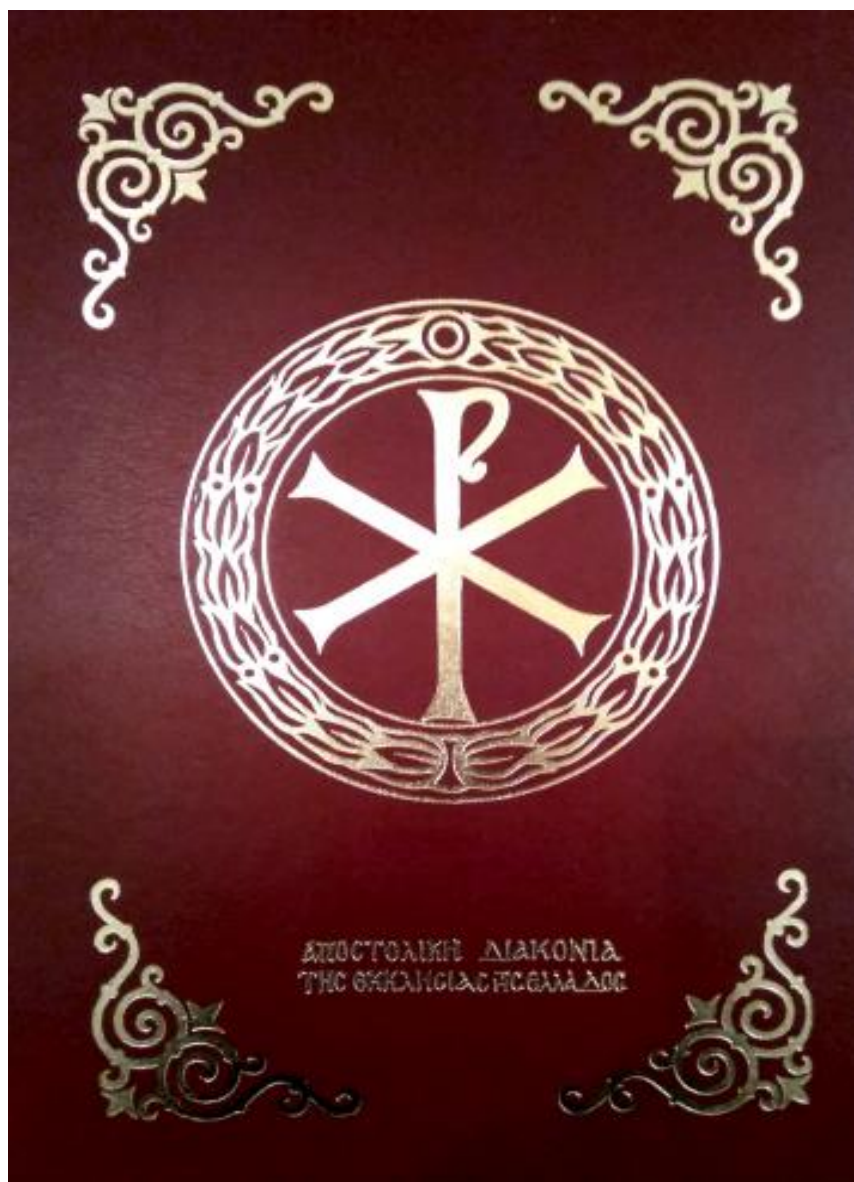
(εικ. 3)

(εικ. 4)

Εξώφυλλο ακολουθίας υπ' αριθμόν 5

Έκδοση, Ιερά Μονή Οσίου Παταπίου Λουτρακίου.

(εικ. 5)

ΜΗΝΑΙΟΝ
ΤΟΥ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΝ
ΑΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΑΝΗΚΟΥΣΑΝ ΑΥΤῶ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ

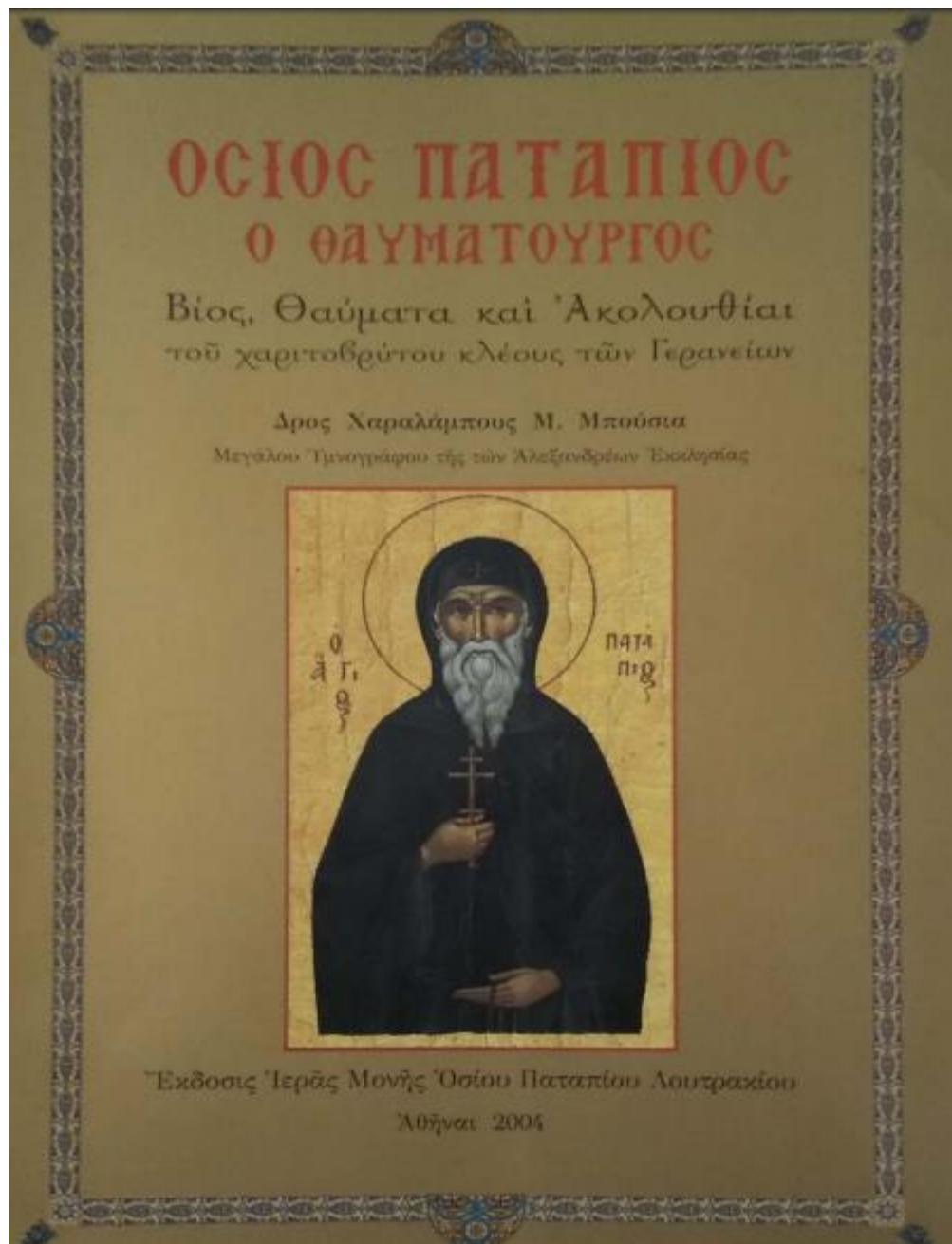
ΔΙΟΡΘΩΘΕΝ ΤΟ ΠΡΙΝ
ΥΠΟ
ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΙΜΒΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΠΑΡ' ΑΥΤΟΥ ΑΥΞΗΘΕΝ Τῇ ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ ΠΡΟΣΘΗΚῃ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΗΣ Τῇ ΕΓΓΡΑΦῇ ΛΕΓΕΙ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΘΕΝ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΘΕΝ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΝΥΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΜΕΤΑ ΠΡΟΣΘΗΚΗΣ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ, ΜΟΔΕΣΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

(εικ. 6)

Εξώφυλλο ακολουθίας υπ' αριθμόν 6
Έκδοση Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

(εικ. 7)

Εξώφυλλο ακολουθίας υπ' αριθμόν 7.
 Ἐκδοση Ἱερᾶ Μονῆς Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου.

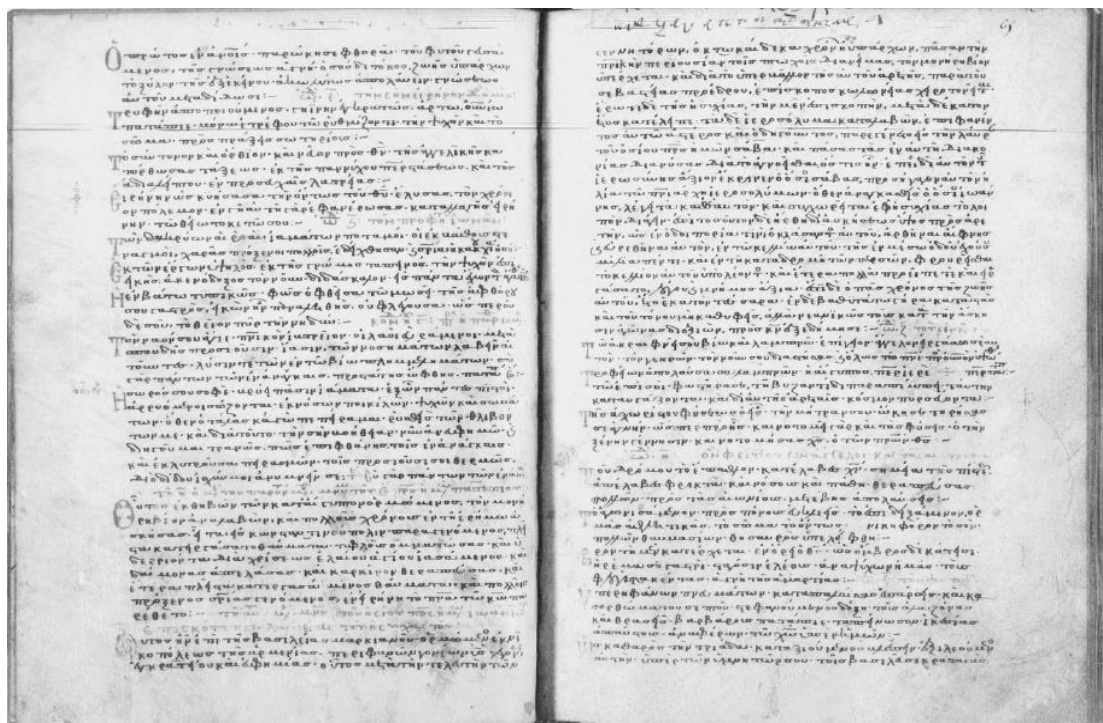
Ομοιότυπα κωδίκων

Sinaiticus. gr. 583, φφ. 51v- 52r

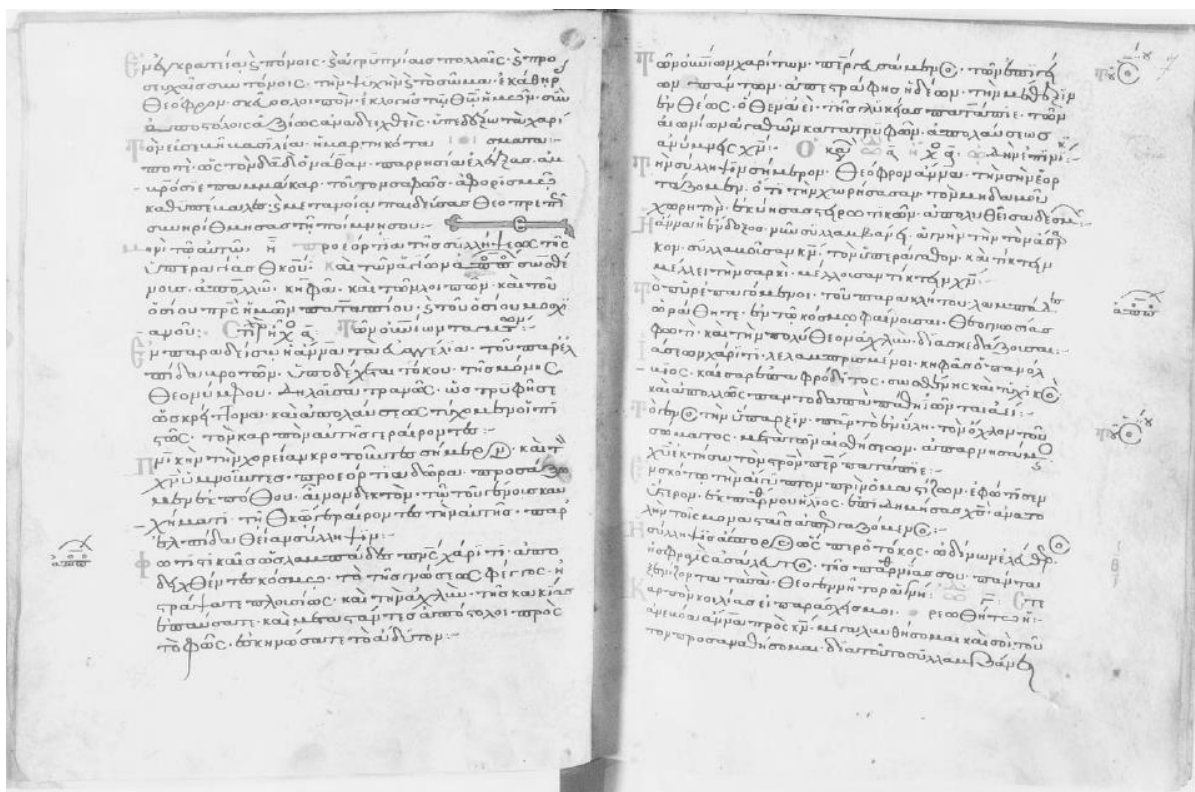

(εικ. 9)

Parisinus. gr 1621,φφ 64v- 65r.

(εικ. 10)

(εικ. 11)

Εικόνες

(εικ. 12)

Ο Όσιος Πατάπιος: Πηγή Παπαδόπουλος Στ. Ο Όσιος Πατάπιος (εξώφυλλο)

(εικ. 13)

Ό Όσιος Νίκων ό έν τῷ Ξηρῷ ὄρει άσκήσας. Πηγή. Μπούσιας Χ., Ό Όσιος Πατάπιος ό θαυματουργός, Βίος, Θαύματα και Ακολουθίαί τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων σελ. 35

(εικ. 14)

Ἡ Ἀγία Ὑπομονή. Πηγή Μπούσιας Χ., Ὁ Ὅσιος Πατάπιος ὁ θαυματουργός, Βίος, Θαύματα καὶ Ἀκολουθία τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων σελ. 47.

Φωτογραφίες

(εικ. 15)

Η εύρεση του σκηνώματος του Οσίου. Πηγή: Κουκουλάς. Στα χνάρια του τόπου μου.
σελ 499.

(εικ. 16)

Ο ιερέας π. Κωνσταντίνος Σουσάνης. Πηγή: Κουκουλάς. Στα χνάρια του τόπου μου. σελ 498

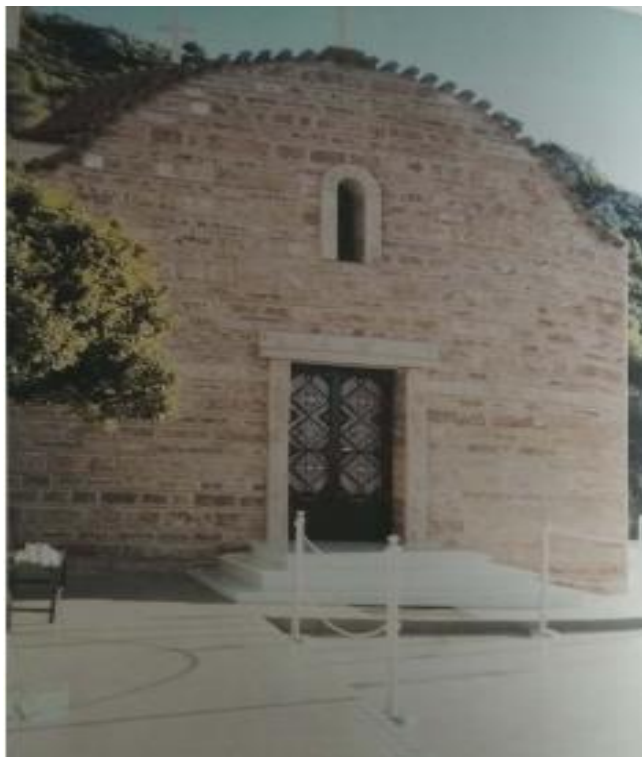
(εικ. 17)

Το σκήνωμα του Οσίου. Πηγή Μπούσιας Χ., Ό Όσιος Πατάπιος ό θαυματουργός, Βίος, Θαύματα και Ακολουθίαι τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων σελ. 58

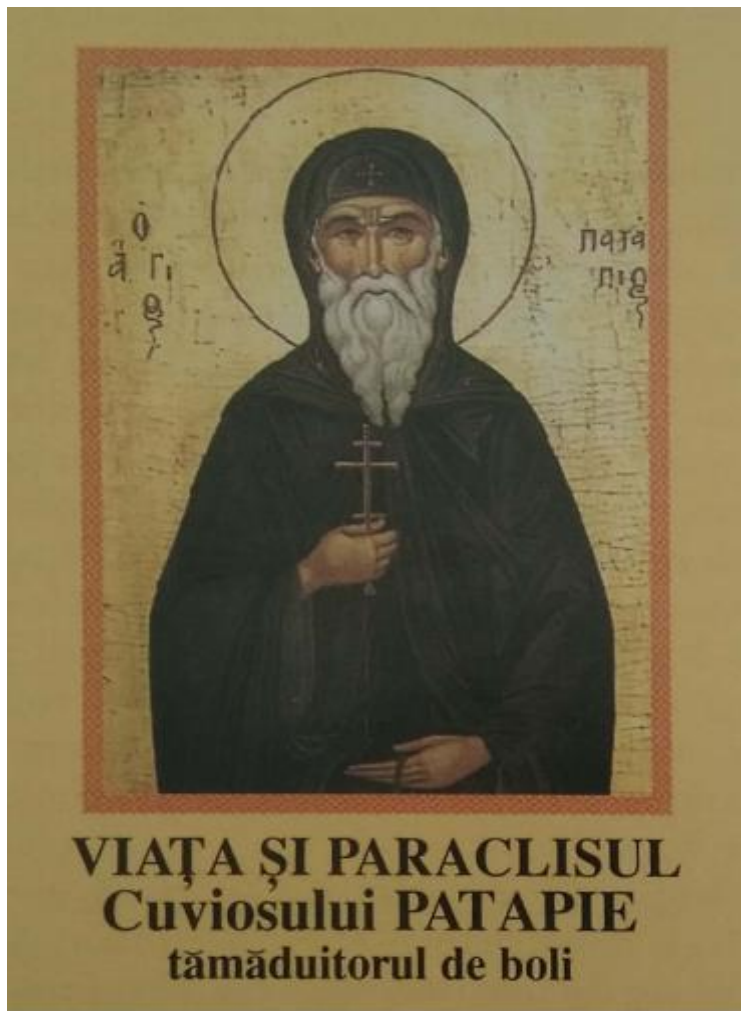
(εικ. 18)

Το τέμπλο της σπηλιάς του σκηνώματος: Πηγή: Ό Όσιος Πατάπιος ό θαυματουργός,
Βίος, Θαύματα καί Άκολουθίαι τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων σελ. 33

(εικ. 19)

Το καθολικό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Πηγή: Ό Όσιος Πατάπιος ό θαυματουργός,
Βίος, Θαύματα καί Άκολουθίαι τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων σελ. 42.

(εικ. 20)

Έκδοση Παρακλητικού Κανόνος στην Ρουμανική γλώσσα. Πηγή: Ό Όσιος Πατάπιος ό θαυματοργός, Βίος, Θαύματα και Άκολουθίαι τοῦ χαριτοβρύτου κλέους τῶν Γερανείων σελ. 318.

(εικ. 21)

Η μονή του Οσίου Παταπίου. Πηγή: <http://www.orthphoto.net>.